

**Catalogus codicum Orientalium Bibliothecae Academiae Regiae Scientiarum
quem a clar. Weijersio inchoatum, post hujus mortem absolvit et edidit
P. de Jong.**

Rijksuniversiteit te Leiden.
Lugduni Batavorum, E.J. Brill, 1862.

<http://hdl.handle.net/2027/nnc1.cu58933298>

HathiTrust

www.hathitrust.org

Public Domain, Google-digitized

http://www.hathitrust.org/access_use#pd-google

This work is in the Public Domain, meaning that it is not subject to copyright. Users are free to copy, use, and redistribute the work in part or in whole. It is possible that heirs or the estate of the authors of individual portions of the work, such as illustrations, assert copyrights over these portions. Depending on the nature of subsequent use that is made, additional rights may need to be obtained independently of anything we can address. The digital images and OCR of this work were produced by Google, Inc. (indicated by a watermark on each page in the PageTurner). Google requests that the images and OCR not be re-hosted, redistributed or used commercially. The images are provided for educational, scholarly, non-commercial purposes.

COLUMBIA LIBRARIES OFFSITE

CU58933298

893.701 L592

Catalogus codicum Or

AP

Digitized by Google

Original from
COLUMBIA UNIVERSITY

Columbia University
in the City of New York

THE LIBRARIES

Original from
COLUMBIA UNIVERSITY

Digitized by

Original from
COLUMBIA UNIVERSITY

193.701
L 592

C A T A L O G U S
CODICUM ORIENTALIU

BIBLIOTHECAE ACADEMIAE REGIAE SCIENTIARUM

QUEM,

A CLAR. WEIJERSIO INCHOATUM, POST HUIUS MORTEM

ABSOLVIT ET EDIDIT

Dr. P. DE JONG.

LUGDUNI BATAVORUM,
E. J. BRILL,
Academiae Typographus.

1862.

Leyden. Rijksuniversiteit. Bibliotheek.
"

Manibus Virorum Clarissimorum

Weijersii et Juynbollii

HOC OPUS

DEDICAT

AUCTOR.

102621

P R A E F A T I O.

Collectio Codicum, quorum Catalogum Lectori offero, fere tota, paucissimis numeris exceptis, pars fuit bibliothecae viri Clarissimi Joannis Willmet. Hic, a. 1750 Amstelodami natus, studia peregit in urbe patriâ, praesertim vero ab a. 1767—1772 Hardervici, ubi E. Scheidio, et deinde Lugduni Batavorum, ubi J. J. Schultensio magistris utebatur. Theologiae se dicaverat et munus etiam Verbi Divini Ministri ab a. 1777 per sedecim annos continuos obiit in pagis Nederhemert et Loenen, sed, sive Theologiae studioso, sive Verbi Divini Ministro, studium litterarum Orientalium Willmeto semper curae cordique erat. Gratum ergo ei evenit, ut a. 1793, E. Scheidio Lugduni Batavorum in locum H. A. Schultensii suffecto, Hardericum vocaretur ut magistro succederet. Non ita multos annos in hac urbe degit. Walraveno enim a. 1804 mortuo et munere Professoris ling. Orient. in Athenaeo Amstelodamensi ei delato, ad urbem rediit, ubi diem primum viderat, sed et postremum obiret. Nam munere dicto ad a. 1827 usque functus et rude do-

natus, ibi mortuus est die 22 mensis Octobris a. 1835 (a).

Per longam, quam Willmetus vixit, aetatem totus semper occupatus erat in Codicibus Orientalibus sibi comparandis. Simili desiderio ducebatur magister ejus Scheidius. Sed dum hic ad ipsum Orientem animum advertebat et thesaurum pretiosissimum e Constantinopoli et Halebo arcessebat, Willmetus ad solam patriam oculos habebat intentos. Librorum cupidus ubique hîc circumspexit, et, quaecunque venalia emit, aut ab amicis dono accepit, aut ipse conscripsit, omnia diligenter in unum congestit, ita ut tandem viro, sumptui nec operae parcenti, collectio exstiterit, quae numeros 257 complectebatur.

De singulis his Codicibus et modo, quo Willmetus eos adeptus sit, referre hîc meum non est. Omnia, quae hac de re innotuerunt, ad unumquemque numerum in Catalogo sedulo notavimus, haud leviter adjuvati annotationibus ipsius Willmeti, quas Catalogo Codicum suorum (num. CCLVIII) adjecit. Si vero de totâ collectione et modo, quo haec sensim exstiterit, paucis exponam, Lectori hoc non displicere confido, quia sic apparebit, quaenam sint praecipuae ejus partes, et simul quodammodo, quanti hae sint aestimandae.

Anno igitur 1773 Willmetus 41 Codices nactus est, qui primordia dici possunt ejus collectio-

(a) Cf. H. Bouman, *Gesch. van de voorm. Geldersche Hoogèschool*, II, bl. 509 en v.

nis, quippe quae adhuc paucissimis tantum numeris constabat. Hos 41 omnes a. 1773 in potestatem venisse Willmeti, ex anni notâ patet, a viro Clar. primo Codicum folio inscriptâ. De eorum vero origine nihil quidquam a Willmeto in num., modo dicto, CCLVIII annotatur, neque etiam a nobis in hoc Catalogo traditum est. Nihilominus diffiteri nolo, admodum probabile mihi videri eos omnes originem duxisse ex officinâ Stephani Schultzi et Alb. Fr. Woltersdorffii. Hi legati erant Instituti Judaici Callenbergii et inde ab a. 1752 per Orientem iter fecerunt, e quo tamen solus Schultzius, Woltersdorffio die 12 m. Aug. a. 1755 in urbe Ptolomais mortuo, a. 1756 salvus in patriam rediit; conf. diarium, a. 1771 et seqq. a Schultzio editum, c. t. *Der Leitungen des Höchsten nach seinem Rath auf den Reisen durch Europa, Asia und Africa*. Causa quod ab his duumviris, qui multos Codices, sive pecuniâ datâ, sive apographis factis, in Oriente sibi comparabant, nostrorum etiam originem repeto, haec est. Ex 41 libris Mss., quos eodem, ut vidimus, anno Willmetus acquisivit, 19 (a) deprehendi ab ipsis Schultzio et Woltersdorffio exaratos, *hujus* manus porro in duobus (b) aliis apparet: quid mirum si conjicio, ceteros vi-

(a) Sunt numeri XXXIX, XLI, XLII, XLIII, LXVII, CXLI, CXLVII, CXLVIII, CLIX, CLXXXVI, CXC, CXCH, CXCH, CC, CCI, CCH, CCXXII, CCLV et CCLVI.

(b) Num. XXIII et XL.

**

ginti (a). etiam ex eodem fonte emanasse? Quomodo hi Codices in patriam nostram devenerint, non constat, sed fieri hoc potuisse, quisque intelliget, reputans, duumviros nostros, opportunitate datâ et conjunctim cum aliis rebus, saepius Codices ex Oriente ad Institutum Judaicum Callenbergii misisse et perferendi curam mercatoribus, Hollandis quoque, commendasse. Forte igitur mercator mandatum non exsecutus est, forte etiam (ne temere in calumniae crimen incurram) navis, procellâ acta et ad littora nostra appulsa, Codices huc attulit (b). Quidquid vero hujus rei sit, inter libros Mss., qui a. 1775 collectioni nostrae accesserunt, pauci reperiuntur memoratu digni (v. c. num. CLXXV et CCVI); plurimi Schultzio et Woltersdorffio adminicula fuerunt, quibus elementa linguarum Orientalium addiscerent.

Anno 1780 novum incrementum cepit collectio nostra ex auctione librorum viri Clarissimi J. J. Schultensii, mense Sept. hujus anni Lugduni Batavorum habitâ. Ex hujus bibliothecâ 26 Codices emit Willmetus. Neque hi praestantiâ eminent; rariores sunt numeri XXII, CXII, CLVII, CLXVI, CLXXIII, CLXXIX et CCIV.

(a) Numeri XXXVI, XLVII, C, CVIII, CXLIII, CXLV, CL, CLXI, CLXVII, CLXXV, CLXXXII, CLXXXV, CLXXXVII, CXCVIII, CXCIX, CCVI, CCVII, CCIX, CCXIV et CCXXI.

(b) Revera de tali naufragio in viciniâ insulae Texel loquitur Schultzius in Diario laud. (T. IV, S. 378 in n.), deplorans tot Codices Orientales pretiosos, ab ipso in Oriente conquisitos, ibi interiisse.

Anno 1800 Willmetus bibliothecam auxit 41 libris Mss., mense Sept. Medioburgi cintis. Pristinus eorum possessor J. J. de Bruin, Consul Medioburgensis, hos fere omnes sibi comparaverat e bibliothecâ viri Clar. Jacobi Willemsen, Prof. Mediob., anno 1781 Lugduni Batavorum venditâ. Hi Codices, inter quos 8 apographa G. J. Lettei (a) reperiuntur, non majoris pretii sunt quam Schultensiani, modo dicti. Digni tamen sunt, ad quos attendatur, numeri CX, CXIII, CLXXVI et CCVIII; conf. etiam n. LXV, CXXX, CXXXV, CXCIV, CCXXXII—CCXXXVI et CCLI.

Anno 1801 collectioni nostrae 7 tantum Codices accesserunt, mense Febr. Duisburgi emti e bibliothecâ viri Clar. J. P. Berg, Hist. Eccles. et Ling. Orient. Prof. Sunt 6 exilia apographa ipsius Bergii et unus Codex parvi momenti.

Anno 1804 contra insignem Codicum numerum, nempe 47, nactus est Willmetus e bibliothecâ viri Clar. D. A. Walraven, in Athenaeo Amstelodamensi ling. Orient. Professoris. Manuscripta, in librorum Walraveni Catalogo p. 55—57 memorata, omnia, exceptis tantum numeris 8 et 36 (b), emit 60 florenis Hollandis. Pretium sanequam non ma-

(a) G. J. Lette, a. 1725 natus, studiis peractis, ab a. 1747 in pago Valkenburg et deinde ab a. 1750 in urbe Zierikzee munere Verbi Divini Ministri functus est. Obiit in hac urbe d. 21 m. Oct. a. 1780.

(b) E Catalogo tamen Codicum Willmeti, in n. CCLVIII obvio, efficeret, eum quondam hunc etiam numerum acquisivisse.

gnum, si attendimus ad Codices nonnullos praestantissimos et rarissimos, quibus potiebatur, vid. imprimis n. VII, XXVII, XLIV, CI et CII. Numeri CXXXIII et CXLII quoque notatu digni sunt. Ceterum inter hos Codices multa apographa reperiuntur, a Gyongyossio (a), Reiskeo (b), N. G. Schroeder (c) et manu mihi ignotâ exarata.

Annus denique 1806 ex auctione bibliothecae Ev. Scheidii, litt. Orient. in Acad. Lugd. Bat. Professoris, 33 (d) Codices attulit. Nota est insignis hujus viri Clar. collectio, quae numeros non ita multos, sed pretiosissimos complectebatur ideoque non sine causâ eruditos externos, ex. g. de Sacyum, valde alliciebat (e). Paucissima tantum manuscripta ex hac collectione Bibliothecae Lugduno Batavae coempta sunt; eo magis laetamur non plura quem eheu! locum habuit, e patriâ evasisse, sed bene multa

(a) Erat Hungarus et discipulus A. Schultensii. Vid. de eo Reiskei *Lebensbesch.*, S. 104 et 120.

(b) Vir hicce notissimus A. Schultensii tempore per 8 annos (1738—1746) in patriâ nostrâ versatus est.

(c) N. G. Schroederus, a. 1721 natus, ab a. 1743 Marburgi et mox ab a. 1748 Groningae ling. Orient. Professor fuit. Obiit anno 1798.

(d) Ex his 32 descripti sunt in nostro Catalogo. Unus enim, n. 256 ex Willm. Cat., quippe Latinus, adhuc cum 4 aliis numeris in bibliothecâ Academiae Regiae Scientiarum exstat; vide infra p. xvi.

(e) Numeri v. c. 36 et 37 e Scheidii Cat. (v. de Sacy in Proleg. ad Haririi ed. 2^{am} p. v et vi), 18 et 41 (v. de Sacy *Chr. Arab.*, II, p. 423 et III, p. 261, ed. 2^{ae}) 50 et 22 (nunc Monachii asservati, v. *Z. d. D. M. G.* XIII, p. 229 et 232 sq.) omnes in Galliam abierunt.

Willmeti curâ hîc adhuc adesse. Quaedam ex his quanti pretii sint, judicare licet ex collatis numeris XXX, XXXII, LII, LXIX, LXXXVI, CVI, CLII et CLV. Apographa neque inter hos libros desiderantur: sunt 5 numero, manu ipsius Scheidii scripta.

Codicibus, e bibliothecis horum virorum doctorum acquisitis, diversis temporibus alii accesserunt, quos Willmetus aut peculiari quadam opportunitate emit, aut ab amicis dono accepit aut denique ipse scripsit (a). Sic per totam vitam ducebatur vir Clar. indefesso studio manuscripta sibi comparandi, ita ut collectionem, cujus adolescens 18 annorum initium fecerat, anno aetatis 85to e vitâ discedens, ad numeros 257 evectam relinqueret.

Antequam d. 22 m. Oct. a. 1855 diem supremum obierat, Willmetus significaverat ei in optatis esse, ut collectio Codicum suorum tota coemere-
tur bibliothecae Instituti Regii Neerlandici. Quod revera obtinuit. Codices, a. 1836 Regi nostro augustissimo Guilielmo I venales oblatis, ab hoc ad unum omnes emti sunt et benevole Instituto dono dati. Anno igitur 1857 numeri illi 257 jam aderant in loco, a Willmeto exoptato, ubi mox aliis septem augebantur. Accedebant nempe 4 numeri, hoc ipso tempore a viro Clar.^o N. G. van Kampen bibliothecae Instituti dono dati, n. 258 (sive CXXVI

(a) Libri 18 sequentes ejus manu exarati sunt: n. XXIV, L, LI, LXVIII, LXX, LXXII, LXXIII, LXXVI, XCII, XCVI, XCIX, CIV, CV, CVII, CLXIII, CCLVII, CCLVIII et CCLIX.

ex hoc Cat.), 259 (sive CLIII), 260 (sive XI) et 261 (sive CXXVII). Unus porro, n. 262 (sive CXXI), jamdudum in bibliothecâ Instituti existerat. Duo reliqui n. 263 (sive CCLVIII) et 264 (sive CCLIX) catalogi erant Codicum Willmeti, hujus manu scripti, qui nunc ipsis Codicibus adjungebantur.

Hoc itaque modo a°. 1837 comparata erat nostra collectio, quum vir Clar. H. E. Weijersius curam novi Catalogi ejus conscribendi suscipiebat. Catalogus enim, anno 1837 e manuscripto Willmeti (n. CCLIX) editus, brevissimus et valde imperfectus erat, et sponte desiderium excitabat alius Catalogi, in quo Codices modo ampliore et magis accurato describebantur. Weijersius hoc opus incepit, sed, invitâ magnâ ejus diligentîâ, in eo absolvendo non cito pergebat. Impediebatur loci distantîâ, gravissimis muneris negotiis, sed praesertim, ut ipse fatetur (a), multis et magnis difficultatibus, quas ipsa Codicum descriptio ei creabat. Accuratissime, ut solebat, rem suam agens, neque res, quae aliis minoris momenti videntur, negligens, sollicite singula pervestiganda esse existimavit. In fata uniuscujusque Codicis, quoad ejus fieri posset, inquirere, singulorum apographorum, quae magno numero in collectione nostrâ exstant, et manum et fontem indicare sibi proposuit. Opus sane laborio-

(a) Vid. quae hac de re monuit in dissertatione, mense Sept. anni 1841 membris tertiae classis Instituti praelectâ, c. t. *Over het katalogiseren van Oostersche Handschriften* cet. Edita est a. 1844 in opere *Het Instituut*, p. 60—84.

sum ei, qui nostram collectionem descripturus est, cujus Codices undique confluerunt et cujus apographa saepissime omni indicio aut scriptoris aut fontis carent. Hinc igitur factum est, ut opus, tarde procedens, anno demum 1842 prelo subjiceretur. Longe tamen abfuit, ut jam totum prelo esset paratum. Weijersius, ut ex omnibus certissime patet, opportunitate datâ tantum elaborabat, quantum sufficeret ad plagulam identidem typis mandandam. Hinc opus prelo subjectum iterum lento gradu processit, ita ut per annos 1842 et 1843 paucissimae solummodo plagulae typis excuderentur. Die 1 mensis Aprilis anni 1844 post morbum diuturnum obiit Weijersius, novi Catalogi paginas 1—64 impressas, p. 64—68 prelo subjectas et apparatus qualemcunque ei relinquens, qui in posterum laborem operis continuandi susciperet.

Viro Clar. T. Roorda multis negotiis cum novo munere, quod eodem hoc tempore in Academiâ Delphensi auspicatus erat, conjunctis, obruto, hic labor eodem anno 1844 committebatur viro Clar. P. J. Veth. Licet nihil magis exoptans quam tale opus pium in memoriam magistri perficere, cunctanter tamen Clar. Veth mandatum suscepit, timens, ut aliquando id persequi posset. Apparatu enim, a Weijersio relicto, perlustrato, ei patuerat, mandatum illud postulare, non ut e chartis Weijersii editionem curaret, sed ut totum se daret ad collectionem universam penitus cognoscendam et suo Marte describendam. Tanto labori multum temporis requirebatur, quod eum inpendere anni

proxime sequentes non siverunt. Tandem anno 1851, Institutum Regium Neerlandicum sublatum iri praesagiens, mandatum aegre deposuit.

Academia Regia Scientiarum, quae deinde Institutum Regium Neerlandicum excepit, nacta est collectionem nostram, sed mox satisfecit desiderio Clar. Juynbollii, carissimi praeceptoris nuper eheu! defuncti, petentis ut Codices Orientales in usum Academiae Lugduno-Batavae traderentur. Idem desiderium viri Clar. Weijers et Veth jam antea Instituto significaverant. Mense Februario igitur anni 1856 collectio 228 numerorum translata est in Bibliothecam nostram, hac conditione, ut Codices tamdiu in usus Academiae Leydensis traderentur, quamdiu Academia Regia ipsos non reposceret, utque a reliquis Bibliothecae Leydensis Codicibus, suis notis numerisve distincti haberentur (a). Numeris his 228, Codicibus nempe Semiticis, Persicis et Turcicis, postea omnes reliqui, aliis ab his diversis linguis scripti, accesserunt, exceptis tantummodo 5 numeris, ex Willm. Cat. n. 231 (b) et 254—257 (c), qui adhuc in Bibliothecâ Academiae Regiae Scientiarum exstant.

(a) Vid. Juynboll, *Oratio de Codicum Orient., qui in Acad. Lugd. Bat. servantur, bibliotheca*, p. 22 et in *Z. d. D. M. G.* X, S. 811.

(b) Opus Sinicum et Japonicum, de quo conf. Willmet, *Schets van den staat der Oostersche Litteratuur in Holland in de achttiende eeuw*, (*Verhandelingen van het Kon. Ned. Instituut*, 1820, II, p. 230—238), coll. *het Instituut*, 1843, p. 21.

(c) Sunt Manuscripti Latini.

Labor Catalogum continuandi ab hoc inde tempore mihi committebatur, quem, semel atque iterum ab hoc opere avocatus, nunc absolutum Lectori trado. In quo labore perficiendo quisque videt normam eandem mihi observandam fuisse, quam Clar. Weijersius in paginis illis, jam dudum typis excusis et flavo colore distinctis, persecutus esset. Hoc ideo monere juvat, ne Sprengerus aliusve mihi vitio vertat, hunc Catalogum conscriptum esse » in lateinischer Sprache, und in alter schwerfälliger Form, wo jeder Artikel anfängt mit » Codex chartaceus forma majori » u. dgl. » (a). Ceterum omni ope me contendisse, ut collectionem penitus cognoscerem et, quoad ejus fieri posset, Codices ex ingenio Weijersii describerem, ipse Catalogus, ut confido, demonstrabit. Numeros XXVIII et XXIX, inter libros argumenti grammatici collocandos, sed a Weijersio omissos, in fine hujus Capitis addidi; apparatus hujus viri Clar., numero 265 (sive CCLX) signatum, toti Collectioni adjunxi.

Restat ut Viris doctis, qui auxilio mihi fuerunt in describendis Codicibus, linguis mihi ignotis exaratis, publice hinc gratias agam pro benevolentia mihi praestita.

Lugduni Batavorum
mense Martio.

P. DE JONG.

(a) Vid. *Z. d. D. M. G.*, XIV, S. 294.

ginti (a). etiam ex eodem fonte emanasse? Quomodo hi Codices in patriam nostram devenerint, non constat, sed fieri hoc potuisse, quisque intelliget, reputans, duumviros nostros, opportunitate datâ et conjunctim cum aliis rebus, saepius Codices ex Oriente ad Institutum Judaicum Callenbergii misisse et perferendi curam mercatoribus, Hollandis quoque, commendasse. Forte igitur mercator mandatum non exsecutus est, forte etiam (ne temere in calumniae crimen incurram) navis, procellâ acta et ad littora nostra appulsa, Codices huc attulit (b). Quidquid vero hujus rei sit, inter libros Mss., qui a. 1775 collectioni nostrae accesserunt, pauci reperiuntur memoratu digni (v. c. num. CLXXV et CCVI); plurimi Schultzio et Woltersdorffio adminicula fuerunt, quibus elementa linguarum Orientalium addiscerent.

Anno 1780 novum incrementum cepit collectio nostra ex auctione librorum viri Clarissimi J. J. Schultensii, mense Sept. hujus anni Lugduni Batavorum habitâ. Ex hujus bibliothecâ 26 Codices emit Willmetus. Neque hi praestantiâ eminent; rariores sunt numeri XXII, CXII, CLVII, CLXVI, CLXXIII, CLXXIX et CCIV.

(a) Numeri XXXVI, XLVII, C, CVIII, CXLIII, CXLV, CL, CLXI, CLXVII, CLXXV, CLXXXII, CLXXXV, CLXXXVII, CXCVIII, CXCIX, CCVI, CCVII, CCIX, CCXIV et CCXXI.

(b) Revera de tali naufragio in viciniâ insulae Texel loquitur Schultzius in Diario laud. (T. IV, S. 378 in n.), deplorans tot Codices Orientales pretiosos, ab ipso in Oriente conquisitos, ibi interiisse.

Anno 1800 Willmetus bibliothecam auxit 41 libris Mss., mense Sept. Medioburgi emtis. Pristinus eorum possessor J. J. de Bruin, Consul Medioburgensis, hos fere omnes sibi comparaverat e bibliothecâ viri Clar. Jacobi Willemsen, Prof. Mediob., anno 1781 Lugduni Batavorum venditâ. Hi Codices, inter quos 8 apographa G. J. Lettei (a) reperiuntur, non majoris pretii sunt quam Schultensiani, modo dicti. Digni tamen sunt, ad quos attendatur, numeri CX, CXIII, CLXXVI et CCVIII; conf. etiam n. LXV, CXXX, CXXXV, CXCIV, CCXXXII—CCXXXVI et CCLI.

Anno 1801 collectioni nostrae 7 tantum Codices accesserunt, mense Febr. Duisburgi emti e bibliothecâ viri Clar. J. P. Berg, Hist. Eccles. et Ling. Orient. Prof. Sunt 6 exilia apographa ipsius Bergii et unus Codex parvi momenti.

Anno 1804 contra insignem Codicum numerum, nempe 47, nactus est Willmetus e bibliothecâ viri Clar. D. A. Walraven, in Athenaeo Amstelodamensi ling. Orient. Professoris. Manuscripta, in librorum Walraveni Catalogo p. 55—57 memorata, omnia, exceptis tantum numeris 8 et 36 (b), emit 60 florenis Hollandis. Pretium sanequam non ma-

(a) G. J. Lette, a. 1725 natus, studiis peractis, ab a. 1747 in pago Valkenburg et deinde ab a. 1750 in urbe Zierikzee munere Verbi Divini Ministri functus est. Obiit in hac urbe d. 21 m. Oct. a. 1760.

(b) E Catalogo tamen Codicum Willmeti, in n. CCLVIII obvio, efficeret, eum quondam hunc etiam numerum acquisivisse.

gnum, si attendimus ad Codices nonnullos praestantissimos et rarissimos, quibus potiebatur, vid. imprimis n. VII, XXVII, XLIV, CI et CII. Numeri CXXXIII et CXLII quoque notatu digni sunt. Ceterum inter hos Codices multa apographa reperiuntur, a Gyongyossio (a), Reiskeo (b), N. G. Schroeder (c) et manu mihi ignotâ exarata.

Annus denique 1806 ex auctione bibliothecae Ev. Scheidii, litt. Orient. in Acad. Lugd. Bat. Professoris, 33 (d) Codices attulit. Nota est insignis hujus viri Clar. collectio, quae numeros non ita multos, sed pretiosissimos complectebatur ideoque non sine causâ eruditos externos, ex. g. de Sacyum, valde alliciebat (e). Paucissima tantum manuscripta ex hac collectione Bibliothecae Lugduno Batavae coemta sunt; eo magis laetamur non plura quem eheu! locum habuit, e patriâ evasisse, sed bene multa

(a) Erat Hungarus et discipulus A. Schultensii. Vid. de eo Reiskei *Lebensbesch.*, S. 104 et 120.

(b) Vir hicce notissimus A. Schultensii tempore per 8 annos (1738—1746) in patriâ nostrâ versatus est.

(c) N. G. Schroederus, a. 1721 natus, ab a. 1743 Marburgi et mox ab a. 1748 Groningae ling. Orient. Professor fuit. Obiit anno 1798.

(d) Ex his 32 descripti sunt in nostro Catalogo. Unus enim, n. 256 ex Willm. Cat., quippe Latinus, adhuc cum 4 aliis numeris in bibliothecâ Academiae Regiae Scientiarum exstat; vide infra p. xvi.

(e) Numeri v. c. 36 et 37 e Scheidii Cat. (v. de Sacy in Proleg. ad Haririi ed. 2^{am} p. v et vi), 18 et 41 (v. de Sacy *Chr. Arab.*, II, p. 423 et III, p. 261, ed. 2^{ae}) 50 et 22 (nunc Monachii asservati, v. *Z. d. D. M. G.* XIII, p. 229 et 232 sq.) omnes in Galliam abierunt.

Willmeti curâ hîc adhuc adesse. Quaedam ex his quanti pretii sint, judicare licet ex collatis numeris XXX, XXXII, LII, LXIX, LXXXVI, CVI, CLII et CLV. Apographa neque inter hos libros desiderantur: sunt 5 numero, manu ipsius Scheidii scripta.

Codicibus, e bibliothecis horum virorum doctorum acquisitis, diversis temporibus alii accesserunt, quos Willmetus aut peculiari quadam opportunitate emit, aut ab amicis dono accepit aut denique ipse scripsit (a). Sic per totam vitam ducebatur vir Clar. indefesso studio manuscripta sibi comparandi, ita ut collectionem, cujus adolescens 18 annorum initium fecerat, anno aetatis 85to e vitâ discedens, ad numeros 257 evectam relinqueret.

Antequam d. 22 m. Oct. a. 1835 diem supremum obierat, Willmetus significaverat ei in optatis esse, ut collectio Codicum suorum tota coemere-
tur bibliothecae Instituti Regii Neerlandici. Quod revera obtinuit. Codices, a. 1836 Regi nostro augustissimo Guilielmo I venales oblatis, ab hoc ad unum omnes emti sunt et benevole Instituto dono dati. Anno igitur 1837 numeri illi 257 jam aderant in loco, a Willmeto exoptato, ubi mox aliis septem augebantur. Accedebant nempe 4 numeri, hoc ipso tempore a viro Clar.^o N. G. van Kampen bibliothecae Instituti dono dati, n. 258 (sive CXXVI

(a) Libri 18 sequentes ejus manu exarati sunt: n. XXIV, L, LI, LXVIII, LXX, LXXII, LXXIII, LXXVI, XCII, XCVI, XCIX, CIV, CV, CVII, CLXIII, CCLVII, CCLVIII et CCLIX.

ex hoc Cat.), 259 (sive CLIII), 260 (sive XI) et 261 (sive CXXVII). Unus porro, n. 262 (sive CXXI), jamdudum in bibliothecâ Institutî existerat. Duo reliqui n. 263 (sive CCLVIII) et 264 (sive CCLIX) catalogi erant Codicum Willmeti, hujus manu scripti, qui nunc ipsis Codicibus adjungebantur.

Hoc itaque modo a°. 1837 comparata erat nostra collectio, quum vir Clar. H. E. Weijersius curam novi Catalogi ejus conscribendi suscipiebat. Catalogus enim, anno 1837 e manuscripto Willmeti (n. CCLIX) editus, brevissimus et valde imperfectus erat, et sponte desiderium excitabat alius Catalogi, in quo Codices modo ampliore et magis accurato describebantur. Weijersius hoc opus incepit, sed, invitâ magnâ ejus diligentîâ, in eo absolvendo non cito pergebat. Impediebatur loci distantîâ, gravissimis mûneris negotiis, sed praesertim, ut ipse fatetur (a), multis et magnis difficultatibus, quas ipsa Codicum descriptio ei creabat. Accuratissime, ut solebat, rem suam agens, neque res, quae aliis minoris momenti videntur, negligens, sollicite singula pervestiganda esse existimavit. In fata uniuscujusque Codicis, quoad ejus fieri posset, inquirere, singulorum apographorum, quae magno numero in collectione nostrâ exstant, et manum et fontem indicare sibi proposuit. Opus sane laborio-

(a) Vid. quae hac de re monuit in dissertatione, mense Sept. anni 1841 membris tertiæ classis Institutî praelectâ, c. t. *Over het katalogiseren van Oostersche Handschriften* cet. Edita est a. 1844 in opere *Het Instituut*, p. 60—84.

sum ei, qui nostram collectionem descripturus est, cujus Codices undique confluerunt et cujus apographa saepissime omni indicio aut scriptoris aut fontis carent. Hinc igitur factum est, ut opus, tarde procedens, anno demum 1842 prelo subjiceretur. Longe tamen abfuit, ut jam totum prelo esset paratum. Weijersius, ut ex omnibus certissime patet, opportunitate datâ tantum elaborabat, quantum sufficeret ad plagulam identidem typis mandandam. Hinc opus prelo subjectum iterum lento gradu processit, ita ut per annos 1842 et 1843 paucissimae solummodo plagulae typis excuderentur. Die 1 mensis Aprilis anni 1844 post morbum diuturnum obiit Weijersius, novi Catalogi paginas 1—64 impressas, p. 64—68 prelo subjectas et apparatus qualemcunque ei relinquens, qui in posterum laborem operis continuandi susciperet.

Viro Clar. T. Roorda multis negotiis cum novo munere, quod eodem hoc tempore in Academiâ Delphensi auspiciatus erat, conjunctis, obruto, hic labor eodem anno 1844 committebatur viro Clar. P. J. Veth. Licet nihil magis exoptans quam tale opus pium in memoriam magistri perficere, cunctanter tamen Clar. Veth mandatum suscepit, timens, ut aliquando id persequi posset. Apparatu enim, a Weijersio relicto, perlustrato, ei patuerat, mandatum illud postulare, non ut e chartis Weijersii editionem curaret, sed ut totum se daret ad collectionem universam penitus cognoscendam et suo Marte describendam. Tanto labori multum temporis requirebatur, quod eum inpendere anni

proxime sequentes non siverunt. Tandem anno 1851, Institutum Regium Neerlandicum sublatum iri praesagiens, mandatum aegre deposuit.

Academia Regia Scientiarum, quae deinde Institutum Regium Neerlandicum excepit, nacta est collectionem nostram, sed mox satisfecit desiderio Clar. Juynbollii, carissimi praeceptoris nuper eheu! defuncti, petentis ut Codices Orientales in usum Academiae Lugduno-Batavae traderentur. Idem desiderium viri Clar. Weijers et Veth jam antea Instituto significaverant. Mense Febuario igitur anni 1856 collectio 228 numerorum translata est in Bibliothecam nostram, hac conditione, ut Codices tamdiu in usus Academiae Leydensis traderentur, quamdiu Academia Regia ipsos non reposceret, utque a reliquis Bibliothecae Leydensis Codicibus, suis notis numerisve distincti haberentur (a). Numeris his 228, Codicibus nempe Semiticis, Persicis et Turcicis, postea omnes reliqui, aliis ab his diversis linguis scripti, accesserunt, exceptis tantummodo 5 numeris, ex Willm. Cat. n. 251 (b) et 254—257 (c), qui adhuc in Bibliothecâ Academiae Regiae Scientiarum exstant.

(a) Vid. Juynboll, *Oratio de Codicum Orient., qui in Acad. Lugd. Bat. servantur, bibliotheca*, p. 22 et in *Z. d. D. M. G.* X, S. 811.

(b) Opus Sinicum et Japonicum, de quo conf. Willmet, *Schets van den staat der Oostersche Litteratuur in Holland in de achttiende eeuw*, (*Verhandelingen van het Kon. Ned. Instituut*, 1820, II, p. 230—238), coll. *het Instituut*, 1843, p. 21.

(c) Sunt Manuscripti Latini.

Labor Catalogum continuandi ab hoc inde tempore mihi committebatur, quem, semel atque iterum ab hoc opere avocatus, nunc absolutum Lectori trado. In quo labore perficiendo quisque videt normam eandem mihi observandam fuisse, quam Clar. Weijersius in paginis illis, jam dudum typis excusis et flavo colore distinctis, persecutus esset. Hoc ideo monere juvat, ne Sprengerus aliusve mihi vitio vertat, hunc Catalogum conscriptum esse » in lateinischer Sprache, und in alter schwerfälliger Form, wo jeder Artikel anfängt mit »Codex chartaceus forma majori" u. dgl." (a). Ceterum omni ope me contendisse, ut collectionem penitus cognoscerem et, quoad ejus fieri posset, Codices ex ingenio Weijersii describerem, ipse Catalogus, ut confido, demonstrabit. Numeros XXVIII et XXIX, inter libros argumenti grammatici collocandos, sed a Weijersio omissos, in fine hujus Capituli addidi; apparatus hujus viri Clar., numero 265 (sive CCLX) signatum, toti Collectioni adjunxi.

Restat ut Viris doctis, qui auxilio mihi fuerunt in describendis Codicibus, linguis mihi ignotis exaratis, publice hic gratias agam pro benevolentia mihi praestita.

Lugduni Batavorum
mense Martio.

P. DE JONG.

(a) Vid. *Z. d. D. M. G.*, XIV, S. 294.

CONSPECTUS LIBRI.

I. Libri Hebraïci.	p. 1
II. Libri Syriaci	» 8
III. Libri Arabici.	
A. Grammatica.	p. 18
B. Lexicologia.	" 70
C. Rhetorica.	" 93
D. Epistolae.	" 95
E. Gnomaë.	" 99
F. Litterae Humaniores.	" 105
G. Poësis.	" 118
H. Geographia.	" 136
I. Historia.	" 137
J. Astronomia.	" 147
K. Philosophia.	" 153
L. Theologia { Moslim.	" 156
Christ.	" 180
M. Jurisprudentia.	" 192
N. Politica.	" 196
O. Mixti argumenti.	" 198

IV. Libri Persici.

A. Lexicologia.	p. 213
B. Epistolae.	" 213
C. Litterae Humaniores.	" 215
D. Poësis.	" 218
E. Historia.	" 225
F. Astronomia.	" 227
G. Medicina.	" 227
H. Theologia { Moslim.	" 233
{ Christ.	" 236
I. Jurisprudentia.	" 237

V. Libri Turcici.

A. Lexicologia.	" 239
B. Metrica.	" 245
C. Epistolae.	" 246
D. Litterae Humaniores.	" 251
E. Poësis.	" 253
F. Historia.	" 254
G. Astronomia.	" 256
H. Mantica.	" 258
I. Theologia { Moslim.	" 259
{ Christ.	" 268

VI. Libri partim Arab., partim Pers.,
partim Turcici.

A. Lexicologia.	" 268
B. Theologia Moslim.	" 269

VII. Libri Sinici.

A. Impressi.	" 270
B. Manuscripti.	" 274

VIII.	Libri Indici.	p	281
IX.	Libri Malabarici.	»	282
X.	Liber Singalicus.	»	283
XI.	Liber Telugu.	»	284
XII.	Liber Malayâlim.	»	284
XIII.	Libri Malaïci.	»	285
XIV.	Liber Javanicus.	»	288
XV.	Liber Batakkius.	»	288
XVI.	Libri Bugici.	»	289
XVII.	Libri mixti argumenti et variis lin-		
	guis scripti.	»	290
	Indices.	»	299

LIBRI MANUSCRIPTI ORIENTALES.

I. Libri Hebraice scripti aut ad linguam Hebraeam spectantes.

N. I.

(Ex Willmeti Catalogo n. 215 in p. 31. Ab hoc emptus
est e bibl. Walravensi, cujus vide Catal. p. 57 n. 10.)

Volumen chartae pergamenae, in quo *Liber Estherae* scriptus est. Longum est unam palmam et sex pollices Neerlandos, latum vero duas ulnas et prope sex palmas. Sex constat membranae partibus inaequali latitudine, inter se consutis; undeviginti autem scripturae columnas offert, quarum itidem aliae aliis latiores sunt. Nec eundem quoque versuum numerum hae continent: tres primae, quae majoribus litteris et fusius sunt scriptae, 18; sex sequentes, quae paullo minoribus et pressius, 21; aliae etiam plures ad 25 usque. Manus sat bona et perspicua est, at neque elegantissima nec ubique firma. Vocalibus destitutum est, et verba ita inter se continuata, ut colorum quidem distinctio nulla appareat, solae autem sectiones majores relictis spatiis a se invicem separatae sint. Aetas non indicata: tria et vel plura saecula habere potest, nec multo certe recentius esse, pallidior et ad flavum vergens atramenti color arguit. Cum tegumenti expers sit, exterior ejus pars paululum aquâ et pulvere inquinata est, interior vero bene conservata.

N. II.

(Ex Willm. Cat. n. 216 in p. 31. Incertum, a quo hic emerit.)

Volumen ejusdem materiae et eundem librum complectens. Longum est unam palmam et octo pollices Neerlandos, latum unam ulnam et octo palmas ac dimidiam. Membrana tenuior et laevior est quam superioris voluminis, ac tribus tantum constat partibus, quarum duae priores inter se latitudine aequales sunt, tertia solam ultimam scripturae columnam exhibet. Totum absolvitur quindecim columnis, quae, sibi invicem perfectum in modum adaequatae, singulae 22 versus continent. Litterarum figura minuscula et elegans est, scribaeque manus ut nitidissima ita satis sibi constans. Vocales absunt, neque cola aut capita numeris notata: in cujusque tamen coli fine, nisi simul versus absolutus erat, vacuum spatium relictum est. Aetas ejus incerta; at multo recentius esse quam superius volumen, tam litterarum forma quam atramenti color indicat. Exterior membranae pars, cui radius ebeninus alligatus est, nonnihil sordium contraxit; caetera vero pura et nitida mansit, utpote tecta pharetrâ ebeninâ, in quam tota circum ligneum fusum involvitur.

N. III.

(Ex Willm. Cat. n. 214 in p. 31. Ab hoc emtus est e bibl. Bruniî (n. 59), qui eum comparaverat e bibl. Willemsenî, cujus vide Catal. p. 166 n. 1804*.)

Codex membraneus in 4° maj., foliorum 249, vetustissimus ipse, sed longe recentiori ligaturâ, itidem ex pergamênâ factâ, compactus. Ab initio ad finem unâ manu, firmâ et perspicuâ, scriptus est, litteris Hebraeis majoribus, quibus vocales accuratissime sunt additae: nec tantum puncta quoque illa, quae *dagesch forte* et *lene* dicuntur, suis ubique locis expressa sunt, verum etiam litteris בגרנפת, quotiescunque *dagesch leni* carent, lineola, quae

רפה appellatur, imposita est. Septem prima folia per vetustatem trita et scissa ac reliquis squalidiora sunt: alia etiam haud pauca maculis inquinata, et in aliis nonnullis scriptura per temporis longinquitatem ita obscurata et pallida facta, ut non sine labore jam legi possint. Major tamen Codicis pars pro tantâ aetate, quantam habere videtur (quâ de re infra dicam), optime conservata et lectu facillima est. Recentior manus Rabbinica (verum ipsa quoque valde vetusta), ut passim in paginarum margine nonnulla annotavit, ita in primo folio recto novum praemisit indicem, et reliqua etiam folia quae librarius ipse vacua reliquerat, implevit. Constat ex duabus partibus, quarum prior non nisi precum formulas, et ex eo quidem genere quod vulgo **כליות** appellatur, posterior vero praeter has etiam **קניות**, sive *elegias*, continet. Preces vero illae maximâ quidem ex parte cum iis conveniunt, quae hodie apud Judaeos qui ritum *Germanicum* (**מנהג אשכנזי**) sequuntur, usitatae sunt, sed ut permultae tamen inter illas exstant, nunc cum solo ritu *Polonico* (**מנהג פולין**) conjunctae, ita nonnullae etiam absumunt, quae ex altero illo requiruntur; atque universarum quoque *ordo* is est, ut neque ad hunc, neque ad illum ritum, uti nunc separatim constituti sunt, accurate sit compositus: etiam hac tamen ex parte ad Germanicum proprius quam ad Polonicum ritum accedunt.

Priori parte, quae longe major est et folia 217 complectitur (quae antiqua manus Judaea litterarum notis insignivit), sequentia continentur: 1°. a fol. 1 verso ad 4 rectum, index precum, quae in hoc Codice exstant ad fol. usque 202 rect.; quem indicem recentior illa manus Rabbinica continuavit. 2°. a fol. 4 vers. ad 5 rect., precatio quae apud Judaeos, tempore quod inter Novi Anni diem (**ראש השנה**) et diem Expiationis (**יום כפור**) intercedit, post solitas **שמנה עשרה**, sive *octodecim gratiarum*

I*

actiones, recitatur. 3°. a fol. 5 vers. ad 7 vers., precatio quae apud eosdem, singulis diebus Lunae et Jovis, post שמנה עשרה usitatur. 4°. in fol. 8 rect., rursus novus index, quem recentior illa manus Rabbinica in hac paginâ, quam librarius vacuum reliquerat, scripsit. 5°. a fol. 9 rect. ad extremum fere 23 vers., preces quas recitare incipiunt illo die Solis, inter quem et sequentem Novi Anni diem spatium intercedit quatuor minimùm dierum. 6°. ab extremo fol. 23 vers. ad extr. fere fol. 53 vers., pars precum quas instituunt inde a die qui sequitur ראש השנה, usque ad diem qui כפור יום proxime antecedit. 7°. ab extr. fol. 53 vers. ad initium fol. 87 rect., preces quas recitant ipso illo die qui ante כפור יום proximus est. 8°. fere ab init. fol. 87 rect. ad medium fol. 199 rect., reliquae preces quas instituunt intervallo temporis inter ראש השנה et יום כפור. 9°. a med. fol. 199 rect. ad init. fol. 200 rect., duae preces ex earum numero, quas recitant die 13° mensis אדר, qui dies jejunii est, in memoriam jejunii Estherae constitutus. 10°. ab init. fol. 200 rect. ad init. fol. 202 rect., tres preces ex illarum numero, quae fiunt die 17° mensis תמוז, die jejunii ob diruta a Romanis, Tito duce, Hierosolymorum moenia. 11°. ab init. fol. 202 rect. ad extr. fere 207 rect., preces quas recitant die 10° mensis טבת, die jejunii ob inceptam a Chaldaeis, duce Nebucadnezare, Hierosolymorum obsidionem. 12°. fere ab extr. fol. 207 rect. ad fin. fol. 213 rect., reliquae preces diei 13i mensis אדר. 13°. a fol. 213 vers. ad med. fol. 217 vers., reliquae preces diei 17i mensis תמוז. Hic desinit prior Codicis pars, cui librarius grandiori caractere Hebraeo haec subscripsit: חזק ונתחזק שמחה בר יצחק לא יק לא היום ולא לעולם עד שיעלה חמור בסולם: אמן אמן אמן סלה סלה סלה:

In *posteriori* parte, quae folia 32 continet (itidem numerata, sed recentioribus manibus, et par-

tim litteris Rabbinicis, partim nostris numerorum signis), haec exstant: 1°. a fol. 218 vers. ad extr. fol. 222 rect., preces quae inseruntur solitis illis שמנה עשרה, matutino tempore diei 9ⁱ mensis אב, qui dies est gravissimi jejunii, quo celebratur memoria utriusque Templi combusti, prioris a Chaldaeis, posterioris a Romanis. 2°. ab extr. fol. 222 rect. ad med. fol. 238 rect., elegiae quas Praecentor in conventu sacro canit, eodem illo jejunii die. 3°. denique, a med. fol. 238 rect. usque ad fol. 249 vers., sive finem Codicis, elegiae illae, quas eodem die aliquot e coetu viri, se invicem excipientes, canunt. Huic parti Codicis nihil a librario subscriptum est.

Quod jam ad ejus aetatem et originem attinet, primum quidem ex eo, quod de ritibus Germanico et Polonico hîc multifariam inter se commixtis dixi, manifesto apparere videtur, non tantum ipsum opus compositum, sed hoc quoque exemplum descriptum esse, eo remoto tempore, quum duo hî ritus nondum a se invicem diligenter sejuncti essent, sed adhuc inter se cohaerent. Cui antiquitatis indicio alterum accedit, quod etiam ad compositoris nomen et aetatem definienda prope, ut opinor, nos adducit. Nimirum dubitari nequit, quin illud nomen, quod in subscriptione prioris partis se offerre dixi, שמחה בר יצחק, scribae sit, at in infimâ orâ primae Codicis paginae, quae, omnium squalidissima et obscurissima, indicem illum serius praefixum continet (vid. p. 3 vs. 11 seq.), haec insuper litteris Rabbinicis, vetustate prope deletis, scripta sunt: אילן הסליחות של יצחק בר שמחה. Cui annotationi si confidi potest, consequens est, ut auctor hujus libri nomen gesserit *Isaäci filii Simchae*; ac simul probabile fit, hujus ipsius filium fuisse *Simcham* illum *f. Isaäci*, qui, scriba hujus exempli, paternum ergo opus descripserit. Jam porro a verisimilitudine non abhorreere videtur, *Isaäcum* istum qui

hic *Simchae filius* dicitur, eundem esse atque *Isaäcum ben Samuël ben Rabbi Simcha*, i. e. nepotem noti illius R. Simchae, qui discipulus fuit celebratissimi Doctoris Salomonis Jarchi (sive רש"י, mortui a. 1104 aut seq.), quique vulgo ab urbe Galliae *Vitré* cognominatus est ר"ש מחה מעיר ויטרי,

sive brevius ר"ש מחה דויטרי (1). Ab hujus ergo

nepote si hic liber compositus et a pronepote hoc exemplum descriptum est, sequeretur, ut illius origo in exitum saeculi a C. N. 12ⁱ, et hujus in priorem partem saeculi 13ⁱ incideret. Et tantum quidem abest, ut ipsius Codicis habitus huic quam proposui conjecturae obloquatur, ut potius quantum maxime possit eam confirmet. Tum enim verborum orthographia, tum universa scribendi ratio, tum membranae et atramenti color, hoc saltem evidentissime demonstrant, jam dudum ante typographiam apud Judaeos introductam, id est, ante annum circiter 1475, eum exstitisse (2).

N. IV.

(Ex Willm. Cat. n. 217 in p. 31. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, in cujus Catal. non separatim

(1) Qui ut eruditionis laude excelluit, ita inprimis notum est opus ejus, quod appellatur מחזור ויטרי, quod, astronomici argumenti, precibus quoque, סליחות dictis, abundat. Conf. de ipso et hoc ejus opere Bartoloccii *Bibl. Rabb.* IV. p. 405 a. n. 1805, Buxtorf. *Bibl. Rabb.* p. 89, et Wolf. *Bibl. Hebr.* I. p. 1124 et III. p. 1131 n. 2151.

(2) Ad summam antiquitatem hujus Codicis probandam fortasse etiam valet proverbialis illa locutio, quâ librarius in subscriptione istâ usus est: עד שיעלה חמור בסולם,

donec asinus per scalam adscendat, id est, *in sempiternum*. Quae dictio (a Buxtorfio notata in *Lex. Chald. Talm. et Rabb.* in v. חמור) vetustissimi temporis ingenium prodit, nec a recentioribus, quantum scio, usitata est.

commemoratur, cum subjunctus esset *Anonymi Adversariis philologicis*, n. 6 in Q^o *librorum omissorum*).

Liber in 4°, foliorum 128, quorum longe pleraque tamen nihil continent. Willmetus, qui eum consuendum chartaceoque involucro tegendum curavit, hunc in fronte ejus titulum scripsit: *E. Scheidii, V. Cl., Apparatus ad Rudimenta Hebraica*. Constat vero ex quinque partibus, quarum *prima* exhibet vocales Hebraeas et reliqua puncta grammatica, itemque accentus in libris poëticis usitatos (2 pagg.); *secunda* nomenclatorem, in 17 capita distributum, nominum substantivorum Hebraeorum, cum interpretatione Hollandâ et Latinâ (22 pagg., vacuis relictis 40); *tertia* locutiones familiares Hebraeas, cum interpretatione Hollandâ (4 pagg., vacuis relictis 100); *quarta* locos nonnullos Hebraei Codicis, ita descriptos, ut plerisque vocabulis interpretatio Hollanda inter versus subjecta sit (22 pagg.); et *quinta* Glossarium Hebraeo-Hollandum, secundum ordinem litterarum Hebr., cujus tamen vix *initium* in paucissimis litteris factum est, ita ut de 66 ejus paginis, 56 plane nudae sint. — Ipsius Scheidii manu scriptus est.

N. V.

(Ex Willm. Cat. n. 101 in p. 17. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, in quâ prostabat (conjunctim cum n. 99 et 100 Catalogi Willm.) *inter libros omissos*, n. 8 in F^o.)

Liber in fol., 22 paginarum, consutus et chartaceo involucro tectus. Willmetus ei in fronte hunc titulum praefixit: *E. Scheidii, V. Cl., Apparatus de Idiotismis Linguarum Orientalium*. Et ipse Scheidius, cujus autographus liber est, similiter in summâ pag. 1 inscripsit: *Idiotismi linguarum Orientalium*. Continet nonnullas observationes de syntaxi linguarum Semiticarum, ut ex hoc ejus initio liquet:

I. *De verbis.*

I. *Verbum singulare masculinum construitur cum nomine plur. masc., sed praecedente verbo; caet.*

Exempla autem, ab auctore adducta, fere omnia ex Hebraeo Codice sumta sunt; pauca tantum Arabica addita, e reliquis dialectis nullum. — Ex 22 paginis illis non paucae plane vacuae relictæ sunt, et in aliis perparum tantum scriptum est.

N. VI.

(Ex Willm. Cat. n. 68 in p. 13. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, in quâ annexus erat ei libro, qui in Cat. Willm. est n. 175, in Cat. Walr. n. 3 in p. 57.)

Liber in fol. max., 40 paginarum, Willmeti curâ compactus ligaturâ chartaceâ, Orientalem in modum. In primâ pag. ipse auctor haec inscripsit: *Radices Hebraeae et variae Orientales Figurae, ex Arabicis Poetis et Zjauhari atque Camus excerptae, cura Pauli Gyongyossi. Ex usu Bibliothecae Academiae Lugduno Batavae et MSct. O. O.* Ut haec inscriptio indicat, Gyongyossius (Hungarus, Alberti Schultensii discipulus) hic aliquot verba Hebraea, nullâ litterarum ordinis ratione habitâ, ex Arabico sermone illustravit, et e Lexicis Arabicis Gauharii et Fîrûzâbâdîi tales locos excerpsit, qui ipsi dictiones offerre maxime animadvertendas videbantur. Quo anno haec scripserit, hîc non prodidit, sed in libro cui haec olim annexa fuisse dixi, annum 1740 notavit. — Manus Gyongyossii rudis et incomposita est, ac manui Alb. Schultensii valde similis. De 40 autem paginis illis sex postremae vacuae relictæ sunt.

II. Libri Syriaci.

N. VII.

(Ex Willm. Cat. n. 219 in p. 32. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, in cujus Catal. (p. 59 n. 43)

Codex in 16°, cujus paginae nunc superstites sunt 457. Scriptus est in chartâ gossypinâ, et squalidiori ligaturâ, e corio nigricante factâ, laxius continetur. Manus quâ exaratus est, non valde perspicua quidem aut elegans, sed tamen satis bona est; quod vero multae paginae nunc fere legi non possunt, id non librarii culpâ factum, sed atramenti quo utebatur naturae tribuendum est: quod cum acrius fuisse videatur, chartam ipsam in compluribus locis exedit et solvit. Cui infortunio accessit veteris alicujus possessoris negligentia, qui non tantum solutas illas chartae particulas passim excidere, sed integras etiam paginas et vel foliorum fasciculos interire sivit (1). Quod sane maximopere dolendum est, cum per argumentum suum hic Codex inter praestantissimos censendus sit. Quodnam opus contineat, ex ipso apparet initio, quod sic se habet:

(1) Cum mihi hic Codex in manus veniebat, paginae numeris non notatae erant, ac nonnullae earum, a ligaturâ solutae, alieno loco jacebant: has igitur suis locis restitui, et omnes quae supersunt jam ita deinceps notavi, acsi nulla excidisset. Simul tamen lacunarum etiam locos indicavi, quos quidem, accurate collato Scaligeri apographo, sequentes mihi esse apparuit: *duae* paginae exciderunt inter p. 27 et 28; *duae* inter 41 et 42; *duae* inter 253 et 254; *duae* inter 255 et 256; *quatuor* inter 269 et 270; *quatuor* inter 315 et 316; *octo* inter 353 et 354; *duae* inter 407 et 408; *sex* inter 423 et 424, itemque *sex* inter 437 et 438. Praeterea vero unus fasciculus octo foliorum, qui paginas 232—247 continet, nunc perperam post sequentem fasciculum, ex quo duodecim tantum paginae servatae sunt (248—259), transpositus est: quae transpositio cum locum jam habuerit, antequam Codex eâ quâ nunc indutus est, ligaturâ muniretur, manifesto arguit, jam pridem negligentius eum habitum fuisse.

(1) Tantum pro **ܡܡܐ** ibi **ܡܡܐ**, pro **ܡܡܡܡܐ**, **ܡܡܡܡܡܐ**, et pro **ܡܡܐ** et **ܡܡܡܐ** male **ܡܡܐ** et **ܡܡܡܐ**, scriptum est; Arabica vero horum verborum interpretatio, quae in apogr. Scal. Syriaco textui a latere adjuncta est, hic prorsus desideratur. Eadem haec verba, quae apparet *librarii* praefationem esse, etiam edita sunt (cum aliqua diversitate) a Gesenio in *Commentationis de Bar Aljo et Bar Bahlulo, Lexicographis Syro-Arabicis ineditis*, parte priori, p. 13, itemque ab Hottingero in *Bibliotheca Orient.*, p. 295.

(2) Ultimus articulus, qui in apogr. Scal. exstat, est **ܡܡܡܐ** **ܡܡܡܐ**; et sic etiam hic Codex desinit in **ܡܡܡܐ**. Fere igitur absoluta est littera Nūn, at restant tamen ex illa adhuc pauca verba, a quibus posterior tomus inceperit.

حكمة: فَمِنْ نَامِه اَلْمِ دَمَصَلِيَا هَا اَلْاَوَّلُ هَا
 : حكمة: حكمة: حكمة (الفراء الجَوَّ القَصَاء i. e.):
 Deinde, ipsum etiam opus in
 apogr. Scal. multo quam in hoc Codice locupletius
 est, tum quod ad numerum articulorum, tum passim
 quod ad explicationis ubertatem attinet: versus finem
 quidem utriusque textus prorsus aequalis est et fere
 ad litteram sibi invicem respondet, at in initio et
 praesertim in medio opere tot articuli in hoc Codice
 desunt, ut, si reverâ (quod Gesenius statuit, p. 25)
 apographum Scal. *purum Bar-Alii textum, sine
 aliorum additamentis, exhibet*, in hujus certe ma-
 jori parte tantum *excerptum* ex ipso opere factum
 exstare videatur. Ac denique, etiam hoc inter utrum-
 que exemplum intercedit discrimen, quod Arabica
 verba, quibus Syriaca explicata sunt, hic non, ut
 in apogr. Scal., *Arabicis* litteris, sed, juxta cum
 caeteris, *Syriacis* expressa sunt. Quam rem in
 aliis quoque hujus Lexici Codicibus factam esse, ex
 Gesenii libello, p. 24 vs. 3 et p. 25 vs. 10, appa-
 ret: cujus de universâ operis ratione ac de diversis
 illius quae hodie exstant exemplis disputatio (in
 p. 22 seqq.) mihi liberum facit ea hic ut nota
 praetermittere. — Quamvis igitur hic Codex, tum
 per breviorum quem offert textum, tum praesertim
 per hodiernum ejus habitum et paginarum quam
 passus est jacturam, per se quidem idoneum usum
 vix praebeat, collationem tamen ejus cum aliis Co-
 dicibus quantivis momenti esse, accurate pervolventi
 mihi apparuit: haud pauca enim menda, quibus
 apographum Scal. laborat, ex hoc corrigi, nonnulla
 quoque, ibi male omissa, hinc suppleri posse, et
 in universum a perito librario sat caste eum scriptum
 esse, comperi. Sine dubio est vetustissimus, quod
 et chartae et scripturae color indicat: anni tamen
 nota non addita est. Litterarum forma ea est quae
simplex appellatur: majori caractere *estrangelo*

tantum eae scriptae sunt litterae, quibus novarum sectionum initium indicatur (||, ا, ا, caet.).

Verba Syriaca quae explicantur, paullo grandiori ductu quam reliqua exarata ac vocalibus instructa sunt: caeteris vocales rarius adjectae. In ultimâ vero paginâ, *aliâ*, ut credo, quam librarii manu, haec eadem, quae in fine apographi Scal. exstant et a Gesenio (p. 25 seq.) commemorantur, *Arabicis* litteris subscripta sunt: بسم الله اشترا هذا الكتاب المبارك الذي هو كتاب الاخسيقون الاب الطاهر الكاهن الموقر القس المكرم يعقوب الجايس بالقيامة المعظمة ليقرأ فيه وينتفع وذلك من تعبد وكان في سنة الف وثمانماية وخمسة وستين تاريخ اسكندر. Quae quomodo hic pariter atque in Codice illo Boreelii, ex quo Scaliger suum apographum duxisse legitur (vid. Cat. Bibl. L. B. p. 464 n. 1360), et quem ex supra dictis multum ab hoc diversum fuisse apparet, locum obtinuerint, conjecturâ definire non audeo; evidens vero est, haec ipsa Willmeto ansam dedisse, in suo Catalogo hunc librum sic describendi: *Lexicon Syriacum, ordine alphabetico conscriptum, ut videtur, a patre ac presbytero Jacobo.*

N. VIII.

(Ex Willm. Cat. n. 221 in p. 32. Ab hoc emtus esse legitur a. 1821 e bibl. Hiddei Heremiet.)

Liber in 4°, 81 foliorum, consutus et chartaceo involucro tectus. Scriptus est manu Johannis Henrici Schaaf, qui tunc temporis doctor privatus erat Litterarum Orient. in urbe Leidae, filius autem Caroli Schaaf, earundem Litterarum in Acad. Leidensi Professoris Extraord. ab a. 1720—1729. Spectat ad commercium epistolicum, quod ab utroque

a) In apogr. Scal. est اسكندرية.

hoc Schaafio, per longam annorum seriem, cum ipsis Episcopis Ecclesiae Christianae Syriacae S^u Thomae in Malabariâ, et cum aliis hominibus in horum utilitatem, institutum fuit: cujus hoc duplex erat propositum, tum ut omnia quae ad illam Ecclesiam pertinerent, melius edocerentur, tum ut miseros illos a durissimis vexationibus, quas a Lusitanis se pati quererentur, intercedente Gubernatore Generali Batavorum in Indiâ, liberare tentarent. Commmercium illud epistolicum, ut ad annum 1720 a Carolo patre gestum est, tribus fasciculis inter Codices MSS. Bibliothecae publicae Amstelodamensis servatur; ut vero, decem interpositis annis, post hujus mortem (quae die 4° Novembris a. 1729 accidit) a filio Johanne Henrico instauratum et per sex annos continuatum est, in hoc offertur volumine. Ex duabus id partibus compositum est: in quarum *priori*, 44 paginarum, duae offenduntur epistolae ad Episcopum supra dictae Ecclesiae, nomine Maha-Thomam, Chaddenadi in Malabariâ sedem habentem, quibus ipse J. H. Schaafius hunc titulum praefixit: *Epistolae Syriacae, anno 1730 die mensis Januarii confectae, missae vero die 2° Aprilis 1730 per Consulem* [Delphensem, unum e XVII Viris Societati Indiae Orientalis moderandae] *Bogaard van Beloys*. Utraque ita hîc in medio est posita, uti prius quam Syriace vertebatur, ab auctore *Hollande* concepta fuit; simul vero etiam e regione textûs Hollandi in alternis paginis interpretatio Syriaca adscripta est, quae quidem passim mutata et erasis quae minus placebant, emendata est. Mirum vero omnibus, qui unquam has epistolas inspecturi sunt, videbitur, quod dies, qui in utriusque subscriptione notatus est, a temporis definitione, in titulo illo praemissâ, discrepat: quae enim priori loco hîc posita est, paginas 2—19 complectens, hanc habet clausulam (pro Hollandis aut Syriacis Latina substitui): *Ego, Johannes Henricus Schaaf, filius Caroli Schaaf, hanc epistolam*

scripsi die 2° mensis Novembris, anno D. N. Jesu Christi 1729; et posterior, quae a p. 20 ad 43 procedit, et in quâ non, ut in priori, filius J. H., sed *pater Carolus* se auctorem profitetur, qui eam filio suo dictasset, in hunc modum desinit: *Exarata est haec epistola manu Joh. H. S., filii Caroli S., in urbe Leidae, urbe Hollandiae, 1° die mensis Novembris, anno D. N. J. C. 1729.* Hanc igitur discrepantiam, post consideratum ipsarum epistolarum argumentum, sic explicandam esse suspicor: utramque reverâ *post Caroli mortem*, mense Januario a. 1730, a filio scriptam esse, et quidem responso ad litteras Syriacas, ab Episcopo Maha-Thomâ ex Indiâ missas, quae, per multos annos frustra expectatae, brevi ante in Hollandiam advectae ipsique traditae fuissent: quibus acceptis, continuo hunc constituisse, commercium illud, prius a patre, ipso quoque adjuvante, gestum, nunc vero aliquantisper intermissum, denuo instaurare; sed visum ei fuisse, quia Episcopus iste e litteris antea missis, solum *patrem* cognovisset et nunc etiam *huic* respondisset, non prius ex *suâ* personâ sibi scribendum esse, quam a patre tanquam fidus et peritus negotiorum gestor illi commendatus esset: hac igitur de causâ binas eum litteras (diversas quidem inter se, sed consimilis argumenti) composuisse, alteras ex patris personâ, alteras ex suâ scriptas, in quarum prioribus diem notaret 1um Novembris (utpote qui mortem illius adhuc triduo antecessisset), in posterioribus vero diem proxime sequentem (1).

(1) Ut Lectori appareat, explicationem quam proposui, argumento earum epistolarum reverâ fulciri, haec verba describam, quae in illâ quae a *patre* profecta fingitur, versus finem (p. 38 seq.) occurrunt: *ne crede cuiquam negotia tua, ne vel ulli quisquis sit, nisi afferantur epistolae meâ manu scriptae et meo nomine notatae et meo sigillo obsignatae. Sed quando epistolas ad te scribit filius meus dilectus, Johannes Henricus Schaaf, qui omnibus mei muneris negotiis fungi-*

In alterâ parte hujus voluminis novem exstant epistolae aut epistolarum fragmenta. 1°. Versio Syriaca partis epistolae, quam ad Joh. H. S. responso miserat, mense Novembri a. 1730, Gubernator Generalis Batavorum in Indiâ, Didericus van Durven: quam partem ideo ille ex Hollando in Syriacum sermonem hic convertisse videtur, ut eam adjungeret litteris, a se ad Episcopum Maha-Thomam mittendis, pro certo documento benevoli illius Praefecti erga Christianos Malabaricos animi; 4 pagg. 2°. Epistola Hollanda Johannis H. S. ad eundem Gubernatorem Generalem, scripta Leidae d. 28 Octobris a. 1731; 3 pagg. 3°. Excerptum, Hollande versum, ex epistolâ Syriacâ Episcopi Maha-Thomae, scriptâ ad Carolum S. die 20 Januar. a. 1715: quod annectendum erat superioribus litteris; 3 pagg. 4°. Epistola Hollanda Johannis H. S. ad Gubernatorem Generalem Didericum van Kloon (successorem Durven), scripta Leidae d. 12 Martii a. 1732; 5 pagg. 5°. Longa epistola ejusdem ad Episcopum Maha-Thomam, scripta Leidae d. 15 Sept. (ipsius, uti addidit, die natali) a. 1731: quae epistola hic rursus ita, ut supra p. 13 vs. 26 seqq. dixi, Hollande simul et Syriace est tradita; 62 pagg. 6°. Epistola ejusdem ad eundem, scripta d. 12 Martii a. 1732, itidem Holl. et Syr.; 4 pagg. 7°. Epistola ejusdem ad eundem, scripta d. 15 Sept. a. 1733 (die ipsius natali 32°), itidem Holl. et Syr.; 10 pagg. 8°. Epistola Hollanda ejusdem ad Gubernatorem Generalem Didericum van Kloon, scripta Leidae d. 30 Sept. a. 1733; 11 pagg. 9°. Epistola Hollanda ejusdem ad viduam hujus Praefecti, quâ eam de mariti morte consolatur, et simul de epistolis, tam a se in Malabariam datis quam ad se fortasse responso

tur, huic filio meo secure confidere potes, ac pro certo habere, eum omnes res tuas eodem illo amore integro curaturum, quo ego ipse eas curem, caet.

inde missis, sciscitatur; scripta Leidae d. 30 Octobr. a. 1735; 4 pagg.

Denique separatim huic volumini adjecta est versio Latina, a Carolo S. facta et ipsius manu exarata, epistolae Syriacae, ab Episcopo Maha-Thomâ ad Patriarcham Syriae Antiochenum, nomine Ignatium, scriptae Chaddenadi anno 1709; 2 pagg. in fol. Et porro cum hac conjuncta est ejusdem epistolae versio Hollanda, manu multo recentiori scripta; itidem 2 pagg. in fol.

N. I X.

(Ex Willm. Cat. n. 220 in p. 32. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 99 n. 72—75.)

Fasciculus foliorum convulutorum, in tegumento chartaceo colligatus. Insunt ei 1°. Apographa nitidissima, scripta manu Johannis Henrici Schaaf, trium epistolarum Syriacarum, ab ipso ad Episcopum Maha-Thomam datarum; ex quibus prima plane eadem est, quam in superiori pag. n. 6, et secunda eadem, quam n. 7 commemoravi; tertia vero secundum subscriptionem exarata fuit d. 14 Octobr. a. 1735, et in volumine illo non exstat. In his apographis nudus textus Syriacus se offert. 2°. Ejusdem Schaafii carmen Syriacum 24 stropharum, quarum singulae 4 versibus constant; factum die 6 Octob. a. 1727 in laudem Caroli Crucii, quum J. U. Doctor designaretur, scriptumque elegantissime in membranâ, ipsius auctoris manu. Juxta illud servatur alterum ejusdem carminis exemplum, cui prius a se scripto multasque correctiones et rasuras passo, ipse Schaafius versionem Latinam adjecit. 3°. Ejusdem hymnus Syriacus Jacobiticus (ut ipse appellavit), 148 stichorum, compositus die 30 Julii a. 1729, in honorem Johannis Oosterdijk Schagt, quum ad ordinariam Medicinae professionem in Acad. Traject. vocatus esset; itidem autographus. 4°. Ejusdem hymnus Syriacus Ephremiticus 8 stropharum tetrasticharum, quo fratri suo natu minori, Antonio

Wilhelmo, gratulatur, **Medicinae Doctori creato** (1). Ipse suâ manu Syriaco textui Latinam versionem adjecit, sordidius scriptam. — Juxta hoc folium aliud servatur ejusdem formae eâdemque manu scriptum, sed longe diversi argumenti: continet enim aphorismos quosdam ad praxin medicam spectantes, quorum auctorem se in fine profitetur *Jehoschua Heschel medicus* [Judaeus], qui temporis notam addidit a. 492 *juxta supputationem minorem*, id est, a. Christi 1732. Videtur ergo J. H. Schaafius ad fratrem suum, quum hoc ipso anno aut sequenti Med. Doctor renunciaretur, una cum carmine suo gratulatorio apographum misisse horum aphorismorum, qui quidem ipsi animadversione dignissimi visi sint. 5°. denique, ejusdem carmen Syriacum 24 stropharum tetrasticharum, in honorem Principis Arausiaci Nassovici, Wilhelmi Caroli Henrici Frisonis, sive Guilielmi IV., quum Gubernator Foederati Belgii et Dux terrâ marique Supremus dictus esset. Unde ergo apparet, quum anni nota non addita sit, id carmen a. 1747 fuisse compositum: in subscriptione vero his verbis se auctor designat: *a Joh. H. S., Caroli Prof. filio, quondam Philologo, nunc Doctore Medico, et Cive Practico Amsteledamensi*. Juxta hoc nitide exaratum exemplum jacet alterum sordidius, manu ipsius etiam Schaafii scriptum, in quo Syriacis vocabulis Latinam interpretationem adjecit.

(1) Dies et annus non notati sunt; verum cum matrem suam hic *viduam* appellet, evidens est, id carmen certe *post annum 1729* confectum esse. Et cum in epistolâ, quam die 15° Sept. a. 1733 ad Episcopum Maha-Thomam scripsit (N. VIII, 7°), de eodem illo fratre ut *Med. Doctore* loquatur, simul inde apparet, jam *ante id tempus* illud exstitisse.

III. Libri Arabice scripti, aut ad linguam et litteras Arabicas spectantes.

A. Grammatici argumenti.

N. X.

(Ex Willm. Cat. n. 64 in p. 12 seq. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 605 n. 7012.)

Codex in 8° min., foliorum 49 (quorum 6 colorata sunt, 20 autem vacua relictæ), Willmeti curâ compactus ligaturâ chartaceâ, Orientalem in modum. Scriptus est manu perspicuâ quidem, sed crassâ et valde recentî, caractere نسخى. Primæ paginae rudiori penicillo ornatae sunt: anni nota abest. Continet: 1°. a p. 1—44, notissimum Abū-Becrī Abdo'lqāhirī ibn-Abdi'rrahmān al-Gorgānī († a. 471) libellum, ad syntaxin Arabicam pertinentem, qui vulgo العوامل المائة appellatur. De quo ut a multis jam crebro relatum est, ita ipse nonnulla attigi in *Orientalium* Vol. I. p. 351 seq. Incipit in hoc exemplo, sicut in plerisque: الحمد لله رب العالمين،

والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله وصاحبه
أجمعين، وبعد فإن العوامل فى النحو على ما ألفه
الشيخ الإمام عبد القاهر بن عبد الرحمن الجرجاني
رحمة الله عليه مائة عامل وهى تنقسم الى قسمين الخ

Ad initium scholia Arabica, tum in paginarum margine, tum inter versus, aliâ quam librarii manu adscripta sunt. — 2°. in p. 47 et 48, brevem pre-

cationem Arabicam, cui inscriptum est: هذا دُعاء: عَهْدَنَامَةٌ (conf. Fleischeri *Catal. Codd. Orient.*

Bibl. Lipsiensis p. 413 b. vs. 1 a f. seqq., et Ni-

collii Cat. Bibl. Bodl. p. 88 b. n. 74, 17°). Incipit, plenius quam libellus ille Bodlejanus: **الليم** فاطر السموات والارض عالم الغيب والشهادة وكفى بربك شبيداً الليم انسى اعهد انيك عيدا في هذه الحيرة الدنيا الخ — 3°. in p. 61 et 62, *initium* libelli Turcici, metrice compositi, cui inscriptum: هذا كتاب عوامل تركية. Jam ex his quibus incipit distichis:

بل عوامل يوز درر في الظاهر
شونك اوزره دوزدى عبد القاهر
بعض لفظيه انوك بعض هم
معنويه اولدى اى خير الامم

manifesto liquet, hic ipsum illum, de quo sub n. 1° ✓ dixi, Arabicum Gorgānī libellum in Turcicum poëma transfusum esse: ita plane, ut a Feurio factum esse, ex Fleischeri *Cat. B. Lips.* p. 546 b. vs. 6 a f. seqq., itemque a Çüfi-zādā al-Edrenewī, ex Hāgī-Cal. Lexico (in v. العوامل المائة) et ex Fleisch. *Cat. B. Dresd.* n. 117, 3°, apparet. Hoc tamen opusculum, cujus auctoris nomen non expressum, ab utroque illo diversi est initii. Octo tantum prima ejus disticha in duabus his paginis exstant.

N. XI.

(Bibliothecae Instituti dono datus a. 1835 a Viro Cl. Nic. Guil. van Kampen, cui etiam ipsi dono missus erat Bataviā ab H. J. Meynderts'io.)

Codex in 4°, foliorum 250, quorum magna pars soluta est ab involucro linteo, quo solo adhuc reliqua inter se continentur. Servatur nunc in ligaturā vetustā et squalidā, ex corio nigro factā, quā, ut e magnitudine ejus apparet, olim liber multo lon-

gioris formae tectus fuit. Totus caractere نسخى scriptus est, et longe major ejus pars unâ manu, perspicuâ quidem sed crassâ et diffusâ. Anni notam non offert, at sine dubio recens est et in Indiâ ortus. Continet 1°. a p. 5—18, idem illud Gorgānī opusculum العوامل المائة, quod hîc simplicius inci-

pit: العوامل فى النحومائة لفظية ومعنوية الخ: et cui in fine, post verba quae in superiori exemplo et in plerisque aliis sunt ultima: فهذه مائة عامل لا يستغنى: الصغير والكبير والوضيع والرفيع عن معرفتها واستعمالها; haec addita leguntur: فى معمولاتها وأوردنا بيانها على: طريق الحساب والعدد. Multa scholia Arabica et Malaïca, tum inter versus, tum in margine paginarum, tum etiam in chartis separatim insertis, adscripta sunt. — 2°. a p. 23—71, libellum aequè pervulgatum de syntaxi Arabicâ, qui ab auctoris no-

- mine, أبو عبد الله محمد بن داود الصنهاجى الشهير, المقدمة (a. 723 +) بابن أجروم appellari solet. Initium ejus hîc ita plane ut in reliquis Codicibus se habet, et a me quoque in *Orient.* I. p. 334 jam descriptum est. Huic etiam libello multa scholia Arab. et Mal. accesserunt. — 3°. a p. 72—77, sed aliâ manu quam 1 et 2, tractatum Malaïcum de ominibus, quae ex terrae motibus, pro diversis quibus fiunt temporibus atque horis, repetenda sunt. — 4°. a p. 77—79, itidem diversâ manu, aliud tractatum Malaïcum de mundatione corporis antequam preces peragantur. — 5°. in p. 81, rursus diversâ manu, precationem Arabicam, inscriptam: ابن دعا: (haec est precatio, pronuntianda tempore ovis mactatae pro puero cui primâ vice caput rasum est), quae sic incipit: اللهم ان هذه عقيقة فلان ابن فلان دمه بدمها ولحمه بالحما (بلحمها). وعظمه

بعضها وشعره بشعرها الخ — 6°. a p. 84—197, eâdem manu quâ 1 et 2, *Commentarium Arabicum ad Gorgani* المائة العوامل , *cujus hoc est initium*: اَنْ اَوَّلَىٰ ما نُنِيَقَت (نَضَقَتْ ل.) به اَلْسُنُ الانام , وافصل ما

جَرَتْ به اَسْنَانُ الاقلام , حمدُ الله الخ. Aliud exemplum hujus ejusdem *Commentarii* mihi non notum est, nec possum ergo auctoris nomen definire, quod in hoc Codice non additum est. Multa scholia Arab. et Mal. etiam huic libro, tum inter versus, tum in paginarum margine, adscripta sunt; *Commentarii* vero auctor initium et finem libelli quem explicuit (cujus verba rubro colore hic distincta sunt), eodem modo tradidit quo in 1 exstare dixi. — 7°. in p. 198 seq., diversâ manu, *initium* operis Arabici inscripti

الحمد لله الذي هَدَيْنَا : اسرار الصلاة على (الى ل.) طريق الهدى , ووضح لنا الى (dele) سبيل المَنَاجَى , ولولا ان هَدَيْنَا الله --- وبعد فهذا جزء يسمى اسرار الصلاة فى تبیین مقارَنة النِّيَّة بتكبيرة الاحرام فى الفقه والصوف (والتصوّف ل.) عند (على ل.)

Etiam hic liber mihi aliunde non notus est. — 8°. in p. 200, itidem manu diversâ, brevem observationem grammatici argumenti, Ara-

bice scriptam, *cujus hoc est initium*: فصل وكل اسم فى اخره ياء ان (اذا ل.) انفتح ما قبل الياء لم يَحْتَمِل من الحركات شيئا كقولك هذا مَوْلَى ورايت مَوْلَى

ومررت بمَوْلَى الخ — 9°. a p. 202—477, eâdem manu quâ 1, 2 et 6 (intermixtis tamen aliâ manu, in p. 258 seq., precibus Malaïcis), *Commentarium Arabicum ad librum de syntaxi Arab.*, cui titulus est

جمال الدين أبو القاسم، قَطْرُ الثَّدْيِ وَبَلُّ الثَّدْيِ
عبد الله محمد^a بن يوسف الانصارى، vulgo dictus
Ibn-Hisām († a. 761 aut 762). Commentarius di-
versus ab illo est, quo suum ipse librum auctor ex-
plicuit (vid. Cat. B. Bodl. n. 1134 et 1173 (Uri
p. 239 b. et 245 b.) ac n. 215, 1° (Nic. p. 182 b.),
item B. Ambros. n. 151 et B. Escur. n. 47, 1°);
nescio vero, cum nullum nomen hîc exstet, cui tri-
buendus sit. Incipit his verbis: الحمد لله رب

العالمين موجه من شاء نكح الهدى، والصلاة والسلام
على سيدنا محمد ارفع من نصب لخفض العدى، وبعد
فهذا ما احتاج اليه المتعلمون ذو (ذوو 1) الابتداء
المتعششون الى التروى بقطر النداء (النداء 1) للشيوخ
الامام العالم العلامة ابي عبد الله جمال الدين محمد
ابن يوسف ابن هشام الانصارى رحمة الله عليه الخ
Ipse qui explicatur liber (quem nos hîc Leidæ non
possidemus) hujus est initii: وهى اسم
وفعل وحرف فاما الاسم فيعرف بال ك الرجل وبالتنوين
ك رجل الخ. Quae verba, ut reliqua ipsius Ibn-Hi-
sāmī, rubro colore in hoc exemplo distincta sunt.
Absoluto operi haec in p. 477 librarius subscripsit:
تمت الكتاب شرح قطر النداء وكاتبه معال فوئه فى

a) Nomen ejus in aliis libris أبو عبد الله محمد, in
aliis أبو محمد عبد الله, fuisse legitur: de quâ discrepantiâ
vide Nicollum in Cat. B. Bodl. p. 183 a. ann. a et d. —
De anno mortis ejus, de quo itidem inter auctores non plane
constat, conf. Sacyi Anth. Gr. Ar. p. 185. Hāgī-Cal. in v.
أبو عبد الله قطر annum dixit 762, et nomen scripsit
محمد.

يوم سبت; priori vero parti ejus multa etiam scholia Arab. et Mal. sunt addita. — 10°. a p. 478—481, diversâ manu (uti omnia quae sequuntur), tractatum Malaïcum de iis quae singulis diebus mensis fausto omine geruntur. — 11°. in p. 482 seq., alium tractatum Malaïcum de temporibus quibus faustum est iter adire. — 12°. in p. 484 seq., duas breves preces Arabicas, quarum prior incipit a verbis: **اَللّٰهُمَّ اِنِّى**

اَتى, posterior ab his: **اَسْأَلُكَ كَلَّ الْمَكْنُونِ الْخ** **اَتى**: **اَتى** **اَسْأَلُكَ كَلَّ الْمَكْنُونِ الْخ**. — Denique 13°. a p. 486—497, diversa fragmenta Arabica (p. 486—490 med.) et Malaïca (p. 490 med. — 497), descripta ex operibus ad disciplinam Juris (الفقه) pertinentibus. Arabicis scholia Malaïca inter versus sunt addita.

N. XII.

(Ex Willm. Cat. n. 169 in p. 25. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 93 n. 38.)

Codex in 4° min., 161 paginarum, nitide et satis perspicue scriptus, caractere نسخى, et bene compactus. E clausulâ scribam fuisse apparet منصور **اَبْنِ سَلِيْمِ بْنِ حَسَنِ الدِّمْنَاوَى الْاَزْهَرَى**, qui eum absolvit medio mense Rabîo priori a. Ar. 1035. Quatuor paginae (73—76) per transversas lineas, a puero, ut videtur, temere per litteras ductas, aliquantum detrimenti passae sunt: caeterum Codex optime conservatus est. Continet notissimum librum, **دُرَّةُ الْغَوَاصِ فِي أَوْهَامِ الْخَوَاصِ**, in quo

a) Quem titulum Sacyus in *Chrest. Ar.* III. p. 176 et *Anth. Gr. Ar.* p. 63, sic vertit: *la perle du plongeur, où il est traité des fautes de langage des gens bien nés*. Fortasse tamen, quum verbum غاص cum فى construi soleat, paullo etiam accuratius sic exprimi potuisset: *la perle du plongeur, (qui s'est enfoncé) dans les fautes de l. d. g. b. n. (pour les mettre au jour)*.

I. *De verbis.*

I. *Verbum singulare masculinum construitur cum nomine plur. masc., sed praecedente verbo; caet.*

Exempla autem, ab auctore adducta, fere omnia ex Hebraeo Codice sumta sunt; pauca tantum Arabica addita, e reliquis dialectis nullum. — Ex 22 paginis illis non paucae plane vacuae relictæ sunt, et in aliis perparum tantum scriptum est.

N. VI.

(Ex Willm. Cat. n. 68 in p. 13. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, in quâ annexus erat ei libro, qui in Cat. Willm. est n. 175, in Cat. Walr. n. 3 in p. 57.)

Liber in fol. max., 40 paginarum, Willmeti curâ compactus ligaturâ chartaceâ, Orientalem in modum. In primâ pag. ipse auctor haec inscripsit: *Radices Hebraeae et variae Orientales Figurae, ex Arabicis Poetis et Zjauhari atque Camus excerptae, cura Pauli Gyongyossi. Ex usu Bibliothecae Academiae Lugduno Batavae et MSct. O. O.* Ut haec inscriptio indicat, Gyongyossius (Hungarus, Alberti Schultensii discipulus) hîc aliquot verba Hebraea, nullâ litterarum ordinis ratione habitâ, ex Arabico sermone illustravit, et e Lexicis Arabicis Gauharii et Firûzâbâdîi tales locos excerpsit, qui ipsi dictiones offerre maxime animadvertendas videbantur. Quo anno haec scripserit, hîc non prodidit, sed in libro cui haec olim annexa fuisse dixi, annum 1740 notavit. — Manus Gyongyossiî rudis et incomposita est, ac manui Alb. Schultensii valde similis. De 40 autem paginis illis sex postremae vacuae relictæ sunt.

II. Libri Syriaci.

N. VII.

(Ex Willm. Cat. n. 219 in p. 32. Ab hoc emtus e bibl. Walraveni, in cujus Catal. p. 59

I. *De verbis.*

1. *Verbum singulare masculinum construitur cum nomine plur. masc., sed praecedente verbo*; caet.

Exempla autem, ab auctore adducta, fere omnia ex Hebraeo Codice sumta sunt; pauca tantum Arabica addita, e reliquis dialectis nullum. — Ex 22 paginis illis non paucae plane vacuae relictæ sunt, et in aliis perparum tantum scriptum est.

N. VI.

(Ex Willm. Cat. n. 68 in p. 13. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, in quâ annexus erat ei libro, qui in Cat. Willm. est n. 175, in Cat. Walr. n. 3 in p. 57.)

Liber in fol. max., 40 paginarum, Willmeti curâ compactus ligaturâ chartaceâ, Orientalem in modum. In primâ pag. ipse auctor haec inscripsit: *Radices Hebraeae et variae Orientales Figurae, ex Arabicis Poetis et Zjauhari atque Camus excerptae, cura Pauli Gyongyossi. Ex usu Bibliothecae Academiae Lugduno Batavae et MSct. O. O.* Ut haec inscriptio indicat, Gyongyossius (Hungarus, Alberti Schultensii discipulus) hîc aliquot verba Hebraea, nullâ litterarum ordinis ratione habitâ, ex Arabico sermone illustravit, et e Lexicis Arabicis Gauharîi et Firûzâbâdîi tales locos excerpsit, qui ipsi dictiones offerre maxime animadvertendas videbantur. Quo anno haec scripserit, hîc non prodidit, sed in libro cui haec olim annexa fuisse dixi, annum 1740 notavit. — Manus Gyongyossii rudis et incomposita est, ac manui Alb. Schultensii valde similis. De 40 autem paginis illis sex postremae vacuae relictæ sunt.

II. Libri Syriaci.

N. VII.

(Ex Willm. Cat. n. 219 in p. 32. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, in cujus Catal. (p. 59 n. 43)

Codex in 16°, cujus paginae nunc superstites sunt 457. Scriptus est in chartâ gossypinâ, et squalidiori ligaturâ, e corio nigricante factâ, laxius continetur. Manus quâ exaratus est, non valde perspicua quidem aut elegans, sed tamen satis bona est; quod vero multae paginae nunc fere legi non possunt, id non librarii culpâ factum, sed atramenti quo utebatur naturae tribuendum est: quod cum acrius fuisse videatur, chartam ipsam in compluribus locis exedit et solvit. Cui infortunio accessit veteris alicujus possessoris negligentia, qui non tantum solutas illas chartae particulas passim excidere, sed integras etiam paginas et vel foliorum fasciculos interire sivit (1). Quod sane maximopere dolendum est, cum per argumentum suum hic Codex inter praestantissimos censendus sit. Quodnam opus contineat, ex ipso apparet initio, quod sic se habet:

(1) Cum mihi hic Codex in manus veniebat, paginae numeris non notatae erant, ac nonnullae earum, a ligaturâ solutae, alieno loco jacebant: has igitur suis locis restitui, et omnes quae supersunt jam ita deinceps notavi, acsi nulla ex-
cidisset. Simul tamen lacunarum etiam locos indicavi, quos quidem, accurate collato Scaligeri apographo, sequentes mihi esse apparuit: *duae* paginae exciderunt inter p. 27 et 28; *duae* inter 41 et 42; *duae* inter 253 et 254; *duae* inter 255 et 256; *quatuor* inter 269 et 270; *quatuor* inter 315 et 316; *octo* inter 353 et 354; *duae* inter 407 et 408; *sex* inter 423 et 424, itemque *sex* inter 437 et 438. Praeterea vero unus fasciculus octo foliorum, qui paginas 232—247 continet, nunc perperam post sequentem fasciculum, ex quo duodecim tantum paginae servatae sunt (248—259), transpositus est: quae transpositio cum locum jam habuerit, antequam Codex eâ quâ nunc indutus est, ligaturâ muniretur, manifesto arguit, jam pridem negligentius eum habitum fuisse.

Original from
COLUMBIA UNIVERSITY

حكمة: حكمة الة دتمصه بامة هاف اأااف هه ح
 : هه : هه هه هه (الهواء الجوّ القضاء i. e.) :
 هه هه هه هه. Deinde, ipsum etiam opus in
 apogr. Scal. multo quam in hoc Codice locupletius
 est, tum quod ad numerum articulorum, tum passim
 quod ad explicationis ubertatem attinet: versus finem
 quidem utriusque textus prorsus aequalis est et fere
 ad litteram sibi invicem respondet, at in initio et
 praesertim in medio opere tot articuli in hoc Codice
 desunt, ut, si reverâ (quod Gesenius statuit, p. 25)
 apographum Scal. *purum Bar-Alii textum, sine
 aliorum additamentis, exhibet*, in hujus certe ma-
 jori parte tantum *excerptum* ex ipso opere factum
 exstare videatur. Ac denique, etiam hoc inter utrum-
 que exemplum intercedit discrimen, quod Arabica
 verba, quibus Syriaca explicata sunt, hic non, ut
 in apogr. Scal., *Arabicis* litteris, sed, juxta cum
 caeteris, *Syriacis* expressa sunt. Quam rem in
 aliis quoque hujus Lexici Codicibus factam esse, ex
 Gesenii libello, p. 24 vs. 3 et p. 25 vs. 10, appa-
 ret: cujus de universâ operis ratione ac de diversis
 illius quae hodie exstant exemplis disputatio (in
 p. 22 seqq.) mihi liberum facit ea hic ut nota
 praetermittere. — Quamvis igitur hic Codex, tum
 per breviorē quem offert textum, tum praesertim
 per hodiernum ejus habitum et paginarum quam
 passus est jacturam, per se quidem idoneum usum
 vix praebeat, collationem tamen ejus cum aliis Co-
 dicibus quantivis momenti esse, accurate pervolventi
 mihi apparuit: haud pauca enim menda, quibus
 apographum Scal. laborat, ex hoc corrigi, nonnulla
 quoque, ibi male ommissa, hinc suppleri posse, et
 in universum a perito librario sat caste eum scriptum
 esse, comperi. Sine dubio est vetustissimus, quod
 et chartae et scripturae color indicat: anni tamen
 nota non addita est. Litterarum forma ea est quae
simplex appellatur: majori caractere *estrangelo*

tantum eae scriptae sunt litterae, quibus novarum sectionum initium indicatur (||, ا, ا, caet.).

Verba Syriaca quae explicantur, paullo grandiori ductu quam reliqua exarata ac vocalibus instructa sunt: caeteris vocales rarius adjectae. In ultimâ vero paginâ, *aliâ*, ut credo, quam librarii manu, haec eadem, quae in fine apographi Scal. exstant et a Gesenio (p. 25 seq.) commemorantur, *Arabicis* litteris subscripta sunt: بسم الله اشترى هذا الكتاب المبارك الذي هو كتاب الاخسيقون الاب الطاهر الكاهن المومن القس المكرم يعقوب الجايس بالقيامة المعظمة ليقرأ فيه وينتفع وذلك من تعبته وكان في سنة الف وثمانماية وخمسة وستين تاريخ اسكندر*. Quae quomodo hic pariter atque in Codice illo Boreelii, ex quo Scaliger suum apographum duxisse legitur (vid. Cat. Bibl. L. B. p. 464 n. 1360), et quem ex supra dictis multum ab hoc diversum fuisse apparet, locum obtinuerint, conjecturâ definire non audeo; evidens vero est, haec ipsa Willmeto ansam dedisse, in suo Catalogo hunc librum sic describendi: *Lexicon Syriacum, ordine alphabetico conscriptum, ut videtur, a patre ac presbytero Jacobo.*

N. VIII.

(Ex Willm. Cat. n. 221 in p. 32. Ab hoc emtus esse legitur a. 1821 e bibl. Hiddei Heremiet.)

Liber in 4°, 81 foliorum, consutus et chartaceo involucro tectus. Scriptus est manu Johannis Henrici Schaaf, qui tunc temporis doctor privatus erat Litterarum Orient. in urbe Leidae, filius autem Caroli Schaaf, earundem Litterarum in Acad. Leidensi Professoris Extraord. ab a. 1720—1729. Spectat ad commercium epistolicum, quod ab utroque

a) In apogr. Scal. est اسكندريه.

hoc Schaafio, per longam annorum seriem, cum ipsis Episcopis Ecclesiae Christianae Syriacae S^u Thomae in Malabariâ, et cum aliis hominibus in horum utilitatem, institutum fuit: cujus hoc duplex erat propositum, tum ut omnia quae ad illam Ecclesiam pertinerent, melius edocerentur, tum ut miseros illos a durissimis vexationibus, quas a Lusitanis se pati quererentur, intercedente Gubernatore Generali Batavorum in Indiâ, liberare tentarent. Commertium illud epistolicum, ut ad annum 1720 a Carolo patre gestum est, tribus fasciculis inter Codices MSS. Bibliothecae publicae Amstelodamensis servatur; ut vero, decem interpositis annis, post hujus mortem (quae die 4° Novembris a. 1729 accidit) a filio Johanne Henrico instauratum et per sex annos continuatum est, in *hoc* offertur volumine. Ex duabus id partibus compositum est: in quarum *priori*, 44 paginarum, duae offenduntur epistolae ad Episcopum supra dictae Ecclesiae, nomine Maha-Thomam, Chaddenadi in Malabariâ sedem habentem, quibus ipse J. H. Schaafius hunc titulum praefixit: *Epistolae Syriacae, anno 1730 die mensis Januarii confectae, missae vero die 2° Aprilis 1730 per Consulem* [Delphensem, unum e XVII Viris Societati Indiae Orientalis moderandae] *Bogaard van Beloys*. Utraque ita hîc in medio est posita, uti prius quam Syriace vertebatur, ab auctore *Hollande* concepta fuit; simul vero etiam e regione textûs Hollandi in alternis paginis interpretatio Syriaca adscripta est, quae quidem passim mutata et erasis quae minus placebant, emendata est. Mirum vero omnibus, qui unquam has epistolas inspecturi sunt, videbitur, quod dies, qui in utriusque subscriptione notatus est, a temporis definitione, in titulo illo praemissâ, discrepat: quae enim priori loco hîc posita est, paginas 2—19 complectens, hanc habet clausulam (pro Hollandis aut Syriacis Latina substitui): *Ego, Johannes Henricus Schaaf, filius Caroli Schaaf, hanc epistolam*

scripsi die 2° mensis Novembris, anno D. N. Jesu Christi 1729; et posterior, quae a p. 20 ad 43 procedit, et in quâ non, ut in priori, filius J. H., sed *pater Carolus* se auctorem profitetur, qui eam filio suo dictasset, in hunc modum desinit: *Exarata est haec epistola manu Joh. H. S., filii Caroli S., in urbe Leidae, urbe Hollandiae, 1° die mensis Novembris, anno D. N. J. C. 1729.* Hanc igitur discrepantiam, post consideratum ipsarum epistolarum argumentum, sic explicandam esse suspicor: utramque reverâ *post Caroli mortem*, mense Januario a. 1730, a filio scriptam esse, et quidem responso ad litteras Syriacas, ab Episcopo Maha-Thomâ ex Indiâ missas, quae, per multos annos frustra expectatae, brevi ante in Hollandiam advectae ipsique traditae fuissent: quibus acceptis, continuo hunc constituisse, commercium illud, prius a patre, ipso quoque adjuvante, gestum, nunc vero aliquantisper intermissum, denuo instaurare; sed visum ei fuisse, quia Episcopus iste e litteris antea missis, solum *patrem* cognovisset et nunc etiam *huic* respondisset, non prius ex *suâ* personâ sibi scribendum esse, quam a patre tanquam fidus et peritus negotiorum gestor illi commendatus esset: hac igitur de causâ binas eum litteras (diversas quidem inter se, sed consimilis argumenti) composuisse, alteras ex patris personâ, alteras ex suâ scriptas, in quarum prioribus diem notaret 1um Novembris (utpote qui mortem illius adhuc triduo antecessisset), in posterioribus vero diem proxime sequentem (1).

(1) Ut Lectori appareat, explicationem quam proposui, argumento earum epistolarum reverâ fulciri, haec verba describam, quae in illâ quae a *patre* profecta fingitur, versus finem (p. 38 seq.) occurrunt: *ne crede cuiquam negotia tua, ne vel ulli quisquis sit, nisi afferantur epistolae meâ manu scriptae et meo nomine notatae et meo sigillo obsignatae. Sed quando epistolas ad te scribit filius meus dilectus, Johannes Henricus Schnaf, qui omnibus mei muneris negotiis fungi-*

In alterâ parte hujus voluminis novem exstant epistolae aut epistolarum fragmenta. 1°. Versio Syriaca partis epistolae, quam ad Joh. H. S. responso miserat, mense Novembri a. 1730, Gubernator Generalis Batavorum in Indiâ, Didericus van Durven: quam partem ideo ille ex Hollando in Syriacum sermonem hic convertisse videtur, ut eam adjungeret litteris, a se ad Episcopum Maha-Thomam mittendis, pro certo documento benevoli illius Praefecti erga Christianos Malabaricos animi; 4 pagg. 2°. Epistola Hollanda Johannis H. S. ad eundem Gubernatorem Generalem, scripta Leidae d. 28 Octobris a. 1731; 3 pagg. 3°. Excerptum, Hollande versum, ex epistolâ Syriacâ Episcopi Maha-Thomae, scriptâ ad Carolum S. die 20 Januar. a. 1715: quod annectendum erat superioribus litteris; 3 pagg. 4°. Epistola Hollanda Johannis H. S. ad Gubernatorem Generalem Didericum van Kloon (successorem Durveni), scripta Leidae d. 12 Martii a. 1732; 5 pagg. 5°. Longa epistola ejusdem ad Episcopum Maha-Thomam, scripta Leidae d. 15 Sept. (ipsius, uti addidit, die natali) a. 1731: quae epistola hic rursus ita, ut supra p. 13 vs. 26 seqq. dixi, Hollande simul et Syriace est tradita; 62 pagg. 6°. Epistola ejusdem ad eundem, scripta d. 12 Martii a. 1732, itidem Holl. et Syr.; 4 pagg. 7°. Epistola ejusdem ad eundem, scripta d. 15 Sept. a. 1733 (die ipsius natali 32°), itidem Holl. et Syr.; 10 pagg. 8°. Epistola Hollanda ejusdem ad Gubernatorem Generalem Didericum van Kloon, scripta Leidae d. 30 Sept. a. 1733; 11 pagg. 9°. Epistola Hollanda ejusdem ad viduam hujus Praefecti, quâ eam de mariti morte consolatur, et simul de epistolis, tam a se in Malabariam datis quam ad se fortasse responso

tur, huic filio meo secure confidere potes, ac pro certo habere, eum omnes res tuas eodem illo amore integro curaturum, quo ego ipse eas curem, caet.

inde missis, sciscitatur; scripta Leidæ d. 30 Octobr. a. 1735; 4 pagg.

Denique separatim huic volumini adjecta est versio Latina, a Carolo S. facta et ipsius manu exarata, epistolæ Syriacæ, ab Episcopo Maha-Thomâ ad Patriarcham Syriæ Antiochenum, nomine Ignatium, scriptæ Chaddenadi anno 1709; 2 pagg. in fol. Et porro cum hac conjuncta est ejusdem epistolæ versio Hollanda, manu multo recentiori scripta; itidem 2 pagg. in fol.

N. I X.

(Ex Willm. Cat. n. 220 in p. 32. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii; cujus vide Catal. p. 99 n. 72—75.)

Fasciculus foliorum convolutorum, in tegumento chartaceo colligatus. Insunt ei 1°. Apographa nitidissima, scripta manu Johannis Henrici Schaaf, trium epistolarum Syriacarum, ab ipso ad Episcopum Maha-Thomam datarum; ex quibus prima plane eadem est, quam in superiori pag. n. 6, et secunda eadem, quam n. 7 commemoravi; tertia vero secundum subscriptionem exarata fuit d. 14 Octobr. a. 1735, et in volumine illo non exstat. In his apographis nudus textus Syriacus se offert. 2°. Ejusdem Schaafii carmen Syriacum 24 stropharum, quarum singulae 4 versibus constant; factum die 6 Octob. a. 1727 in laudem Caroli Crucii, quum J. U. Doctor designaretur, scriptumque elegantissime in membranâ, ipsius auctoris manu. Juxta illud servatur alterum ejusdem carminis exemplum, cui prius a se scripto multasque correctiones et rasuras passo, ipse Schaafius versionem Latinam adjecit. 3°. Ejusdem hymnus Syriacus Jacobiticus (ut ipse appellavit), 148 stichorum, compositus die 30 Julii a. 1729, in honorem Johannis Oosterdijk Schagt, quum ad ordinariam Medicinæ professionem in Acad. Traject. vocatus esset; itidem autographus. 4°. Ejusdem hymnus Syriacus Ephremiticus 8 stropharum tetra-sticharum, quo fratri suo natu minori, Antonio

Wilhelmo , gratulatur , **Medicinae Doctori** creato (1). Ipse suâ manu Syriaco textui Latinam versionem adjecit , sordidius scriptam. — Juxta hoc folium aliud servatur ejusdem formae eâdemque manu scriptum , sed longe diversi argumenti : continet enim aphorismos quosdam ad praxin medicam spectantes , quorum auctorem se in fine profitetur *Jehoschua Heschel medicus* [Judaeus] , qui temporis notam addidit *a. 492 juxta supputationem minorem* , id est , a. Christi 1732. Videtur ergo J. H. Schaafius ad fratrem suum , quum hoc ipso anno aut sequenti **Med. Doctor** renuntiaretur , una cum carmine suo gratulatorio apographum misisse horum aphorismorum , qui quidem ipsi animadversione dignissimi visi sint. 5°. denique , ejusdem carmen Syriacum 24 stropharum tetrasticharum , in honorem Principis Arausiaci Nassovici , Wilhelmi Caroli Henrici Frisonis , sive Guilielmi IV. , quum Gubernator Foederati Belgii et Dux terrâ marique Supremus dictus esset. Unde ergo apparet , quum anni nota non addita sit , id carmen a. 1747 fuisse compositum : in subscriptione vero his verbis se auctor designat : *a Joh. H. S. , Caroli Prof. filio , quondam Philologo , nunc Doctore Medico , et Cive Practico Amsteledamensi*. Juxta hoc nitide exaratum exemplum jacet alterum sordidius , manu ipsius etiam Schaafii scriptum , in quo Syriacis vocabulis Latinam interpretationem adjecit.

(1) Dies et annus non notati sunt ; verum cum matrem suam hic *viduam* appellet , evidens est , id carmen certe *post annum 1729* confectum esse. Et cum in epistolâ , quam die 15° Sept. a. 1733 ad Episcopum Maha-Thomam scripsit (N. VIII , 7°) , de eodem illo fratre ut *Med. Doctore* loquatur , simul inde apparet , jam *ante id tempus* illud exstitisse.

III. Libri Arabice scripti, aut ad linguam et litteras Arabicas spectantes.

A. Grammatici argumenti.

N. X.

(Ex Willm. Cat. n. 64 in p. 12 seq. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 605 n. 7012.)

Codex in 8° min., foliorum 49 (quorum 6 colorata sunt, 20 autem vacua relictæ), Willmeti curâ compactus ligaturâ chartaceâ, Orientalem in modum. Scriptus est manu perspicuâ quidem, sed crassâ et valde recentî, caractere نسخى. Primæ paginae rudiori penicillo ornatae sunt: anni nota abest. Continet: 1°. a p. 1—44, notissimum Abū-Becrî Abdo'lqāhiri ibn-'Abdi'rrahmān al-Gorgānî († a. 471) libellum, ad syntaxin Arabicam pertinentem, qui vulgo العوامل المائة appellatur. De quo ut a multis jam crebro relatum est, ita ipse nonnulla attigi in *Orientalium* Vol. I. p. 351 seq. Incipit in hoc exemplo, sicut in plerisque: الحمد لله رب العالمين،

والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله وصحبه أجمعين، وبعد فإن العوامل فى النحو على ما ألفه الشيخ الامام عبد القاهر بن عبد الرحمن الجرجاني رحمة الله عليه مائة عامل وهي تنقسم الى قسمين الخ.

Ad initium scholia Arabica, tum in paginarum margine, tum inter versus, aliâ quam librarii manu adscripta sunt. — 2°. in p. 47 et 48, brevem precessionem Arabicam, cui inscriptum est: هذا دُعَاءُ عِبْدِنَا (conf. Fleischeri *Catal. Codd. Orient.*

Bibl. Lipsiensis p. 413 b. vs. 1 a f. seqq., et Ni-

collii Cat. Bibl. Bodl. p. 88 b. n. 74, 17°). Incipit, plenius quam libellus ille Bodlejanus: اللّيم فاطر السموات والارض عالم الغيب والشهادة وكفى بربك شهيداً اللّيم انى اعهد انيك عهداً فى هذه الحيوۃ الدنيا الخ 3°. in p. 61 et 62, *initium* libelli Turcici, metrice compositi, cui inscriptum: هذا كتاب عوامل تركيه. Jam ex his quibus incipit distichis:

بل عوامل يوز درر فى الظاهر
 سنونك اوزره دوزدى عبد القاهر
 بعض لفظيه انوك بعض هم
 معنويه اولدى اى خير الامم

manifesto liquet, hic ipsum illum, de quo sub n. 1° ✓ dixi, Arabicum Gorgānī libellum in Turcicum poëma transfusum esse: ita plane, ut a Feurīo factum esse, ex *Fleischeri Cat. B. Lips.* p. 546 b. vs. 6 a f. seqq., itemque a Çūfi-zādā al-Edrenewī, ex *Uāgī-Cal. Lexico* (in v. (العوامل المائة)) et ex *Fleisch. Cat. B. Dresd.* n. 117, 3°, apparet. Hoc tamen opusculum, cujus auctoris nomen non expressum, ab utroque illo diversi est initii. Octo tantum prima ejus disticha in duabus his paginis exstant.

N. XI.

(Bibliothecae Instituti dono datus a. 1835 a Viro Cl. Nic. Guil. van Kampen, cui etiam ipsi dono missus erat Bataviā ab H. J. Meyndertsio.)

Codex in 4°, foliorum 250, quorum magna pars soluta est ab involucri linteo, quo solo adhuc reliqua inter se continentur. Servatur nunc in ligaturā vetustā et squalidā, ex corio nigro factā, quā, ut e magnitudine ejus apparet, olim liber multo lon-

gioris formae tectus fuit. Totus caractere نسخى scriptus est, et longe major ejus pars unâ manu, perspicuâ quidem sed crassâ et diffusâ. Anni notam non offert, at sine dubio recens est et in Indiâ ortus. Continet 1°. a p. 5—18, idem illud Gorgānî opusculum العوامل المائة, quod hîc simplicius inci-

pit: العوامل فى النحو مائة لفظية ومعنوية الخ, et cui in fine, post verba quae in superiori exemplo et in plerisque aliis sunt ultima: فهذه مائة عامل لا يستغنى: الصغير والكبير والوضيع والرفيع عن معرفتها واستعمالها, haec addita leguntur: فى معمولاتها وأوردنا بيانها على: طريق الحساب والعدد. Multa scholia Arabica et Malaïca, tum inter versus, tum in margine paginarum, tum etiam in chartis separatim insertis, adscripta sunt. — 2°. a p. 23—71, libellum aequè pervulgatum de syntaxi Arabicâ, qui ab auctoris no-

- mine, أبو عبد الله محمد بن داود الصنهاجى الشهير المقدمة (a. 723 +) بابن أجروم appellari solet. Initium ejus hîc ita plane ut in reliquis Codicibus se habet, et a me quoque in *Orient.* I. p. 334 jam descriptum est. Huic etiam libello multa scholia Arab. et Mal. accesserunt. — 3°. a p. 72—77, sed aliâ manu quam 1 et 2, tractatum Malaïcum de ominibus, quae ex terrae motibus, pro diversis quibus fiunt temporibus atque horis, repetenda sunt. — 4°. a p. 77—79, itidem diversâ manu, aliud tractatum Malaïcum de mundatione corporis antequam preces peragantur. — 5°. in p. 81, rursus diversâ manu, precationem Arabicam, inscriptam: ابن دعا (haec est precatio, pronuntianda tempore ovis mactatae pro puero cui primâ vice caput rasum est), quae sic incipit: اللهم ان هذه عقيقة فلان ابن فلان دمه بدمها ولحمه بالحما (بلحمها). وعظمه

بعضها وشعرها الخ — 6°. a p. 84—197, eâdem manu quâ 1 et 2, *Commentarium Arabicum ad Gorgānī* ان أَوَّلَى : انعوامل المائة , *cujus hoc est initium* : ما نَحْنِقَت (نَطَقَتْ ل.) به أَلْسُنُ الانام ، وافصل ما جَرَتْ به أَسْنَانُ الاقلام ، حمدُ الله الخ. Aliud exemplum hujus ejusdem *Commentarii* mihi non notum est, nec possum ergo auctoris nomen definire, quod in hoc Codice non additum est. Multa scholia Arab. et Mal. etiam huic libro, tum inter versus, tum in paginarum margine, adscripta sunt; *Commentarii* vero auctor initium et finem libelli quem explicuit (cujus verba rubro colore hîc distincta sunt), eodem modo tradidit quo in 1 exstare dixi. — 7°. in p. 198 seq., diversâ manu, *initium* operis Arabici inscripti الحمد لله الذى هَدَيْنَا : اسرار الصلاة على (الى ل.) طريف الهدى ، ووضح لنا الى (dele) سبيل المنجى ، ولولا ان هَدَيْنَا الله --- وبعد فهذا جزء يسمى اسرار الصلاة فى تبیین مقارنة النية بتكبيره الاحرام فى الفقه والصوف (والتصوف ل.) عند (على ل.) Etiam hic liber mihi aliunde non notus est. — 8°. in p. 200, itidem manu diversâ, brevem observationem grammatici argumenti, Arabice scriptam, *cujus hoc est initium* : فصل وكل اسم فى اخره ياء ان (اذا ل.) انفتح ما قبل الياء لم يَحْتَمَل من الحركات شيئاً كقولك هذا مَوَّلَى ورايت مَوَّلَى من 9°. a p. 202—477, eâdem manu quâ 1, 2 et 6 (intermixtis tamen aliâ manu, in p. 258 seq., precibus Malaïcis), *Commentarium Arabicum ad librum de syntaxi Arab.*, cui titulus est

جمال الدين أبو الدين، قَطَرُ النَّدَى وَبَلُّ الصَّدَى
عبد الله محمد^a بن يوسف الانصارى
Ibn-Hisām (+ a. 761 aut 762). Commentarius di-
versus ab illo est, quo suum ipse librum auctor ex-
plicuit (vid. Cat. B. Bodl. n. 1134 et 1173 (Uri
p. 239 b. et 245 b.) ac n. 215, 1° (Nic. p. 182 b.),
item B. Ambros. n. 151 et B. Escur. n. 47, 1°);
nescio vero, cum nullum nomen hic exstet, cui tri-
buendus sit. Incipit his verbis: الحمد لله رب

العالمين موجه من شاء نكو الهدى، والصلاة والسلام
على سيدنا محمد ارفع من نصب لتخفص العدى، وبعد
فهذا ما احتاج اليه المتعلمون ذو (ذوو 1) الابتداء
المتعطشون الى التروى بقطر النداء (النداء 1) للشيوخ
الامام العالم العلامة ابي عبد الله جمال الدين محمد
ابن يوسف ابن هشام الانصارى رحمة الله عليه الخ
Ipse qui explicatur liber (quem nos hic Leidae non
possidemus) hujus est initii: اسم وهي مفرد
وفعل وحرف فاما الاسم فيعرف بال الرجل وبالتنوين
كرجل الخ. Quae verba, ut reliqua ipsius *Ibn-Hi-*
sāmī, rubro colore in hoc exemplo distincta sunt.
Absoluto operi haec in p. 477 librarius subscripsit:
تمت الكتاب شرح قطر النداء وكاتبه معال فوئه في

a) Nomen ejus in aliis libris أبو عبد الله محمد, in
aliis أبو محمد عبد الله, fuisse legitur: de qua discrepantiā
vide Nicollum in *Cat. B. Bodl.* p. 183 a. ann. a et d. —
De anno mortis ejus, de quo itidem inter auctores non plane
constat, conf. Sacyi *Anth. Gr. Ar.* p. 185. *Hāgi-Cal.* in v.
أبو عبد الله قطر النداء annum dixit 762, et nomen scripsit
محمد.

يوم سبت; priori vero parti ejus multa etiam scholia Arab. et Mal. sunt addita. — 10°. a p. 478—481, diversâ manu (uti omnia quae sequuntur), tractatum Malaïcum de iis quae singulis diebus mensis fausto omine geruntur. — 11°. in p. 482 seq., alium tractatum Malaïcum de temporibus quibus faustum est iter adire. — 12°. in p. 484 seq., duas breves preces Arabicas, quarum prior incipit a verbis: اَللّٰهُمَّ اِنِّىْ

اَتى: اسئلك كَلَّ المكنون الخ, posterior ab his: اَتى: توكلت على الله الخ. — Denique 13°. a p. 486—497. diversa fragmenta Arabica (p. 486—490 med.) et Malaïca (p. 490 med. — 497), descripta ex operibus ad disciplinam Juris (الفقه) pertinentibus. Arabicis scholia Malaïca inter versus sunt addita.

N. XII.

(Ex Willm. Cat. n. 169 in p. 25. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 93 n. 38.)

Codex in 4° min., 161 paginarum, nitide et satis perspicue scriptus, caractere نسخى, et bene compactus. E clausulâ scribam fuisse apparet منصور ابن سليمان بن حسن الدمنارى الزهرى, qui eum ab solvit medio mense Rabîo priori a. Ar. 1035. Quatuor paginae (73—76) per transversas lineas, a puero, ut videtur, temere per litteras ductas, aliquantum detrimenti passae sunt: caeterum Codex optime conservatus est. Continet notissimum librum, دُرَّةُ الْغَوَاصِ فِى اَوْهَامِ الْخَوَاصِ, in quo

a) Quem titulum Sacyus in *Chrest. Ar.* III. p. 176 et *Anth. Gr. Ar.* p. 63, sic vertit: *la perle du plongeur, où il est traité des fautes de langage des gens bien nés.* Fortasse tamen, quum verbum غاص cum فى construi soleat, paullo etiam accuratius sic exprimi potuisset: *la perle du plongeur, (qui s'est enfoncé) dans les fautes de l. d. g. b. n. (pour les mettre au jour).*

auctor, Abū-Mohammed al-Qāsim ibn-ʿAlī, vulgo *al-Harirī* dictus († a. 515 aut 516), hoc sibi proposuit, ut vitiosas dictiones, sive Grammaticae legibus sive verae verborum potestati contrarias, quas a nobilioribus quoque et excultioribus hominibus usitari vidisset, notaret et quā ex parte laborarent ostenderet. Ratio hujus exquisiti opusculi jam satis nota est per bene multos locos, quos ex illo deinceps, inde ab initio ad finem, selectos edidit Sacyus in *Anth. Gr. Ar.* p. ٢٥—٧٨, ibidemque vertit et annotatione illustravit in p. 63—154. Ipse liber in hoc Codice eodem modo quo apud Sacyum et in nostro exemplo Leidensi (n. 745), incipit (أما بعد)

الحمد لله الذي عمَّ عباده الخ
 huic initio apud Sacyum praemissa sunt (1), hic plura etiam exstant: قال الشيخ (شيخ 1) الأنام العالم أبو محمد القاسم بن علي بن محمد بن عثمان الحريزي تغمده الله تعالى برحمته واسكنه بأكبوحه
 (قال) : pauciora vero in Cod. Leid. : الشيخ الرئيس أبو محمد القاسم بن علي بن عثمان الحريزي البصري. Paucula in nonnullis hujus exempli paginis manu Scheidii et Willmeti annotata sunt.

N. XIII.

(Ex Willm. Cat. n. 170 in p. 25. Itidem ab hoc e bibl. E. Scheidii emptus est, cujus vide Cat. p. 93 n. 39.)

Codex in 4°, foliorum 174, crassiori manu sed perspicue scriptus, char. نسخي, optimeque conservatus et compactus. Librarius nullam adjecit no-

(1) De quibus vide quae ille annotavit l. l. p. 122 vs. 12 a f. seqq.

tam, ex quâ aut ipsius nomen aut Codicis aetas cognosceretur: universus tamen habitus ejus circiter duorum saeculorum aetatem ei tribuit. Continet, uti ex titulo qui praefixus est apparet, Commentarium in ipsum illum, de quo modo dixi, *Ḥāriri* librum, compositum (ut ibi legitur) a مولانا وسيدنا

واستاذنا شيخ الاسلام بدر العلماء الأعلام سليل الأئمة الأكرام المولى شهاب الدين أحمد الخفاجي دام مجده. Est igitur ille Commentarius, quem *Ḥāgī-Calīfā* in *v. درة الغواص*, (certe secundum nostrum exemplum) *sexto* loco commemoravit (1): et initium quoque ejus, ut ibi traditur (أحمد الله الذي

(جعل حمده في تاج الادب درة الخ), plane idem est quod in hoc Codice offertur. De aetate hujus *Ṣihābo'ddīni Ahmedi* al-*Cafāgī* ab *Ḥāgī-Cal.* nihil relatum est: potest ea tamen certo definiri ex praefatione, in quâ laudes celebravit Sultani Turcici مراد بن السلطان أحمد بن السلطان محمد بن مراد, id est, *Morādi IV.*, filium *Ahmedi I.*, nepotem *Mohammedis III.*, pronepotem *Morādi III.*, qui Turcarum imperio ab a. Ar. 1032—1049 (Chr. 1623—1640) praefuit. Eo igitur annorum intervallo hic Commentarius editus est; hoc autem exemplum vivo adhuc auctore, et ab uno ex discipulis ejus, scriptum esse, partim ex titulis qui nomini ejus praemissi sunt, partim ex addito illo دام مَجْدُه, se-

(1) Apud Hammerum in *Catal. suorum Codd. Orient.* p. 35 n. 28 (sive in *Jahrb. d. Liter.* Vol. 62 *Anz. Bl.* p. 9 seq.), ubi locus ille *Ḥāgī-Calīfā* descriptus est, omisso Commentario *Abū-ʿAbdī'lāhī Mohammedis ibn-ʿIzzī'ddīn ʿabī-Becr al-Anṣārī al-logawī* (qui in nostro Cod. 5us est), hoc ipso numero Commentarius ille *Cafāgī* notatus est.

qui videtur. Explicantur in illo aut illustrantur difficiliore loci totius opusculi, nec pauca continere videtur, quae ad illud melius intelligendum utilissima sint. Ipsa autem Harīrī verba primum a librario rubro colore scripta, mox vero (inde a pag. 19) rubris tantum lineis notata sunt.

N. XIV.

(Ex Willm. Cat. n. 55 in p. 11. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii; tum vero conjunctus erat cum eo libro, qui in Willm. Cat. est n. 88 in p. 15. Hi ambo in Cat. Schult. sunt n. 7018 in p. 605.)

Codex in 8°, 125 paginarum, majoribus litteris perspicue scriptus, char. نسخی, et Willmeti curâ bene compactus, Orientalem in modum. Anni notâ caret, satis vero recens videtur. In ultimâ ejus parte vermes, quorum per totum librum vestigia sunt, etiam ipsis litteris nonnihil noxae intulerunt. Continet celebratum illum de syntaxi Arabicâ libellum, qui, a Gamālo'ddīno 'abū-Amro 'Otmāne ibn-'Omar 'al-Mālikī, vulgo *Ibno-'l-Hāgib* dicto (+ a. 646), compositus, nomine كافيّة ابن الحاجب notus est. Conf. quae de eo jam dixi in *Orient.* I. p. 349 seq. Primum hujus exempli folium interiit, in cujus versâ paginâ, praeter titulum, haec tantum initii verba scripta fuerant: الكلمة لفظاً وضع لمعنى مفرد: وهى اسم وتعمل وحرف لأنها أمّا أن تدلّ على معنى فى نفسها أو لا الثانى الحرف والاول أمّا أن يقترن: باحد الازمنة الثلاثة أو لا الخ. Deperdita illa jam manu Willmeti adscripta sunt, qui ex editione Romanâ ea supplevit.

N. XV.

(Ex Willm. Cat. n. 56 in p. 12. Ab hoc emtus est
e bibl. ejusdem Schultensii, cujus vide Cat. p. 602
n. 3837.)

Codex in 4°, foliorum 164, minutis litteris satis
perspicue scriptus, char. نسخى, et bene compactus.
Prima folia nonnihil trita sunt et laxius cum ligaturâ
cohaerent. Una pagina (23^a) per errorem vacua re-
lictâ est, at nihil tamen deesse, ipse, ut puto, scriba
indicavit, majori litterarum ductu in eâ annotans:
بياض صحيح. Margines foliorum per bibliopecti
imprudentiam tam late desecti sunt, ut de iis quae
in extremâ orâ exstabant, nonnulla interierint. A
quo et quando Codex exaratus sit, ex hac subscrip-

ptione apparet: تم هذا الكتاب وكمل بعون الله الملك
الوهاب في عاشر من شهر جماد الآخر بقلم الفقير الراجى
عفو ربه الواحد الاحد عبد ابن حاجى محمد يوسف
٩٤٠. حميرى سنة ٩٤٠. Continet amplum illum Commem-
tarium ad Cāfijam 'Ibno-'l-Ijāgibī, modo commemo-
ratam, quem notissimus poëta Persicus, 'Abdo'rrah-
mān -al-Gāmī (+ a. 898), in gratiam filii sui, Ći-
jā.o'ddīnī Jūsufī, Arabice composuit, et انقوائد

الضبيائية inscripsit (1). Liquet illud ex initio, quod
in hoc etiam Codice sic se habet: الحمد لله، والصلوة،
على نبيه، وعلى آله واصحابه، المتتابعين بأدابه،
وبعد هذه فوائد وإفيه، بحل مشكلات الكافية، للعلامة
المشتهر فى المشارق والمغارب، الشيخ ابن الحاجب،

(1) De editione hujus libri, tam Calcuttensi quam CPoli-
tanâ, jam dixi in *Orient.* I. p. 350. De priori vero editio-
ne conf. Nicoll. l. l. p. 527 a. init.

تَعَمُّدُهُ اللَّهَ بِغُفْرَانِهِ، وَأَسْكَنَهُ بُحْبُوحَةَ جَنَانِهِ، نَظَّمْتُهَا
فِي سَلَكِ التَّقْرِيرِ، وَسَمَّطُ التَّحْكِيمِ، لِلْوَلَدِ الْعَزِيزِ ضِيَاءِ
الَّذِينَ يُوسِفُ، حَفَظَهُ اللَّهُ عَنْ مَوْجِبَاتِ التَّلَهُّفِ وَالتَّاسَفِ،
وَسَمَّيْتُهَا بِالْفَوَائِدِ الصِّبْيَانِيَّةِ، لِأَنَّهُ لِهَذَا الْجَمْعِ وَالتَّالِيفِ

كَالْعَلَّةِ الْغَائِيَّةِ، الخ. Totus liber accuratissime in hoc
Commentario explicatus est; ipsa vero *Ibno-'l-Hāgibī*
verba prius rubro colore hic a scribā distincta, at
in posteriori Codicis parte lineis tantum nigris no-
tata sunt (1). Quamplurima scholia Arabica diver-
sis manibus, tum in margine paginarum, tum etiam
inter versus, adjecta: quibus cum aliae paginae totae
repletae sint, aliae tamen etiam non paucae plane
vacant.

N. XVI.

(Ex Willm. Cat. n. 58 in p. 12. Ab hoc emtus est e
bibl. ejusdem *Schultensi*, cujus vide Catal. p. 602
n. 3839.)

Codex in 4° min., foliorum 103, char. نسخي
exaratus; ut chartarum vero manuumque diversitas
prodit, ex tribus, olim separatis, partibus compositus.
Prima pars, quae reliquis et magis perspicue scri-
pta, et sine dubio etiam antiquior est (certa enim
temporis nota nulli adjecta), folia 77 complectitur:
secunda fol. 78—85, et tertia fol. 86—103. Liga-
tura antiqua, quā inter se compactae sunt, recen-
tiori tempore resarta est. Continet quinque libellos
*de inflexione verborum Arabicorum et formarum
ab his ductarum* (فِي التَّصْرِيفِ), et quidem eosdem
illos, quos in nostro Leidensi Cod. 950 exstantes,
in *Orient. I.* p. 352 seqq. descripsi. Idem quo-

(1) Eadem verba is ipse in 95 primis paginis separatim
quoque ad extremas earum oras adscripsit. Haec tamen bi-
bliopegi culpā passim truncata sunt.

que (ut ibi jam retuli) a Turcis, qui eos in Scholis suis usitant, CPoli a. 1818 sunt editi. *Primo* igitur loco hic, a p. 1—85, offertur مَرَّاحُ الأَرَوَّاحِ Ahmedis ibn-ʿAlī ibn-Māsūd, cujus aetas mihi nondum innotuit. Incipit: أحمد، الله الودود،

ابن علي بن مسعود، غفر الله له ولوالديه، واحسن اليهما وآتيه، أعلم أن الصرف أم العلوم والنحو أبوها الخ. 2°. loco sequitur, a p. 87—117 (eâdem manu quâ 1) العزِّي، تصريف الزنجاني (1) est ʿIzzoʿddīn ʿAbdoʿlwahhāb az-Zengānī († a. 655).

Prima verba: الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على خير الخلق محمد وآله وصحبه اجمعين، أعلم على خير الخلق محمد وآله وصحبه اجمعين، أعلم الخ. 3°. a p. 119—151 (eâdem quoque manu), المقصود في التصريف, de cuius auctore inter ipsos Arabes non constat. Initium: الحمد لله الوهاب، للمومنين سبيل الصواب، والصلاة والسلام على نبي محمد الزاجر عن الذناب، الحات على طلب الثواب، وعلى آله وصحبه خير الآل وخير الأصحاب، أما بعد فإن العربية وسيلة الى العلوم الشرعية الخ. 4°. a p. 155—167 (diversâ manu),

a) Sic pronuntiandum esse hoc vocabulum, non مَرَّاح (ut, Sacyum et alios secutus, in *Orient.* l. l. et p. 336 scripsi), recte animadvertit et Scholiastae explicatione probavit Fleischerus, *Cat. B. Lips.* p. 335 a.

بناء الأفعال incerti auctoris. Hic quoque, omni omis-
sâ doxologiâ, sic simpliciter incipit: اعلم ان ابواب — Et 5°.
التصريف خمسة وثلاثون بابًا ستة منها الخ
denique, a p. 173—202 (rursus diversâ manu), الأمثلة
المختلفة, i. e. *exempla diversarum formarum*
quae a verbo Arabico perfecto ducuntur (نَصْرَ يَنْصُرُ)

(نَصْرًا الخ). Adjecta autem sunt in hoc Codice plu-
rima scholia Arabica ad libellos, qui 1um, 2um et 3um,
locum tenent; ac singulae formae quae in 5° exhi-
bentur, eâdem illâ, partim Arabicâ, partim Turci-
câ, expositione illustratae sunt, quae in Leid. Cod.
950 et in edit. CPolitanâ offenditur. Caeterum hic
quoque nec libellorum tituli nec nomina auctorum
a scribis expressa sunt, praeterquam quod soli 4° in
fine subscriptum est: تم البناء. Willmetus in titu-
lo, quem suâ manu praefixit, haec perperam po-
suit: » *Ahmed Ibn Ali Ibn Massoud de conjuga-
tionibus Arabicis, 5 libris absolutum opus*”; et
in Catalogo quoque suo de solo primo libello men-
tionem fecit.

N. XVII.

(Ex Willm. Cat. n. 57 in p. 12. Ab hoc emtus est e
bibl. ejusdem Schultensi, cujus vide Catal. p. 602
n. 3838.)

Codex in 4°, foliorum 80, perspicue exaratus char.
نسخي, et corio tectus. Quo die et anno absolutus
sit, ex subscriptione, quae partim Arabica et par-
tim Persica est, apparet: تمت الكتاب بعون الملك
الوهاب في يوم الخميس ييسر هفتم شهر ذالحججه
١٠٨٩ (ذى الحجة 1). Continet Commen-
tarium Sa'do'ddīni Mas'ūdi ibn-'Omar aṭ-Ṭeftāzāni
(† a. 792) ad libellum supra commemoratum (XVI,

العزقي، Hāgi-Calīfa, in v. تصريف الزنجاني، 2°،

primo loco de eo mentionem injecit, addens, primum hoc fuisse illius scriptoris opus, quod ad finem perduxit mense Šabāne anni 738 (anni ergo aetatis suae 26ⁱ, cum natus sit a. 712). Nos Leidae hunc Commentarium non possidemus: exstat vero etiam in Bibl. Bodl. n. 1159, 2° et 1164, 1° (Uri p. 243 b. et 244 a.), Bibl. Escur. n. 102, 1° et 139, 3° (Casir. I. p. 24 b. et 33 b.), Bibl. Ambros. n. 124 et 125 (Hammer. p. 22), caet., et editus est CPoli a. 1838 (conf. *Orient.* I. p. 337 ann. b). Initium ejus, ab Hāgi-Cal. jam traditum, prorsus eodem modo in hoc

Codice se habet: **إِنْ أَرَوَى زَهْرٌ يَخْرُجُ فِي رِيَاضِ الْكَلَامِ** **مَنْ الْأَثَمَامُ، وَأَبْنَى حَبْرٍ يُحَاكُ بِنَانِ الْبَيَانِ وَأَسْنَانَ الْأَقْلَامِ.** Totus Zengānī libellus in eo accurate explicatus est: cujus ipsius verba in hoc exemplo primum lineis rubris, deinde nigris, at paullo post medium nullis signis distincta sunt. In primis paginis aliquot scholia, Persica et Arabica, inter versus et in margine adscripta sunt: quorum haec tamen, cum bibliopegus folia latius desecuerit, non amplius plane sunt integra.

N. XVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 62 in p. 12. Ab hoc emtus est a bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 57 n. 16.)

Codex in 4°, foliorum 182, Mauritano charactero ac duabus diversis manibus (quae se invicem excerpisse videntur) non valde perspicue scriptus, et bene compactus. E clausulā apparet, absolutum eum fuisse die Martis, 24° mensis Šauwālīs a. 1122. Continet librum, cujus in praefatione titulus esse legitur **تَكْمِيلُ الْمَرَامِ،** بشرح شواهد ابن هشام، et cujus auctoris nomen ex his, quae a librario ipsi initio prae-

قال شيخنا وسيدنا ومولانا : *missa sunt, cognoscitur* :
العالم العلامة الحبر الباهر الفهامة المحقق المدقق
الصدر الاوحد سيدنا ابو عبد الله محمد بن شيخنا
وسيلتنا سيدنا ابو (ابى 1.) محمد عبد القادر بن
سيدنا على بن الشيخ العارف بالله سيدنا ابى المحاسن
يوسف بن سيدنا محمد الفاسى رضى الله عنهم
وارضاهم امين. Porro ex operis initio, quod sic se
habet ليله مُبدع الخلّاتِف على اُختلاف :
صفاتها، ومودع العرب من الفصاحة أنموذجا صار لها من
أجمل سماتها، --- وبعد فهذا تَقْيِيدُ ما يُحْتَاج اليه
من شرح الشواهد التى اُشتمل عليها توضيحُ الخُلاصة
evidens est, in eo offerri Commentarium ad locos probantes, quos ad-
duxerat Gamālo'ddīnus ibn-Hiṣām (de quo vide su-
pra p. 22 ad XI, 9°) in opere suo, inscripto اَوْضَحُ
المسالك الى ألفية ابن مالك, vulgo autem brevius
appellato : in quo is
celebratam illam Ibn-Mālikī († a. 672) Grammati-
cam, quam, mille distichis conscriptam et hinc ple-
rumque فى النحو, alio vero nomine الألفية, dictam, a. 1833 Sacyus edidit, in prosam orationem
resolverat et amplo Commentario illustraverat. Conf.
Hāgī-Cal. in v. الألفية, edit. Flügel. T. I. p. 413.
Ipsium illud Ibn-Hiṣāmī opus exstat in Cod. Leid.
1312, itemque in Bibl. Gothan. n. 461 (Möller.

p. 143), Eскур. n. 47, 3° et 67 (Casir. I. p. 13 a. et 17 b.), Vindobon. n. 413 (Hammer. p. 42) et n. 2, 3 et 4 (apud Flügel. in *Jahrb. d. Lit.* Vol. 97 *Anz. Bl.* p. 6 seq.), caet. Libri autem, qui hoc Codice continetur, nullum aliud exemplum mihi notum est, et Ḥāgi-Āl. quoque nec in loco modo laud. illius mentionem fecit, nec titulum ejus تکمیل المرام attigit. Cujus rei hanc causam esse puto, quod auctor ejus post Ḥāgi-Āl. vixerit; nam, etsi aetatem illius aliunde definire non possum, e titulis tamen, qui (ut supra dixi) in hujus Codicis initio ei tributi sunt, manifesto apparere videtur, eum scribae isti aequalem fuisse et priori ergo parte saeculi Ar. 12ⁱ vixisse. Collato libro أوضح المسالك, reverâ omnes qui in eo citati essent poëtarum versus, hîc ex ordine recenseri et explicari cognovi: quod ita quidem factum, ut primum de metro singulorum versuum, tum de nomine et aetate poëtarum, tum de carminibus quorum pars sint, ac denique de ipsorum sensu sit expositum. Ipsi illi versus per totum Codicem rubro colore distincti sunt.

N. XIX.

(Ex Willm. Cat. n. 63 in p. 12. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Cat. p. 59 n. 39.)

Codex in 8°, foliorum 152, unâ manu non ubique perspicuâ scriptus, char. نسخی ad تعليق vergente, et bene compactus. De tribus quos continet libris, primum se absolvisse scriba annotavit mense Gomādā posteriori a. 1025, et tertium mense Moharram a. 1026, dum praeterea in hujus et secundi fine nomen suum addidit: الحاج إبراهيم بن محمد ابن حسن. Infimae paginarum orae atramento inquinatae sunt. A p. 1—32 offertur libellus ejusdem, de quo modo dicebam, Ibn-Hiṣāmī, inscriptus الأعراب عن قواعد الأعراب. Totus a Sacyo est editus

in *Anth. Gramm. Ar.* p. ٧٣ — ٩٢, ibidemque Gallice versus et annotatione illustratus p. 155—223. Initium ejus hîc ita plane ut ibi se habet: قال الشيخ

الامام العالم العامل - - - هذه فوائدٌ جليَّةٌ في قواعد الاعراب الخ. Scholia nonnulla Arabica inter versus et in paginarum margine adjecta sunt. — 2° loco, a p. 39—164, exstat Commentarius ad ipsum illud Ibn-Hiṣāmī opusculum, factus (ut in praefatione legitur) a محمود بن الشيخ اسمعيل بن عبد الله بن

توضيح: et ab ipso inscriptus: ميكائيل الخسريتي

الاعراب في شرح قواعد الاعراب. Incipit his verbis:

الحمد لله الذي رفع بدولة محمد عليه السلام كلمة الاسلام، ونصب باسمه علماً يهدي الى فعل الجود والاکرام، الخ. Unde certum est, hunc eundem esse

Commentarium, qui ab Hāgī-Cal., edit. Flügel. I. p. 358 vs. 8 seq., commemoratus est, et cujus etiam in Bibl. Lips. (n. 27, 2°; Fleisch. p. 343 b.) et Paris. Reg. (n. 229 apud Flüg. in *Jahrb. d. Lit.* Vol. 91 *Anz. Bl.* p. 2) exempla servantur. Nomen

relativum auctoris ibi quidem (1) الخرتبرتي، hîc

الخريتي، scriptum est; sed utrumque eodem spectare, nempe ad arcem illam, in confiniis Mesopotamiae et Armeniae sitam, quae ab Arabibus خرتبرت

et hodie a Turcis خربوت (sic) appellatur, satis mani-

(1) Vocales addidi illas, quas nomini ipsius arcis خرتبرت perspicue tribuit Lex. Geogr. Conf. de eâ Saint-Martin *Mém. sur l'Arménie* I. p. 95 seq.

festum est. De aetate illius *Mahmūdī ibn-Isma'il* ex *Hāgī-Cal.* loco nihil apparet; at e verbis, quae in hoc Codice Commentario isti subscripta sunt (وقع

انفراغ من تحريره وتسويده في وقت الضحوة من يوم الجمعة في شهر جمادى الأول سنة خمس وعشرين والف

(من الهجرة النبوية عليه الصلوة والسلام, et quae facile vides ex *auctoris autographo* sumta esse, sequitur, eum *Hāgī-Califae* aequalem fuisse, et hunc librum a. 1025 absolvisse, uno mense antequam huius exempli scriba primum qui hic offertur libellum ad finem perduxerit (vid. supra p. 33 vs. 8 a f. seq.). Ipsa *Ibn-Hisami* verba hic lineis rubris notata, et pauca scholia Arabica passim inter versus et in margine sunt addita. — 3us liber (a p. 167—298), ut ex initio liquet, est Commentarius scriptus a *Mohammede ibn-Abdi'l-ganī* (1) *al-Ardabili* ad compendium de syntaxi Arabica, quod composuerat *Abū-l-Qāsim*

Mahmūd az-Zamašsarī († a. 538), et titulo *الأنموذج* insigniverat. Hoc ipsum, quod in *Cod. Leid.* 748 (et in *Bibl. Escur.* n. 178, 1°; *Casir.* I.

p. 40 b.) offertur, incipit a verbis: الكلمة مَفْرَدٌ وهى

إمّا اسم كرجل وإمّا فعل كضرب وإمّا حرف كقد الخ

illius autem Commentarii hoc est initium: الحمد

لله الذى جعل العربية مفتاح البيان، وصيرها آلة بها

يُخْتَرَزُ عن الخطاء فى اللسان الخ. Idem est, quem *Hāgī-Cal.* in v. *انموذج فى النحو* (ed. *Flüg.* I. p. 468

(1) Sic in hoc etiam Codice nomen expressum est: conf. *Sacyi Anth. Gr. Ar.* p. 270 ann. 3.

n. ١٣٩.) *secundo* loco commemoravit (1), et ex quo Sacyus in *Anth. Gr. Ar.* eam partem integram edidit (p. ٩٩ — ١١٨) Galliceque vertit et illustravit (p. 240—280), in quâ *tertium* sive *ultimum* ipsius *caput* (في الحروف) explicatum est (hujus Cod. p. 274 med. — 298). Aetas *Mohammedis al-Ardebili*, quae ab *Hāgi-Cal.* non expressa fuit nec a Sacyo (l. l. p. 270 ann. 3) definiri potuit, mihi quoque incerta relinquenda est. Hic vero *Commentarius* ejus, ut in *Codd. Bibl. Reg. Paris.* 1287 et 1313, 1°, atque in *Escur.* n. 178, 2° offerri legitur (conf. Sacy l. l. p. 269 seq.), ita non dubito quin etiam exstet in *Bibl. Bodl.* n. 1136, 3° (*Uri* p. 240 a. coll. *Puseyi* annot. II. p. 609 b.). Alium ad eundem *Zamačsari* libellum *Commentarium*, a *Sado'ddino aṭ-Teftāzānī* (vid. supra p. 30 ad n. XVII) conscriptum, exhibet *Codex B. Escur.* 179 (*Casir.* I. p. 41 a.), et alium incerti auctoris *Codex Leid.* 1046 (2). Caeterum, ut in edit. *Sacyi*, ita in hoc quoque exemplo, verba ipsius *Zamačsari* et *Mohammedis al-Ardebili* interpositis (rubro colore) قال et اقول a se invicem distincta sunt; ac denique huic etiam libro paucissima scholia Arabica accesserunt.

(1) Initium ejus tradens, pro مفتاح البيان, ut in hoc exemplo legitur, ille مصباحا للبيان scripsit.

(2) De quo mentionem injecit Sacyus l. l. p. 269 in fine ann. 1^{ae}. Incipit his verbis: الحمد لله الذي فضل كلام العرب على سائر الكلام، ونزل النحو فيه منزلة الملح في الطعام، الخ. *Codex* vero ille non integer est, cum *Commentarius* abrupte desinat in explicatione eorum verborum, quae in edit. *Sacyi* exstant p. ١١. vs. 7 (واي مَحْتَصَنَةٌ بِالْقَسَمِ) (نحو اي والله).

N. X X.

(Ex Willm. Cat. n. 61 in p. 12. Ab hoc emtus est a bibl. Bruinzi (n. 76), qui eum comparaverat e bibl. Willemseni, cujus vide Catal. p. 167 n. 1829.)

Codex in 4°, foliorum 109, Mauritanâ manu obscurius exaratus, et bene compactus. Anni nota a librario non addita est. Continet priorem tomum operis, ab eodem Ibn-Hisâmo, a quo XIX. 1, et de eodem argumento (فى الأعراب), compositi, cui titulum dedit مُغْنَى اللَّيْبِيبِ عَنْ كُتُبِ الْأَعْرَابِ. Incipit his verbis: أَمَّا بَعْدَ حَمْدِ اللَّهِ عَلَى أَفْضَالِهِ، وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ، فَإِنَّ أَوَّلَى مَا تَقْتَرِحُهُ الْقَرَائِحُ، وَأَعْلَى مَا تَجَنِّحُ إِلَى تَحْصِيلِهِ الْجَوَانِحُ، مَا يَتَيَسَّرُ بِهِ فَهْمُ كِتَابِ اللَّهِ الْمُنَزَّلِ، وَيَتَضَحُّ بِهِ مَعْنَى حَدِيثِ نَبِيِّهِ الْمُرْسَلِ، الخ. Et porro ex praefatione discimus, auctorem anno 749, cum in urbe Mekkae peregrinaretur, jam simile opus composuisse, quod tamen in reditu suo ad Aegyptum, una cum aliis amisisset (1): quapropter eum anno 756, cum rursus Mekkae versaretur, novum hunc librum fecisse, et eâ quidem maxime causâ ad hanc rem adductum fuisse, quod cognovisset, parvum suum de eodem argumento opusculum, الأعراب عن قواعد الأعراب.

(1) Posteriora sic Arabice expressa sunt: ثُمَّ أَنَّى أُصِيبْتُ

بِهِ وَلِغَيْرِهِ (وَيَغْيِرُهُ ل). فِي مَنْصَرَفَتِي إِلَى مَصْرِ. Evidens ergo est, ex hoc loco, ab Hâgi-Cal. in v. مُغْنَى اللَّيْبِيبِ descripto, male Sacyum (l. l. p. 185) effecisse, priorem illum librum, anno 749 compositum, fuisse قواعد الأعراب عن قواعد الأعراب.

(conf. n. XIX, 1), summopere viris doctis placere et
magnae utilitatis esse videri. Dicit praeterea, se hoc
opus in octo capita distribuisse, تفسير

المُفْرَدَات وذكر أَحْكَامَهَا الباب الثاني فى تفسير الْجُمْل
وذكر أَقْسَامَهَا وَأَحْكَامَهَا الباب الثالث فى ذكر ما يتردّد
بين المُفْرَدَات وَالْجُمْل وهو الظُّرْف وَالْجَارّ وَالْمَجْرُور وذكر
أَحْكَامَهَا الباب الرابع فى ذكر احكام يكثر دَوْرُهَا وَيَقْبَح
بِالْمُعْرَب جَهْلُهَا الباب الخامس فى ذكر الْأَوَّجْه النِّى
يَدْخُلُ عَلَى الْمُعْرَب الْخَلْلُ مِنْ جِهَتِهَا الباب السادس
فى التَّحْذِيرِ مِنْ أُمُورٍ اشْتَهَرَتْ بَيْنَ الْمُعْرَبِينَ وَالصُّوَابِ
خِلَافُهَا الباب السابع فى كَيْفِيَّةِ الْأَعْرَابِ الباب الثامن
فى ذكر أُمُورٍ يَتَخَرَّجُ عَلَيْهَا مَا لَا يَنْحَصِرُ مِنَ الصُّوَرِ

الْجَزْئِيَّة. In hoc volumine *primum* tantum caput
offertur: in quo auctor, litterarum ordinem secu-
tus, fuse exposuit de diversâ vi et potestate, quae
harum cuique in Arabico sermone, per se soli, pro-
pria est. Reliqua capita multo breviora esse viden-
tur, cum in ultimâ paginâ hujus Codicis, in quâ
librarius absoluto primo capiti haec subscripsit:

هنا انتهى السفر الأول من كتاب مغنى اللبيب عن
كتب الاعراب بحمد الله تعالى وحسن عونه يتلوه
السفر in margine, الثانى ان شاء الله الخ
ad vocem adjuncta sit: ex quo consequens est, to-
tum opus *duobus* tomis comprehendi. Nos Leidæ
illud non possidemus; exstat vero in Bibl. Bodl.
n. 1070 (Uri p. 231 a.), Paris. Reg. n. 1231 (Cat.
p. 231 a.) et n. 124 (apud Flügel. in *Jahrb. d. Lit.*
Vol. 91 *Anz. Bl.* p. 4), Escur. n. 48, 97, 98 et 202
Casir. I. p. 13 a., 23 b. seq. et 47 a.), caet. Ut

multi in illud Commentarii scripti sunt (vid. *Ilāgī-Cal.* in v.), ita diversos ex horum numero offerunt *Bibl. Bodl.* n. 1139 (*Uri* p. 240 a.), *Escur.* n. 49, 50, 51, 170, 203 et 204 (*Casir.* I. p. 13 b., 14 a., 39 a. et 47), caet.

N. XXI.

(Ex *Willm. Cat.* n. 65 in p. 13. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Parvus Codex in 8°, trium tantum foliorum, *Willmetz* curā compactus ligaturā chartaceā, Orientalem in modum. Scriptus est char. نسخی, ad تعلیق vèrgente, sed satis perspicuo. Anni nota non addita est: evidens tamen, recentioris aetatis esse. Infimae paginae maculis inquinatae sunt. Continet brevem libellum de diversā potestate et usu singularum litterarum in sermone Arabico: quae igitur ex ordine hīc recensitae sunt, addito exemplo cujusque usūs, ad quem singulae adhiberi possunt. Statim, sine ullā doxologiā aut praefatione, sic incipit: أالف

فى الكلام (كلام 1.) العرب على اثنين وعشرين وجهًا
الألف (الف 1.) الأصل والف الوصل والف الفصل والف
القطع والف الضمير والف التثنية والف الواسطة والف
التفصيل والف التعجب والف الاستفهام والف الإنكار
والف التفسير والف الاستقبال والف الندبة والف الوقف
والف الأعراب والف النداء والف البدل والف الزيادة
* والف التانيث^٢ والف جمع التكسير والف الصفة

a) Haec verba delenda videntur: uti nunc enim non 22, sed 23, diversae species hīc enumeratae sunt, ita in sequentibus, ubi reliquarum omnium exempla adducuntur, haec sola

وَأَلَفَ جَمْعَ الْأُنَاثِ أَمَّا أَلَفَ الْأَصْلِ فِي الْأَفْعَالِ مِثْلَ أَتَى
 Auctoris. يَأْتِي وَأَلَفَ الْوَصْلَ مِثْلَ أَلَفَ أَنْصَرَ وَأَكْتَبَ الْحَجَّ

nomen non expressum est, nec titulus a scribâ prae-
 fixus. Absoluto tamen libello haec ille subscripsit:

تَمَّتِ الْمَقْدِمَةُ فِي بَيَانِ الْحُرُوفِ بِعَوْنِ اللَّهِ. Unde
 Willmeti manu jam in fronte Codicis hic titulus
 positus est: الْمَقْدِمَةُ فِي بَيَانِ الْحُرُوفِ, *Introductio
 ad explicationem literarum Arabicarum.*

N. XXII.

(Ex Willm. Cat. n. 60 in p. 12. Ab hoc emtus est e
 bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 602
 n. 3842.)

Codex in 4°, foliorum 43, char. نسخى optime
 scriptus, sine anni indicio. Antiquior ligatura ejus
 a Willmeto superinjectâ chartâ renovata est; in
 posteriori autem parte ejus plurimae paginae macu-
 lis foedatae sunt. Continet institutionem elementa-
 riam de linguâ Turcicâ, Arabice scriptam a Çaliho
 -ibn-Mohammed, qui ipse nomen suum in praefa-
 tione expressit (1) et hunc libello titulum dedit:

omissa est. Et vero, quamvis in voce دُنْيَا littera ا pro fe-
 minini generis notâ valeat, male tamen ille usus hic singil-
 latim notatus fuisset. Apparet enim, litteram illam tunc esse
 ألف البدل, quum دُنْيَا pro دُنْيَا scribatur.

(1) Willmetus in Catal. suo (n. 59 et 60) auctorem esse
 scribit زيد بن ثابت (sive, ut ad n. 59 legitur, زَيْدُ بْنُ
 ثَابِتٍ), qui jussu Sultânis Mohammed Mustafa hunc librum
 composuerit. Et idem quoque tam huic quam alteri exemplo
 hunc titulum praefixit: *Grammatica Arabica linguae Turci-
 cae, auctore زيد بن ثابت*. Qui error inde ortus est, quod
 in ipso libelli initio, nempe in eâ doxologiae parte quae in
 Mohammede laudando versatur, mentio injecta est de notis-

الشُّنُور الذَّهَبِيَّة، وَالْقَطْع الْأَحْمَدِيَّة، فِي اللُّغَةِ التُّرْكِيَّة،
 Incipit his verbis: 'الحمد لله الذي شَرَّفَ الْإِنْسَانَ،
 Post absolutam doxologiam de causâ quâ ad scribendum permotus fuit,
 sequentia retulit: 'أَمَّا بَعْدُ فَيَقُولُ الْمُبْتَهِّلُ إِلَى اللَّهِ
 تَعَالَى بِالْأَعْضَاءِ وَالْجَوَارِحِ، الرَّاجِي عَفْوَ مَوْلَاهُ ابْنِ مُحَمَّدٍ
 صَالِحٍ، لَمَّا كَانَ مِمَّا يَنْبَغِي لِلْإِنْسَانِ أَنْ يَعْرِفَ كَلَامَ مَنْ
 يُخَاطِبُهُ، لِيَفْقَهُ كَلَامَهُ وَيُجَابِبَهُ، وَكَانَ دَوْلَةُ زَمَانِنَا هَذَا
 الدَّوْلَةُ الْعُثْمَانِيَّة، وَلُغَتُهُمُ اللُّغَةُ التُّرْكِيَّةُ السُّلْطَانِيَّة، طَالَمَا
 جَلَّ فِي خَلْدِي أَنْ أَضَعُ رِسَالَةً فِي اللُّغَةِ التُّرْكِيَّة،
 وَسُئِلْتُ بِذَلِكَ مَرَارًا، وَتَكَرَّرَ عَلَيَّ مِنْ أَقْرَبَائِي وَأَصْدِقَائِي
 تَكَرَّرًا، فَكُنْتُ تَارَةً أُقَدِّمُ رَجُلًا وَأُؤَخِّرُ أُخْرَى، لَعَدَمِ مَنْ
 هُوَ لَهَا بِالتَّقْدِيمِ أُخْرَى، فَلَمَّا سَاقَنِي سَائِفُ التَّقْدِيرِ

simo hujus scribâ, Zeïdo 'ibn-Tabîṭ (vide ex. gr. Hamakerum
 in annot. ad فتوح مصر p. 76 et 87), quem Mohammed hic
 jussisse legitur يهود (1. ut in al-
 tero exemplo est) من السُّرْيَانِيَّةِ وَالْعِبْرَانِيَّةِ. Paullo tamen
 difficilius explicatu est, cum in eo certe loco Mohammedis no-
 mini solenne illud الْمُصْطَفَى non subjunctum sit, unde porro
 mentio Sultani istius Turcici (qui nunquam exstitit) emanare
 potuerit. Suspicio e loco, ubi الْخَاتِمَةُ incipit (أَبْتَدَاتُ)
 بِاسْمِ اللَّهِ تَعَالَى وَابْيَضَا الصَّلَاةِ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا
 (مُحَمَّدِ الْمُصْطَفَى), et ubi in altero exemplo postrema illa
 vocabula مُحَمَّدِ الْمُصْطَفَى ita extra versum prosiluerunt,
 ut in margine posita, prae caeteris conspiciantur.

الى حيث مَحَطُّ رِجَالِ الرِّجَالِ الْأَمْثَلِ اعْنَى سُدَّةَ زُبْدَةٍ
 أَرْبَابِ التَّحْرِيرِ، عُمْدَةَ أَصْحَابِ التَّقْرِيرِ، مُحَكِّمِ سُطُورِ
 الطُّرُوسِ بَبْدِيعِ الْبَيَانِ، مُحَكِّرِ أَرْقَامِ الْأَقْلَامِ بِرَفِيعِ الْبَرْهَانِ،
 الْجَنَابِ الْعَالِي، وَالْجَوْهَرِ الْمُنْتَلَالِي، الْقَاضِي الْمُؤْتَمِنِي
 عُمْدَةَ دُسْتُورِ الْمُلُوكِ وَالسَّلَاطِينِ، وَعَيْنِ أَعْيَانِ الْكُتَّابِ
 وَالْمُوقِعِينَ، --- قَالْتَمَسَ مَتْنِي تَعْلِيمٍ نَجَلُهُ ثَمَرَةُ الْفَوَادِ،
 مَنْ مَحَلَّهُ مِنَ الْعَيْنِ السَّوَادِ، اعْنَى بِهِ ذَا الْقَرِيبَةِ
 الْوَقَادَةِ، وَالطَّبَّاعِ الْمُنْقَادَةِ، الْمَحْفُوفِ بِاللُّطْفِ السَّرْمَدِ،
 وَالْمَحْفُوظِ بِعَنَایَةِ الْمَلِكِ الْأَمَّاجِدِ، النَّجَلِ السَّعِيدِ،
 الْمَوْقِفِ الرَّشِيدِ، سَيِّدِي أَحْمَدِ --- فَأَمْتَمْتُ ذَلِكَ بِمَزِيدِ
 السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ، وَلَا وَجَدْتُ لِمَخَالَفَتِي اسْتِطَاعَةَ، الْخ

Ex quibus ergo apparet, eum hoc opusculum composuisse in gratiam pueri in disciplinam suam traditi, nomine *Ahmedis* (unde in titulo illud الْقَطْعُ

الْأَحْمَدِيَّةُ, *panni pretiosi Ahmedici*), filii viri cujusdam honorati, cujus nomen non addidit. Non in ipsâ urbe Constantinopoli *Ahmedem* illum habitasse, quod per argumentum libelli et linguam quâ scriptus est, jam facile conjicitur, plane certum est e loco, qui offertur in extremâ ejus parte (الخَاتَمَةُ), quae exercitia loquendi continet, ex Arabico in Turcicum sermonem conversa. Ibi enim (in pag. hujus Cod. 75) ad quaestionem, quae discipulo tribuitur:

يَا خَوْجَةَ اسْتَنْبُولَ مَنْ هُنَا كَمْ يَوْمٍ هَلْ قَرِيبَةٌ
 أَوْ (ut in altero exemplo est) أَم. ١) بَعِيدَةٌ وَالْأَمِنْ الْبَحْرِ

أسمع يا ولدى فى : haec respondet magister : قريبة⁹

البحر مع الريح الطيب عشرون يوما وفى البر ستون يوما. *Habitavit igitur in regione, ex quâ maritimo itinere viginti, terrestri vero sexaginta dierum CPolin veniri posset: quâ regione Aegyptum significari, tum per se verisimile est, tum alio loco, ante الخاتمة proximo (p. MS. 69), confirmatur, in quo*

أسماء أيام Arabice tradita et Turcice explicata sunt

الخاتمة. Caeterum vero etiam ex الجُمعة فى بلاد مصر effici potest, ipsi Çāliho, quem aliunde eo advenisse jam vidimus, urbem CPolin non tantum perquam notam fuisse, utpote cujus situm et praecipua aedificia discipulo describat (p. 76 seqq.), sed tum quoque, quum hunc libellum componeret, patrem et fratres ipsius ibi habitasse (p. 74). Quo tempore vixerit, presse definire nequeo: nec enim usquam id ipse edixit, nec satis aperte id elici potest ex eo praefationis loco (p. 5 seq.), in quo aliorum libros, a se in usum adhibitos, recensuit. Liquet tamen et ex universo illo loco, et maxime ex commemorato Commentario Arabico in التلستان, facto a Sorūrīo, *praeceptore principis regii Moçtafāi, filii Sultani Soleimānis Magni* (ومما من)

الله تعالى على به فى تحرير هذه الرسالة ان يسر لى شرح (ut in altero exemplo est, شَرَحِي. 1) التلستان بالعربى احدهما لسيدي على والاخر لسروى جلبى خوجة السلطان * مصطفى بن السلطان سليمان عليهم

a) Sic in utroque exemplo scriptum est, et satis ergo certum videtur, ipsi auctori hunc errorem tribuendum esse.

بيان ما يحتاج اليه الشارع في هذا الكتاب من كل
 (p. 7—10) ، quae introductio agit
 de litteris, quibus Turcica lingua scribitur, *prima*
 (p. 10—45) ، الركن الاول في بيان المشتقات) *sectio*
 in octo haec capita distributa est: الباب الاول في
 بيان المصدر الثانى فى بيان الآء والثالث فى بيان
 النّهى الرابع فى بيان الماضى الخامس فى بيان

(1) Titulus ibi brevior quidem est (الشذور الذهبية في), et auctoris nomen *non expressum* esse legitur; verum haud dubito tamen, quin idem sit opusculum, nomenque ut in praefatione exstaret, Flügelii oculos fugerit.

المُضَارِع السادس في بيان اسم الفاعل السابع في
Secunda sectio. بيان علامة النَّفْي الثامن في بيان علامة الجمع
Secunda sectio (p. 45—58) inscripta est : الركن الثاني
 الركن الثالث : *Tertia* (p. 58—66). في بيان الأسماء
 في بيان الضمائر المنفصلة وأسماء الاشارات والأدوات
 الركن الرابع في بيان : *Quarta* (p. 66—70). والاضافة
 الكلمات المشتركة بين العربية والتركية في الاستعمال
 الخاتمة في بيان الكلام المركب *Et finem libelli facit*
 من المفردات المتفرقة من مصادر وأفعال وأسماء وأدوات
 (p. 70—82). *Quae coronis tota constat dia-*
logis, inter magistrum et discipulum Arabice habi-
tis, cum adjectâ in alternis versibus interpretatione
Turcicâ. Etiam vero quatuor illae sectiones ita com-
paratae sunt, ut primo adspectu non grammaticam,
sed vocabularium Arabico-Turcicum hoc libello
contineri dixeris: brevissima enim monita de legi-
bus grammaticis, quae in Turcico sermone cum di-
versis orationis partibus conjunctae sunt, largissimâ
ubique exemplorum copiâ excipiuntur; ita ut, si
illâ quidem ex parte jejuniâ esse opusculum censen-
dum sit, glossarium certe exhibere, in suo genere
satis perfectum et utilissimum, videatur. Unde fa-
cile explicatu est, quî scriba hujus exempli (non
item alterius) absoluto libello hoc subscripserit:
 enim ترجمان : تمّ الترجمان بحمد الله الخ
 multis *glossariis* commune est.

N. XXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 59 in p. 12. Incertum, quomodo
 ad hunc venerit.)

Codex in 4°, foliorum 34, Willmeti curâ bene

compactus, Orientalem in modum. Continet plane eundem, de quo modo dixi, libellum, et char. نسخی etiam ipse haud male scriptus, at perspicuitate et elegantiâ tamen aliquanto inferior est superiori Codice. Itidem anni notâ caret, sed per atramenti et chartarum colorem illo antiquior videtur: internâ bonitate omnino ei cedit, quamvis non pauca menda, quae in illo se offerunt, ex hoc corrigi possint. Primum hujus exempli folium, in cujus versâ paginâ liber incipit, recentiori manu supplementum est: quam manum per collatos alios libros (ex Willm. Cat. n. 81, 91 et 93) manifesto mihi apparuit esse Alb. Fred. Woltersdorffii, Stephani Schultzei in itinere per Orientem socii. Is igitur sine dubio hunc Codicem possedit, et primam ejus paginam, sive deperditam ex alio, quod CPoli offendere potuit, exemplo (1) descripsit, sive (quod multo verisimilius duco) ipsam laceratam et squalidiorē renovavit. Quod satis imperite ab illo factum est: ita ut et alia multa vocabula pessimum in modum corruperit, et nomen proprium illud scribae Mohammedis (vid. supra p. 40 seq. ann. 1) pro زيد بن ريد ابن بابت, scripserit.

N. XXIV.

(Ex Willm. Cat. n. 66 in p. 13.)

Liber in 4°, foliorum 12, ipsius Willmeti manuscriptus a. 1801, et ligaturâ chartaceâ Orientalem in modum compactus. Praefixit hunc titulum: *Rudiment de la langue Arabe vivante: à l'usage de la Mission de la Compagnie de Jésus dans l'Orient. Copié de l'original, écrit au Caire l'an 1747, et appartenant à la Mission.* Ipsum opus, ex cujus initio haec rudimenta separatim descripsit

(1) Nequaquam certe ex superiori illo quod Schultzei fuit: hoc enim si ante oculos habuisset, non toties et tam graviter errare potuisset.

(in 17 paginis), sequenti anno in privatam illius possessionem venit (Catal. n. 67), et infra inter *Lexica* commemorabitur. Paucula tunc etiam de hoc libello dicam, cujus hoc apographum ad litteram cum archetypo convenit, nullo quoque addito verbo.

N. XXV.

(Ex Willm. Cat. n. 99 in p. 17. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii: vide supra p. 7 ad n. V.)

Liber in fol., 154 paginarum, consutus et chartaceo involucri tectus. Willmetus ei in fronte hunc titulum praefixit: *E. Scheidii, V. Cl., Apparatus ad rem Grammaticam Arabum*. Et ipse etiam Scheidius, cujus autographus liber est, haec posteriora in summâ pag. 1 inscripsit. Collegit in illo, vel potius initium fecit colligendi (nam plurimae paginae fere totae vacant), exempla diversarum formarum verbi Arabici, cum trilitteri, tum quadrilitteri, et similiter exempla formarum infinitivorum, participiorum et nominum, adjectâ vi singulis propriâ.

N. XXVI.

(Ex Willm. Cat. n. 100 in p. 17. Ab hoc conjunctim cum n. V et XXV emtus est.)

Liber in fol., 112 paginarum, consutus et chartaceo involucri tectus. Willmetus in fronte hunc titulum posuit: *E. Scheidii, V. Cl., Apparatus pro Clavi Dialectorum*. Et hîc quoque Scheidius ipse in summâ pag. 1 eâdem inscriptione argumentum definivit. Id sibi in hoc volumine proposuit, ut, litterarum Arabicarum ordinem secutus, exemplis allatis ostenderet, cum quibus aliis litteris singulae earum aut in ipsâ Arabicâ linguâ aut in aliis sermonibus Semiticis permutatae sint. Incipit hoc modo:

١

1° in ٤; فَرْجَانٌ et أَرْجَانٌ oleastri spinosi genus;

فَش et أَش, *agilis, promptus fuit*; caet.

N. XXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 218 in p. 31. Ab hoc emtus est
e bibl. Walraveni, cujus vide Cat. p. 38 n. 35.)

Sequitur descriptio Codicis, qui, utpote *Arabicos* libros continens et potiori ex parte *grammatici* argumenti, necessario in hac Catalogi sectione notandus fuit. Putavi tamen, ut peculiaris ejus ratio et insigne pretium magis conspicerentur, quodammodo a reliquis eum seorsim ponendum esse. Et haec ergo causa est, cur *ultimo* hic loco eum collocaverim, neglecto temporis ordine: quem si servassem, huic (ut mox apparebit) etiam ante n. XII (librum *Hariri*, defuncti a. 515 aut 516) locus assignari debuisset.

Est igitur Codex in 4°, foliorum 163, litteris maximam partem Arabicis (char. نسخى et expressis, at imperitiis, multis vocalibus), passim vero etiam Samaritanis, valde perspicue scriptus, ac vetustâ ligaturâ, cujus superior pars nonnihil laesa est, satis bene compactus. A vermium noxâ non integer est, qui scripturae tamen ipsi pepercerunt. Praeter manum quae longe pleraque exaravit, una multo etiam illâ antiquior nec minus certe Dona, aliae vero multo recentiores et peiores, se in eo offerunt: illi debentur paginae 90—175, his varia, in foliis quae vacua relictâ fuerant, annotata. Continet syntagma librorum, a diversis auctoribus *Samaritanis* Arabice scriptorum, et in suo genere tam singularis est, ut mihi quidem nullus ei similis notus sit. Dignissimus ergo foret, qui accuratius etiam et copiosius, quam hujus instituti ratio sinat, describeretur: ac saltem nonnullae partes ejus, ut reliquiae et pulcra specimîna eruditionis Samaritanae, integrae olim edi merentur. 1° loco, a p. 1—31, se offert libellus, cui ipse scriba, ductu litterarum

minus composito et vel satis perplexo, hunc titulum
 praefixit: مختصر التوطئة تأليف سيدنا وامامنا وقدوتنا
 هكهن هجدول (הגדה החדשה i. e. העזר בן سيدنا
 هكهن هجدول فينحس ابن سيدنا هكهن هجدول يوسف
 رضوان يهوه (יהוה) عليهم وأعاد علينا وعلى قهل يشرال
 (יהוה) من بركاتهم آمين. Incipit his verbis:
 الحمد لله ذي العطايا الجسم، والشخايا العظام،
 السابق بسوابغ الأنعام، والمسخر سوابغ الأنعام، والسلام
 على أنبيائه الكرام، اللذين أرسلهم الى خير الانام، وانزل
 عليهم احسن الكلام، وجمع بين الحكم والأحكام، وفرق
 بين الحلال والحرام، عليهم من الله افضل الصلوة
 والسلام. Post hanc doxologiam haec statim auctor
 dicit: se, quum liber *de syntaxi linguae He-*
braeae, compositus ab الشيخ ابو اسحاق شمس
 (vid. infra n. 2), et inscriptus التوطئة، الحكماء،
 omnium quidem consensu excellentissimus esset, sed
 plerisque longior videretur, eum in hanc redegis-
 se epitomen, cui nomen dedisset المغنية في كتاب
 التوطئة: in qua uti haud pauca se omisisse, quae
 non prorsus necessaria judicasset, ita nonnulla ta-
 men etiam addidisse, quae illum fugissent aut quae
 morte impeditus non potuisset supplere. Constat
 hoc compendium ex مقدمة et tribus ابواب: quorum
 في 3° في الأفعال، في 2° في الأسماء، في 1°

الحُرُوف, prorsus ad Grammaticorum Arabum normam, exponitur. Exempla vocum et locutionum Hebraearum, quae ubique ad dicta vel probanda vel illustranda adjecta sunt (et quibus, si vulgaria et evitâ communi petita, rubro colore كقولك, si vero ex Pentateucho sumta sunt, eodem colore كقوله تعالى praemissum est), Samaritano caractere sunt expressa. Pro specimine totam المقدمة, quae in Codice unam paginam complet, tradam, pro Samaritanis tamen litteris, perspicuitatis causâ et ut vocales possint addi, Hebraeas substituens: اعلم ان الكلام ما تضمن كلمتين بالاشارة ويكون من اسمين كقولك **יְהוָה יֵצֵא** وتسميا الجملة الاسمية ومن فعل واسم كقولك **יֵצֵא יְהוָה** وتسميا الجملة الفعلية والكلام * واللفظ الدال على معنى مفرد وهي اسم وفعل وحرف فلاسم ما دل على معنى فى نفسه غير مقترن بالزمان كقولك **יֵצֵא** واصله عند العرب من السموء اى العلواء وقيل السمة وهي العلامة فمن علاماته صلاحيته لدخول ها التعريف عليه ولازم الملك ولان يوصف به ويخبر عنه والفعل ما دل على معنى فى نفسه مقترن بزمان كقولك **יֵצֵא יְהוָה יֵצֵא** ولدخول تا المتكلم عليه **יֵצֵא יְהוָה** والحرف لا يدل على معنى فى نفسه كقولك **יֵצֵא** واصله من طرف الشيء وحرفه وعلامته عدم قبول العلامة Ab-

a) Dele الكلام, quod imprudenti scribae tribuendum videtur.

b) In Cod. السموا et العلوا scriptum est, additâ Elif otiosa.

soluto opusculo haec in p. 31 librarius subscripsit :

تم بحمد الله تعالى في نهار الأحد المبارك مستهل
شهر صفر الخير عندنا سنة احدى وتسعين وثمانمائة
الموافق لخامس شهر شباط على يد العبد الفقير الراجي
من ربه غفران الخطايا والذنوب يعقوب ابن محاسن
ابن عبد الله ابن الرئيس عفى الله عنه وغفر له ولوالديه
يوشع يهوه = دل مشه (יְהוֹשֻעַ בֶּן יְהוֹשֻעַ בֶּן יְהוֹשֻעַ i. e.

Itaque, si ex titulis וקדוּתָא וְאִמְנָא, quos auctori il-
lius compendii hîc tributos esse vidimus (supra p. 49
vs. 2), fortasse effici possit, hunc *scribae hujus
exempli* aequalem fuisse, ex subscriptione illâ se-
quatur, posteriori parte saeculi Ar. 9ⁱ eum vixisse.
Aliunde mihi prorsus ignotus est. — 2° loco
positus est, a p. 37—201, ipse ille liber *de syn-
taxi linguae Hebraeae*, cujus epitome praecessit.
Ut vero jam dixi, duabus manibus scriptus est: ni-
mirum paginae 37—89 et 176—201 eâdem illâ quae
primum et sequentes libellos exaravit, pagg. autem
90—175 manu multo etiam antiquiori, quod tum
ex pallido atramenti, tum ex flavo chartarum colore
apparet. Has igitur vetustissimi exempli reliquias,
quae quidem optime conservatae sunt, Jaqûbus ille
supplevit, describendo ex alio Codice paginas, quae
utrimque bene multae deërant. Idem in pag. 34

hunc titulum libro praefixit: كتاب التَّوْطئة تاليف

الشيخ الفاضل العالم العلامة ابي اسحق ابراهيم ابن فرج

Ipsius vero hoc est ini-

tiuum: كتاب التَّوْطئة في نحو اللغة العبرانية تاليف :

الشيخ الحكيم الفاضل ابي اسحق ابراهيم ابن فرج

ابن مارت رحمه الله تعالى وهو يشتمل على أربعة عشر باباً ما يبين الباب الأول في أقسام الكلام وحدّ كلّ واحد من أقسامه وعلامات كل واحد من تلك الأقسام الباب الثاني في ذكر الأسماء الباب الثالث في ذكر الأسماء الظاهرة الباب الرابع في الأسماء التي ليست بظاهرة الباب الخامس في الأسماء المضافة الباب السادس في الأسماء المشتقة من الأفعال الباب السابع في أقسام الفعل الباب الثامن في الفعل الخفيف الباب التاسع في الفعل الثقيل الباب العاشر في الأنفعال الباب الحادي عشر في الافتعال الباب الثاني عشر في فعل الأمر الباب الثالث عشر في لزوم الأنفعال وتعدّيها الباب الرابع عشر

في الحروف. *Ex hoc capitum elencho universa argumenti tractandi ratio satis cognoscitur, et simul manifestum est, Itazarem istum, Finahasi filium, in suâ epitome capita 2—6 et 7—13 in duo con-*

traxisse, ex primo autem brevissimam illam المقدمة excerptisse. Quamplurima exempla Hebraea, eodem, quo supra dixi, modo scripta, etiam hîc Arabicae disputationi interposita sunt: cujus ut unum certe specimen Lectori hîc exstet, secundum caput tradam, quod (excepto 11°) omnium minimum est:

الباب الثاني في ذكر الأسماء أعلم أن الاسم ينقسم إلى قسمين ظاهر وغير ظاهر فالظاهر ما دلّ بظاهرة على المعنى المراد به من غير أن يفتقر في الدلالة إلى معين مثل *الذئب* الدالّ على حيوان ناطق ومثل *دود*

a) Sic non dubito auctorem scripsisse : in Cod. legitur حَبِل.

c) Conf. Gen. XX: 5.

Digitized by Google

pturae paginis abunde constaret, maximum temporis intervallum inter hunc et scribam hujus Codicis interjectum fuisse, ita eandem tamen rem etiam certius probari et multo pressius definiri posse, eo majoris momenti est, quod nullum aliud hujus singularis libri vestigium se mihi obtulit. Nimirum

عُيُونُ الْأَنْبَاءِ in eo capite operis Ibn-abī-Oḡaibīa

, in quo de Medico Samaritano, في طبقات الأطباء

, مهذب الدين يوسف بن أبي سعيد بن خلف^a exposuit, sequentia scripsit (Cod. Leid. 59 fol. 71

rect. et 161 vers.): صناعة الطب: (مهذب الدين)

على الحكيم ابراهيم السامري المعروف بشمس الحكماء

وكان هذا شمس الحكماء في خدمة الملك الناصر صلاح وكان هذا شمس الحكماء في خدمة الملك الناصر صلاح

Hinc igitur discimus, *Abū-Ishāqum* illum *Ibrāhīnum* magni nominis Medicum fuisse, qui tempore *Ḥalāho'ddīni* (i. e. posteriori parte saeculi Ar. 6ⁱ) vixit et in ipsius aulā eam artem exercuerit. — 3us libellus, a p. 202—220, duodecim capitulis constat, in quibus totidem canones grammatici sunt traditi, qui in legendo sacro textu Hebraeo necessario observandi, scriptoris aetate a multis negligeantur. Librarius hoc eum titulo in-

قَوَانِينُ الْمُقَرَّاءِ (מִקְרָאִים) تاليف الشيخ السديد:

أبي سعيد رحمه الله تعالى ورضي عنه ونور ضريحه أمين

قال: Ipse vero sic incipit: آمين يا رب العالمين

الشيخ العامل العالم القدوة الزاهد السديد أبو سعيد

a) Quod caput apud Nicollium (l. l. p. 136 b.) est XV. 39. Mortuus autem est vir ille Damasci, anno 624: conf. *Hāgi-Cal.* edit. Flüg. II. p. 463.

رحمة الله ورضى عنه وارضاه الحمد لله على الامانة،
 واسائه الهداية الى الابانة، وبعد فأتنى رايت ان ارتب
 قوانينا (sic) بصحة المقر لما وجدته من الخلف بين
 اصحابنا كثرهم الله والهمهم الى طاعته فيه بحيث ان
 اقيم على ذلك براهينا (sic) لا يسع العقلاء العدول عنها
 .والله اعلم. Per nominis ergo similitudinem satis cer-
 tum videtur, hujus libelli auctorem non alium esse,
 quem ابو سعيد السامري، quam notissimum illum

vulgo putant posteriori parte saeculi p. C. N. 11ⁱ
 (Ar. 5ⁱ) vixisse, quique in gratiam popularium suo-
 rum novam versionem Arabicam Pentateuchi confe-
 cit (1). *Septimum* capitulum, quod brevissimum
 est, pro exemplo describam (Hebraea autem hic
 quoque, ut porro in toto Codice, *Samaritanis* lit-
 teris expressa sunt): **قانون سابع الفعل الماضي اذا:**

كان اوله هاء مكسورة في النطق مثل **يَكْسِبُ يَكْسِبُ يَكْسِبُ**
يَكْسِبُ يَكْسِبُ يجب ان تكون حروف الاستقبال منه
 مفتوحة في النطق مثل **يَكْسِبُ يَكْسِبُ يَكْسِبُ يَكْسِبُ** الفرق
 (لان الفرق، sive الفرق I. بين الماضي والمستقبل
 في النطق على ما هو في المعنى والكتابة وكثيرا ما

(1) De qua nuperime etiam egit Jaynbollius in *Orient.*
 Vol. II. p. 115 seqq. Creditur hanc versionem fecisse circa
 annum 1070.

a) Pro uno مفتوحة, quod loci ratio postulat, in Cod.
 legitur: مكسورة مفتوحة بها. Videtur librarius per errorem
 مكسورة scripsisse, statim vero hunc errorem agnoscens,
 addidisse مفتوحة pro eo (substituas).

يقع التصحيح من انعماء في ذلك فيقررون (فيقررون 1).
 الجميع بصيغة الماضي مع وضوح المعنى في ذلك
 .واتفاق النسخ بأسرها والله اعلم In fine opusculi
 تمت قوانين: Jaqūbus ille haec rursus annotavit:
 المقر بعون الله ولطفه في نهار الخميس المبارك سادس
 شهر جمادى الآخر عندنا سنة ثمان وثمانين وثمان مائة
 4° loco, a p. 223—264, libellus — على يد الخ
 offertur dogmatici argumenti, cui a Codicis scribā
 titulus non praefixus est. Sic incipit: قال الشيخ
 الفاضل الحكيم موقف الدين صدقة الاسرائيلي رضى
 الله عنه امين الحمد لله الواحد الحق القدير
 العليم، الذى وجوده قديم وجوده عليم، --- وبعد
 فقد سألنى من يلزمنى قبول سؤاله، ومن يجب على
 مساعدته فى جميع أحواله، أن أجمع عقيدة هذا
 الدين على الوجه الحق اليقين، ليغتصم بحبله المتين
 على ممر الدهور والسنين، فأجبتة الى الجواب عن
 السؤال، والله تعالى هو الموبد برحمته والموصل الى المال،
 فقلت إن التوحيد قد ورد فى الكتاب الالهى فى مواضع
 عديدة أولها قوله تعالى لا إله إلا الله، لا اله الا الله
 .Pergit auctor in sequen-
 tibz doctrinam religionis, quae ad Dei hominisque

a) Conf. Exod. XX: 3.

naturam et ad cultum Illi debitum spectat, e Per-
tateucho colligere, et singillatim disputando enu-
cleare. Quo autem tempore vixerit, itidem constat
ex Ibn-abī-Oṣaibīae opere, qui peculiari capite de
illo egit (1), et nomen ejus scripsit. *ابن صدقة السامري*. Apparet inde, in arte medicā
eum valde excelluisse, ac ministrasse Principi al-
Malico-'l-Ašrafo, filio al-Malico-'l-Ādilī, Ḥalāho'd-
dīnī fratris; mortuum vero esse Hārāne, brevi post
annum 620 (2). Etiam in hujus libelli fine Jaqūbus
ille suum nomen professus est (3), et temporis notam
addidit *diem Jovis, 16um mensis Rabīi prioris,*
a. 893. — 5us libellus, a p. 265—289, hoc titulo
مقالة في ملخص شرح سور : a librario instructus est :

(1) Apud Nicollium l. l. XV. 38; Cod. Leid. 59 fol. 69 r.
— 71 r. et 160 r. — 161 v. Conf. de eodem De-Rossi
Dizionario p. 160 b. in v. *Sadaka ben Mangia*, et Hāgī-
Cal. l. l. II. p. 463.

(2) Inter opera ejus Ibn-abī-Oṣaibīa, in fine illius capitis,
duo commemorat, quorum argumentum cum argumento hu-

jus libelli valde convenit, nempe *مقالة في التوحيد وسمها*
كتاب الاعتقاد, et *بكتاب الكنز في الفوز*. Dubitari posset,
an non posterius hoc ipsum sit opusculum: prius ob expres-
sum titulum, quo hoc plane caret, magis certum videtur di-
versum esse.

(3) Et ex hoc quidem loco apparet, eum *sibimet ipsi* hunc
Codicem descripsisse (*على يد كاتبه لنفسه الخ*). Idem
in fine 5ⁱ libelli legitur; ac similiter in fine ultimi: *على يد*
مُسْتَقَرِّه لنفسه الخ. Caeterum, ut in subscriptione 2ⁱ, 3ⁱ,
5ⁱ et ultimi, libelli sese *الرئيسي* appellavit, ita hic proavum
suum *عبد الله* (in fine autem 1ⁱ libelli avum suum *محاسن*)
ابن الرئيس vocavit.

بَلَفِ أَمْلَاءِ الْمَعْلَمِ غَزَالِ ابْنِ الدَّوَيْكِ, i. e. *tractatus*
quo continetur compendiosa explicatio perico-
pes (1) *de Balago, dictatus a Doctore Gazāle*
 ابْنِ الدَّوَيْكِ. Aetas hujus viri, quem nusquam alibi
 commemoratum inveni, mihi plane ignota est, nec
 definire etiam possum, quomodo nomen illud patris
 pronuntiandum sit: quarta ejus littera non ita qui-
 dem manifesto in Codice scripta est, ut primo ad-
 spectu non dubites, utrum و, an ر, sit; at alios tamen
 locos conferenti mihi plane constitit, reverā *illam*
 a scribā expressam fuisse. Si *Arabicum* nomen est,
 ex ipsā hac linguā explicandum, rationem illius
 nequaquam perspicio (nam certe a دَيْكٍ, *gallus*,
 pro deminutivā formā non دَوَيْكٍ, sed دَيْيَكٍ, ducen-
 dum fuit); sed si *peregrinae* originis est et tantum
 formā tenus ad Arabici sermonis legem exactum,
 الدَّوَيْكِ pronuntiari et referri poterit ad vocabulum

(1) Vocabulum سَوْر, cujus primae litterae in Cod. fāṭḥa
 inscripta est, mihi non aliter quam سَوْر pronuntiari posse
 videtur. Ac pulo ex hoc loco efficiendum esse, Samaritanos
 minora illa Pentateuchi sui *segmenta*, quae ipsi quidem קָצִין
 vocarent (conf. Bertholdti *Einleit.* II. p. 480), si *Arabice*
 scriberent, سَوْر dixisse, nomine sumto ab al-Qorānī Capituli-
 bus. Ut vero hodie ex nostrā divisione pericope ista de Ba-
 lago tria Capita complet (Num. XXII — XXIV), ita mirum
 esse non potest, si apud Samaritanos quoque plusquam uno
 segmento constiterit, et propterea hic plurale سَوْر, non sin-
 gulare سُورَة, scriptum sit. In Cod. Leidensi Pentateuchi
 Samaritani (n. 6) perparva segmenta, vacuis tantum spatiis
 a se invicem distincta, se offerunt.

دُوْكٌ, quod sit Talmudicum ܕܘܟܐ, Latinum *dux* (conf. de usu illius vocis Buxtorfii *Lex. Chald. Talm. et Rabb.* p. 509). Initium libelli hoc est : الحمد لله

الدائم القادر القديم الذى اقتضى النظر فى بدائع صنعه والإقرار بوحْدانيته، وإيجاده عوالمه توْدَى (يُوْدَى l.) الى معرفته وأختلاف أشكالها ووضعها تدل (يدل l.) على اختياره ومشيتته، وعجائب آثارها تدل على قدمه وعلى أنها مفعولة بإرادته، وإيجادهم بعد العدم نعمة وخلقهم

رحمة تدعو (يدعو l.) الى عبادته، الخ. Totus autem, ut ex titulo jam liquet, in eâ Pentateuchi parte explicandâ versatur, quae de Balaqî, Moabitum Regis, et Bilamî historiâ agit: quam auctor non modo illustrare, sed etiam in lectoris utilitatem convertere studuit. Ad finem hujus opusculi rursus nomen suum scriba expressit, diemque notavit *Veneris, 21um mensis Gomâdâe prioris, a. 893.*

وسطرها براس العين بمدينة : Tum haec quoque addidit : بعلمك المأخوذة فى خدمة الوالد والشيخ الصفى مسلم ابن المرحوم العمر صدقة بن ابو (ابى l.) الفتح والاخ يوسف ابن المرحوم العمر رشيد بن رميح والاخ غنائم ابن b العمر ابراهيم بن غنائم العصفى ونسأل الله تعالى اللطف والمسامحة. Ex quibus verbis igitur

a) Referendum enim hoc verbum est ad superius nomen ايجاده, non ad عوالمه. Sensus est: (eam ob causam id poscens) quod sua mundi creatio (homines) ad Ipsum cognoscendum adducit, et quod diversitas caet.

b) Hic sine dubio per errorem omisit المرحوم; formula

apparet, cum hunc certe libellum (reliquos enim, exceptâ sequenti paginâ, ubi scripserit, non annotavit (1)), exarasse in vico رَأْسِ الْعَيْنِ, prope Helio-
polin sito; et quidem, cum eo venisset salutatum patrem suum et tres alios viros, quorum unum honorifico Šeiki nomine appellat, alteros *fratres* dicit i. e. *amicos fratrum instar dilectos* (2). — 6° loco commemorandum est breve *excerptum*, quod ejusdem scribae manu hîc positum est et unam tantum paginam (290) complet. Integrum illud tradam (vocalibus, quae quidem certae sunt, additis), ut porro Lectori ipsi de historico ejus pretio judicandi copia sit:

حكاية منقولة من المبسوط العبراني^٢

autem dicendi المَرْحُومُ العُمَرُ idem significare videtur quod

simplex المرحوم, nempe *defunctum*.

(1) Fortasse *Damasci*, ubi sedem eum habuisse, ex nomine relativo الدمشقي, quo se in subscriptione 1ⁱ, 4ⁱ et hujus etiam libelli insignivit, sequi videtur.

(2) Facile enim e diversitate stemmatum vides, illud لاخ non *proprio* sensu hîc accipiendum esse. Nec dubitabis, credo, *visitandi* notionem قَبْلَ خِدْمَةِ تَوْبِ subjici posse, cum suetissima sit locutio وصل الى خدمته, *honoris causâ eum visitatum venit*.

a) Manifestum est, nomine المبسوط العبراني ipsum opus significari, ex quo brevis qui sequitur locus sumtus sit. Ex

Arabum loquendi usu titulus الْمَبْسُوط tali scripto tribuitur, in quo res de quibus agitur singillatim et enucleate sunt expositae (conf. Hāgī-Cal. in ipsâ voce, et Abū'lf. *Ann. Mosl.* II. p. 596 vs. 13 et III. p. 8 vs. 3); ac verisimile ergo videtur, hîc istiusmodi opus, nescio an historici argumenti, cogitandum esse, quod, *Hebraice* scriptum, tempore illius Jaqūbi ferretur.

וַיְהִי אַחֲרֵי גְלוֹתָם^a מִן גְּלוֹתָם וְקוֹמוֹתָם^b
 בְּמִקְמוֹתָם נָתַן * עֶבֶד אֵל^c הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶת
 בָּנָיו לְסִנְבִּלֵט חֲתָנָיו כִּי הָיָה בִּדְרַ עֲרֵתוֹ^d בְּחֻכְמָתוֹ
 וַדַּעְתּוֹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְמִד אֶתוֹ וְעַל הַשּׁוֹחַ^e הַכִּי
 אֶתוֹ וְהָאֱלֹהִים יִלְמֵד אֶתוֹ תּוֹרוֹתָיו וַיִּסְעַד אֶתוֹ

تم وکمل

کُتِبَ ذَلِكَ فِي الْوَقْتِ الْمَذْكُورِ فِيهِ^f وَالْمَكَانِ الْمَذْكُورِ
 عَلَى يَدِ الْعَبْدِ الْفَقِيرِ الرَّاجِي مِنْ كَرَمِ رَبِّهِ غَفْرَانَ الْخَطَايَا
 وَالذُّنُوبِ يَعْقُوبَ الْمَذْكُورِ فِيهِ^f نَسَّالَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى
 الْعَفْوَ (الْعَفْو. 1) وَالْغَفْرَانَ وَالْمَسَامَحَةَ آمِينَ

a) Verbo גָּלָה hīc generalis notio *migrandi*, *abeundi*, sub-
 jecta est.

b) Mira haec forma est, cujus rationem non perspicio. Ex-
 spectasses וְקוֹמוֹתָם.

c) Hoc nomen, quo nusquam alibi primum illum Samaritanorum Sacerdotem Suminum, Sanballatī generum (a Jose-
 pho, *Archaeol.* XI. 7 et 8, *Manassem* dictum), appellatum
 inveni, definire non audeo, utrum עֶבֶד אֵל an עֶבֶד יְיָ
 pronuntiandum sit. In Jeremiae libro (XXXVI: 26) nomen
 proprium עֶבְדֵּי יְיָ (unā voce scriptum) occurrit.

d) Si solius etymologiae rationem haberes, de pronuntiatione
 et sanitate hujus formae (עֲרֵתוֹ) dubitari non posset. Ex
 usu tamen linguae unice עֲרֵתוֹ requiritur.

e) Hoc vocabulum non intelligo. Samaritanae, quibus in
 Cod. scriptum est, litterae manifesto eae sunt, quas in textu
 expressi. Si bene se habet, certe admodum singulare et in-
 suetum est.

f) Nempe in hoc Codice, et quidem in superiori ejus
 paginā (vid. p. 60 vs. 14 seqq.).

7° loco parvus se offert tractatus duarum paginarum (292 seq.), cujus hoc est initium: **مَقْنَةُ لِلشَّيْخِ** : انفاضل الرئيس السديد ابو (ابى. 1) سعيد رضى الله عنه فى قوته تعالى **וַיִּזְכֹּר יַבְחִים לְאֱלֹהֵי אֲבוֹתָיו** ^a . **אֵל. תִּירָא מִר"א. בַּצְרִימָה** ^a . **פֶּאֱמֵנֵה לֵאלֹהֵי מִנְהָא הַחַי** . Certum ergo videtur, auctorem hîc indicatum, esse eundem illum **أبو سعيد السامري**, de quo supra ad n. 3 jam dixi. Argumentum vero hujus minutae scriptionis in eo versatur, ut causae explicentur, tum quae Jacobo, ad Josephum in Aegyptum tendenti, ex Genes. I. I., tum etiam, quae Abrahamo, post devictos quinque Reges illos societate inter se conjunctos, ex Genes. XV: 1, metum incusserint. In ejus fine scriba, quem eundem esse apparet ac praecedentium libellorum, nihil aliud quam **تم وكمّل** posuit. — 8um locum tenet similis tractatus, itidem duarum paginarum (294 seq.), qui videtur quidem eidem scribae non abjudicandus esse, sed ita tamen exaratus est, ut et Arabicae litterae minus distincte et composite quam in superioribus libellis se habeant, et praesertim Samaritanae per festinatum ductum figuram haud parum diversam nactae sint. Sic incipit: **مقالة فى تفسير الامتحانات وهى خمسة عشر** : **وما منها تَجَلَّى فيها كِتَابُ** ^a **وما منها لم يَحْصُلْ فيها تَجَلَّى حَسَبَ ما دَلَّتْ عليه نصوصُ الشريعة** ^b **الموسوية**

a) Conf. supra p. 53 ann. b. Verba autem hic et in sequentibus citata, exstant Gen. XLVI: 1, 3.

b) Haec vox in Cod. bis scripta est.

אוֹלְמָהּ קוֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן יְרָאָה יְהוָה
עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאִשְׁתֶּם אֶת רֵיחְנֵיכֶם

الثانى الخ. Pergit in séquentibus, locos illos quindecim e libris Exodi et Numerorum citare, in quibus Israëlitaë scelestis querelis suis et injustis in Moſen atque Aäronem conjectis opprobriis Deum tentassent (أَمْتَحَنُوا), simul addens, in quibus ex his locis הַכְּבוֹד, *majestas divina*, se eâ opportunitate manifestasse (تَجَلَّى) legeretur. Quis auctör hujus scriptionis sit, nec in initio nec in fine annotatum est. Desinit in haec verba: وهذا مما أُنْتَهَى

المطَّلب اليه فى هذا الباب; quibus scriba nihil adjecit. — 9° loco commemorandus est alius tractatus, qui nunc in p. 297 seq. offenditur, sed a manu profectus est aliquanto recentiori et a Ja:qūbz illius mirum quam diversâ. Arabica scriptura talis est, qualis vulgo se offert in annotationibus illis, quibus prima et ultima multorum Codicum folia repleta sunt, hoc est, perplexa lectuque difficillima. Samaritanae tamen litterae paullo distinctius scriptae sunt. Sine dubio veteri cuquam hujus Codicis possessori debetur, qui sic e paginis quae vacuae relictæ fuerant, duas in suum usum convertit (1).

a) In ipso Codice Hebraeo hæc forma breviata יִרְאָה offertur.

b) Conf. Exod. V: 21.

(1) Reliqua, recentioribus manibus Arabice scripta, tum in duobus primis et ultimis foliis, tum in pp. 33—35, aut eorum nomina exhibent qui in legendo hoc Codice operam posuerunt, aut alia diversa, memoriae causâ hæc annotata, continent. Cujus posterioris generis etiam ea sunt, quibus Ja:qūbz ipse paginam 36, prius a se vacuam relictam, deinde implevit.

Quod ad argumentum vero attinet, proponitur in illo una et altera quaestio, cum Pentateuchi interpretatione conjuncta, et simul responsum, quo eae solvantur, adjicitur. Initium hoc est: مسائل من

الكتاب الشريف الأولى قوله تعالى: وَأَوْرَثَهُ لَأَيُّشَ

הַסִּידָרָה. بمعنى أن السيد هارون اشرف سبط لاوي لأن

الله عظمه بالمعجزات بعد موسى أخوه (أخيه 1).

فإن قيل قد وقع منه تفريط وكان منه زلة في يوم

الجمعة الجواب عنه كان مذكبيراً ومضطرباً لا مريداً

De auctoris nomine nihil proditum, nec quidem de se ipso a scriba annotatum est. —

Ultimus denique libellus, qui pp. 304—349 com-

plectitur, hoc titulo, Ja'qūbi manu praefixo, in-

structus est: كتاب التوبة تاليف الشيخ الفاضل المكين

أبي الحسن أبي غنائم بن الحكيم التفيس ابن كثار

الحمد لله. Et ipse sic incipit: رضى الله عنه أمين

التوب المكرم، الغفور الرحمن (الرحيم، adde) خالف

أماكن معكها (معدة 1) لأهل التوب، المتواعد للعصاة

بمزيد العقاب، قابل توبة التائبين، وغافر ذنوب المذنبين،

— قال الشيخ العالم الفاضل المكين أبي (أبو 1).

الحسين ابن المرحوم غنائم بن الشيخ العلامة الفاضل

a) Sic in Cod. scriptum est, et in edito quoque Pentat. Samar. offertur. In textu Hebraeo legitur הַסִּידָרָה. Locus citatus est Dent. XXXIII: 8.

b) Haec vox his scripta est in Cod.

الحكيم النّفيس ابن ابو (ابن et delendum videtur; ابى 1).
 الفرج ابن كثر رضى الله عنه أما بعد فانه قصدنى
 بعض الاخوان أن ألتخص له ما ورد فى الشريعة المقدسة
 من معنى التّوبة وما ذكره السلف رضى الله عنهم
 فى معنى ذلك فما وسع العبد مخالفته وأتكلت على
 الله فى اجابته الخ. Ex his verbis propositum au-

ctoris, quod in hoc libello exsecutus est, plene cognoscitur: collegit enim in illo eos Pentateuchi locos, qui ad poenitentiam morumque emendationem spectant, et passim suae de his disputationi aliorum e popularibus suis de eodem argumento dicta inseruit. Nomen ejus aliunde mihi non notum est; nec etiam nomen avi ejus, ابن كثر, (alterutro enim modo pronuntiandum videtur), inter Medicos, ab Ibn-abi-Oçaibiâ commemoratos, aut in Wüstenfeldii libro *Gesch. der Arab. Aerzte*, notatum reperi.

De aetate ejus nihil certi quoque ex ipso hoc opusculo comperi, quum auctores, quorum verba descripsit, duobus tantum exceptis, mihi aequè ignoti sint. Eorum tamen nomina hic tradam, ut Lector ipse videat, qui inde lucrari possit. In p. MS. 309

الشيخ الامام العالم العلامة الحكيم منجبا
 ابن الشاعر رضى الله عنه شارح الكتاب الشريف البسيط

a) In margine eadem manu adscriptum est et hinc inseri jubetur السادة السلف. Quod si bene se habet, ita per appositionem inter se juncta sunt, ut posterius vice adjectivi fungatur (*virī e gente nostrā summi qui, olim vixerunt*).

سَيَدُنَا الشَّيْخُ الْإِمَامُ 310 p. in ; وَالْوَسِيْطُ وَالْوَجِيْزُ
 (1) ; in (1) الْعَلَمَةُ الْحَكِيمُ مَوْثِقُ الدِّينِ ابْنُ الْجَهَّيْذِ
 الشَّيْخُ الْإِمَامُ الْقُدْوَةُ الْكَافِظُ أَمِينُ الدِّينِ أَبُو 314 p.
 الشَّيْخُ 315 p. in (2) الْبَرَكَاتُ الْمَعْرُوفُ بِابْنِ حَكِيمِهِ
 الشَّيْخُ الْإِمَامُ الْعَلَمَةُ 317 p. in (3) الشَّدِيدُ أَبُو سَعِيدٍ
 الشَّيْخُ 318 p. in ac denique (4) أَبُو الْحَسَنِ النَّصْرِيُّ

a) Verba illa شارحُ الْكِتَابِ الشَّرِيفِ الْبَسِيطِ الخ idem
 significare videntur, acsi scriptum esset مَوْثِقُ الشَّرْحِ
 الْبَسِيطِ, auctor trium *Commentariorum*
in Pentateuchum, unius amplissimi, alterius mediae magni-
tudinis, tertii magis etiam in compendium redacti. — Liber
 ejus, ex quo ibi locus descriptus est, hoc titulo insignitur:
 كِتَابُ الْخُلْفِ الْمَعْرُوفِ بِمَسَائِلِ الْخُلَافِ.

— فَرَاتُصُ الشَّرِيعَةِ الْمَقْدَسَةِ (1) Titulus ibi laudati operis est
 Videtur autem hic Mowaffiqo'ddin 'ibno-'l-Gahbad diversus
 esse a Medico celebratissimo أَبُو يُوسُفَ يَعْقُوبَ
 مَوْثِقُ الدِّينِ ابْنُ أَبِي إِسْحَاقَ غَنَائِمَ الدَّمَشْقِيِّ السَّامَرِيِّ
 de quo egit 'Ibn-'abi-'Oqāibīa (MS. Leid. 59 fol. 95 et 179 v.), et 'Abū-'l-
 Farag in *Hist. Dyn.* p. 525 ; conf. Wüstenf. l. l. p. 144 n. 239.

— Vocem الْعَشْرُ كَلِمَاتِ الشَّرِيفَةِ (2) Cujus citatur
 ita edidi ut in Cod. scripta est, ultimâ litterâ punctis
 vacuâ. Haud certo enim scio, an حَكِيمَةُ ابْنِ legendum sit.

(3) Vide supra ad n. 3 et 7. Verba, illic citata, sumta
 sunt e scholiis ejus in Decalogum.

(4) Cujus quae ibi citantur *Hebraica* verba, exstare leguntur

(1) غزال ابن درسا. *Librarius* huic quoque libello absoluto longiorem annotationem subiecit, in quâ diem finitae scriptionis ejus indicavit *Martis*, 27um mensis *Dû'l-higgae*, a. 892 (2), et porro nomen et genus suum rursus copiose retulit.

Pretiosissimum hunc Codicem jam ante Willmetum et Walravenum ab hominibus Batavis possessum fuisse, apparet ex his verbis, quae in primâ ipsius paginâ scripta sunt: *Ex Libris Cnaei Cornelii Uythage S. S. T. D. Anno Christi 1680. 27 Maji.* Et ejusdem, ni fallor, Uythagei manus, sed festinantior et multo minus nitida, per totum Codicem in plurimis paginis se offert: in aliis enim vocabula Hebraea, quae in textu Samaritanis litteris expressa sunt, modo Hebraeis et modo Rabbinicis notis repetita, in aliis haec eadem aut ipsa Arabica verba nunc Graece nunc Latine explicata sunt. Quâ denique manu etiam quarto libello, in cujus fronte librarius ipse nullum titulum posuerat (vide supra p. 57 vs. 8 seq.), haec *Latina* inscriptio in p. 222 praefixa est: *Modus cognoscendi Dei rationibus et scripturis divinis. Lingua prima i. e. Samaritana, quae primum Hebraica dicta est, explicatus aliquot in locis, lingua vero Punica*

فى صَلَاتِهِ الصَّغِيرَةِ فِى السَّجْدَةِ الْخَامِسَةِ. Hic vero

Abū-'l-Hasan Tyrius (qui ante Abū-Sa'idum vixit: conf. Juynboll l. l. p. 117 seq.) notissimus scriptor est magni operis dogmatici, de quo vide Nicollium l. l. p. 3 b. seq. et 490 b., ac Gesenium *de Samaritan. Theol.* p. 10 et *Carm. Samar.* p. 13 ann. g.

(1) Hujus etiam adducta sunt verba e *precatione* sumta, sed *Samaritanâ*.

(2) Longe igitur abest, ut qui diversa haec opuscula in unum hoc volumen conjunxerit, temporis ordinem observaverit, quo a veribâ exarata fuissent. Hujus enim rei si rationem habuisset, sic ea inter se disposuisset: 2um, 3um, 1um, 10um, 4um, 5um, 6um (7um, 8um, quibus nota non addita est).

expositus. Opus plane absolutum autoritate et ratione docens.

N. XXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 122, p. 20. Ab hoc emptus est e bibl. Bruinii (n. 73), qui cum comparaverat e bibl. Willemseni, in ejus Catal. (n. 1824, p. 167) junctus erat cum aliis.)

Liber in 4°, 6 paginarum, ligaturâ chartaceâ bene compactus. Continet apographon G. J. Lettii, a° 1746 descriptum e Cod. Lugd. Bat. 121 (3) (cf. Dozy *Catal.* I, p. 22 sq.) (1), quodque igitur *ibn Doraidi* (+ 321) libellum, *كتاب المقصور والسمدود نظاما*, dictum, nobis exhibet. Textus hujus apographi, non ab omni parte integer, scholia aut excerpta offert, aut prorsus iis caret.

N. XXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 123, p. 20. Ab hoc emptus est e bibl. J. P. Bergii, ejus vide Catal. p. 438 n. 6836.)

Liber in 4° maj., 9 paginarum, nitidâ manu scriptus et bene compactus Orientalem in modum. Est alterum apographon ejusdem operis, sed longe me-

(1) In initio hujus libelli Willmet annotavit, hoc apographon descriptum esse ex alio Cod. Lugd. Bat. quam e quo suum descripsit cl. Berg (vid. N. seq.). Hoc apparere perhibet tum ex omnibus fere scholiis, tum praesertim ex scholio ad vs. ultimum, quod in utroque apographo plane diversum est. Sed scholia, in n. 122 rarissima et decurtata, ceteroquin prorsus eadem sunt atque ea, quae in n. 123 leguntur; quod praeterea scholion ducebat ad vs. ult., non scholion sed ultimus carminis versus est. Pagina denique prima apographi nostri, seriem virorum doctorum exhibens, luculenter docet, Cod. L. B. 121 (3) in usum adhibitum esse.

lius, quod J. P. Berg ex eodem Cod. Lugd. Bat. descripsit. Omnia scholia hîc offeruntur, quae in Codice exstant.

B. Lexica, vocabularia, dialogi.

N. XXX.

(Ex Willm. Cat. n. 71, p. 13. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Cat., p. 87 sq. n. 6.)

Quatuor volumina, quae maiorem partem Lexici notissimi *al-Gauharî* (+ circa annum 400), الصّحاح dicti, exhibent. Omnia charact. نسخى scripta sunt; quum vero horum Codicum aetas, manus et forma inter se differant, paucis de singulis exponam.

Vol. I^{um}. Cod. in 8°, paginarum 915, bene compactus, annoque 582 scriptus manu satis distinctâ. Continet *duas* partes priores Lexici, scilicet litteras ا — ح. In margine notae, in textu vocales adscriptae sunt. Praeterea littera ل et partim etiam littera ب, sine dubio a Scheidio, cum Cod. nostro Lugd. Bat. 85 (v. Dozy *Cat.* I, p. 67) collatae sunt.

Vol. II^{um}. Cod. in 4°, foliorum 232, anno 748 manu valde perspicuâ scriptus. In margine exteriore legitur المجلد الثالث من الجوهري, in folio autem 1° r. haec verba exstant, manum adulteratoris feliciter elapsa: الجزء الرابع من كتاب, quod verosimilius duco. Vocales additae sunt uti et notae aliquot marginales. Hic Codex complectitur litteras ض — ف et litteram ق usque ad vocem شيق, ita ut vox صدق sequi deberet.

Fol. 231v. — 232v. adjicitur aliâ manu disputatio de genere masculino et feminino, quae sic incipit:

ليس يجزى امر المذكر والمؤنث على قياس
مطرِد الخ. Vocabula usque ad litteram ع re-
censentur ordine alphabetico.

Vol. III^{um}. Cod. in 4° min., foliorum 351, anno
682 manu nitidâ scriptus a محمد بن ابى بكر

ابن اسمعيل الانصارى et bene compactus. Quota
pars totius operis volumen nostrum sit, ex sub-
scriptione apparet; in titulo enim numerus era-
sus est. Partem *tertiam* exhibet et idem com-
plectitur quod الجزء الثالث in Cod. L. B. 85
Vol. II fol. 1—262, nempe litteras ع — ل. Scho-
lia desiderantur; in fine index adjectus est.

Vol. IV^{um}. Cod. in 4°, foliorum 252, a° 659 per-
spicue scriptus a مظفر بن محمود بن ابى القاسم

الأردبيلى et bene conservatus. Textus vocali-
bus instructus est, margini librarius notas in-
scripsit. Uti subscriptio testatur, partem *nonam*
s. ultimam hîc habemus totius operis, radices
complectentem ultimâ ا otiosâ, sive ultimâ و
aut ى. Initium autem in parte praecedente
aderat, haec enim pars incipit a rad. با et per-
git usque ad finem operis.

Haec 4 volumina, quae, volumine II° excepto,
antiquitate Cod.^{em} Lugd. Bat.^{um} 85 longe superant,
pretiosissimis sine dubio Codicibus nostrae collectio-
nis annumeranda sunt. Valde dolendum est, partem
tam insignem Lexici nostri in iis desiderari; foliorum
enim 1048, quibus Cod. L. B. 85 constat, non nisi
606 hîc offeruntur, e quibus folia 131 bis occur-
runt (v. Vol. II^{um} et III^{um}).

N. XXXI.

(Ex Willm. Cat. n. 70, p. 13. Ab hoc emtus est e
bibl. Walraveni, in quâ conjunctus erat cum eo

libro, qui in Willm. Cat. est n. 69 p. 13. Hi
ambo in Cat. Walrav. sunt n. 26 p. 58.)

Liber in 4°, paginarum 62, chartaceo involucro
compactus Orientalem in modum. Est apographon
quod, manu mihi ignotâ a° 1750 descriptum e Cod.
Lugd. Bat. 85, initium Lexici 'al-Ğauharîz' offert
usque ad rad. كلاً. In margine pauca eâdem manu
annotata reperiuntur.

N. XXXII.

(Ex Willm. Cat. n. 73, p. 14. Ab hoc emptus est
e bibl. E. Scheidii, in cujus Catal. est n. 12 in
p. 89. Hic anno 1767 eum ex Oriente acceperat.)

Cod. in 4°, formâ oblongâ, foliorum 274, bene
ligatus Orientalem in modum. Scriptus est chara-
ctere نسخي manu crassiore, sed tamen satis distin-
ctâ. Margo, qui ubique fere scholiis scatet, hîc
illîc, praesertim in initio, vermibus corrosus est.
Annus, quo scriptus sit, non notatur, sed ex habitu
Codicis valde antiqui efficiam, eum seculo H. 7mo
scriptum esse. Liber noster exhibet Lexicon c. t.
، كتاب الاقناع، لهما حوى تحت القناع، auctore

أبو الفتح ناصر بن عبد السيد المطرزي النحوي
(+ 610; v. ejus vitam ap. Ibn-Call., ed. Wüst.,
N° ٧١٨), conf. Hāgi-Cal. I, p. 384. Ut Lector sciat cum
auctoris propositum in hoc libro conficiendo, tum
hujus divisionem, totam dabo praefationem, qualis
in Codice non sine ullo labore legitur (1). Post ini-
tium igitur, cum iis conveniens quae Hāgi-Cal. tra-
dit, auctor mox pergit :

(1) Codicem Parisiensem ipse, A°. 1858 aliquamdiu in
hac urbe degens, contuli; varietatem lectionum, fere nullam,
literâ P. designabo.

وبعد فإن الولد لا زال في الدين كاسمه مظهرًا،
 وقسطه من اليقين موفرًا، لما فرغ من تحفظ القرآن،
 وشارف ان (1) يتطرق الى علوم الاديان، اردت ان
 يتحلى بحلية الادب، ويتعلى بقوة كلام العرب،
 فنظرت فيما صنف السلف، ورايت ما ألف الخلف،
 فوجدت بعضه يطول على (2) فده، وبعضه يقصر عن
 حده، فاستأخرت الله سبحانه ان اكتب له في
 هذا الفن مختصرًا مقنعًا، وفي التبحر (3) فيه مظهرًا،
 مصوغًا على قدر القامه، مسبوكا في قالب الاستقامة،
 فعلت كتابي هذا قمرًا من طب، لمن حب،
 مشتملا على (4) الفصوص، والنصوص، دون (5) المزيف
 المنقوص، حاويًا لجميع الاجناس، راويًا لما كثر
 في استعمال الناس، مقصودًا فيه ما احتيج اليه في
 كتاب الله، من تمييز الاشباه، وبيان الاشتباه،

(1) In Lex. Freytag. desideratur V^a Sp.

(2) Glossa subscripta: 8 suff. i. e. الولد.

(3) P. omittit فيه.

(4) Huic vocabulo subscripta est vox الخيار (Cod. الخمار)،
 المذكورة. Ad فصح cf. de Saey
 Chrest. Ar. III, p. 232 (ed. alt.).

(5) Glossa subscripta: i. e. ردى، pravus; in P., ubi sae-
 pius verba Persice explicantur، adscribitur ناسره.

تَحَرَّيْتُ فِيهِ مَا هُوَ (1) أَجْدَى عَلَى الصِّغَارِ وَالْكِبَارِ،
وَأَهْدَى لَهُم إِلَى الْإِبْصَارِ وَالِاسْتَبْصَارِ، وَلَمْ أَتَجَوَّزْ فِي
تَصْحِيحِهِ، وَلَمْ أَتَسَمَّحْ فِي تَنْقِيحِهِ، وَلَمْ أَقْتَنِعْ بِأَثْبَاتِ
مَا حَفِظْتُ مِنَ الْأَثْبَاتِ، حَتَّى رَاجَعْتُ قَوَانِينَ الثَّقَاتِ،
مُعْتَمِدًا عَلَى (2) جَامِعِ اللُّغَاتِ، بَعْدَ (3) تَهْذِيبِ
الْأَزْهَرِيِّ، وَصَحَاحِ الْجَوْهَرِيِّ، مُنْتَقِدًا مَعَ ذَلِكَ أَقْوَالَ (4)
الْمُقَدِّمِينَ، مِنَ الْمُتَأَخِّرِينَ وَالْمُنْتَقِدِينَ، غَيْرَ مُلْتَفِتٍ إِلَى
إِيرَادِ اللُّغَاتِ الشَّاذَّةِ الشَّارِدَةِ، وَالرَّوَايَاتِ الْفَاضَّةِ الْفَارِدَةِ،
بَلْ ذَكَرْتُ مَا أَطْبَقُوا عَلَيْهِ، أَوْ مَا أَشَارَ أَحْسَنُهُمْ

(1) Sic Cod., quamquam obscurius. Glossa in utro-
que Cod.

(2) Subscriptae sunt voces: الغورى، یعنی الغورى، et item in P.:
يعنى جامع غورى. Vir videtur jam in antiquitate parum
notus. De eo haec tradit 'al-Kifti (Cod. Leyd. 654, 3) in v.:

الْغُورَى مَنْسُوبٌ إِلَى الْغُورِ وَهُوَ عَمَلٌ إِلَى جَانِبِ
مَدِينَةِ غَزَنَةِ فِيهِ عِدَّةُ مَدَنٍ وَقُرَى لَا أَعْرِفُ مِنْ حَالِهِ
شَيْئًا وَأَمَّا ذِكْرُ لِي يَأْقُوتُ الْحَمَوِي قَالاً رَأَيْتُ بِمَرِّهِ
فِي بَعْضِ خَزَائِنِ وَهُوَ فِيهَا كِتَابًا كَبِيرًا فِي اللُّغَةِ فِي
عِدَّةِ مَجْلَدَاتٍ مِنْ تَصْنِيفِ الْغُورَى.

(3) Vid. hoc 'al-Azharî (+ 370) opus apud C. H. II,
p. 479, n° ٣٧٨٣. Al-Gauharî (+ circ. 400) liber notis-
simus est.

(4) P. habet المتقدمين، uti mox sequitur. Glossator
autem utrumque vocabulum sic distinxit, ut prius الرتبة،
posterius فى الزمان dictum putet.

اختياراً اليه، ألا أشياء في الاسماء بددا، لم اجد لها من الثقات سنداً، اوردتها دفْعاً للحاجه، ثم اعلمتها رَفْعاً للحاجه، (1) ووسمته بكتاب الاقناع، لما حوى تحت القناع، ما يُقنعُ الاديب (2) ذا الارب، من اصول مُستعملات العرب، وطويته على أحسن سَمْت، وبنيت على صورة بيت، مؤسساً على اربع قواعد موطده، مرفوعة كلها باربعة اركان مشيده، القاعدة الاولى [f. 4 v. — f. 53 r.] في الاسماء الثانية [f. 53 v. — f. 244 v.] في الافعال الثالثة [f. 244 v. — f. 249 v.] في الحروف والرابعة [f. 249 v. — f. 274 v.] في النحو ثم الركن الاول من الاسمية في السماء والارض وما يتصل بهما والثاني (3) في الحيوانات وما يتعلّق بها والثالث (3) في الاديان وما يناسبها والرابع في غير المتمكنة وما يشاكلها والركن الاول من الفعلية في الثلاثي المجرد والثاني في الرباعي المجرد والثالث في ذوات الزوائد والرابع في غير المتصرفة وما يجرى مجرى الادوات (4) ولم أُخل فيما رتبته من (5) غرّه، وسويت من شرفه، من

(1) P. omittit و.

(2) Glossa: الحاجة.

(3) P. من.

(4) Partem 3^{am} et 4^{am}, quarum quaeque item 4 اركان continet, quippe minoris ambitus auctor hinc neglexit.

(5) Sic P.; Cod. noster غرّه, sed male.

اعتبار غرض يَجِبُ الارعاء عليه، والاصغاء اليه،، على
 أتى صيرت النصح الكامل سماء وارضه، والنفع الشامل
 طوله وعرضه،، وتفسير المشكلات بابه، وتقييد المهمات
 حجابيه،، ثم جعلت عموده الأسنى، أسماء الله
 الحسنى، ليكون من دخله آمناً من الضلالة والغواية،
 ضامناً للهداية في الروايه،، قيض الله سبحانه أثمة
 من المسترشدين (1) تهوى اليه، (2) وطوائف من
 المستفيدين طوائف عليه،، (3) بأحوله وطوله ۞

Absoluto igitur tractatu, in scripto, de *nominibus Dei* (fol. 3 r. — f. 4 v.), auctor statim rem aggreditur. Ad normam vulgarem Arabum grammaticorum tria vocum genera اسم, فعل, and حرف distinguens, opus suum in tres hasce partes divisit, quibus quartam, grammaticae brevem conspectum exhibentem, adjungendam putavit. Ex his pars 1^a et praesertim 2^a, reliquis longe majores, fere totum librum occupant. In 1^a, quae de *nominibus* agit, omnia vocabula, quae, secum invicem conjuncta, ad unam rem sive notionem pertinent, in variis فصل, nullâ ordinis alphabetici ratione habitâ, di-

(1) Collato Cod. P., sic legit uterque Codex. In P. glossa تميل, in Nostro تُسرع exstat.

(2) Glossa: الجماعة وهي طائفة, et ad seq. جمع طائف: طوائف.

(3) Sic P. Cod. noster, qui hîc damnum passus est, offert له.

فصل الْقَوُوسُ وَالْحَنْيَّةُ: *vissimum de arcu legitur*: اَنْقَسَى وَالْحَنْيَا جِ الْمَقُوسُ غَلَفَهَا الْعَاجِسُ وَالْمَعْجِسُ مَقْبِضُهَا الْكَبِدُ مَوْضِعُ السَّهْمِ (1) السَّيَّةُ الْقَرْصُ الْوَتَرُ. *Pars 2^a, de verbis agens, in varia capita dividitur, ea verba complectentia, quorum perfectum, imperfectum cet. similiter efferuntur, ex. g.* فَعَلَ, يَفْعَلُ; ثَعَلَ, يَثْعَلُ; ثَعَلَ, يَثْعَلُ; ثَعَلَ, يَثْعَلُ. *Singulis*

(1) Sic Cod., adscripto ^ءرأسه. Al-Gauhari vero a rad.

سَيَا, non, ut Noster, a rad. سَأَ, vocem deducit. Sic enim ille (Cod. Amstel. 71 (IV) in v. سَيَّةَ الْقَوَسِ مَا: عُطِفَ مِنْ طَرَفَيْهَا وَالْجَمْعُ سَيَاتٌ وَالْهَاءُ عَوْضٌ مِنَ الْوَاوِ وَالنِّسْبَةُ إِلَيْهَا سَيَوِيٌّ قَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ كَانَ رُبَّةٌ يَهْمَزُ سَيَّةَ الْقَوَسِ وَسَاءَرُ الْعَرَبِ لَا يَهْمَزُونَهَا

ratio habeatur. Pars illa 2^a sic incipit: ثَقَبُ الشَّيْءِ
بِالْمَثْقَبِ ثَقْبًا (1) وَالثَّقْبُ وَالثَّقْبَةُ الْحَرْقُ النَّافِذُ وَثَقَبْتُ
النَّارَ تَوَقَّدْتُ ثُقُوبًا وَنَجْمٌ ثاقِبٌ وَرَجُلٌ ثاقِبُ الرَّايِ
جَلَبُ الشَّيْءِ جَاءَ بِهِ مِنْ بَلَدٍ إِلَى بَلَدٍ (2) جَلَبَا الْخِ

Praeter Codicem nostrum, vocalibus, glossis inter lineas et in margine largiter instructum, atque internâ bonitate haud minus conspicuum, non nisi 2 alii mihi innotuerunt, uterque insignis antiquitatis, alter in Bibl. Escur. n. 605 (aⁱ 654), alter in Paris. n. 1330 (aⁱ 659). Hic, in cujus initio secundum Cod. nostrum 3 fere lineae desunt, textu sano haud minus se commendare videtur, sed glossae longe rariores in fine prorsus desiderantur.

N. XXXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 72, p. 14. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, ejus vide Cat. p. 88 n. 7.)

Codex in fol. maj., 979 paginarum, bene compactus. Scriptus est a^o H. 1126 (5) caractere نستعليق;

(1) Adscribitur معا.

(2) Idem. Glossa seq. infra lineam additur: للتجارة مغرب, quâ indicatur, vocem للتجارة inter بلد et جلبا addi in auctoris Nostri libro, dicto المغرب; v. hoc Lexicon (Dozy Cat. I, p. 82) in v. جلب.

(3) Miro errore tam in Scheidii quam in Willmetz Catalogo legitur, hunc Codicem a^o H. 826 sive »vix 9 post mortem auctoris annis» absolutum esse, quae res sine dubio ex male intellectâ subscriptione explicanda est. Haec enim sic se habet: وقع الفراغ — سنة السادسة والعشرين من

المائة الثانية من الالف الثاني من مهاجرة نبينا الخ

in fine passim alia manus apparet. Continet Lexicon notissimum 'al-Firūzābādī (+ 817), القاموس dictum.

N. XXXIV.

(Ex Willm. Cat. n. 69, p. 13. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni: vide supra p. 71 sq. ad N. xxxi.)

Liber in 4°, paginarum 29, ligatus orientalem in modum et bene scriptus. Hujus apographi neque, qui scripserit, vir, neque, quo exaraverit, annus ex aliquā notā apparet; hoc tamen constat eandem manum hīc nobis offerri, quam N.^m (ex Will. Cat. n. 70) exhibeat, medioque igitur seculo praecedente Scriptorem vixisse. Continet hoc apographon 1° (p. 1—4) partem praefationis 'al-Firūzābādī e Cod. Lugd. Bat. 375 (Dozy, *Cat. I*, p. 88); 2° (p. 5—24) Radices quasdam excerptas ex 'al-Qāmūso, 'al-Ḡauharīo et 'az-Zamačšarīo. Sic nempe in titulo; in libro vero ipso ex his 'az-Zamačšarīum nusquam citatum vidi. Incipit a rad. حشد (حشد), sequitur حفل, هم, et sic mixto ordine pergit. Quae hīc exhibentur, petita sunt e Cod. Lugd. 375 modo laudato, atque e Cod. Lugd. 'al-Ḡauharī 85.

3°. (p. 25—29) versiculos offert e libro apocrypho medico MS°, quemadmodum in titulo legitur. Est Qaṣīda argumenti mystici de amore Deum inter et hominem, quae sic incipit:

نَظَرْتُ بَعِينَ الْفَكْرِ فِي خَانَ حَضَرَتِي
حَبِيبًا تَجَلَّى لِقُلُوبٍ فَجَنَّتِي

E quo Codice vero desumta sit, certo statuere nequeo, quum omnia indicia desint; suspicor tamen e Cod. Dresd. 139, quippe qui simile quid continet, et olim J. G. Lettii fuit (v. Praef. Cat. p. vii). Pag. 4 priores textum Arab., 5^a initium versionis Latinae offert.

N. XXXV.

(Ex Willm. Cat. n. 74, p. 14. Ab hoc emtus est a bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Cat. p. 602 n. 3840.)

Codex in 4°, foliorum 291, ligaturâ orientali compactus et bene conservatus. Scriptus est charactere نسخى diversis manibus, totus vero satis perspicue; anni notae, non sub unoquoque opusculo obviae, ad sec. H. 10um et 11um Codicis partem longe majorem referunt. Complectitur hoc volumen complures libros, omnes argumenti lexicologici, ad varias autem linguas pertinentes, qui hoc ordine se excipiunt:

1° (f. 1—181) Lexicon Arabico-Turcicum, cujus auctor neque titulus in Cod. indicatur. Bis vero, in margine exteriori et in tegumento, legitur منتخب فى علم اللغة, et nullus dubito, quin hic liber nomine vulgari منتخب innotuerit, atque alibi etiam reperiatur; cf. praeter Num. sequentem, Cod. Upsal. n. 19 (Tornberg, *Catal.* p. 16), Ambros. n. 109 (*Catal.* p. 20), Acad. or. Vind. 18 (Krafft, *Catal.* p. 7) et fortasse alios. Auctor vero hucusque latet.

In praefatione, quae vix duas paginas superans, sic incipit: الحمد لله حق حمده على كل نعم

وبعده فاعلم ان: مسبوقه لعباده الخ

اللغة العربية كثيرة الحاجة اليها لانه انزل الله تعالى

القران المجيد بلسان العرب الخ
 السامى, تهذيب الازهرى, fontes operis memorantur libri sequentes: (1) Lexicon, المغرب et القاموس, القانون, الدستور,

(1) Libri hi omnes notissimi. Tantummodo observo, tres priores male in Cod. scribi: التهذيب والاسامى والسامى. والوسور.

alphabetice dispositum, in capita divisum est pro numero litterarum initialium. Singula deinde capita (أبواب) totidem sectiones minores (فصول) continent, ea vocabula complectentes, quorum etiam secunda littera eadem est. In singulis denique sectionibus minoribus vocabula hoc ordine se excipiunt, ut ea praecedant quorum littera initialis vocali *Fathā* notata est, et sequantur illa, quorum eadem littera vocali *Kisrā* et *Çammā* insignitur. Incipit a vocibus:

آذان, آن, مَحْمَد, آل cet.; vocales ubique additae sunt; interpretatio Turcica inter lineas inserta est, quarum septem paginam implent. Anni nota est 974.

2° (f. 182—218) كتاب محمودیه, s. editio aucta et emendata vocabularii Arabico-Turcici, لغة فرشته dicti. Cf. Dozy *Catal.* I, p. 93. ✓

Exemplar nostrum cum Cod. Warn. 857 non solum titulum كتاب محمودیه, sed numerum etiam sectionum communem habet, nempe 35. Uti autem ex praefatione apparet, editio altera titulo illo novo et nonnullis sectionibus in fine additis ab opere primario (1) distinguitur. Liber noster sic incipit:

(2) بنام خالق وفتاح وواحد بیمن هادی ووقهاب وواجد

Vocales ubique additae sunt. Codex a° 1070 manu nitidā scriptus est ab حسن بن بیرام .

3° (f. 218—226). Parvum glossarium Arabico-Tur-

(1) Quid hoc contineret, fortasse effici potest e Commentario Arabico in hoc opus, Cod. Lugd. 1561, qui ad finem sectionis 27^{ae} libri nostri percurrit. Ratio vero sectiones computandi differt; in ipso enim Commentario non nisi 22 sectiones enumerantur, cf. Cod. Upsal. 20 (Tornberg, *Catal.* p. 16).

(2) Cod. Lugd. بفتح.

cicum, ordine alphabetico dispositum, quod statim incipit ab his vocibus: اَجَلَوْدَ اِسْلَمَقَى اِفْشَعَّرَ اَلْخ.

Interpretatio Turcica inter lineas additur. In fine tantum legitur: تمت اللغة الصغيرة. Codex, manu rudiori, a duobus praecedentibus longe diversâ, exaratus, anni notâ caret.

4° (f. 229—232) مُشْكَلَات اَنْشَا s. opus, de vocibus epistolarum difficilioribus agens. Vocabula illa, mixto ordine scripta, atramento rubro turcice inter lineas explicantur. Initium: عَنْوَان تَسْلِيْمَات اَلْخ.

Exemplar nostrum mutilum est. Custos enim folii 230ⁱ, اَشْعِه, non convenit cum primo vocabulo folii

seq., مَبِيْن, atque praeterea fol. 232 v. abrupte opus desinit in voce كَج. Quot folia absint, definire nequeo, sed pauca illa esse, probant alia aut similia opuscula in Bibl. Bodl. (Nic.) 227, 2° et Caes. Vindob. n. 69 (ap. Flügel in *W. Jahrb.* 97, *Anz.-Bl.*, p. 11). — Codex, eleganter scriptus, anni notâ caret.

5° (f. 233—254). Glossarium Arabico-Turcicum, quod sine ullâ tituli auctorisve mentione statim incipit ab his vocibus: اِقْتَدَى اَسْتَار اِجْتَاَز اَلْخ. Inter

lineas, quarum novem paginam implent, legitur explicatio Turcica. Lexicon alphabeti ordinem sequitur, sed in Codice nostro non nisi valde mutilum exstat. Nonnulla enim exciderunt inter litteras ج et خ, ص et ع, ع et ك atque ل et م; in litterâ و denique subito substitit in voce وَرَى, quam, uti custos docet, excipere debuit vocabulum وَغَا.

Codex, vocalibus instructus et manu nitidà scriptus, itidem anni notà caret.

6° (f. 255—273). Opusculum elementarium, quo pueri Turcici linguam Persicam addiscerent, auctore محمد بن حاج انبىاس.

Offert primum expositionem conjugationis verbi Persici, et tum quatuor sectiones, quibus vocabula rerum notissimarum Persica in medio ponuntur. Recensentur nempe vocabula 1° rerum coelestium et terrestrium, 2° membrorum corporis humani, 3° opificiorum et instrumentorum, 4° animalium. His denique subjunguntur nomina numerorum, mensium et dierum. Vocabula autem Persica Turcicis inter lineas explicantur.

Codex, qui nullibi titulum tradit, neque cum التكملة الهادية auctoris nostri prorsus convenit. Ex parte tamen priore praefationis libri hujus posterioris, quae Codici nostro praemittitur, apparet, nos hîc aliam, eamque breviorē editionem hujus operis habere. De التكملة الهادية vid.

H. C. II, p. 243, Dozy, *Catal.* I, p. 98 (aliis exemplaribus, hîc memoratis, addendus Cod. Dresd. n. 275).

Codex noster anni notà caret, sed eādē manu scriptus est atque opus 2um et mox sequens. Annus igitur est 1070.

7° (f. 274—284). Opus, quod inscribitur: هذا نصاب صبيان عربى مع فارسى مع تركى, auctore ignoto.

Longe enim differt liber noster ab illo, qui, eodem titulo insignitus, ab H. C. VI, p. 346 memoratur, et multis in bibliothecis reperitur. Noster, quod attinet ad argumentum et divisionem, plane convenit cum n° 6 mox praecedente; vocabula vero Arabica hîc Persice et Turcice inter lineas explicantur. Sine ullâ praefatione incipit a vocibus: العلم المعرفة التعلم الخ.

Codex a° 1070 nitide scriptus est ab eodem حسن,

qui num.^{um} 2um exaravit. Aliud exemplar mihi non innotuit.

8° (f. 285—291.) Glossarium, quo phrases Persicae alphabetice dispositae Turcicis inter lineas explicantur.

Sine tituli auctorisve mentione statim hoc modo incipit: آفتاب بلند آمده است ابراست آورده است الخ. Ordinem foliorum in Codice turbatum restitui numeris adscriptis. Anni nota desideratur. Eadem manus rudis et incompta, quae num.^{um} 3um exaravit, nostrum Codicem scripsit.

N. XXXVI.

(Ex Willm. Cat. n. 75, p. 14. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 4°, paginarum 331, charact. نسخی ad نسخی vergente negligenter scriptus, et bene conservatus. In scholiis hîc illic alia manus apparet. Vocales ubique adscriptae sunt. Librarius, جمال dictus, Codicem absolvit, uti patet e notâ priori operi subjectâ, في اول ذى الحجة, anni 957.

Continet (pag. 1—322) idem Lexicon, quod modo sub 1° N. XXXV (ex Willm. Cat. n. 74) commemoravimus. Titulus hîc vario modo significatur, sive هذا كتاب, sive, ut paullo inferius, هذا كتاب لغة, sive denique, ut in interiore tegumenti parte legitur, هذا كتاب لغة باسم منتخب. Vocabula Arabica etiam hîc inter lineas, quarum 7 quaevis pagina complectitur, Turcice explicantur. Ceterum in hoc exemplari desideratur praefatio, quam alterum exhibet.

Operi absoluto scriba (p. 323—331) duo carmina addidit, quae ipse composuerat. Ambo argumenti sunt mystici sive religiosi. Prius, cujus inscriptio est

مناجات لكاتبه الحقيق الجاني
اسحق الشهير باجمال القرمانى

hoc modo incipit:

قَرَّبْنَا رَبَّنَا مِمَّنْ سِوَاكَ وَشَتَّنا عُرَّةَ عَنْ مَا سِوَاكَ
وَعَمَّضْنَا الْعَيْنَ عَنِ الْوُجُوهِ وَجَوَّعْنَا الْبَطُونَ لِكَيْ قَدْرَاكَ

Constat 33 versibus. Carminis alterius, cui prae-
mittitur

ونه غفر الله ذنوبه وستر عيوبه مع المؤمنين اجمعين

primus versus est:

لَيْسَتْ الدُّنْيَا مَقَامًا فِيهِ رَوْحٌ وَارْتِيَا
أَتَمَّا سَجَنٌ عَلَى أَعْلِيهِ غَمٌّ لَا يُدَاخِ

Constat 43 versibus. Utrumque carmen multas
glossas adjectas habet.

N. XXXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 79, p. 15. Ab hoc emtus est e
bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 58 n. 27.)

Codex in 4°, paginarum 475, caractere نسخى
perspicue scriptus et bene conservatus. Anni notà
caret; vocabula, quorum duo juxta se invicem po-
sita binas ubique cujusvis paginae columnas formant,
vocalibus instructa sunt. Continet duo Lexica, quo-
rum

1us (p. 1—143) est Persico-Turcicum, cujus au-
ctor neque titulus in Codice memorantur. Ex initio
tamen operisque dispositione certo apparet, hìc nobis
offerri vocabularium, دَانِسْتَنُ dictum, et احمده
ابن حاج الياس compositum, de quo vid. Dozy

Catal. I, p. 97. Codex noster, quamquam tacite eandem divisionem quam Cod. Lugd. 167, ordine vocum item mixto, persequitur, hanc tamen illamve partem nunc amplius nunc brevius tractat, quam hoc in Cod. illo locum habet.

2um (p. 145—475) Lexicon est Arabico-Turcicum, cujus nomen vel auctor nullibi apparet. Dispositum est ordine alphabetico, nullâ radicum ratione habitâ. Sine ullâ inscriptione aut praefatione statim sic incipit :

ابتدا	اول
اب	بابا پدر والد
اباء	باباالر

Liber vero in Codice nostro mutilus est. In litterâ ق abruptly desinit hac voce :

قَرَاعِ جَمَاعِ اَيْتَمَكِ

N. XXXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 67, p. 13. Huic a° 1802 dono datus est a Benneto, librario Roterod.)

Liber in 4°, paginarum 453, anno 1747 Qāhirae satis perspicue scriptus, et ligaturâ chartaceâ compactus. Huic libro, cujus ope sine dubio Arabum lingua recentior addiscenda erat, Willmetus hunc titulum praefixit: *Dictionnaire François-Arabe, précédé d'un Rudiment de la langue Arabe vivante; à l'usage de la Mission de la Compagnie de Jésus dans l'Orient. Écrit au Caire l'an 1747, et appartenant ci-devant à la Mission.* Continet scilicet :

1° (p. 1—12) brevem et singularem Grammaticae conspectum, inde a pag. 2 usque ad finem de solo verbo agentem, cujus 7 species, singularum conju-

gationis speciminibus exhibitis, hoc modo enumerantur: 1^a verbum regulare (كتب), 2^a ultimâ !, 3^a ultimâ ع, 4^a mediâ !, 5^a mediâ geminatâ aut quadrilitt. (بارک, تمعّم, علم), 6^a ultimâ geminatâ

(نک), 7^a primâ !. Apographon hujus libelli, ipsius Willmeti manu scriptum, jam supra pag. 46, 47 commemoratum est. Totus autem Codex noster hoc incommodo laborat, quod voces Arabicae ubique litteris Gallicis scriptae sunt, cui rei auctor ut quodammodo saltem subveniret, p. 13 tabulam exhibuit, quâ docetur, quibusnam litteris Gallicis singulas litteras Arabicas expresserit. Sine ullo denique titulo 2° (p. 15—453) Lexicon Gallico-Arabicum, ordine alphabetico dispositum, sic incipit:

aage, ômr
le 1. 2. age du monde. el ahad el áwāl, el tani.
jil. p. (1) ajiāl

quel age avez vous, qad aich omrak (2) cet.

Opus hocce, in quo vocabula et phrases nonnullae usitatissimae Arabice vertuntur, desinit in voc. *zodiaque*.

N. XXXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 81, p 15. Incertum, quomodo hunc sibi comparaverit.)

Volumen ingens in folio, cum multâ chartâ intermediâ, bene compactum. Exhibet Lexicon, seu potius dicam, prima lineamenta Lexici Germanico-Arabici, cujus conficiendi Alb. Fred. Woltersdorfius,

(1) p. i. e. plural.

(2) i. e. قد ايش عمرک in linguâ vulgari.

quo tempore Steph. Schultzii in itinere per Orientem socius erat, initium fecerat. Voces Germanicae ab alphabeti initio usque ad finem ex ordine scriptae exstant, quibus opportunitate oblatâ voces Arabicas cum earum pronuntiatione hodiernâ addebat. Multum autem abest, ut ubique hoc fecerit, cujus rei mors ejus praematura in ipso Oriente causa fortasse exstitit.

In fine de 42 vocibus aut phrasibus Arabicis e vitâ quotidianâ petitis disseritur, in quibus inter alia de pluribus vestimentis sermo fit.

N. XL.

(Ex Willm. Cat. n. 94, p 16. Incertum, quomodo hunc nactus sit.)

Liber in 4°, 42 paginarum, involucro chartaceo tectus orientalem in modum et recentiori aetate scriptus manu Europaeâ ignotâ, eâque perspicuâ, in Aegypto, ut videtur. In primâ libri paginâ apparet manus Woltersdorfii. Continet dialogos de bello et pace, de re musicâ, verbo de multis rebus quotidie se offerentibus. In initio pronuntiatio vocum Arabicarum et versio Gallica adjiciuntur, quae tamen mox prorsus desunt.

In fine hujus libelli legitur nota : **نجز هذا الكتاب : المقدس المعروف بكتاب الشيخ في يوم الاثنين السادس عشر من بشنش سنة سبعة وتلتين من بعد الالف الشيداء الاطهار * رزقنا الله بركة صلواتهم غفر الله**
 (1) quae, quippe in folio separato et aliâ ac librarii manu scripta, ad librum nostrum spectare vix potest. Aperte hoc negant ar-

(1) Verba dedi, quemadmodum in Codice exstant.

gumentum et aetas Codicis. Nihilominus haec nota, quae omni pretio jam destituta videtur, singulari modo mihi auxilio fuit ad quaestionem de libri scriptore dirimendam. Willmetus enim in Codicis initio, quocum consentit Catalogus impressus, perhibet Woltersdorfium a^o 1753 in urbe Cairo eum exarasse. Dubium mihi jam iniecit manus a manu Woltersdorfii valde diversa; ad quaestionem vero profligandam ea faciunt, quae Schultzius si non sagaciter, attamen candide profert in Diario impresso *Der Leitungen des Höchsten* cet., tom. IV, p. 344 sq., quum mense Octobri aⁱ 1753 in urbe 'al-Qähira degubat (hanc urbem enim relicturus, emerat libros nonnullos Arabicos eosque utiles). »Das eine (sic ait) welches mir das liebste war, hatte in der Nachschrift, »am Ende, folgendes [jam sequitur notae versio]: »*Es ist vollendet dieses heilige Buch, bekant unter dem Namen: das Buch des Alten (Scheich) am andern Tage (Montage) am Sechzehenden des Beschensch (Maj); Im sieben und dreyszigsten Jahr nach dem tausend, derer unschuldigen Zeugen (unschuldigen Kinder). Gott gönne (schenke) uns den Segen ihrer Gebeter. Gott sey gnädig dem Urheber, dem Abschreiber, und dem Leser. Amen!* Es bestehet dieses Buch aus »Anreden, Briefen und catechetischen Fragen, und »wird bey den Cobiten so hoch geachtet, wie bey »uns in Teutschland, Arndts wahres Christenthum, »und in Engeland, das Buch van der ganzen Pflicht des Menschen. Aus diesem Beschlusz sehe ich, »daz das Buch über 500 Jahr (1) alt ist. Der For- »mat desselben ist klein Folio. Ich habe hin und »wieder darinne etwas gelesen, und gefunden, daz »es würdig wäre, in eine Europäische Sprache übersetzt zu werden." Schultzius litterarum orientalium

(1) Minus recte; nam annus aerae Martyrum 1037 est a. Chr. 1321.

non valde peritus erat et hac in re lubenter ipse locum cedebat Woltersdorfio. Sed quamvis, notam hancce ad Codicem ipsum spectare ratus, de ejus aetate et argumento erravit, hoc tamen ex ejus verbis elucet, alium ac Woltersdorfium Codicem exarasse.

N. XLI.

(Ex Willm. Cat. n. 90, p. 16. Incertum, quomodo in ejus Bibliothecam venerit.)

Liber in 4°, paginarum 34, ligaturâ chartaceâ compactus orientalem in modum. Scriptus est a Stephano Schultzio, qui, uti MS. 196, pag. 843 docet, mense Augusti anni 1753 al-Qāhirae eum absolvit. Continet opus c. t. *بيان المكالمة باللغة العربية*, auctore Isaäco Chodja (1). Hic, magister Schultzii et Woltersdorfii quo tempore Constantinopoli degebant, opus dictum in eorum usum composuerat, ut linguam Arabicam addiscerent. Discipuli autographon quisque sibi descripserunt et al-Qāhirae, opus perlegerunt cum magistro, Gabriel Djabūr (جـبـور) dicto, cui autographon tradiderunt (2). Hoc vero autographon, a Schultzio Instituto Judaico Callenbergii destinatum, in nostrâ collectione desideratur.

In libro nostro habentur colloquia Arabica, numero 8; caput vero ultimum s. 8um proverbialia nonnullaque animalium nomina exhibet. Significatio vocabulorum Arabicorum his saepius superscribitur modo hac modo illâ linguâ Europaeâ.

(1) »Er ist ein gebobrner Araber aus Aleppo, von der Armenischen Kirche, jetzt aber hält er sich zu der Römischen.“ Sunt verba Schultzii in opere edito *Der Leitungen des Höchsten* cet., Tom. IV, p. 148, vide praeterea p. 151 et 201.

(2) V. MS. 196 pag. 842.

N. XLII.

(Ex Willm. Cat. n. 91, p. 16. Incertum, quomodo hic eum acceperit.)

Liber in 4°, paginarum 24, ligaturâ chartaceâ ligatus orientalem in modum. Est alterum exemplar ejusdem operis, ab A. F. Woltersdorfio anno 1753 descriptum. Major pars linguâ Germanicâ aut Italicâ versa est.

N. XLIII.

(Ex Willm. Cat. n. 93, p. 16. Incertum, quomodo hunc acceperit.)

Liber in 4°, 10 paginarum, involucri chartaceo tectus et bene compactus orientalem in modum. Manu perspicuâ A. F. Woltersdorfii exaratus est. Inscríbitor المخطبة باللغة العربية, et, ut Num.ⁱ praecedentes, itidem phrases et colloquia exhibet (1).

N. XLIV.

(Ex Willm. Cat. n. 222, p. 33. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 58, n. 31.)

Sequitur descriptio Codicis, quem, ut N. XXVII (p. 48), itidem ut peculiaris ejus ratio et insigne pretium magis conspiciantur, a ceteris seorsim ponendum duxi.

(1) Quânam auctoritate Willmetus in initio libelli notaverit, haec colloquia ab Isaäco Chodja composita et a Woltersdorfio Constantinopoli a. 1752 descripta esse, me prorsus fugit, qui nullibi tale quid memoratum viderim. Non nisi conjectura videtur, quae praeterea ipsa sibi obloquitur. Woltersdorfius certe, initio demum anni 1753 Isaäcum magistrum nactus (l. l. IV, p. 151), anno 1752 librum non descripsit.

Est Codex in 4°, foliorum 183, charact. نسخی perspicue scriptus et ligaturâ orientali bene compactus. Optime conservatus est; in fine tantummodo charta paullum detrimenti cepit, sed sine incommodo textûs. De aetate et librario nihil traditur; in subscriptione (f. 178 r.) haec verba tantum leguntur: *Soli Deo honor et gloria*. Incipit Codex sine titulo et praefatione et continet vocabularium Arabicum, Latinum, Mendaïticum, Persicum, Turcicum. In singulis binis paginis, tibi obversis, exstant 5 columnae, quae a dextrâ incipienti Persica et Turcica in alterâ pag., in alterâ vero Latina, Arabica et Mendaïtica deinceps offerunt. Ordo alphabeticus vocabulorum Arabicorum, quamquam liberiore ratione, observatus est. Litterae و et ح, quae in ipso glossario desiderantur, in fine Codicis adjectae sunt (f. 178 v. — 183 r.). Dimidia pars folii 2ⁱ ita abscissa est, ut fol. 2ⁱ r.ⁱ vocab. *Mendaïtica* et fol.ⁱ 2ⁱ v.ⁱ vocab. *Persica* perierint. Primum vocab. est اخذ. Per singulas litteras a *verbis*, quibus ubique *imperfectum* subjungitur, fit initium; deinde agitur de *nominibus*. — De dialecto Mendaïticâ conf. E. Renan in opère pulcherrimo *Hist. génér. cet.*, 2e ed., p. 248 seqq. Quia documenta, hac dialecto scripta, sunt rarissima, Codex noster magni sane est pretii. Exaratus est eodem prorsus caractere, qui exhibetur in Codicis specimine, quod M. Norberg inseruit operi, cui titulus est: » *Codex Nasaraeus, liber Adami appellatus*” a. 1815 edito.

Praeter vocabularium modo dictum, Codex aliud etiam vocabularium continet, quod inverso ordine a fine (f. 182 v.) incipiens versus Codicis initium pergit et scriptum est in spatio vacuo, quod in paginis, quae Persica et Turcica complectuntur, relictum est, ac desinit fol. 51 v. Hoc vocabularium *Italico-Turcicum*, sequens ordinem alphabeticum vocum Italicarum, ut praecedens, integrum est.

C. Rhetorici argumenti.

N. XLV.

(Ex Willm. Cat. n. 88, p. 15 sq. Ab hoc emtus est
e bibl. J. J. Schultensii: vide supra p. 26 ad
n. XIV.)

Codex in 8°, paginarum 128, caract. نسخى
ad vergente satis perspicue scriptus, fere sine
vocalibus. Praesertim in initio multa scholia Ara-
bica in textu et in margine sunt addita, eâdem manu
sed litteris minoribus. Ex subscriptione apparet,
scriptum esse hoc exemplar exeunte mense Mohar-
ramo a. 1043 in urbe سراى.

Continet librum, تَدْخِيسُ الْمِفْتَاحِ dictum, auctore
al-Qazwînî, qui vulgo خَلِيبُ دِمَشَقْ dicitur
(+ 759) (1), de quo vid. Hâgî-Cal. II, p. 402. Opus
hocce celebratum in plerisque bibliothecis exstat, cf.
ex. g. Dozy, *Catal.* I, p. 128 sq. Glossae maximam
partem ex 'aṣ-Ṭaftāzānî Commentario المختصر, rarius
ex المطول petitae sunt.

Quod ad Codicis historiam attinet, digna videntur
quae commemorentur verba, quae in involucri parte
interiore leguntur. Ibi enim haec: » *Ce livre vient
de la fameuse et ancienne bibliothèque tiennex a
bude prise le 2 Setembre 1686 envoyez a ma
chere cousine Madame la comtesse de hoens-
broick* » (2). Nota res est, quo tempore Būda Tur-

(1) Perperam Willmetus السكاكى auctore مفتاح العلوم

(+ 626) hoc Codice contineri putavit. Causa erroris in
promptu est.

(2) Verba dedi, quemadmodum in Codice exstant.

cis eriperetur, insignem ibi asservari numerum Codicum orientalium. Multos ex his praedatus est Margilius, qui hodie reperiuntur in bibliothecâ Instituti Bononiae (v. von Hammer, *Gesch. des Osm. Reiches* VI, pag. 475 et 735 sq.). Fraternitatis vinculo igitur conjunctum est exemplar nostrum cum Cod. Inst. Bononiae (apud Hammer, *Lettera* VII, p. 2). De familiâ Hoens-broich (*sic*) v. Ersch u. Gruber *Encyklopädie* in voce.

N. XLVI.

(Ex Willm. Cat. n. 89, p. 16. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Cat. p. 95, n. 48. Scheidius eum ex Oriente acceperat.)

Cod. in 4° maj., foliorum 125, charact. نسخى nitide scriptus et bene conservatus. Hic illuc scholia in margine exstant; anni notâ caret.

Continet Commentarium at-Taftāzānī (+ 791) in tertiam partem libri notissimi Miftāho'l-olūm 'as-Sakkākī (+ 626), quem Commentarium composuit a° 789, v. H. Cal. VI, p. 16.

In exemplari vero nostro ordo foliorum turbatus est, et, quod majus est, lacunae reperiuntur. Collato Cod. Lugd. Bat. 519 (Dozy, *Catal.* I, p. 124), in quo fol. 70 v.—171 r. pars *tertia* exstat libri Miftāho'l-olūm, utrumque vitium simul indicabo:

Fol. 1—8 et fol. 50—37 explicant textum Cod.^{is} L. B. fol. 70 v.—75 r.

Fol. 9—29 explicant textum Cod.^{is} L. B. fol. 95 r.—103 r.

Fol. 38—125 explicant textum Cod.^{is} L. B. fol. 109 r.—171 r.

Ex dictis apparet, Commentarium in quartam fere partem textûs originalis desiderari. Quot folia in Codice nostro interierint, effici potest ex notâ, involucro interiori et folio 1 r. Codicis manu orien-

tali inscripta. Ibi enim verba legimus : اوراق ١٥٣
 et يوز اللى اوج ورق. Commentarius noster, qui in
 bibl. Lugd. Batavâ non reperitur, etiam exstat in
 Bibl. Escur. 26, 418 (3) et fortasse alibi.

D. Epistolaris argumenti.

N. XLVII.

(Ex Willm. Cat. n. 186, p. 28. Incertum, unde ad
 hunc venerit.)

Codex in 4° min., 178 paginarum, charact. نسخى
 paullo festinanter scriptus et bene conservatus. E
 subscriptione apparet librarium, محمد بن شكر بن
 معلى الدينى الشافعى, mense Moharrami a. Ar. 746
 eum absolvisse. Deinde transiit, ut in tituli folio le-
 gitur, in bibliothecam filii viri celeberrimi محمد
 ابن خليل بن ايبك الصفدى. Hic liber inscribitur
 in folio 1mo r., quocum consentit subscriptio : تعليق
 (1) الديوان لسنة ٧٤٥, et dividitur in 3 partes, quarum
 1^a (p. 1—61) التواقيع, 2^a (p. 62—149) الكتب et 3^a
 (p. 149—178) الادعية والصدور complectitur. To-
 tum opus, exemplo epistolographiae, ut videtur,
 destinatum, scriptum est stylo elegantiori, lusu ver-
 borum pleno, et, quamquam diplomata et epistolae,
 quae ibi occurrunt, quaeque fere omnia Syriam et
 Palaestinam spectant, historiam parum illustrent, in-
 dicem tamen eorum exhibebo, ut lector de argumento
 libri iudicium ferre queat.

Pars igitur *prima* incipit statim post *bismillam*

(1) In fol. 1 r. additur: (sic) من كلام ابن نباته.

Scribendum videtur ابن نباتة (+ 768).

a (p. 5) sequuntur (p. 1—5) توقيع والى نابلس
 (p. 9) , توقيع بالعود الى تدريس الحلقة بالجامع الاموى
 , توقيع والى القدس (p. 11) , توقيع نائب قلعة القدس
 توقيع (p. 14) , توقيع صاحب ديوان الاسواق (p. 12)
 (p. 18) , توقيع سَامِرَى (p. 16) , شادّ متحصّل قمامة
 توقيع بمنظر دار (p. 21) , توقيع شادّ خزائن السلاح
 توقيع شهاب الدين الجحافى بولاية (p. 23) , الطراز
 توقيع بنظر السببيل لامام مسجد دار (p. 24) , سامية
 توقيع بتصدير حلقة فى الجامع (p. 26) , السعادة
 توقيع بنظر (p. 27) , (1) لشمس الدين ابن الخطيب
 الخاص والوقف المنصوري (2) للقاضى بهاء الدين ابن
 توقيع (p. 33) , توقيع شادّ الجوالى (p. 32) , ريان
 (p. 36) , توقيع والى صَرْخُد (p. 35) , بنيابة قلعة صَرْخُد
 توقيع بصحابة ديوان (p. 37) , توقيع بنيابة مغارة زَلَايا
 , الاسرى للقاضى شرف الدين سالم بن القلانسى
 توقيع قاضى القضاة عماد الدين الحنفى بتدريس (p. 41)
 توقيع (3) فاخر الدين (p. 46) , المدرسة الريحانية
 (p. 48) , احمد بن الفصيح بتدريس مدرسة القصابين
 توقيع نجم الدين (p. 51) , توقيع عز الدين والى الولاة

(1) + 777, vid. *ibn-Habib Cod.* 425, p. 601.

(2) + 768, v. *ibid.* p. 550.

(3) + 755, v. *ibid.* p. 481 seq.

توقيع سيف الدين خطاي (p. 52) , ايوب بولاية لد
 من توقيع ركن الدين (p. 53) , الركنى بولاية زرع
 من توقيع هبة الله (p. 54) , بولاية الشعراء وبانياس
 من توقيع عز الدين (p. 55) , ابن النفيس بنظر جعبر
 توقيع بولاية القدس الشريف (p. 56) , معن بولاية قاقون
 (p. 58) , توقيع سيف الدين بُكا بنيابة قلعة حمص et
 , توقيع عز الدين بن الرهاوى بنظر مطابخ الشُّكر
 Pars secunda . توقيع بمشارفة خزائن السلاح (p. 60)
 كتاب الى الشيخ شهاب (p. 62) : continet (الكتب)
 كتاب الى (p. 64) , الدين الاخميمى على يد ولده
 (p. 67) , نائب حماة بوصول مشمش لولوى (1) ودغميشى
 كتاب الى الشيخ حسن (p. 69) , جواب ابن الملك اسد
 كتاب (p. 74) , كتاب الى الدَوَّادَار (p. 72) , الكبير
 كتاب الى الصاحب (p. 75) , اخر على يد الساقى
 تاج الدين عند ما طلب من القدس الشريف الى
 , كتاب الى يزوز بن زكريا (p. 78) , الابواب العالية
 كتاب الى طقتمسر المويدي بوصول طيور (p. 80)
 كتاب الى (3) القاضى (p. 82) , (2) تم واوز صينى

(1) est alia species pruni Armeniacae (مشمش).

(2) Sic lege pro ثم , uti e seqq. apparet. ثم in Cod. Damirri 409 a (aliter atque in Lex. Freytagii in v.) dicitur طائر
 نأحو الاوز فى منقاره طول وعنقه اطول من عنق الاوز.

(3) + 769, v. ibn-Habib l. l. p. 560 seqq.

كتاب آخر اليه (p. 83) , علاء الدين ابن فضل الله
 , جواب نائب طرابلس عن العيادة (p. 85) , مع التقديم
 (p. 89) , كتاب على يد صدقة البابا المعتم (p. 87)
 كتاب الى صاحب (p. 93) , كتاب آخر في المعنى
 (p. 99) , كتاب البشارة بوفاء النيل (p. 95) , ماردين
 كتاب الى طقتمر المويدي بوصول (1) اكديش وكوهية
 كتاب الى ارغون المويدي بوصول (p. 100) , وباز
 كتاب الى ناظر الحرمين على قصة (p. 102) , بازين
 كتاب (p. 106) , كتاب هناء بعافية (p. 103) , امرأة
 كتاب الى نائب حماة بوصول (p. 111) , بطاعة الكرك
 , كتاب الى سيف ابن مجلى (p. 113) , طيور العقق
 , كتاب الى ادريس (p. 116) , كتاب شفاع (p. 114)
 , كتاب الى القاضي علاء الدين سلاما وتشوقا (p. 117)
 كتاب الى نائب حلب بوصول قديد لحكم (p. 119)
 كتاب الى نائب صفد بوصول (p. 122) , الصيد
 كتاب الى القاضي علاء الدين (p. 124) , كوهيتين
 كتاب الى والى السولا (p. 126) , فى ذكر اقطاع
 كتاب الى (p. 128) , بخلاص حق صدقة البابا
 القاضي علاء الدين على يد (2) بهاء الدين داود بن

avis quaedam rapax, et كوهية كديش est i. q. اكديش (1)
 (in Cod. بازى seribitur). باز sq. uti

(2) *Emirus hicce erat* ناظر الحرمين.

كتاب الى نائب طرابلس بوصول (p. 131) , القيمري
 , كتاب اليه يعود (p. 133) , قصب سُكر واذنُج وقلقاس
 كتاب الى انقاضي (p. 136) , كتاب شفاعة (p. 135)
 كتاب (p. 140) , علاء الدين مع النجهاز المبارك
 جواب نائب حلب عن عيادة من (p. 142) , شفاعة
 , جواب نائيب حماة عن العيادة (p. 143) , ضعف
 جواب نائب صفد بوصول باكورة خيار (p. 146)
 كتاب الى شجاع الدين ابن (p. 147) , وملوخية
 (الصدور والادعية) *Pars tertia* . المبارزكد (sic)
com- plures formulas complectitur, fere omnes a verbis
incipientes. زالت

E. Gnomici argumenti.

N. XLVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 157, p. 24. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Libellus in 4°, 9 paginarum, ut videtur eadem manu ignotâ exaratus, quae medio seculo praeced. N.ºs XXXI et XXXIV (ex Willm. *Catal.* n. 70 et 69) scripsit.

Liber noster apographon est Codicis Lugd. Bat. 79 Gol. (1) (v. Dozy, *Catal.* I, p. 193). Exhibet igitur sententias 'Alîz, quae نثر اللالى vocantur, et a van Waenen, p. 2—43, a Fleischer, p. 64—87 editae sunt.

(1) Erravit Willmetus in initio libelli nostri contendens, sententias hasce e Cod. Leid. non desumptas esse.

A Willmeto margini additae sunt variae lectiones, ex editione Waenenianâ petitaе.

Exemplaribus hujus operis, a Dozyo l. l. memoratis, addatur Paris. 1422 (v. van Waenen, *Praefatio*, p. x).

N. XLIX.

(Ex Willm. Cat. n. 163, p. 24. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, in cujus Catal. est n. 8 in Q^o *librorum omissorum*.)

Liber in 4°, 162 paginarum, chartaceo involucro tectus et perspicue scriptus. Ipse Scheidius hunc titulum praefixit: *Edwardi Pocockii curae in Maidanii [+ 518] CCC vel potius CCCIV priora Proverbia Arabica. Ex Apographo (manu, ut videtur, Cl. Fabri olim descripto) iterum descripsit et passim emendavit Everardus Scheidius. Reliqua de suis adjecit et diffusiori commentario instruxit idem E. S.* Post proverbium in libro nostro ultimum, i. e. prov. 300 in ed. Freytagii I, p. 101, Scheidius iterum notavit: *Hactenus apographum Cl. Fabri.*

Notum est, Pocockii autographon asservari in Bibl. Bodlej. (Uri n. 313, p. 90), anno 1635 absolutum, et H. A. Schultensium a^o 1772 exemplar integrum inde descripsisse, quod hodie inter Codices Lugd. Bat. exstat, numero 1368 (v. Dozy, *Cat. I*, p. 197) notatum. Ex eodem igitur fonte fluxit liber noster.

N. L.

(Ex Willm. Cat. n. 159, p. 24.)

Liber in 4° maj., 93 paginarum, quarum alternae pleraeque vacuae sunt, paucis tantum additiones quasdam ad oppositam paginam offerentibus. Etiam in margine paginarum haud pauca adscripsit Willmetus. Ligaturâ chartaceâ compactus est liber orientalem in

modum. In fronte ipse auctor Willmetus hunc titulum scripsit: *Meidānii Proverbia, ab animalibus ducta, Arabice; ex universo ejus Proverbiorum thesauro collecta, secum juncta, et ad animalium nomina ordine alphabetico disposita; ex apographo totius thesauri Reiskiano codicis MS. Biblioth. Lugd. Bat. (1), quod servatur in Biblioth. Academica Hardervicensi, descripta.* Incipit liber pag. 1 ab ابد (prov. 240 in ed. Freytagii II, p. 474), sequitur آبدآ, tum ابو براقش, et

sic pergit ordine alph., dum adducitur Commentarius Meidānii ad illa proverbia, Arabice. Liber tamen non ulterius procedit, quam ad rad. بين, et ultimum de quo agitur vocabulum est بآئن. Plura sine

dubio Auctor sibi proposuit his addere, nam in fine libri adjunctae sunt 10 pagg. separatae, in quibus eodem modo nonnulla nomina animalium, a litteris ت, ث, ج et ح incipientia, cum Meidānii proverbii et Comment. leguntur, quae igitur deinde retractare, et suo loco huic operi inserere voluerit. Praeter 10 illas pagg. itidem adjunctus est Index (8 pagg.) vocabulorum Arabicorum, eorum imprimis, quae animalia designant. Hic tamen ad voc. تَفَّة tantum perductus est.

N. LI.

(Ex Willm. Cat. n. 160, p. 24.)

Fontis ratione habitâ, hîc subjungo libellum alius

(1) Cod.^{em} Lugd. Bat. 332 (Dozy, *Cat. I*, p. 197), ut in ipsius Codicis initio notatur, sibi descripserat J. J. Reiske. Curante Scheidio hoc apographon paullo ante Reiskei mortem migravit in bibliothecam Hardervicenam.

argumenti, alioquin in sectione *Litterarum Humaniorum* notandum.

Est liber in 4° maj., 29 paginarum, quarum alternae omnes nihil continent. Ligaturâ chartaceâ ligatus est orientalem in modum. Ipse auctor Willmetus operi hunc titulum praemisit: *Fabulae Arabicae, a Meidanio, data occasione, insertae thesauro Proverbiorum; descriptae ex Codicis Meid. MS. Lugd. Batavi apographo Reiskiano, quod habetur in Bibliotheca Hardervicensi.* Prima fabula est de *Leone et Agricola* ad Prov. 153 (Freytag I, p. 324), quam H. A. Schultens, p. 118 memorat; secunda de *Hyaena et Pullo cameli* ad Prov. 251 (Freytag I, p. 89), aliae porro similes sequuntur, quarum numerus hîc est 17.

N. LII.

(Ex Willm. Cat. n. 125, p. 20. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 91 n. 24.)

Codex in 4° min., paginarum 90, charact. نسخى nitide scriptus et bene conservatus. Anno H. 756 absolutum dicitur utrumque opus, quod Codex continet; prius in urbe سمرقند exaratum est.

Prius opus offert (p. 1—83) شَرْحُ الْكَلِمِ التَّوَابِغِ auctore مَحْمَدُ بْنُ دَهْقَانَ عَلَى التَّنْسِيفِ ثُمَّ الْكَبَيْدِيُّ (vixit sec. 7 H.) (1).

(1) Pater est ejus, qui Commentarium scripsit in *tertiam* partem operis *Miftāho'l-olūm*. V. H. Cal. VI, p. 25 et 26. Quod enim Dozy, *Catal.* I, p. 127 affirmat, hunc Commentarium Hāgī-Califae ignotum fuisse, non verum est. Tantummodo auctor, qui in Codice Lugd. Bat. 562, et in nostro Amstel. 125 الْكَبَيْدِيُّ dicitur, ab H. Cal. (etiam sec.

ʿAz-Zamačšarī (+ 538) anthologiam composuit, نوايغ الكلم, s. الكلم النوايغ dictam, quae *sententias acute dictas* tantum complectebatur. Haec anthologia nobis servata est in Cod. Lugd. Bat. 814 (8), Dresd. 204(10) et Bibl. Caes. Vindob. n.124 (ap. Flügel. in *Jahrb. d. Lit.* Vol. 97, *Anz.-Bl.*, p. 17). Ad illam commentarios scripserunt nonnulli viri docti, ex his Mohammed noster (sec. H. 7) et ʿaṣ-Ṭaṭṭāzānī (+ 791); prioris Commentarius in Cod. nostro, posterioris in Cod. Lugd. Bat. 858 (1) exstat; in utroque denique textus additus est (1).

Codicem Lugd. Bat. 1370) minus recte, ut videtur, البيكندي

vocatur.

(1) Codicum Lugd. Bat. 858 (1) et 814 (8), (coll. Codice 1493), ideo mentionem feci, quia in iis describendis erravit Cl. Dozy, *Catal.* I, p. 198 sq., H. A. Schultensium, qui in eundem errorem inciderat, secutus. Hic, a° 1772 librum *Anthologia sententiarum Arabicarum cum scholiis Zamachsjarii* praecipue e Cod. L. B. 858 (1) edens, reverā inscius aliud opus edidit, atque ipse putavit. Edidit nempe majorem partem operis ʿaz-Zamačšarī, الكلم النوايغ dicti, cum scholiis ʿaṣ-Ṭaṭṭāzānī. Causa erroris, ut videtur, latet in titulo Codicis. Hic enim est كتاب السوايغ في شرح النوايغ للعالم . . . الزمخشري. Auctor vero (nomen suum in Codice non profert) in praefatione monet, se ad illustrandum librum, quem كتاب النوايغ vocat, jam opus conscribere, cui nomen indit السوايغ في شرح النوايغ. Hoc titulo autem Commentarium ʿaṣ-Ṭaṭṭāzānī indicari, docet H. Cal. VI, p. 385; (vox النعم, quod H. Cal. titulo adjungit, in Cod. Warn. 858 (1) deest). Verba praeterea initialia ap. H. C. et in Codice eadem sunt. De Codice igitur 858 (1) Warn. nullum dubium restat, quin reverā Commentarium ʿaṣ-Ṭaṭṭāzānī contineat.

Alter Cod. Warn. 814 (8), ut titulus diserte docet, الكلم النوايغ auctore ʿaz-Zamačšarī exhibet. Librarius scholia

Alterum opus (p. 84—90) tria carmina exhibet poëtae Dū'r-romma (+ 117). Primum, quod Ġarīrio valde placuit, 25 versus continet et sic incipit:

ما بَالُ عَيْنِكَ مِنْهَا الْمَاءُ يَنْسَكِبُ
كَأَنَّهُ مِنْ كُلِّ مَغْرِيَّةٍ سَرِبُ (1)

Secundum 11 versus continet, quorum hic primus est:

أَنْ (2) أَخْلَفَ الْوَعْدَ حَتَّى يَطْعَنُونَ غَدًا
وَقَدْ لَسَى الظَّرْفُ مِنْ دَمْعِي وَعْدًا (3)

in margine et inter lineas adscripsit e Commentario 'aṭ-Ṭaf-ṭāzānī. De anno, quo Codex absolutus sit, nescio quid statuendum. Subscriptio: تَمَّ من شهور سنة سبع وسبع مائة وسبعين وتسعمائة, cf. Dozy, *Cat. I*, p. 199 et 222.

Ceterum ex dietis corrigantur, quae H. A. Schultensius in Praefatione de Cod. nostro 125 protulit.

(1) Sic Cod., cum quo facit Ibn-Ġalawaihi (Cod. Warn. 475 f. 136 r.). Hic (qui posterius hemistichium sic legit:

سَرِبُ (كانها في كل مغرية سرب بالفتح والكسر قال ابن دريد بالكسر خطأ والمبرد نُحْمَرُ (يُخَيَّرُ) l. بالفتح والكسر

Al-Ġauharī vero, qui in v. سَرِبَ hunc versum item citat, pronunciat سَرِبَ, sed

in Cod. Amstel. 71 haec vox in fine versûs scribitur سَرِبُ,

addito معا Ibn-Ġallikān prius tantum hemistichium affert, v. ed. Wüstenf. Vita ٥٣٤ (ubi عَيْنِكَ pro عَيْنِيكَ) et ed. de Slane I, p. ٥٩١ (ubi الْمَعْ pro مَنَسَكِبَ).

(2) Cod. اُخْلَفَ.

(3) Sic Codex. Alterum hemistichium (Metr. البسيط) claudicat.

Tertium, **وقل ايضاً هو**, inscriptum, 5 versus complectitur, quorum 1us sic audit:

خَلِيلِي هَذَا رَّبُّعٌ لَيْلِي بِذِي الْغُضَا
سَقَى اللَّهَ لَيْلِي وَالْغُضَا وَسَقَاكُمَا

F. Argumenti ad Litteras Humaniores pertinentis.

N. LIII.

(Ex Willm. Cat. n. 158, p. 24. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, in cujus Catal. hic, conjunctus cum aliis, est n. 21, p. 58.)

Liber in 4°, 110 paginarum, ligaturâ chartaceâ compactus orientalem in modum, et nitidissime scriptus. Est apographon a J. J. Reiskeo descriptum e Cod. Lugd. 587 (v. Dozy, *Cat.* I, p. 204), sive e libro **الكامل في اللغة** auctore *al-Mobarrad* (+ 275). Paginae 59 priores continent omnia, quae in 76 prioribus paginis Codicis Leid. leguntur; tantummodo 4 pagg. ex apographo nostro exciderunt, nempe pag. 9—12, ita ut hîc ea desiderentur, quae in Cod. p. 11—15 inveniuntur. Margini hujus textûs Reiskeus praeterea notas adscripsit. In reliquâ libri parte indices ad apographum suum conficere aggressus est, in quibus *auctores*, *res* et *libri fontes* enumerantur.

Huic libro adjuncta sunt 2 folia separata, itidem, nisi fallor, manu Reiskei scripta, quae gnomas quasdam Arabicas continent, ordine alphabetico digestas. Hae enumerantur inde ab XI—XXIV (litt. **ث — د**), ita ut initium et finis desiderentur. E libro **الكامل** petitae videntur. Versio Latina et notae hîc illîc additae sunt.

N. LIV.

(Ex Willm. Cat. n. 171, p. 25 seq. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Cat. p. 94 n. 43.)

Liber in 4° maj., 24 paginarum (quarum 16 priores impressae, 8 vero manuscriptae), involucro chartaceo tectus.

In pag. 1 hic titulus impressus legitur: مقامات
انبديع الهمداني, *Consessus Hamadanensis*, vulgo dicti *Bedi al Zamaan*, e Codice MS. bibliothecae fratris sui ejusdemque typis Arabicis, edidit Jacobus Scheidius. Scimus e Catal. E Scheidii p. 94 n. 41, eum hujus operis Codicem possedissee, quem postea nactus est de Sacy; v. *Magasin Encycl.* 1814 Tom. I, p. 195, et ejus *Chrest. Ar.* Tom. III, p. 261 (ed. 2^{ae}). Ex hoc igitur Codice J. Scheidius *Consessus al-Hamadānī* (+ 398) editurus erat.

Nihil tamen amplius prodiit quam 16 illae paginae, quae Cons. 1—4um medium exhibent. Praeterea margini paginarum 8 priorum hujus textus E. Scheidius adscripsit varietatem lectionis e Cod. MS. Parisiensi, nempe n. 1591, cujus apographon frater J. Scheidius sibi fecerat (v. Cat. E. Scheidii p. 94 n. 42). Paginae denique 8 reliquae, manu J. Scheidii scriptae et prelo, ut videntur, paratae, finem Cons. 4ⁱ et sequentes ad Concessum 7um usque continent.

Septem horum Consessuum quatuor post J. Scheidium ab aliis editi sunt, n. 3us et 7us a de Sacyo, *Chrest. Ar.* Tom. III, p. ٧٨-٨٧, atque 4us et 5us a Grangeret de Lagrange, *Anthol. Ar.*, p. 153—160. Conf. versionem Ed. Amthori in libro c. t. *Klänge aus Osten*, 1841.

Praeter Codices dictos alius mihi non innotuit.

N. LV.

(Ex Willm. Cat. n. 167, p. 25. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 92 n. 33.)

Codex in 4° maj., foliorum 110, nitide et per-

spicue scriptus, caractere نسخى, et bene compactus. E clausulâ apparet, absolutum eum fuisse die Mercurii, 7° mensis Gomâdæ prioris a. 1099.

Continet مقدمات al-Hariri (+ 516). Ad consessus 19 priores E. Scheidius adscripsit variantes lectiones. Hae, a cons. I—VI rarissimae (1), a cons. VII—XIX ubiores, petitaе sunt e Codd. hujus operis, quos ipse possidebat (2), praesertim e n. 35 et 36 (Catal. p. 92 et 93). Codex 35 ob formam *Cod. minor* vocatur, Codex 36, qui Commentarium as-Sarisi exhibet, *Cod. Scher.* vel *S.*

N. LVI.

(Ex Willm. Cat. n. 168, p. 25. Ab hoc emptus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 92 n. 35.)

Codex in 4° min., 156 paginarum, caract. نسخى manu crassiore scriptus et bene compactus. Exaratus est, ut subscriptio docet, mense Ramaçano a. Ar. 1052. In margine pauca scholia reperiuntur.

Continet idem al-Hariri opus. In hoc exemplari vero duo folia inter pagg. 130 et 131 exciderunt, ita ut particula cons. 47, cons. 48 totus, et fere dimidia pars cons. 49 interierint.

(1) A^o 1768, in libro: المقصورة الدريدية p. 17—20, E. Scheidius edidit *Specimen variantium lectionum in Hariri Cons. I—VI*. Litera M. (i. e. Major) ibi Codex noster 167 ex Willm. Cat., litera vero m. (i. e. minor) Codex 168 ex Willm. Cat. (= n. 35 e Cat. Scheidii) designatur. Codicem in Cat. Scheidii 34 ille anno demum sequenti 1769 nactus est.

(2) Hi erant numero 5 (n. 33—37, Cat. p. 92 et 93). N. 33 et 35 in collectione nostrâ (n. 167 et 168) servantur. N. 34 hodie reperitur in Bibl. Lugd. Bat. n. 1505. N.ºs 36 et 37 emit de Sacy, vide Praefationem ad editionem al-Hariri.

N. LVII.

(Ex Willm. Cat. n. 166, p. 25. Huic a° 1769 dono
datus erat ab auctore E. Scheidio.)

Liber in 4° maj., 82 paginarum, consutus et chartaceo involucri tectus. Ut titulus docet, hîc habentur al-Harîrî Consessus 13 priores et pars 14ⁱ, quos e Codice MS. Bibl. Lugd. Bat., nisi fallor Cod. 56 (1) Gol. (Dozy, *Cat.* I, p. 263), descripsit E. Scheidius. Accedunt praeterea manu Willmeti p. 73—82 pars altera cons. 14ⁱ et major pars 15ⁱ ex apographo Codicis MS. Scheidiano (1).

Ad cons. 7 et 9 addidit Willmetus varias lectiones ex de Sacyi *Chrest. Arab.*, Tom. I, p. 384 sqq. ed. prioris; ad cons. 14 item variantes, quas exhibent Rink et Vater, *Arab. Syr. und Chald. Le-sebuch*, p. 128—140. Alia pauca Willmetus in margine notavit.

N. LVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 164, p. 24. Incertum, quomodo
ad hunc venerit.)

Liber in 4°, 99 paginarum, compactus ligaturâ chartaceâ orientalem in modum. In initio libri Willmetus hunc titulum scripsit: *Haririi Consessus XI—XXII, Arabice; e Cod. Leid. descripsit et notas quasdam addidit E. Scheidius, V. Cl.* Codex ille Leid. est 56 (1) Gol.; in fine Cons. 22ⁱ pauca quaedam desiderantur.

(1) Sic nempe lego pro *Scheidiani*, quod ipse Willmetus in libri titulo exaravit. Spectatur enim apographon mox sequens, n. 164 ex Willm. Cat., quod Scheidius descripsit, et quidem e Cod. Lugd. Bat. 56 (1) Gol.

N. LIX.

(Ex Willm. Cat. n. 165, p. 24. Ab hoc emtus est e
bibl. Walraveni, in cuius Catal. est n. 19 in p. 58.)

Liber in 4°, 21 paginarum, ligaturâ chartaceâ compactus orientalem in modum et bene conservatus. Sine dubio eâdem manu ignotâ exaratus est, quae jam saepius nobis occurrebat, v. N. XLVIII (ex Willm. Cat. n. 157) cet., medioque igitur seculo praecedenti absolutus. Nihil in libelli initio annotavit Willmetus, nec ab ipso descriptore titulus est praefixus. Continet al-Harîrî Consessûs 11—14, ex eodem Cod. Lugd. B. 56 (1) petitos. In margine Codex saepius emendatur (1).

N. LX.

(Ex Willm. Cat. n. 133, p. 21. Ab hoc emtus est e
bibl. J. P. Bergii, cuius vide Catal. p. 440 n. 6857 b.)

Liber in 8°, 6 paginarum, ligatus orientalem in modum, optime conservatus et elegantissime scriptus. Omnes vocales textui additae sunt. Continet al-Harîrî *Epistolam Sinîcam et Sinîcam* cum glossis, quas J. P. Berg descripsit e Cod. Lugd. Bat. 56 (2); v. Dozy, *Catal. I*, p. 267, et Arnold, *Chrest. Arab.*, 1853, p. 202—209, coll. p. xxvi.

N. LXI.

(Ex Willm. Cat. n. 175, p. 26. Ab hoc emtus est e
bibl. Walraveni, cuius vide Cat. p. 57 n. 3.)

Liber in fol. max., 56 paginarum, ligaturâ chartaceâ compactus, orientalem in modum. Manus

(1) Quae in margine reperiuntur, emendationes sunt, non vero *Scholia*, et *variantes lectiones ex aliis Codd.*, quemadmodum in Willmeti Cat.° exstat.

sordida Pauli Gyongyossii (v. supra p. 8 ad N. VI) anno 1740 hunc descripsit e Cod. Lugd. Bat. 456 (v. Dozy *Catal.* I, p. 307), sed male et vitiose hoc suum opus peregit. Continet hoc apographon partem libri: «نسخة الخلفاء ومفاضة الظرفاء»، auctore Ibn-Arab-
 šāh (+ 854). Procedit nempe inde a Cap.^o 1° ad initium Cap.^{is} 4ⁱ, sive a pag. ٥-٩١ med. ex editione Cl. Freytagii.

Pag. 38 Gyongyossius quaedam notavit de arbore شَوْحَط.

N. LXII.

(Ex Willm. Cat. n. 126, p. 20. Ab hoc emptus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 92 n. 29. Hic anno 1767 ex Oriente Codicem accepit.)

Codex in 4°, paginarum 53, caractere نسخى satis bene scriptus et involucro chartaceo tectus orientalium more. Paginae 20—41 in Codice ordine inverso compactae sunt; Codex tamen integer est. In fine haec exstat subscriptio: تم الكتاب بعون الملك الوهاب في أواسط شهر ذي الحجة سنة ١٠٣٥ والحمد لله وحده.

Continet librum c. t. ابو طيف الكرى auctore الحسن على بن ابي الحسن الاربلى, ut titulus docet, litteris majoribus praefixus. In 1^a paginâ sic incipit:

بسم الله الرحمن الرحيم
 من انشاء المولى صاحب الصدر الكبير العالم المؤيد
 المظفر ملك ملوك الادباء سلطان المترسلين وانفصحاء
 فريد عصرة ووحيد دهره بهاء الدولة والدين ابي
 الحسن على بن المرحوم الامير فخر الدين عيسى

ابن ابي الفتح الربلي اعز الله تعالى انصاره
يا خليلي من دواة قيس في التصابي رياضة الاخلاق
مما اعرف به اخواني جادت بهم الأنواء، وصابتهم
السماء، وحلت السحب بأنديتهم أنواء عزاليها،
وأفراقت ماء مدامعها بعقوتهم من مآقيها، وروض القطر
دارهم ونمقها، وأجد رسومهم ولا أخلقها، واصفى
مشارعهم ولا ريقها، وملأ حياضهم بنمير الماء وأتأقها،
فسقى ديارك غير مفسدها

صوب (1) السحاب وديمة تهمي الخ

Haec praefatio, floridâ et resonanti prosâ (ut totus libellus) et insertis multis poëtarum versibus scripta, pergit ad pag. 3 in f., et ibi scriptor narrare incipit, quid sibi acciderit, quodque in hoc libello describere sibi proposuerit: nempe pulchro die verno se exiisse ut in hortis obambaret, subito vero se vidisse agmen pulcherrimarum mulierum, in quibus una erat elegantia et formositate reliquas superans; statim amore captum se has mulieres adisse omnesque quidem allocutum esse, sed cum illâ longiorem sermonem instituisse; hanc ipsi tunc respondisse, elegantissimâ et facetissimâ oratione utentem, eique imprudentiam, quod amori indulgeret, exprobrasse: sic tamen amorem suum magis inflammatum esse, et majorem in modum identidem increvisse, quo diutius cum eâ puellâ colloqueretur eamque venuste respondentem audiret: tandem vero eam abisse et se quoque domum rediisse, sed amore deperditum et fracto animo. Deinde puellam (i. e. imagi-

(1) Al-Maqq. II, p. ٥٩٥ الربيع.

nem ejus, الطيف) noctu ei apparuisse et dormientem beatum, sed expergefatum miserum reddidisse. — Haec res est quam auctor fuse exposuit in hoc libello, prosâ elegantiore scripto, insertis saepissime versibus poëtarum, in eodem argumento describendo versantium (1).

Aliud exemplar mihi non innotuit.

N. LXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 172, p. 26. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinii (n. 73), qui eum comparaverat e bibl. Willemseni, in cujus Catal., conjunctus cum aliis, est n. 1824, p. 167.)

Liber in 4°, 8 paginarum, involucro chartaceo tectus, et compactus orientalem in modum. G. J. Lette a° 1746 Lugduni Batav. eum descripsit.

Continet خطبة المتزوجين لبعض الظرفاء, *oratio jocosa, quâ aliquis suo exemplo miseriam matrimonii ostendit et vitam caelibem commendat* (2). Haec oratio reperitur in Codice Bibl. Senat. Lipsiensis (Fleischer, *Cat.* n. CCXCVI, fol. 68 r. — 71 r., p. 534), qui varia complectitur a يوسف

ابن نعمة الحموي (e Sec. 11° H.) collecta. Ex hoc Codice suum olim descripserat Reiskeus, atque e hujus apographo denuo illum descripsit Lettius. Margini additae sunt ejus et Reiskei notae.

(1) Pag. 38 Auctor laudibus effert poëtam, e suâ urbe natali oriundum, nempe: *مجد الدين ابن الطهيري*: الحنفى الاربلى, pag. 6 item alium, quem *الحاجرى الاربلى* vocat. Conf. praeterea Tydeman, *Specimen, exhibens conspectum operis Ibn Chalikani*, p. 58 n. 4).

(2) Sunt verba Fleischeri.

N. LXIV.

(Ex Willm. Cat. n. 198, p. 29. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinii (n. 73), qui eum comparaverat e bibl. Willemseni, in ejus Cat. est idem numerus atque praeced. 1824, p. 167.)

Liber in 4°, 24 paginarum, involucro chartaceo tectus orientalem in modum et bene conservatus. Anno 1746 exaratus est a G. J. Lette.

Liber exhibet narratiunculas, e. g. de Hārūn ar-Rašīd et Abū-Nowāso, quas, a Reiskeo ex eodem Cod. Lipsiensi (Fleischer, *Catal.* n. CCXCVI, pag. 554) descriptas, ex hujus apographo denuo descripsit Letteus. Notae paucissimae cum Reiskei tum Lettei in margine reperiuntur.

N. LXV.

(Ex Willm. Cat. n. 203, p. 30. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinii (n. 67), qui eum comparaverat e bibl. Willemseni, ejus vide Catal. p. 166 n. 1815.)

Codex in 4°, foliorum 177, quorum tamen major pars alba est, ceterum Mauritano caractere negliger exaratus, et bene compactus. Anni nota nulli exstat; quantum vero ex habitu et historiâ Codicis patet, certe duobus fere seculis ante scriptus est. Ad libros pertinet, qui nobis *adversaria* dicuntur, et fragmenta continet brevissima, hîc illic inserta, quae magiam, theologiam aut poësin spectant. Codicem vero ad Litteras Humaniores retuli ob fragmentum, quod ceteris longe eminet tam ambitu quam argumento. Legitur hoc fol. 18—28, complectens fere totam historiam *الورد في الاكمام و انس الوجود*, e MI Noctibus petita, cujus tamen initium et finis in Codice nostro desiderantur. Hîc nempe ea pars reperitur, quae in ed. Habichtianâ exstat Tom. V, p. ٣٩-٨٨.

Reliqua, quae in hoc Codice occurrunt (ut fol. 1—8,

praecepta magica praesertim e Qorāno, fol. 9—10 historia Salomonis, filii Davidis, obviam euntis feminae ام الصبيان, e Diabolo oriundae, preces porro fol. 71, 78 r., 123 v. sq., 137 v. sqq. cet.), singula enumerare molestius sane quam utilius foret. Placet potius memorare, *complura* carmina varii argumenti (1) passim occurrere, quae semper fere ét brevissima sunt ét nomine auctoris carent. Poëtae autem, qui afferuntur, omnes fere Hispani sunt, sec.^o H. 6 et 7 florentes, iique hoc nomine non indigni. Sic fol. 53 r. versus leguntur, quibus haec in-

scribuntur : هذه الابيات منسوبة لابی الحسن بن عبد
الله بن هارون المالقي فى (2) القاضى أبى الفضل
الله بن عياض رحمه الله , quorumque hic primus est :

(الكامل) ظلموا عياضا وهو يحلم عنهم

والظلم بين (3) العالمين قديم

Fol. 56 r. alii versus exstant للاديب البارع
النحريير (sic) القاضى فخر الدين ابن مكناس رحمه
الله , sic incipientes :

يا من يطوف بكاس

بالله كن لى مؤاس

Fol. 65 v.—66 r. legitur carmen, cui inscribitur:

(1) V. c. mystici, erotici cet.

(2) + 544 (v. Ibn Ġall. Vit. ٥٣٣). Occurrit ap. 'al-Maqqarī I, p. ٣٤١, ٣٥٨ et II, p. ٤٩ .

(3) Cod. العلميين.

قال الفقيه (1) ابو باحر كتب الى الاديب (2) ابو
الحسن بن حزمون من حضرة مراکش الى مرسية
[i. e. ٥٧٩] عام ٧١, *cujusque initium est* :

(الكامل) سحبت ذيول الوشى من صنعاء
اثنان دوح الرضة الغيناء

Post responsum Abū Bahri, *cujus verba initialia*
tantum adducuntur (مالن بعطف البانة الغيناء الخ),
statim sequitur : وكتب من شاطبة الى الاديب (3) ابي
Sunt 2. عبد الله بن ادريس شهير بمرج كحل
versus, qui ut 4 illi, quibus (sic) كحل ei
respondit, in يس cadunt.

Fol. 159 v.—158 r. (4) *carmen exstat*, cui in-
scriptum est : قال الاديب الشاعر الكاتب (5) ابو
اسحق ابراهيم بن ابي العيش بن سهل الاشبيلي
الاسرائلي وقد مدح النبي صلعم باماديح تدل على
Cadit in با et sic incipit : مغارته لدين اسلافه

(1) Est + 598 (v. Hammer *Lit.-gesch. der Ar.* VII S. 862). Saepius memoratur ap. 'al-Maqqari.

(2) Occurrit item ap. 'al-Maqq. II, p. ٣١٤ .

(3) Vixit See. 6 exeunte (v. Hammer *Lit.-gesch. d. Arab.* VII S. 858, 'Ibn 'All. Vit. ٢٩٧, p. ٨٣ (ed. Wüst.), 'al-Maqqari II, p. ٤٠٣ et ٥٣٩).

(4) Sic, quia folia 158 — 177 inverso ordine in Codice exstant.

(5) + 649 (v. inpr. 'al-Maqq. II, p. ٣٥٤).

(الكامل) طرقت منقبة تروم تحاجبا
هيهات يأبى البدر ان يتحاجبا

Ejusdem poëtae, سهل ابن dicti, etiam alibi nonnulla carmina reperiuntur, sic f. 158 r. 5 versus in به cadentes, f. 160 v.—159 r. carmen in ار cadens et f. 56 v. aliud in يد desinens.

Fol. 159 r. denique carmen exstat Abbāsi ibn Mirdās, quod in س cadit, et sic incipit (1):

(الكامل) يايها الرجل الذى تهوى به
وجناء مأجرة المناسم عرمس

Ad historiam Codicis illustrandam conducit, nisi fallor, nota, quae fol. 156 r. legitur et sic se habet: *Aektum in 't (2) lantsschip het wapen van medenblick ghekommandeert door den EE here vijs'-admerael flugh van enckhuysen kruysende op de oostinne vaerders.* Hinc enim patere videtur, Codicem esse praedam ante a. Chr. 1673 (3) mari hostibus ereptam.

N. LXVI.

(Ex Willm. Cat. n. 200, p. 30. Ab hoc emtus est e bibl. G. Colonii.)

Liber in 8° maj., 46 paginarum, involucro chartaceo compactus orientalem in modum. Descriptus

(1) Est idem carmen, quod reperitur ap. Ibn Hisām p. ٨٩٣, l. 8 — p. ٨٩٤, l. 3.

(2) Duo vocabula priora paullo obscurius scripta sunt.

(3) Flughium illum eundem habeo ac Davidem Vlugh, de quo v. Mr. J. C. de Jonge, *Geschied. van het Nederl. Zee-ezen*, Tom. III, p. 243 et 417, et Brandt en Centen, *Historie van Enkhuizen* locis in Indice laudatis. Vir hicce fortissimus a° 1673 in proelio cecidit.

est a Georg. Colonio, discipulo J. J. Schultensii, e Codice tunc temporis magistri, nunc vero Bibl.^{ar} Lugd. Bat. 1292 c (Schult.) p. 1—55, v. Dozy, *Catal.* I, p. 351.

Continet حكاية التاجر والجنى, historiam e MI Noctibus petitam, nempe Noctem 1^{am} et sqq. (ed. Habicht. I, p. ٣٢ sqq.).

N. LXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 201, p. 30. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Liber in 8° min., 22 paginarum, ligaturâ chartaceâ ligatus orientalem in modum. Scriptus esse mihi videtur ab A. F. Woltersdorfio, quod tum annus 1773 a Willmeto in Codice notatus, tum etiam forma libri externa comprobant. Continet duas narratiunculas, *alteram* cui finis deest (complectitur tantum 1½ pag.): حكاية صارت فى بغداد بين رجل ورجل طباط خبر: *alteram* integram (20 pagg.): القهرمانه والترجمانه والشاب ابن المالك وما جرا بينهم من المشاجرة وما صار بينهم (1).

N. LXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 202, p. 30.)

Liber in 4°, 8 paginarum, involucro chartaceo tectus orientalem in modum. Ipsius Willmeti manu descriptus est ex apographo Scheidiano Codicis Ms. Ar. J. J. Schultensii, qui Codex nunc in Bibl. Lugd. Bat. est 1292 b, v. Dozy, *Catal.* I, p. 351.

Continet initium historiae decem wezīrorum (Cod. 1292 b, pag. 1—7), cf. MI Noct. ed. Habicht. VI, p. ١٩ sqq.

(1) Hic inscriptio abrupte desinit.

G. Poëtici argumenti.

N. LXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 106, p. 18. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Cat. p. 89 sq., n. 16. Hic a^o 1769 ex Oriente eum accepit.)

Codex in 4°, paginarum 257, totus, solâ paginâ 1^a exceptâ, unâ eâdemque manu charact. نسخى perspicue scriptus et bene compactus. Paginam 1^{am}, manu item antiquâ exaratam, sed quodammodo laesam, recentior Codicis possessor fortasse repetivit, ne damnum ei illatum cresceret, laesaeque integram praefixit. Vocales ubique tam in carminibus quam in Commentario appictae sunt, et margo complura scholia offert, quae tamen passim temporis injuriam gravem in modum passa sunt. Ceteroquin Codex hicce est pretiosissimus. Textum exhibet valde emendatum, et, ut clausula docet, mense Šawwāl's aⁱ Ar. 545 exeunte scriptus est ab علي بن الحسن (sic!) الوليد.

Continet: 1° a pag. 1—246, septem Mo:allaqāt cum Commentario 'Abū-'Abdi'lāh al-Hosain 'ibn-Ahmed 'az-Zauzānī (+ 486). Hocce exemplar, quod Arnoldius editioni suae non adhibuit, seculo 6to exeunte coram praeceptore quodam lectum et cum altero exemplari collatum esse dicitur (1).

(1) En ipsa verba (p. 246): بلغت القراءة على الشيخ الامام دام فضله (margo x abstulit) في منتصف ربيع الآخر سنة ٥٩٣. Ad opus nostrum, nisi fallor, item pertinent verba, quae paullo inferius leguntur: تمت المعارضة بنسخة مقروءة على الامام الاجل نجم الدين شرف

2° a pag. 247—257, poëma *an-Nābigāe* cum Commentario *Alīi al-Wāhidīi* (+ 468). Hoc poëma editurus de Sacy apographo e Codice nostro desumpto usus est (*Chr. Arab.* II, p. 143-149, coll. p. 423, ed. 2^{ae}). Quanti pretii hocce etiam exemplar sit, apparet e sequenti notâ, ei (p. 246) praefixâ: عارض

القصيدۃ النابیغیۃ بشرحها صاحبها الحسن بن محمد
ابن الحسن المهدی البیهقی بنسخة مقروءة علی
الشیخ الامام الاجلّ الزاهد سید القراء فخر العلماء
(1) ابی جعفر احمد بن علی المقرئ البیهقی رحمه
الله وهذه حکایة خطه (خَطّه 1.) الشریف علی ظهرها: قرأ
علی هذه القصیدۃ بشرحها صاحبها الشیخ الامام
الجلیل جمال العلماء ابو جعفر محمد بن ابی الفضل
(2) الصائغی البیهقی اعزّه الله (3) وكتبه ابو جعفر
احمد بن علی المقرئ البیهقی بخطه.

Ceterum, si modo supra dicta observes, de nostro Codice conferri meretur *Menil Antarae Moallakah*, Lugd. Bat., 1816, p. 30—32.

الاسلام بدیع الزمان نور العراقین یوسف بن محمد
الاکوی رحمه الله فی رجب سنة ١٢٠٩هـ.

(1) Vir notissimus, + 544 (v. *Sojutii liber de interpr. Korani* ed. Meursinge p. f n. ٥).

(2) Cod. الصائغی.

(3) Cod. وكتبه.

~

N. LXX.

(Ex Willm. Cat. n. 105, p. 17.)

Liber in 4°, 57 paginarum, ipsius Willmeti manu scriptus a. 1774, et ligaturâ chartaceâ bene compactus. Continet 1° p. 1—42 e septem Mo'allaqāt 5 sequentes: Antaræ, Zohairi, Labidi, Hāriti et Amri ben Koltūm; duas enim reliquas quippe editas omisit. Textum, additis variantibus lectionibus, constituit e Codd. Lugd. Bat. 628, 292, 68 (v. Dozy *Cat.* II, p. 1—5) et Amstel. 106 (v. N. praec.); notas praeterea frequentes adjecit (1). — 2° p. 45—47 octo versus priores carminis 'as-Sanfarāi, Commentario adjecto, descriptos e Cod. Lugd. Bat. 68; hi versus collati sunt cum Cod. Amstel. 110 (v. mox N.LXXXI). — 3° p. 49—54 carmen 'an-Nābigae, sine scholiis, petitum e Cod. Amstel. 106 (v. N. praec.), et collatum cum editione Sacyanâ (in *Chr. Ar.*) priore. — 4° p. 56 et 57 pericopen 'al-Meidānī, ad Labidum spectantem, quae exstat Cap. 21 n. 49 ad prov. قد قيل ذلك ان حقاً وان كذباً. Fontem citat » Codicem Reiskei" (2).

N. LXXI.

(Ex Willm. Cat. n. 104, p. 17. Ab hoc emptus est e bibl. Walraveni, in cujus vero Catal. seorsim non memoratur.)

Liber in 4°, 8 paginarum, manu Schroederi scri-

(1) Hoc apographon inter alia inservivit editioni operis, jam supra laudati, c. t. *Antaræ Moallakah*.

(2) Codicem intelligit, nisi fallor, qui paullo ante Reiskei mortem in potestatem venit Clar.ⁱ Scheidii. — De hac 'al-Meidānī pericope disseruit Willmetus in suâ *Commentatione de vitâ Labīdi*, 1814, p. 258 seqq. (inserta in *Comment. Latin. 3^{ae} classis Instit. Reg. Belg.* Vol. I).

ptus et involucro chartaceo tectus orientalem in modum. Est apographon e Cod. Lugd. Bat. 292 (v. Dozy *Cat.* II, p. 3) desumptum et non nisi 4 pagg. priores (praefationem et 4 versus) continet commentarii *al-Tibrizî* (+ 502) in septem *Mo'allaqât*.

N. LXXII.

(Ex Willm. Cat. n. 108, p. 18.)

Liber in 4°, 17 paginarum, quarum tamen una, nempe 6^a, vacua relicta est. Ligaturâ chartaceâ ligatus est orientalem in modum, et ipsius Willmeti manu scriptus est a. 1802.

Codice Warn. 1103(1) continetur textus Arabicus *Mo'allaqae 'Imro'l-Qaisi* cum versione Latinâ nonnullisque notis. Est L. Warneri autographon. *Notas* vero hic obvias a. 1747 descripsit G. J. Lette, iisque addidit variantes lectiones, quas Codd. Lugd. Bat. 628, 292 (v. Dozy, *Cat.* II, p. 1 et 3) et 901 (1) (v. ibid. p. 33 sq.) ad hoc carmen exhibent. Ex hoc igitur Lettei autographo Willmetus librum nostrum descripsit.

N. LXXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 107, p. 18.)

Liber in 4°, 8 foliorum, quorum alternae tantum paginae, nempe rectae, conscriptae sunt. Ligatura est ut Num.ⁱ praecedentis eodemque modo a Willmeto scriptus est a. 1802. Continet annotationes L. Warneri ad 40 versus priores *Mo'allaqae 'Imro'l-Qaisi*, quas ex apographo Codicis Lugd. Bat. 1103 (2) Warn., quod fecerat G. J. Lette, itidem descripsit Willmetus. Warneri autem autographon annotationes complectitur ad totam *Mo'allaqam*; apographon igitur nostrum est imperfectum.

N. LXXIV.

(Ex Willm. Cat. n. 109, p. 18. Ab hoc emtus est a

bibl. Bruinzi (n. 71), qui eum sibi comparaverat e
bibl. Willemseni, cujus vide Catal. p. 166 n. 1822.)

Liber in 4°, 60 paginarum, involucro chartaceo
tectus orientalem in modum, et a. 1746 manu G. J.
Lettei scriptus. Continet Lettei notas in totam 'Im-
ro'l-Qaisi Mo'allaqam.

Observare juvat, tres libros postremos multa exhi-
bere, quae non edita sunt a Letteo in libro c. t.
Caab ben Zohair, item Amralkeisi Moallakah,
Lugd. Bat., 1748. Praesertim hoc valet de nostro
Num., in quo Willmetus omnia inedita plumbo in
margine notavit. De causâ, quare haec suppressa
sint, auctor ipse exposuit in Praef. libri dicti, tra-
dens hoc factum esse, »tum ob temporis penuriam,
»tum quod breves esse debuimus, ne nimium cresce-
»ret opusculum."

N. LXXV.

(Ex Willm. Cat. n. 115, p. 19. Ab hoc emtus est e
bibl. Bruinzi (n. 73), qui eum sibi comparaverat e
bibl. Willemseni, in cujus Catal. hic, conjunctus cum
aliis, est n. 1824, p. 167.)

Liber in 4°, 52 paginarum, involucro chartaceo
tectus orientalem in modum, et manu G. J. Lettei
a. 1745 perspicue scriptus. Continet Ca'bi 'ibn-
Zohair carmen panegyricum in Mohammedem cum
Commentario, quod Letteus testatur se descripsisse
ex apographo J. J. Reiskei (v. in Notis ad *Thara-
phae Moall.* p. 66 in f.); hic illud desumserat e
Cod. Bibl. Sen. Lips. (n. CCXCVI in *Cat. Flei-
scheri* p. 533). Hoc suum Manuscriptum Letteus
contulit cum Cod. Lugd. Bat. 68 Gol. (v. Dozy *Cat.*
II, p. 3) et annotationibus instruxit; passim praeterea
additae sunt notae autographae A. Schultensii. Teste
Catal.° Willemseni (p. 166 n. 1821), apographum

nostrum aliud est quam id, e quo *Letteus* suam carminis *Ca'bi* editionem paravit (1).

N. LXXVI.

(Ex Willm. Cat. n. 116, p. 19.)

Liber in 4°, 12 paginarum, ligatus more Orientalium, et a. 1802 a Willmeto scriptus. Continet variantes lectiones et scholia fere integra, quae Cod. Lugd. Bat. 68 exhibet ad carmen *Ca'bi ibn-Zohair*. Ex apographo *Lettei* (2) hoc descripsit Willmetus.

N. LXXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 117, p. 19. Ab hoc emtus est e bibl. *Bruinii* (n. 71), qui eum sibi comparaverat e bibl. *Willemseni* (n. 1822. p. 166), in cujus, ut et *Bruinii*, Catal. hic junctus erat cum N. LXXIV (n. 109 ex Willm. Cat.).)

Liber in 4°, 76 paginarum, chartaceo involucro compactus, et a. 1746 a *Letteo* perspicue scriptus. Continet notas G. J. *Lettei* in carmen *Ca'bi ibn-Zohair*. Multa hinc reperiuntur, quae non occurrunt in editione; inedita Willmetus plumbo in margine notavit.

N. LXXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 102, p. 17. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Liber in 4°, 28 paginarum, bene compactus orien-

(1) *Weyersius* possidebat apographon *Schroederi* fere prorsus conveniens cum *Lettei* apographo.

(2) Videtur hoc *Lettei* apographon idem esse (v. ad N.^{um} praeced.) atque apographon, e quo is carmen edidit, nempe n. 1821 ex Cat. *Willemseni*, et n. 70 ex Cat. *Bruinii*. Postea emtionis jure in potestatem venit J. J. *Beusekampii*.

talem in modum. Scriptus est manu ignotâ, eâdem, quae N.ºs XXXI, XXXIV, LIX et fortasse N.^{um} XLVIII (ex Willm. Cat. n. 70, 69, 165 et 157) exaravit. Continet apographum exiguae partis *Diwāni Hodailitarum* cum Commentario *as-Sokkari*, nempe pagg. ۳۹-۱ ex edit. Kosegarteni, desumptum e Codd. Lugd. Bat. 549 et 1501 (v. Dozy *Cat.* II, p. 6—19).

N. LXXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 103, p. 17. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Liber in 4°, 5 paginarum, involucro chartaceo tectus orientalem in modum, et scriptus manu, ut videtur, N. G. Schroederi. Continet partem perexiguam ejusdem operis, nempe pagg. ۹-۱ ex ed. Kosegarteni, e solo Cod.^{is} Lugd. Bat.ⁱ 1501 apographo Alberti Schultensii, descriptam. Scholia etiam hic adjecta sunt.

N. LXXX.

(Ex Willm. Cat. n. 114, p. 18 sq. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, ejus vide Catal. p. 58 n. 25.)

Liber in 4°, 11 paginarum, ligaturâ chartaceâ compactus, et manu N. G. Schroederi bene scriptus. Continet initium tantum collectionis elegiarum factae ab *Ibno'l-A'rābī* (+ circ. 250), ea nempe, quae in ed. Cl.ⁱ Wright *Opuscula Arabica*, Lugd. Bat., 1859, a pag. ۹v usque ad ۱.۲ med. leguntur. In hoc apographo, desumto e Cod. Lugd. Bat. 901 (2) Warn. (v. Dozy *Cat.* II, p. 19 sqq.), Schroederus nomina poëtarum vulgo omisit eorumque loco posuit: [وقال آخر].

N. LXXXI.

(Ex Willm. Cat. n. 110, p. 18. Ab hoc emtus est e

bibl. J. P. Bergii, cujus vide Catal. p. 438 n. 6837.)

Liber in 4° min., 6 paginarum, recenti ligaturâ compactus orientalem in modum, et nitidissime ac valde perspicue a Bergio, ut solet, descriptus. Continet carmen 'as-Sanfarāi, لامية العرب dictum, cum paucis scholiis, petitum e Cod. Lugd. Bat. 527 (2) Warn. (v. Dozy *Cat. II*, p. 35). De alio Willmeti apographo, 8 versus priores hujus carminis exhibente, supra jam vidimus (N. LXX, 2°, ex Willm. Cat. n. 105.)

N. LXXXII.

(Ex Willm. Cat. n. 111, p. 18. Ab hoc emtus est e bibl. J. P. Bergii, cujus vide Catal. p. 438 n. 6838.)

Liber in 4° min., 12 paginarum, cujus habitus externus idem est qui Numeri praecedentis, ac nitide item scriptus a Bergio, vocalibus e Cod. additis. Continet *Diwānum* 'al-Hādirae, a G. H. Engelmann a^o 1858 editum, totum cum scholiis descriptum e Cod. Lugd. Bat. 115 Gol. (v. Dozy *Cat. II*, p. 35 sqq.). Paucissima in margine annotavit Willmetus.

N. LXXXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 112, p. 18. Ab hoc emtus est e bibl. J. P. Bergii, cujus vide Catal. p. 438 sq. n. 6839.)

Liber in 4° min., 12 paginarum, comparatus ut duo N^{ri} praecedentes, itemque a Bergio scriptus, additis vocalibus. Continet *Diwānum* Tahmāni cum Commentario 'as-Sokkari (+ 275), petitum e Cod. Lugd. Bat. 657 (4) Warn. (v. Dozy *Cat. II*, p. 38 seqq.). E Cod. nostro Warn. nuper hic *Diwān* editus est a Cl.^o Wright in libro jam laud. *Opuscula Arabica*, p. ٨٩-٧٥ .

N. LXXXIV.

(Ex Willm. Cat. n. 113, p. 18. Ab hoc emtus est e bibl. J. P. Bergii, cujus vide Catal. p. 439 n. 6841.)

Liber in 4° min., 3 paginarum, comparatus ut N.^{ri} proxime praecedentes, et a Bergio etiam nitide scriptus. Continet e Diwāno Ġarīri (+ 110) carmen satyricum, quo hic poëta 'al-Ba'itum (الْبَعِيثُ) perstrinxit, addito Commentario. Descriptum est ex apographo Reiskeano Codicis Lugd. Bat. 633 Warn. (v. Dozy *Cat.* II, p. 41 sqq.), in quo Codice illud legitur a fol. 79 r. — 82 r. Apographum autem nostrum vitiis minime caret.

N. LXXXV.

(Ex Willm. Cat. n. 131, p. 21. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, in cujus Catal. hic, conjunctus cum aliis, est n. 21, p. 58.)

Liber in 4°, 26 paginarum, involucro chartaceo tectus orientalem in morem, et bene conservatus. Scriptus est manu J. J. Reiskei fere sine vocalibus. Continet initium Diwāni poëtae *Abū-Tammām* Ḥabīb ibn-ʿAus (+ 251), desumptum e 2 Codd. Lugd. Bat. 899 et 403 Warn. (v. Dozy *Cat.* II, p. 45—47). E libro *primo* hujus operis paginae 17 priores Codicis 899 hīc reperiuntur usque ad carmen, quod compositum est in laudem 'al-Ḥasanī ibn-Wahb (v. Dozy l. l. p. 46). Usque ad pag. 6^{am} apographi nostri omnia petita sunt e Cod. 899, quem Reiskeus *minorem* vocavit; quae deinde sequuntur ex utroque Codice sunt desumta, ita ut variantes lectiones et nonnunquam scholia, e Cod. 403, sive *major*e, excerpta, adjiciantur.

N. LXXXVI.

(Ex Willm. Cat. n. 118, p. 19. Ab hoc emtus est e

bibl. E. Scheidii, cuius vide Catal. p. 90 n. 20 (1).
Hic a° 1767 ex Oriente eum accepit.)

Codex in 4° maj., paginarum 273, charact. نسخى
perspicue scriptus et bene compactus. Vocales tam
Commentario quam textui additae sunt. E clausulâ
patet, scribam الحسن بن أبى الفتح بن أبى النجم
وزير Bagdāde eum absolvisse die Sabbathi 6°

mensis Gomādāe prioris a. 587 (2). Continet carmen
·*al-Maqūra* dictum ·ibn-Doraidi (+ 321) cum Com-
mentario Abū-Abdi'llāhi ·al-Hosain ·ibn-Ālawaihi
(+ 370). Codex est optimae notae, qui et praefatio-
nem et passim Commentarium offert breviorē quam
Cod. Warn. 475 (3) (v. Dozy *Cat.* II, p. 47), qui
idem opus exhibet. Vitam ·ibn-Doraidi, ex ·ibn-Āll.
descriptam, Scheidius huic Codici praemisit.

N. LXXXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 119, p. 19. Ab hoc emtus est e
bibl. Bruinii (n. 73), qui eum sibi comparaverat e
bibl. Willemseni, in cuius Catal. hic, conjunctus cum
aliis (ex Willm. Cat. n. 122, 172, 198 et 115),
est n. 1824, p. 167.)

Liber in 4°, 45 paginarum, involucro chartaceo
tectus orientalem in modum, et a° 1746 bene scri-
ptus manu G. J. Lettezi. Notae, quas in Willmeti
Cat.° A. Schultensius adscripsisse dicitur, nihil sunt
nisi exilia excerpta in pagg. 1 et 2, e Catalogo Hey-

(1) Hinc levis error tollendus e Cat. Dozyi II, p. 48.
N. 118 Bibl. Instit. Reg. Neerl. non est apographum, sed
ipse ille Scheidii Codex (n. 20).

(2) Inde igitur patet, exemplar nostrum antiquitate supe-
rare Berol. (MS. Wetzstein n. 54 in *Z. d. D. M. G.* V, p. 283.)

(3) In Cod. Warn. 475 post fol. 50 parva est lacuna.
Korrāsa 6^a loco 10 tantum 7 folia complectitur.

manniano desumta (v. Dozy *Cat.* I, p. 17 n. XXVI), ubi nempe hic Cod.^{em} Gol. 121 describit. Continet hic liber idem carmen 'ibn-Doraidi', descriptum, ut certo mihi apparuit, e Codd. Lugd. Bat. 121 (1) et 1072, a Letteo *maiore* et *minore* dictis. E Cod. 121 tam n. (1) quam n. (2) (v. Dozy *Cat.* II, p. 47 et 51) in usum suum adhibuit, ac variantes lectiones et scholia, e Cod. 121 maxime excerpta, passim adjecit. E Catal. igitur Dozyi l. l. ea emendentur, quae Letteus, eumque secutus Willmetus, de Commentariis in Codd. obviis protulerunt.

N. LXXXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 120, p. 19. Ab hoc emtus est e bibl. Walraventi, cujus vide Catal. p. 58 n. 20.)

Duo libri in 4°, ambo ligaturâ chartaceâ compacti orientalem in modum, et manu Schroederi (2) non quidem eleganter, sed perspicue scripti. Ex his 120 idem carmen exhibet cum iisdem scholiis. Apographum esse videtur Num.ⁱ praecedentis; cum eo saltem prorsus congruit; solummodo hic illic pauca Schroederus addidit. Sunt 42 pag. — 120^b continet versionem Latinam carminis cum annotationibus. His Schroederi laboribus Scheidius usus est ad suam poëmatis versionem concinnandam, quod ipse testatur in *Praefatione*. Sunt pagg. 95, quarum nonnullae tamen bis occurrunt; pagg. nempe 74—80 idem offerunt quod pagg. 81—86.

(1) Ordinem foliorum in hoc Cod. Goliano turbatum, numeris adscriptis, restitui.

(2) Diversitatem, quae in n. 120 *b* observatur inter manus, quae pagg. 1—80, et quae p. 81—95 exararunt, non eam esse censeo, quae nos cogat paginas 80 priores Schroederi abnegare.

N. LXXXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 121, p. 19. Incertam, quomodo ad hunc venerit.)

Libellus in 4°, 6 paginarum, involucri chartaceo tectus orientalem in modum, et bene conservatus. Scriptus est manu N. G. Schroederi, qui ipse hunc titulum praefixit: » *Collatio poematis ibn Doreidis cum Codice Cel. Schultensi* ». Varias lectiones et scholia exhibet ad 25 versus priores carminis nostri. De variis lectionibus ex hoc A. Schultensi Codice jam egit Ven. A. Haitsma in editione hujus carminis a. 1773 p. 154 sqq.; scholia vero ab iis non differunt, quae ibidem inde a pag. 2 ad calcem paginarum typis expressa sunt.

N. XC.

(Ex Willm. Cat. n. 135, p. 21. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. n. 21, p. 90. Hic a^o 1767 eum accepit.)

Codex in 4°, paginarum 272, caract. نستعلیق distincte scriptus et bene conservatus. Vocales et scholia nonnumquam addita sunt. Neque nomen librarii neque annus, quo opus absolutum sit, memorantur, sed e Codicis habitu efficeret eum recentioris esse aetatis. Continet *Diwānum* al-Motanabbiz (+ 354), ordine chronologico. Pars Codicis prior (p. 1—120) continet carmina dicta الصبویات, pars altera ممدآج ابی المسک (p. 121—207), السیفیات (p. 208—227) et sic porro. Variantes lectiones passim huic exemplari adscripsit et alia nonnulla praeterea notavit N. G. Schroederus. De Codd. Lugd. Bat. v. Dozy *Cat. II*, p. 52 sq.

N. XCI.

(Ex Willm. Cat. n. 129, p. 20. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 58 n. 22.)

Liber in 4°, paginarum 226, eâdem manu ignotâ scriptus, quae nobis jam saepius obvia fuit, v. ad N. LXXVIII (ex Willm. Cat. n. 102). Bis (p. 45 et p. 158) auctor notavit, se hujus libri partes a. 1752 Oxoniae descripsisse, cf. ad N. XXXI (n. 70 ex Willm.

Cat.). Continet carmina XIII priora operis سقا ط الزبد, auctore poëtâ Abū-'l-Ālā. 'al-Ma'arri (+ 449),

cum scholiis et variantibus lectionibus. Apographum hocce, quod, quia cum iudicio factum est, pretio minime caret, desumptum est tum e Codd. Lugd. Bat. 112 et 472 (v. Dozy *Cat.* II, p. 54 et 55), tum e Codd. Bibl. Bodl. (ut videtur n. 1211 et 1256). Praemittitur praefatio 'aṣ-Ṭibrīzī e Cod. L. Bat. 472.

N. XCII.

(Ex Willm. Cat. n. 130, p. 21.)

Liber in 4°, 112 paginarum, involucro chartaceo tectus orientalem in modum, et a. 1774 ipsius Willmeti manu scriptus. Continet carmina XXIV priora ejusdem operis cum scholiis, nitide descripta e Cod. Lugd. Bat. 472 (p. 1—173). Carmen tertium praeterea Willmetus contulit cum apographo (1) J. P. Bergii (Cat. n. 6840, p. 459).

N. XCIII.

(Ex Willm. Cat. n. 128, p. 20. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, in cujus Catalogo hic, conjunctus

(1) Etiam hoc apographum postea venit in potestatem Ben-sekampī, v. supra p. 123 n. (2).

cum N. LIII et LXXXV (ex Willm. Cat. n. 158 et 131), est n. 21, p. 58.)

Liber in 4°, 42 paginarum, manu J. J. Reiskei scriptus et bene compactus. Continet carmina nonnulla ex opere لزوم ما د يلزم ejusdem poëtae, desumpta e Cod. Lugd. Bat. 100 (v. Dozy *Cat.* II, p. 55 sq.), ea nempe, quae in eo Cod. leguntur a p. 33—49 (1).

N. XCIV.

(Ex Willm. Cat. n. 127, p. 20. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Liber in 4°, 2 tantum paginarum, librorum quos manus ignota, jam saepius nobis obvia, exaravit ultimus (2). Continet carmina nonnulla ex eodem opere ejusdem poëtae, item descripta e Cod. Lugd. Bat. 100. Exhibet ea, quae in eo Cod. p. 234, 232 et 174 leguntur.

N. XCV.

(Ex Willm. Cat. n. 132, p. 21. Ab hoc emptus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. n. 23, p. 58. Hic eum emerat e bibl. Vener. A. Buurt.)

Codex in 4° min., 305 paginarum, charact. نسخى scriptus et optime conservatus. E clausulâ apparet librarium 'Ibrāhīm 'ibn-Faṣro'd-dīn 'ibn Abī 'al-Faḡl die Veneris 29° mensis Dū'l-Higga a. Ar. 826 eum absolvisse. Continet volumen 2um Commentarii غيث

(1) Alterum Codicem L. B. 906 (*Cat.* II, l. l. p. 57) huic apographo a Reiskeo non adhibitum fuisse, jam statim confirmat magna lacuna, in eo f. 36v. obvia. Ibi enim librarius fraude utens paginas 7 Cod.^{is} 100, nempe 35—42 transiit.

(2) Hi libri sunt Num.ⁱ XXXI, XXXIV, XLVIII, LIX, LXXVIII, XCI (ex Willm. Cat. n. 70, 69, 157, 165, 102, 129) et Num. noster.

، الادب الذى انما نجم ، فى شرح لامية العاجم ، quem Calāho'd-dīn Calil 'aḡ-Ḥafadī (+ 764) composuit (ut titulus jam indicat) in 'aḡ-Togrāyī (+ 515 (1)) لامية العاجم . In hoc volumine explicantur 17 versus , in ultimo Codicis folio notati , nempe vs. 9—25 ex edit. infra laudatā. Alia exemplaria hujus Commentarii , cujus Bibl. Lugd. Bat. non nisi epitomen (Cod. 1036 et 147) possidet , enumerantur a Cl.^o Dozy *Cat. II*, p. 62 (Hafn. est n. 263 , et Caes. Petr. n. 136).

N. XCVI.

(Ex Willm. Cat. n. 134, p. 21.)

Liber in 4° maj. , 141 paginarum , ligaturā chartaceā compactus orientalem in modum , et ipsius Willmeti manu a. 1768 scriptus. Continet apographum totius Diwāni poetae Abū-'l-Ḥasan 'aḡ-Šoṣṣeri (2)

(1) Hic annus in 1° Codicis folio sub titulo traditur , quocum consentit 'Imādo'd-dīn in 'al-Ḥarīdā (Cod. Lugd. Bat. 1036 f. 10 v.) et L. G. Pareau in ejus *Comment. de Tograjī Carmina*, Traj. ad Rhenum, 1824. Hāgī Cal. V, p. 292 tradit a. 514.

(2) ششتر , quod hic spectatur , non est urbs Cuzistānis , quemadmodum in Catal. Bibl. Lugd. Bat. (II, p. 99 n. 1)

et Petrop. p. 125 legitur , sed وادى آش قرية من عمل وادى آش . Hinc non Persa , sed Hispanus erat poeta noster , cujus plenum nomen fuit Abū-'l-Ḥasan 'Alī 'ibn-'Abdī'llāh ; obiit Dimjālze 17° mensis Ḥafar a. 668 ; v. 'al-Maqqarī I, p. 583 sq. In Catal. Bibl. Esecr. II, p. 112 perperam dicitur a. 708 obiisse , nam eādem 'ibno'l-Ḥatibī auctoritate fretus , 'al-Maqqarī ejus mortem a^o 668 statuit. Praeterea aliunde etiam constat (*W. Jahrb. d. Lit.* Vol. 73 *Anz. Bl.* p. 11 n. 458) poetam nostrum sec.^o H. 7mo annumerandum esse.

Haec Cl.^o Dozyo significans , comperi eum jam antea 'ibno'l-Ḥatibī *Iḥātqā* consulentem , istum errorem animadvertisse , idque in Addendis et Emendandis ad Catal. suum tradere se eum constituisse.

an-Namiri 'al-Fāsi (+ 668), desumptum e Cod. Lugd. Bat. 1273 (v. Dozy *Cat.* II, p. 99 sq.). Exemplaribus, a Cl. Dozyo memoratis, addatur Caes. Petrop. n. 157, et aliud in bibl. Quatremères, nunc Monach. (v. Rödiger in *Z. d. D. M. G.* XIII, p. 233).

N. XCVII.

(Ex Willm. Cat. n. 124, p. 20. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinii (n. 72), qui eum sibi comparaverat e bibl. Willemseni, cujus vide Catal. p. 167 n. 1823.)

Libar in 4°, 34 paginarum, involucro chartaceo tectus Orientalium more, et anno 1748 scriptus a G. J. Letteo. Continet carmen 'al-Bordā auctore Šarafo'd-dino Abū-'Abdi'llāh Mohammed 'al-Buġirī (+ 694) eum Commentario viri docti Calid 'ibn-'Abdi'llāh 'al-Azharī (+ 905). Letteus hoc carmen descripsit ex apographo Reiskei, quod hic fecerat e Cod. Bibl. Reg. Dresd. Est sine dubio Cod. n. 219 in Catal. Fleischeri, qui duplicem Commentarium ad carmen nostrum exhibet; prioris auctor est 'al-Bistāmī (+ 875), posterioris 'al-Azharī (+ 905) (1). Apographum vero nostrum e priore (qui designatur litt. A) particulam tantum praefationis exhibet, cetera omnia e posteriore (litt. B designato), A hīc illic collato. V. infra ad N. CXXXI, 3° (ex Willm. Cat. n°. 52) de alio hujus carminis exemplari.

N. XCVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 136, p. 21. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 92 n. 30. Hic a. 1767 ex Oriente Codicem accepit.)

Codex in 4° min., 54 paginarum, in chartā gossipinā charact. نسخی satis perspicue, sed sine vocalibus, scriptus, et Scheidii curā involucro char-

(1) Prior etiam Leidae servatur; v. Dozy *Cat.* II, p. 82, posterior non item.

taceo orientalem in modum tectus. Nomen librarii et annus quo is opus suum absolverit, non memorantur. Libri titulus item deest. Statim post *bismillam* Codex sic incipit : الحمد لله الذى نظم بدائع غرر المباني فى سلك الانتقان ، الخ. Absolutâ doxologiâ , auctor exordium ducit a laudandâ poësi , et ostendit quomodo Arabes ante et post Mohammedem enixe eam coluerint. Refert etiam se a pueritiâ inde ei operam dedisse , sed illam poëseos partem , quae in laudandis Principibus et viris magnis versatur , intactam reliquisse (solâ exceptâ laudatione Prophetæ ejusque Sociorum) , donec habitatum venisset in urbem regiam Širāz. Ibi enim a Sultāno et Vezīro magnis beneficiis affectum , se ad gratias his agendas eorumque laudes celebrandas fuisse impulsus. Postea vero accidisse ut , aliquot menses urbe regiâ relictâ , Iṣpahāne commoraretur , ubi disciplinâ utebatur viri alicujus docti. Magno favore hīc fruebatur Vezīri (quem hac occasione summis laudibus effert , sed cujus nomen hīc non nuncupat) , cui eximio viro , quo grati animi sensus significaret , consilium se cepisse ait munus offerendi. Quod propositum ut exsequeretur , se bidui spatio , quae jam in hoc libello sequuntur , 29 carmina in ejus laudem confecisse , quorum singula ex ordine unam e litteris Alphabeti exhiberent , ita ut singuli rursus uniuscujusque carminis versus ab hac litterâ ét inciperent , ét in eamdem caderent. — Post hanc praefationem (pagg. 1—5) , in quâ ergo poëta nec suum ipse nomen , nec nomen Vezīri , quem laudavit , tradidit , neque etiam huic poëmatum corpusculo peculiarem titulum assignavit , statim ea carmina incipiunt.

Primi carminis versus in initio et fine † habent ; in carmine *secundo* ibi exstat ب , et sic porro (1) ; in *penultimo* denique لا , et in *ultimo* ى.

(1) Deest in hoc Codice unum folium inter p. 15 et 16,

Ut vero carmina numero sunt 29, ita singula fere 29 versibus etiam constant. In fine ultimi carminis liber simul desinit, nec quidquam subscriptum est nisi *والله سبحانه وتعالى أعلم*, quae aut ipsi auctori, aut, quod verisimilius est (1), librario tribuantur. Ex his carminibus manifesto apparet nomen *Vezīri*, qui *ʿIṣpahāne* sedem habebat, fuisse *Gelālo 'd-dīn Tūransāh*; in primis hoc docet vs. 18 carm^{is} 1ⁱ:

(الكامل) اعنى جلال الدين تورنشاہ ذا الـ

كرم الذى اربى على الكرم

et sic *Gelālo'd-dīni* sive *Tūransāhi* nomen in quovis fere carmine redit. Poëta suum ipse nomen professus est in fine totius libelli, ubi in exitu carminis ultimi haec leguntur:

(الخفيف) يا جلال العلى استمع حسن نظمي

ناه من مدحكم على الطمائي

يتمت نأحوكم قلائد الغ

ر هوأز بالكوكب القدي

يعجز اللسن نظم وتسع (تسع 1) وعشريد

ن بيوميين مدعنيين بعى

يتحدثى بها الذى يدعى النظم

م من الناس أحمد بن على

in quo finis carminis 6ⁱ (ح) et major pars carminis 7ⁱ (خ) scripta fuerunt.

(1) Non tantum enim in carm. 22° (ك) posterior pars versus 3ⁱ, spatio vacuo relicto, deest, sed etiam in carmine ultimo (ى), vs. 5 a f., ex alio exemplari varians lectio notatur eadem manu, quae Codicem exaravit.

Hinc ergo certum quoque est, nomen poëtae fuisse *Ahmedem ibn-Ali*. Quando hic vixerit, statuere nequeo, sed recentioris mihi videtur esse aetatis.

In ultimo folio recentior manus adscripsit شرح القصائد السبعة المعلقة, fortasse ad emtorem decipiendum; eodem consilio in primo folio hoc adscriptum est :

شرح سبعة معلقة مشهورة (sic)
قصيده شرحى جزء
٢

quibus, nisi fallor, significatur hunc Codicem complecti *secundum* tomum *Commentarii* in septem Mo:allaqāt, ac nullus dubito quin haec 1^{mi} folii inscriptio causa fuerit, cur hic Codex in Catal. Scheidii l. l. continere dicatur قصيدة شرمى, qui titulus in Willmeti Catalogo repetitus est.

H. Geographici argumenti.

N. XCIX.

(Ex Willm. Cat. n. 190, p. 28.)

Liber in 4°, 21 paginarum, quarum tamen alternae tantum conscriptae sunt, ligaturâ chartaceâ ligatus orientalem in modum, et manu Willmeti perspicue exaratus. Continet notas et emendationes, quas J. Scaliger adscripserat exemplari suo libri Geographici, Romae editi, c. t. كتاب نزهة المشتاق فى ذكر الامصار والاقطار والبلدان والسجزر والمدائن, sive Compendii Geographiae al-Idrisi. Hoc exemplar servatur inter libros impressos Bibliothecae nostrae, ibique numerum gerit X. Q. 27. Ex eo igitur illa descripsit Willmetus, sed non sine vitiis, neque omnia, quae in exemplari Scaligeri exstant, recepit. Apographum enim desinit in pag. 179 textûs editi.

I. Historici argumenti.

N. C.

(Ex Willm. Cat. n. 177, p. 27. Incertum, unde ad hunc venerit).

Codex in 4°, 79 paginarum, charact. نسخى corrente calamo sed satis perspicue scriptus et bene compactus. Sub finem mutilus est et anni notà caret; antiquitate tamen se non commendat, neque textus a vitiis immunis est. Exhibet exiguam partem operis اuctor al-Masūdī (+ 346), nempe Cap. 25—35 ex indice Sprengerī (in versione hujus Operis p. 31—33). In ipso initio Cap. 35ⁱ abrupte desinit. De Codicibus Lugd. Bat., e quibus Cod. 282 (p. 155—218) totam hanc partem item offert, v. Dozy Cat. II, p. 145 sq.

N. C I.

(Ex Willm. Cat. n. 173, p. 26. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, ejus vide Catal. p. 58 n. 17; hic eum emerat e bibl. Venerandi A. Buurt).

Codex in 4° maj., paginarum 216, charact. نسخى perspicue scriptus et bene compactus. Anni nota et nomen librarii desiderantur, sed et aetate et bonitate internà se commendat. Codex hicce duram sortem passus est. Ab initio mutilus, statim (fol. 2) incipit ab his verbis : امر العُمرة بماتخاذ تراس من البوارى الخ, cui incommodo ut subveniret, fraudator (fol. 1 v.) exordium lepide praefixit, historiam anni 208 et 209 describens, quae jam totidem verbis in Codice ipso (p. 24 et 25) legitur. Pagina 216 (finis Codicis), cujus textum folium sequens iterum exhibet, nihil docet, nisi sextam nos hîc habere operis partem, quam septima exciperet. Plura autem

discimus e margine exteriori (la tranche), ubi hoc volumen dicitur السنادس من تجارب الامم, itemque e notâ in folio 1 r. obviâ: هذا الجزء من تاريخ تجارب الامم لابن مسكويه. Dubium igitur non superest, quin hic liber nobis exhibeat partem *sextam* operis historici, cui, teste H. Califâ (II, p. 191), titulus: تجارب الامم, (1) وتعاقب الهمم, Ahmed ibn Mohammed ibn Jaqub ibn Maskowaih (+ 421) auctorem habet. Hoc opus, quod in notâ fol. 1 r. dicitur decurrere inde a diluvio usque ad a. H. 369 (2), 8 s. 9 voluminibus constat, et ob argumentum magni sane est momenti (3). Hodie tamen valde rarum est, nam praeter Codicem nostrum duo alii tantum, quantum novi, in Europâ reperiuntur, partes itidem totius operis exhibentes, nempe Escur. n. 1704 et Bodl. n. 804 (4). Eo magis dolendum, ne *sextam* quidem operis partem integram in Codice nostro exstare. Quot folia perierint statuere nequeo, quia manus malevola *korrasarum* numerum diligenter aut erasit aut a foliis abscidit. Eadem malitia effecit ut in ordine chronologico, quem Auctor passim indicat formulâ: دخلت سنة....., anni genuini fere ubique erasi, eorumque loco falsi scripti sint, ita tamen ut historia feliciter non magnum inde detrimentum cepit. *Sexta* autem pars, quatenus in Codice nostro legitur, incipit ab a. H. 196 s. 197. Fol. 2 r. enim in medium inci-

(1) Cod. Bodl. 804 وعواقب.

(2) v. Hammer (*Lit. d. Arab.* V, p. 530) ad a. H. 372, annum mortis ejus Fautoris, Açado'd-daulae, et sic item Wüstenf. *Arab. Aerzte* n. 126.

(3) Abulfeda, *Annales*, in praefatione id inter fontes suos enumerat.

(4) Escur.^{is} volumen 2um, Bodl.^{us} vol. 8um (a. H. 345—360) exhibet. — Video nunc e *Journal Asiat.*, 5e sér., t. XVII, p. 136, alium etiam Codicem Quatremère in manu fuisse.

dit tempus, quo Califa 'al-Amin Bagdâde a Tahiro et Hortomâ includebatur. (Inter fol. 2 et 3 observatur lacuna; 'al-Amin f. 3 r., cujus rei f. 2 mentio facta non est, Tigridem jam transiit, eumque pectori Ahmedis 'ibn Salam incumbentem, querentem audimus de miserâ suâ conditione). Hinc pergit ad res Califarum sequentium describendas, donec a° 251 (252) in Califis Al-Mostâ'in et Al-Mo'tazz de imperio dimicantibus subsistit.

N. CII.

(Ex Willm. Cat. n. 174, p. 26. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 58 n. 18).

Codex in 4° min., foliorum 155, charact. نسخى perspicue scriptus. Scholia marginalia praesertim in initio obvia, ceterum rarissima sunt. E subscriptione apparet, librarium, qui nomen suum non memorat, seculo H. 7° (nisi fallor, a. H. 650) Codicem exarasse. Continet, ut in f. 1 r. notatur, كتاب التاريخ تأليف الشيخ الامام جمال الدين ابو الفرج عبد الرحمن ابن الجوى (+ 597), sed quod opus historicum intelligendum? Plura enim composuit vir hicce celebris. Si Cat.° Willmeti fidem habes, liber esset dictus (1) المنتظم (v. H. Cal. VI, p. 166), idemque igitur hîc nobis offerretur opus, quod sec. Dozyum (Cat. II, p. 146) Codex Warn. 1008 exhibet. Et reverà hic Codex, qui tam in initio quam in margine exteriori (la tranche) المنتظم vocatur, verbatenus cum nostro convenit; res solummodo, praesertim ubi de Prophetis agitur, Cod. Leid. paullo uberius tractat. Haec vero licet hanc sententiam confirmare videntur, argumenta tamen gravissima me impediunt quominus eam amplectar. Jam primum mirandum

(1) Sic etiam lege Abū-l-Mah. I. p ٩٠٧ l. 5 pro المعتظم.
18*

est, si^{ad} nostrum Codicem integrum (1) ^{attendis} ~~pates~~, Ibn-
 Callikānum (*Vitae* N. 378) et H. Cal.^{am} l. l. opus
 illud *magnum* vocasse. Sed omne dubium tollunt
 verba, Cl. Dozyo praeter morem elapsa, quae ex-
 stant in praefatione: وَاَتَى لَمَّا جَمَعْتُ كِتَابِي الْجَامِعَ
 لَنَكْتُ التَّوَارِيخَ الْمُسَمَّى بِالْمُنْتَظَمِ، فِي (2) تَوَارِيخِ الْأُمَمِ،
 رَأَيْتُهُ قَدْ طَالَ مَعَ اجْتِهَادِي فِي اخْتِصَارِهِ فَاتَّخَذْتُ أَنْ
 اجْتَنِي فِي هَذَا الْكِتَابِ مِنْ (3) أَعْيَانِ عُيُونِهِ وَاجْتَنِي
 بِكَفِّ التَّنْقِي مِنْ أَفْئَانِ فُنُونِهِ (4) مَا يَكُونُ فِي الْمَثَلِ
 كَوَاسِطَةَ الْعَقْدِ وَبَيْتَ الْقَصِيدِ. Hinc igitur mani-
 festo apparet non ipsum majus opus المنتظم, sed
 ejus *Compendium* tantum his Codicibus contineri,
 et fraudem sive ignorantiam titulum peperisse, qui
 in Codice Warn. legitur. Quaestio itaque oboritur
 qui sit hujus Compendii titulus. Ad hanc dirimen-
 dam Codex noster insigne fert auxilium. In hoc
 enim non solum in margine exteriori (la tranche)
 legitur: الشُّدُورُ لِابْنِ الْحَوْزِيِّ، sed etiam in f. 1mo
 haec verba titulo (v. supra) adscripta sunt: شُدُورُ
 الْعُقُودِ، فِي تَوَارِيخِ الْعُهُودِ، quibus epitomes nostrae
 titulum designari omni dubio vacat. Nam 1° H. Cal.
 (IV, p. 19) auctori librum hujus nominis assignat,
 sed 2°, quod rem dirimit, contuli Codicem nostrum
 cum textu Ibn-Callikānis, inter cujus fontes Com-

(1) Codex Warn. (32 foll.) exiguam tantum partem (Codicis nostri folia 23 priora) complectitur.

(2) Sic Cod. 1008. Cod. noster تَارِيخُ الْمُلُوكِ.

(3) Cod. 1008 عُيُونِ.

(4) Sequentia usque ad الْقَصِيدِ in solo Codice nostro adduntur.

pendium nostrum hoc titulo enumeratur (v. ed. Wüst. p. vi in Indice), et ecce in omnibus locis (1) mirus consensus! Hic ergo habemus exemplar huius operis, quod praeter fragmentum Leidense in Europâ, quantum scio, unicum est, idque integrum et antiquitate insignem. Quod jam ad librum ipsum attinet, Chronicon est secundum seriem annorum dispositum, eodem modo comparatum atque Abū'l-Mahāsini (2) Annales et Moslimorum Chronica univēse. Incipit a creatione mundi et, Prophetarum mentione factâ, historiam Arabum aggreditur eamque persequitur usque ad a. H. 578. Ut quisque, ratione habitâ libri ambitûs et magni temporis spatii quod describit, intelligit, res in hoc exili Compendio obiter tantum tanguntur.

Operis majoris المنتظم partes reperiuntur in bibl. Bodl. (Uri) 779, et Berolin. (Ms. Wetzstein n. 8 in *Z. d. D. M. G.* V, p. 279.)

N. CIII.

(Ex Willm. Cat. n. 176, p. 26 sq. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 58 n. 24).

Liber in 4°, 16 paginarum, ligaturâ chartaceâ compactus orientalem in modum, et manu J. J. Reiskei bene scriptus. Continet excerpta ex opere امرأة الزمان, auctore Abū'l-Motaffar Jūsof, vulgo Sibṭ 'ibnī'l-Ḡauzī dicto (+ 654), quae Reiskeus desumsit e

(1) Prae ceteris evidens est locus in Vit. N. 398 (ex ed. Wüst. p. ١١), ubi 11 lineae deinceps e Compendio nostro desumtae sunt. Quae ibi citantur, leguntur in Codice nostro f. 55 r. — 56 r. Inter alia pro mendoso يَنْغِير (in ed. Wüst.) Codex, ut de Slane, يَنْغَر exhibet.

(2) Hunc etiam Compendio nostro usum fuisse, docet v. c. 1, p. ٣٤٩ (ex ed. Juynb.).

Cod. Lugd. Bat. 973 (v. Dozy *Cat.* II, p. 147.) Apographum nostrum incipit a Cap. 3° (في ذكر ملوك اليمن) in Cod. fol. 15 v., et, omisso Cap. 4°, pergit usque ad fol. 28 r.)

N. CIV.

(Ex Willm. Cat. n. 191, p. 28.)

Liber in 4°, 17 paginarum, quarum alternae tantum conscriptae sunt, ligatus ligaturâ chartaceâ orientalem in modum, et a. 1780 manu perspicuâ exaratus ab ipso Willmeto. Continet notas et emendationes J. Golii, quibus paucissimae A. et J. J. Schultensii sunt additae, ad Elmacini (+ 672) historiam Saracenicam, a. 1625 ab Erpenio editam. Has integras Willmetus descripsit ex exemplari J. J. Schultensii (in ejus Catal. n. 692, p. 537), quod nunc servat Bibl. Lugd. Bat., inter cujus libros impressos signatur: XI A. F. 587 B.

N. CV.

(Ex Willm. Cat. n. 192, p. 29.)

Liber in 4°, 2 tantum paginarum, ligaturâ chartaceâ ligatus orientalem in modum, et a. 1770 perspicue scriptus ab ipso Willmeto. Continet variantes lectiones N. G. Schroederi in idem opus, quas ex annotationibus Schroederi ad exemplar ipsius excerptas a Viro Clar. E. Scheidio descripsit J. Willmetus (1).

(1) Sunt verba ipsius Willmeti in initio libri. In versâ paginâ idem scripsit: ex annotationibus Cl. Scheidii *Historiae Tamerlanis Golii subjunctis*.

N. CVI.

(Ex Willm. Cat. n. 193, p. 29. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 89 n. 15, quique eum a° 1769 ex Oriente acceperat.)

Tres Codices in 4° maj., charact. نسخی perspicue scripti et bene compacti. Haec tria volumina, quae neque eâdem manu, neque eodem tempore exarata sunt, continent notissimum Ibn-Callikānis (+ 681) Lexicon biographicum, sed non integrum. Plerisque tamen hujus operis exemplaribus hoc nostrum prae-cellit tam antiquitate insigni quam Vitis in eo solo obviis.

Vol. I continet partem 1^{am} et 2^{am} totius operis, utramque eâdem manu a. 760 scriptam.

Pars 1^a, quae paginas 271 continet, a Vitâ 1^a pergit usque ad Vitam 190 (1), in cujus fine tamen abrupte desinit in verbis: يقول فيها (cf. edit.^{is} Wüstenf. *Addit. et Var. Lect.* Coll. 2^a p. 41 l. 12). Ad calcem hujus partis folium unum, in medio vero folia complura exciderunt, ita ut desiderentur Vitae 8—53, 58—72 et 191.

Pars 2^a, quae 352 paginas continet, incipit a Vitâ 192 et pergit usque ad Vitam 364.

In hoc Volumine I^o reperiuntur 40 Vitae, quas aut Codices rarissimi offerunt, aut nullus prorsus exhibet. Ex his Wüstenfeldio Codex Berolinensis D sedecim suppeditavit, nempe: Vit. 133, 149, 199, 201, 202, 213, 214, 217, 221, 227, 235, 252, 259, 277, 278 et 293, tredecim editae sunt a J. Pynappel (2), nempe:

-
- (1) V. Spec. TYDERMANI, exhibens *Conspectum operis Ibn-Chal.*, Lugd. Bat., 1809.
 - (2) *Spec. continens Vitas ex Lex. Biogr. Ibn-Call.*, Amstel., 1845.

Vit. 78, 147, 150, 154, 288, 291, 292, 294, 302, 303, 317, 318 et 337, undecim denique edendae restant, nempe: Vit. 338—347 et 364 (Cod. Vol. I^b p. 256—320 et p. 350—351) (1). In editione de Slanezi cum aliae tum etiam hae 40 Vitae non inveniuntur.

Inter hoc et sequens Volumen desiderantur Vitae 365—600.

Vol. II, quod partem 3^{am} exhibet (ut subscriptio testatur) et paginas 390 continet, abrupte incipit a verbis *على السدة التي جرت*, in fine Vitae 600 obviis, et pergit usque ad finem Vitae 743. Codex, aliâ manu quam praecedens scriptus, anni notâ caret, sed sine dubio perantiquus est, ut puto, Sec.^o 8° ineunti tribuendus. — Inter hoc et sequens

Vol. III desiderantur Vitae 53. Incipit nempe a Vit. 797, et pergit usque ad totius operis finem. Haec pars, quae in margine exteriori quarta dicitur, paginas 546 complectitur et anno 708 aliâ etiam manu exarata est.

Ceterum de praestantissimis his Codicibus conferri merentur, quae pristinus ejus possessor, Cl.^{us} Willmet, notavit in Spec. laud. Tydemanzi p. 39—46.

(1) Quicumque curam has Vitas in lucem edendi in se suscipiat, hunc monere juvat, Vitas 380 et 381, quae in Tydem. Spec. p. 180 dicuntur in solo exstare Codice L. (i. e. 16 Gol.), easdem esse ac Vitas 340 et 341, quas idem p. 174 in solo Cod. nostro exhiberi dixit. Cum textu igitur Codicis nostri Vol. I^b p. 268—296 conferri possunt folia 7 priora Cod.^{is} Gol. 16^b. Ex eodem hoc Cod. Gol. 16^b p. 213 Vitam 568 superioribus futurus ille Editor adjungat.

N. CVII.

(Ex Willm. Cat. n. 194, p. 29).

Liber in 4°, 41 paginarum, ipsius Willmeti manu scriptus a. 1769, et ligaturâ chartaceâ orientalem in modum compactus. Continet excerpta e Lexico Biogr. Ibn-Callikānis, quae e Cod. suo Arabico *Ms. excerpit ac Latine vertit E. Scheidius V. Cl. et descripsit J. W.* (1). Excerpta se extendunt ab initio inde usque ad Vit. 75; observationes tam a Scheidio in textu, quam a Willmeto in margine sunt additae. Haec excerpta quum e Num.° praeced. (q. v.) desumta esse nequeant, sequitur alterum Scheidii Codicem (ex ejus Cat. n. 14, p. 89) in usum fuisse adhibitum. Codex vero hicce postea, a. 1807, periit in calamitate funestâ, quae huic urbi accidit; v. Tydeman l. l. p. 29 sq.

N. CVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 181, p. 27. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 4°, 307 paginarum, charact. نسخى sordide et incomite exaratus sed bene compactus. E subscriptione, p. 301 obviâ, patet يوسف بن الشيخ (sic enim verba in Cod. obscuriora lego) a. Ar. 1141 eum absolvisse. Continet 1° p. 1—301, ut titulus قصة البهنسا وفتحها docet, *expugnationem Bahnesâe*; de hoc nostro Codice jam egit Hamaker *Incerti auctoris liber de expugn. Memph. cet.*, Praef. p. x sq., et de aliis ejusdem operis exemplaribus v. Dozy *Cat. II* p. 160 (Havn.^{is} ibi memoratus, est n. 138). Codici praeterea inserta sunt collectanea Willmeti de urbe Bahnesâ;

(1) Sic in initio libri.

فتاوى الشيخ الامام والكبير الهمام , 302—307 p. 2°
 ابن حاجر رحمه تعالى. Spectatur (cf. p. 303 med.)
 Abū'l-Abbās Šihābo'd-dīn Ahmed ibn-Hogr al-As-
 qalānī as-Šāfiī (+ 852). Responsa hīc reperiuntur
 ad 26 quaestiones.

N. CIX.

(Ex Willm. Cat. n. 180, p. 27. Ab hoc emtus est
 e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 96 n. 51.
 Hic a° 1767 ex Oriente eum acceperat.)

✓ Codex in 4° min., paginarum 705, charact. نسخى
 nitide scriptus et optime conservatus. Anni notā
 caret, sed tam in fine Codicis quam in ejus invo-
 lucro legitur, librarium, qui se ipsum vocat حبيب
 الله بن نور الله خادم العلماء والعلم الشريف القدسى
 المقيم بجوار المساجد الاقصى, hoc exemplar exaras-
 se jussu Emīri'l-Hāg Arslān-Pāšā. Hic idem mihi
 videtur, qui ap. v. Hammer *Gesch. d. Osm. R.* IX
 S. 508 et 519 (n. 2147 et 2263) memoratur, quum
 Codex eamdem fere aetatem postulet. A.° igitur
 Chr. 1700 circiter hunc scriptum esse puto. Con-
 tinet opus notissimum بتاريخ القدس, والجليل,
 االنس الجليل, بتاريخ القدس, auctore Mogīro'd-dīn al-'Olaimī (+ 927),
 de quo cff. Dozy *Cat.* II p. 175 sq, (1), locique ibi
 laudati.

(1) Cod. 82 Gol., qui l. l. anni notā carere dicitur, a° 936
 exaratus est. Quod eum Cl. Dozyum fugit, inter hoc opus
 nostrum et opusculum c. t. كتاب باعث النفوس, الى
 زيارة القدس المكروس, l. l. memoratum, aliud in Co-
 dice intercedit opusculum (11 paginarum) c. t. باب استخلاف
 داود سليمان وذكر بدو الخاتم.

J. Astronomici argumenti.

N. CX.

(Ex Willm. Cat. n. 47, p. 10. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinii (n. 85), qui eum comparaverat e bibl. Willemseni, cujus vide Cat. p. 168 n. 1778. In utriusque horum bibl.^a conjunctus erat cum eo Codice, qui in Cat. Willm. est n. 44.)

Codex in 8° maj., 152 paginarum, in chartâ gossyp. scriptus charact. نسخى majore et valde perspicuo, additis omnibus vocalibus. Ligaturâ recenti compactus est orientalem in modum et bene conservatus. Nihil notatum reperitur, unde aetatem aut nomen scribae discamus, attamen Codex mihi videtur esse ex antiquioribus. Continet كتاب

فى الحركات السماوية وجوامع علم النجوم, auctore محمد بن كثير الفرغانى الحاسب, qui sec. H. 3°

fere medio floruit (1). Golius hujus libri editionem (quae a° 1669 prodiit) ex *ipso* nostro Codice paravit, ut collatio me docuit et Codicis margo confirmat, quippe in quo passim ejus manus comparet. Ceterum exemplaria hujus operis Mssta valde rara sunt: praeter nostrum enim et Bodl. (Uri) n. 879(1)

(1) Vid. Abū-'l-Mahās. I, p. ٧٤٢ in f., ubi nomen effertur; quemadmodum supra id e Codice exhibui. Consentiant porro Cod. Bodl., Cod. 14(15) Gol. (v. Cat. III p. 96) et H. Cal. (v. Ind.). Hoc monere juvat, quia alibi vocatur, aut Ahmed 'ibn Kaṭīr (ap. Abū-'l-Farag, مختصر الدول, ed. Pocock. p. 248 l. 2, quam lectionem nostri hujus operis Codices 533 et 985 tuentur), aut Ahmed 'ibn Mohammed 'ibn Kaṭīr (in Cat. Bibl. Escur. I p. 409, quem secutus est Hammerus, Liter. der Arab., III, p. 260 sq.).

aliud mihi non innotuit; inter Codd. Hebraeos bibl.^a Lugd. Bat. servat Commentarium Isaaci Abū'l-Cair, n. 68 (v. Steinschneider *Cat.* p. 284 sq.).

N. CXI.

(Ex Willm. *Cat.* n. 50, p. 10 sq. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide *Cat.* p. 57 n. 15. — Hic Codex, qui Letteⁱ fuit, oriundus est e bibl. Golii, in cujus *Cat.* fortasse est n. 6 libr. Mss. incomp. in 4° inter Addenda.)

Codex in 4°, 71 paginarum, charact. نسطحي niti-
dissime scriptus et bene conservatus. De ejus libra-
rio atque aetate nihil monetur, sed aliunde mihi
patuit, virum doctum Armenium »Sjahin Candi''
dictum, sec.^o 17mo eum exarasse (1). Continet 1°

(1) Manus, in hoc Codice obvia, mihi cognita erat e Codd. Lugd. Bat. 1183, 1184, 1185, quibuscum convenit manus, quae Cod.^{em} 1186 scripsit. Hi autem Codices omnes in *Catal. Bibl. Lugd. Bat.* aⁱ 1674 p. 290 sq. exarati dicuntur *Lugd. Batav. a Sjahin Candi natione Armeno, patria Haleppensi*, unde explicatur, quod *Cat.* III, p. 8 de Cod. 1185, et ibid. p. 28 de Cod. 1183 legitur. Eadem porro manus se offert in initio et fine Cod.^{is} 1228 (*Cat.* I, p. 161 sq.), et in collectione nostrâ praeter nostrum Codicem in Num.^{is} (ex Willm. *Cat.*) n. 29, 145 et 182. Moneo tamen, Num.^{um} (ex Willm. *Cat.*) n. 182 propius accedere ad Cod. 1186, quamquam diversitatem manuum non eam esse existimo, quae nos cogat hos ambos alteri tribuere librario. — Ceterum de »Sjahin Candi'' v. Dozy in *Praef. Cat.* i p. xxiii sq. In dicto Cod. 1228, quem, ut epistolam invenirem ejus manu scriptam, adii, nihil reperi quod huc spectet nisi *epistolum quod* (ut Golius huic inscripsit) *exarabat mercator Halepensis, Armenius gente, spectatissimi viri Chozja Kandi filius, cum Leidam me visurus venisset nec reperisset domi, anno 1651, 14 Apr.* Ex ipsâ vero epistolâ Arabicâ, manu scripta aliâ, quam quae Codd. nostros exaravit, nihil discimus, quod affinitatem magis definiat, quae certe inter utrumque virum intercessit.

p. 1—57 tractatum de *tabulâ Zargāliticâ* auctore *Ibno'z-Zarqāl* (e sec. H. 5°), et 2° p. 58—71 alium tractatum anonymi auctoris, qui inscribitur: *هذه رسالة الصفيحة الجامعة للعروض كلها*. Uterque tractatus bene (1) descriptus est e Cod. Warn. 993(1) (v. *Cat.* III, p. 96 sq.) et 993(2) (v. *ibid.* p. 139).

N. CXII.

(Ex Willm. *Cat.* n. 48, p. 10. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide *Catal.* p. 603, n. 3853.)

Codex in 4° min., 216 paginarum, in chartâ gossypinâ et charact. *نسخى* perspicue scriptus manu non pulchrâ quidem et eleganti, sed firmâ et sibi constanti. Ligaturâ Europaeâ bene compactus est Orientalium more. De subscriptione vide mox. — Continet 1° (p. 1—214): *كتاب الجامع المفيد، فى بيان اصول التقويم والموايد،* شهاب الدين أبو العباس أحمد بن رجب بن طيغ المجدى الشافعى (2) (+ 850). Hoc opus quum aliunde mihi ignotum sit, in lectoris gratiam brevem ejus conspectum dabo. Doxologiâ itaque absolutâ, auctor hominis praestantiam laudat, quippe qui ratione praeditus scientiis operam dare potest. Ex his post theologiam (uti fas erat), primum locum assignat iis, quae nobis *sciences exactes* dicuntur; quae enim hae docent certa sunt, et nulli dubitationi obnoxia. Ex harum rursus numero astronomia prae ceteris eminet, et cognitio praesertim earum rerum, quas vulgo *tabulae astronomicae* (ازياج) complectuntur. Postquam hoc modo auctor ad rem, quam sibi tractandam propo-

(1) Librarius oculorum errore aliquoties lineam omisit, sed alibi contra vitia Codicis emendavit.

(2) Abū'l-Mahāsini in epitome hunc annum item tradit. Cf. porro *Cat.* III, p. 125.

suit , devenit , et tabulas recentiores antiquioribus accuratiores esse dixit , p. 3 med. sic pergit (1) : ولما كان فى زماننا وجد مشايخ هذه الصناعة بمصر المكروسة ان مكان الشمس والقمر يوخدان من (2) الزيج الحاكى صحتها مطابقا لما يجدوه برأى العين وحصل فى بقيتها اختلاف كثير فعدلوا عنه واعتمدوا عليها من (3) الزيج الشاهى فحصل من ذلك زيچ ما تألف من زيجين وسموه (4) بالزيچ المصطلح واعتبروه بقرانات الكواكب بعضها ببعض وكذا قراناتها للثوابت ووجد ذلك ايضا مطابقا لما قد حرره (5) خواجا نصير الدين الطوسى الا فى شىء يسير فكان اعتماد المصريين على هذا الزيج دون غيره من الازياج واما اهل الشام وجماعة من المحققين فانهم يعتمدون على (6) زيچ الشيخ علاء الدين الشهير بابن الشاطر فانه سلك فيه طرقا غريبة فى غاية التحرير ولانه اقرب الجماعة رصداً فلذلك اعتمدت على هذين الزيجين ولما كان

(1) Vitia, quae aevum recentius aut (ut saepius) astronomorum linguae Arab. imperitiam redolent, non emendavi.

(2) Hoc opus continet Cod. Lugd. Bat. 143 (Cat. III, p. 88).

(3) Vid. H. Cal. III, p. 565.

(4) Male igitur vertit Flügel, H. Cal. III, p. 568. — Cf. Not. et Extr. VII, p. 23 in n.

(5) + 672.

(6) Has 'ibno's-Šātiri (+ 781) tabulas servat Bibl. Lugd. Bat.; v. Codd. 65 et 530 (Cat. III, p. 120).

الغرض من الزيج من حيث العمل المجرد عن البرهان معلوماً من الرسائل والجداول الموضوعة فيه الا انى لم ارى احداً ممن وقفت على كلامه ذكر تلك الرسائل معللة ولا اقام البرهان على صحتها ولا كيفية استخراجها وكذا حساب الجداول وتركيبها فاحببت ان اضع كتاباً مستوفياً لذلك جميعه وما كان منها مما يتعلق بمسائل الوقت كالميل وانصاف قسى النهك وتعاديلها والدائر وفضله ونحو ذلك فاننى لم اتعرض لذكره اصلاً فانه قد تقدم القول عليه فى كتابى (1) اليواقيت وشرح المجيب فيعلم من هناك وقصدت بذلك عدم الحشو والتكرار وقد جرت العادة فى غالب الازياج ان يذكر بعد تقويم الكواكب الطرق الحسائية المتعلقة بالمواليد كالتساير ومطارج الاشعة ونحوهما فالحقت ذلك ايضا بهذا الكتاب

مقدمة , in *Hisce praemonitis ipsum opus incipit*, *Introductio* (مقدمة) *divisum*. *et* مقالات 3 فى ذكر ما يجب تقديمه قبل الشروع فى agit ; المقاصد من تقرير اصول حسائيات وقواعد كلييات *sex capitibus constat et se extendit a p. 4 in f. ad p. 65 med.* Tum sequitur *Pars* (مقالة) 1ma فى النوازيح المستعملة وما يتعلق بها من الاعياد والمواسم وغير

(1) Hoc et sequens nostri Auctoris opus ambo mihi ignota sunt.

ذلك , quae decem capitibus constat : 1mo (p. 65—69) ,
 فى حد التاريخ وذكر اليوم واللييلة والشهر والسنة
 فى تاريخ الهجرة المظهرة , 2° (p. 69—86) ; ومبادئها
 ; فى ذكر التاريخ السريانى , 3° (p. 86—93) ; وهو العربى
 4° (p. 94—96) ; فى ذكر التاريخ القبطى , 5° (p. 96
 —101) ; فى ذكر التاريخ الفارسى , 6° (p. 101—113) ,
 ; فى استخراج التواريخ الذى تقدمت بعضها من بعض
 فى ذكر مسئلة من نوادر ابواب , 7° (p. 114—115) ;
 ; فى ذكر التاريخ العبرى , 8° (p. 115—167) ; التواريخ
 فى ذكر اعياد الامم ومواسمهم , 9° (p. 167—214) .
 Caput hocce nonum tres sectiones
 continet , de festis Moslimorum , Judaeorum et Chri-
 stianorum agentes. Ultimâ autem sectione , ut vide-
 tur , nondum absolutâ (1) , subito opus ipsum abrupte
 desinit ; quo casu , latet. Post ultima operis verba
 (in p. 214) statim haec sequitur librarii subscriptio :
 هذا آخر ما وُجد من نسخة المصنف بخطه رحمه
 الله تعالى (2) علف هذا الكتاب المبارك لنفسه ولمن
 شاء الله من بعده العبد الفقير الى الله تعالى (3) ابو

(1) In Codice enim de *solo* festo Paschatis agitur.

(2) Idem ei nostri Auctoris operi accidit , quod exhibet
 Cod. Lugd. Bat. 187 b(1) (Cat. III , p. 126 seq.). Eum
 morte impeditum fuisse , quominus laborem inchoatum per-
 ficeret , de nostro saltem libro non valet , quum aliunde
 constet , eum , postquam hunc absolvisset , alium etiam librum
 composuisse. En , quid Auctor ipse testatur in Cod. 139(2)
 (Cat. III , p. 125) fol. 25 r. : حقيقة على الوقوف على
 ما ذكرناه من مسائل القمر وكذا غيره من الكواكب
 فعلية بكتابتنا المسمى بالجامع المفيد ، فى الكشف
 عن اصول مسائل التقويم والمواليد ،

(3) In summo fol. 1mo r. hoc nomen item legitur.

الظاهر محمد بن محمد بن محمد بن بهادر المومني
 الشافعي غفر الله له ولوالديه ولمشايعه ولجميع
 المسلمين امين بتاريخ يوم دا شهر ذي القعدة الحرام
 سنة ٨٨٠ بالقاءة المكرسة والحمد لله الخ
 2° Sequitur (p. 215 et 216) breve excerptum, eâdem manu
 scriptum, quod ad idem argumentum pertinet et
 post bismillam sic incipit : من كتاب رصد الفوائسي
 معرفة ابقطى القمر لى سنة شئت الخ
 Opus autem
 ex quo excerptum illud de *epactâ*
Lunae petitum est, mihi non innotuit.

K. Philosophici argumenti.

N. CXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 44, p. 10. De eo, olim juncto
 cum n. 47 (ex Willm. Cat.), vide supra p. 147.)

Codex in 8° maj., 277 paginarum, eodem modo
 comparatus atque N. CX (ex Willm. Cat. n. 47);
 vocales itidem hîc sunt additae, sed anni nota simi-
 liter desideratur. Causa, cur cum Codice sequenti
 etiam hunc ad Caput de Philosophiâ retulerim, ex
 ejus argumento quodammodo vago repetatur, quod
 titulo generaliore tantum indicari posse mihi videba-
 tur. Auctor etiam (in Parte 1ma) tam Graecorum, ut
 notum est, quam Arabum more totum ejus argu-
 mentum ad Philosophiam reduxit, ita ut non dubi-
 taverim ejus vestigiis insistere. Continet nempe hic
 Codex 4 opera philosophica, latissimo sensu sumta (1),

(1) 5um, *Elem. Astron. al-Fargānī*, olim Codici junctum,
 nunc separatim exstat sub N. CX (ex Willm. Cat. n. 47).

quae omnes medicum Abū Sahl 'Isā 'ibn Jahja 'al-Masīhī (+ circ. 390) auctorem habent (cf. Wüstenfeld, *Ar. Aerzte*, n. 118, p. 59). Iis autem praemittitur (p. 1—20) brevis tractatus فى أصناف العلوم

الحكمية; litteris nempe rogaverat auctorem vir quidam doctus, Abū-l-Ḥasan Sahl 'ibn Moḥammed 'as-Sahlī dictus, ut ipsi quaedam traderet de divisione disciplinarum philosophicarum, de singularum utilitate et proposito, et de earum libris elementariis. Ut igitur hujus desiderio satisfaceret, tractatum nostrum conscripsit. Sequitur jam (p. 21—84) opus 1um, كتاب أركان العالم dictum; 2um (p. 85—136)

كتاب مبادئ الموجودات الطبيعية; amborum tituli argumentum satis indicant. 3um (p. 137—242) est تلخيص كتاب السماء والعالم, لارسطوطالس, et Maqālāt 4 absolvitur, cf. Wenrich, *de Auctorum Graecorum vers.* p. 147 sq. In hoc Graeci philosophi libro tradendo quamquam Abū-Sahl 'al-Masīhī libere versatus est, systema tamen Aristotelis accurate observare studuit, ne (ut in praefatione testatur) confusio oriretur inter systema quod Aristoteli et quod sibi proprium erat, quodque in libro أركان العالم exposuerat. 4um denique opus (p. 243—277) كتاب أصول علم النبض inscribitur, et, teste Wüstenf. l. l. sub n. 9, etiam in Bibl. Reg. Götting. n. 100 servatur; cf. etiam Cat. bibl. J. P. Bergii n. 6832, 1), p. 438.

N. CXIV.

(Ex Willm. Cat. n. 43, p. 9. Ab hoc emtus est e bibl. J. P. Bergii, cujus vide Catal. p. 437, n. 6828.)

Codex chartaceus in 4°, 54 paginarum, cujus prior pars scripta est charact. نسخى eoque satis

perspicuo, altera vero charact. تعلیق ad نسخی
 vergente. Ligaturâ recenti compactus est orientalem
 in modum; de subscriptionibus vide mox. Continet
 1° (p. 1—7) ایساغوجی, sive tractatum de Logicâ,
 auctore Aṭīro-d-dīn 'al-Abahrī (+ 663) (1). Opus
 est notissimum et in Oriente valde celebratum. Exem-
 plar nostrum, cui multa scholia adjecta sunt, die
 Lunae, 14° mensis Dū'l-higgae, a. 1096 absolutum
 est ab 'Alī ibn-Hosain 'al-Karbalāi. Sequitur 2° (p.
 9—54) Commentarius ad hanc Isagogen, cujus
 Auctor in Codice non memoratur, sed, ut e verbis
 initialibus الحمد لله الواجب وجوده, coll. H. Cal.
 I, p. 503, apparet, non alius est nisi حسام الدين
 (2) حسن (+ 760). In subscriptione (p. 54)
 scriba hujus 2^{ae} partis se prodit شیخ محمود بن
 شیخ ماکم, qui die 18° mensis Ġafar a. 1081 in
 urbe Qazwīn opus suum absolvit. Etiam huic parti
 multa scholia tam inter lineas quam in margine ad-
 scripta sunt, praesertim in initio, quae, uti facile
 apparet, librarius partis prioris exaravit. Confirmat
 hoc nota, ejus manu scripta, quaeque in p. 54 sub
 notâ librarii partis 2^{ae} exstat: قابلت هذه النسخة
 وحدي مع نسخة أخرى من أولها الى آخرها ونقلت

(1) Hic annus traditur in Bibl. Escur. I, p. 188. H. Cal.
 sibi non constat: I, p. 502 ejus mortem in annum circiter
 700, verum III, p. 538 et VI, p. 473 (cf. II, p. 440 sq.)
 in annum circiter 660 incidisse tradit; annus igitur 700

falsus esse videtur. — Pronunciatio الأبهري in Cod. p. 1 et 9
 disertis verbis praecipitur et unice probatur; ea vero locum
 cessisse dicitur formae vulgari, quae usu invaluit: الأبهري;

(pag. 9 eadem verba exstant, quae tradit Fleischer, *Cat. Bibl.*
Dresd., p. 90 in n., coll. *Cat. Bibl. Lips.*, p. 349 in n.)

(2) Sic lege, coll. VII, p. 633 et *Cat. Bibl. Caes. Petrop.*
 p. 70.

منها الكواشي وكان الفراغ منهما يوم التاسع عشر في شهر عاشورا سنة ١٠٩٧ على يد الفقير - - على بن

Isa-goge haecce cum variis Commentariis in quâvis fere bibliothecâ reperitur et Constantinopoli jam edita est. *Hosâmo-d-dîni* Commentarius servatur ex. gr. in Acad. Or. Vind. n. 394, Bibl. Caes. Petr. n. 95(1), Bibl. Lips. n. 33(5) et in multis aliis.

L. Theologici argumenti.

α. Religio Moslimica.

N. CXV.

(Ex Willm. Cat. n. 12, p. 6. Ab hoc a. 1769 emtus est ex auctione erud.ⁱ J. van de Poll Eccles. — Ut e notâ, in involucri obviâ, apparet, hic Codex ante fuit » *Joannis Slicheri Th. F.* » *Ex auctione » Celeberrimi Salomonis van Til.*")

Codex in fol., 427 paginarum, in chartâ Indicâ nitide scriptus charact. نسخى valde perspicuo. Ligaturâ corneâ optime est compactus et bene conservatus. Exhibet *Qorânum*, totum chartâ intermediâ instructum, in quâ versio exstat titulorum singulorum *Sûrarum Qorâni*, manu Slicheri, et praeterea (sed in initio tantum) nonnullorum etiam locorum versio; annotationes Willmeti paucissimae sunt, unde charta illa in plerisque paginis plane alba mansit. Ad finem ultimae *Sûrae* haec subscripsit librarius et

تمت القرآن أع ولن رمضان اشدن
سبت بعد العصر اذ مالم سلوى.

(1) *Erat* الكربلائي مسكنا et الجبائي اصلا (1) in p. 8 docet.

N. CXVI.

(Ex Willm. Cat. n. 13, p. 6. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in fol., 600 paginarum, in chartâ lineatâ scriptus charact. نسخی majori et valde perspicuo. Compactus est ligaturâ orientali et bene conservatus; omni subscriptione caret. Etiam est Qorāni exemplar, idque nitidum.

N. CXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 14, p. 6. Ab hoc a. 1806 emptus est ex bibl. Tullingi v. Oldenbern.)

Codex in fol. min., 712 paginarum, scriptus charact. نسخی majori, manu admodum perspicuâ. Ligaturâ orientali elegantissime compactus est. Anni nota et nomen scribae non memorantur. Est *tertium* Qorāni exemplar idque nitidissimum et auro ornatum. In medio sectionum numero, nempe ad Sur. 18 vs. 74, ubi sectio 16^a incipit, duae paginae auro variisque coloribus eodem splendido modo sunt insignitae, quo in Codicis initio ac fine hoc factum est.

N. CXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 15, p. 6. Ab hoc emptus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 57, n. 1.)

Codex in fol. min., 338 paginarum, charact. Mauritano non eleganter scriptus et tegumento squallido, ex corio nigro facto, tectus; universus Codicis habitus sordidus est. De anno sive librario nihil notatur. Est *quartum* Qorāni exemplar. In initio folium unum excidit, folium nimirum, quod ordine erat tertium; in fine 6 Sūrae desunt.

N. CXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 16, p. 6. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 57, n. 13.)

Codex in 4° min., 825 paginarum, charact. نسخی in chartâ gossyp. optime scriptus manu valde eleganti et perspicuâ. Continetur involuero sordidiore; de aetate et scribâ nulla mentio fit. Est *quintum* Qorâni exemplar.

N. CXX.

(Ex Willm. Cat. n. 20, p. 7. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 4° min., 692 paginarum, in chartâ lineatâ perspicue scriptus charact. نسخی majori et bene compactus ligaturâ orientali. De aetate et scribâ nihil constat. Est *sextum* Qorâni exemplar, in cujus medio, nempe ad Sūr. 18, ut et in ejus initio et fine, duae paginae eodem splendido modo deauratae sunt, quo in N° CXVII (ex Willm. Cat. n. 14) hoc factum esse vidimus. Praeterea ad singularum Sūrarum initium numerus additus est earum آيات , كلمات , حروف , et تنزیل ; sic v. c. ad Sūr. 3 *versus* esse dicuntur ٢٠٠, *vocabula* ٣٤٨, *litterae* ١٤٥٥ et *tanzil* ٨٧.

N. CXXI.

(Hic Codex jam dudum in Bibliothecâ Instituti exstitit, vide ejus Catal. anni 1821, ubi in sectione *Liter. et Antiq. Orient.* memoratur p. 7 l. 4; postea Codd.^{us} MSS. adjunctus est. — E notâ: » *Dithmaro* » *Hackmanno*» (1), in Codicis initio obviâ, novimus quis pristinus ejus possessor fuerit; v. ad N. sq.)

Codex in 8° maj., 680 paginarum, charact. نسخی

(1) Quae plura olim ibi scripta erant, nunc deleta sunt.

perspicue scriptus et ligaturâ orientali bene compactus. Singulae paginae lineis diversi coloris sunt inclusae. De aetate et librario nihil constat. Est *septimum* Qorāni exemplar.

N. CXXII.

(Ex Willm. Cat. n. 17, p. 6. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinî (n. 83), qui eum comparaverat e bibl. Willemsenî, cujus vide Catal. p. 167, n. 1771. — Willemsenî eum emisse videtur e bibl. Letteî, nam hujus manus est, quae in Codicis initio notavit: »*Hoc MSS. mihi dono dedit Doctiss. D. Hackman, pastor Wassenar.*» (1).)

Codex in 8° min., 575 paginarum, charact. نسخى minuto non quidem eleganter, sed tamen perspicue scriptus. Bene compactus est ligaturâ orientali. Ut e subscriptione patet, librarius الحاجى مصطفى بن حسين mense Moharramo anni 1060 eum absolvit. Est *octavum* Qorāni exemplar.

Octo haec exemplaria, quorum nullum antiquitate eminet, vocales, ut vulgo, additas habent. Hac vero desiderantur ob spatium prorsus deficiens in seq.

N. CXXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 18, p. 6. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex formae octogonae, 385 paginarum, spissitudinem habens unius tantum pollicis et latitudinem $1\frac{3}{4}$ pollicis. Tectus est involucro serico cum auro intertexto et servatur in capsulâ rotundâ, ex aere confectâ. Scriptus est charact. نسخى minutissimo,

(1) Dithmarus Hackman (+ 1778) verbi divini Minister fuit in pago Wassenaar ab a. 1736 usque ad 1770, quo rude donatus fuit. Vid. *Boekzaal* anni 1778, p. 175 sq.

qui, licet pro parvâ libri mole satis distinctus, lectu-
tamen valde difficilis est. Librarius in fine notavit,
die 4° mensis Dû'l-qadae se opus absolvisse, sed
annum non addidit; haud dubie tamen recentioris
est aetatis. Est *nonum* Qorāni exemplar.

N. CXXIV.

(Ex Willm. Cat. n. 19, p. 7. Ab hoc emtus est e
bibl. Walraveni, cujus vide Cat. p. 57, n. 14.)

Codex in 4° min., 62 paginarum, in chartâ In-
dicâ scriptus charact. نسخى, additis vocalibus. Te-
gumentum expers est et male conservatus. Anni nota
deest. Continet Sûras quasdam Qorāni, de industriâ
selectas, nempe Sûr. 1, 32, 36, 44, 55, 56, 76
(post hujus finem p. 32 sequuntur nonnullae preces;
tum iterum inde a pag. 39) Sûr. 78 vs. 11 — 84 vs. 10
(particula haecce ab initio et fine est mutila; pag. 49
iterum abrupte incipit a) Sûr. 87 vs. 13—88 vs. 13
(ubi rursus abruptum, paginâ 50 incipiente a) Sûr.
89 vs. 7 — 109 fin. Exordium Sûrae 110 in p. 62
exstat, sed deest pagina, quae cetera continuit.

N. CXXV.

(Ex Willm. Cat. n. 23, p. 7. Ab hoc emtus est e bibl.
E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 87, n. 3.)

Codex in 8° maj., 566 paginarum, charact. نستعليق
nitide et perspicue scriptus et ligaturâ orientali bene
compactus. E subscriptione apparet, Codicem a.
H. 1054 exaratum esse. Continet Partem *priorem* (1)
glossarum, quas سعدى افندى (+ 945) scripsit ad
Commentarium 'al-Baiḡawī (+ 685) in Qorānum;
cf. H. Cal. I, p. 477. Haec pars percurrit inde a

(1) In subscriptione hoc volumen dicitur النصف الأول من
حاشية سعدى افندى المرحوم على القاضى البيضاوى.

Sūr. 11 usque ad Sūr. 28 (a Sūrâ enim 11ma Auctor initium fecit) et a. 941 composita est. Hoc enim effici potest e verbis (1), quae statim in Codice post ultima 'al-Baiḡāwiz' verba: عن النبي صلعم من قرأ: تم ما يتعلف بسورة: leguntur: القصص بطسم القصص القصص بعون الله كاشف القصص يوم الخميس ١٨ جمادى الآخرة لسنة ٩٤١ وقد جاء الخبر قبله بيوم بانهزام العدو ووصول (ووصول ل.) السلطان آيده الله وقهر عداه الى حوالى بغداد بالخير والسلامة. — In margine passim scholia adscripta sunt.

Aliud hujus operis exemplar mihi non innotuit.

N. CXXVI.

(Bibliothecae Instituti dono datus a Viro Cl. Nic. Guil. van Kampen, cui item 18 Nov. 1834 dono missus erat Bataviâ ab H. J. Meyndertsio.)

Codex in fol., 576 paginarum, perspicue scriptus charact. نسخى sine anni aut scribae indicio. Servatur in involuero ex rubro corio facto, quocum tamen non colligatus est. Continet تفسير الجلالين, s. Commentarium in Qorānum a duobus viris doctis, جلال الدين dictis, factum. Prior جلال الدين محمد (+ 864) initium fecerat a Sūr. 18 et, Commentario ad finem Qorāni absoluto, manus operi admovit ut Sūras 1—17 etiam

(1) Haec verba, quae librarius sine dubio in exemplari, unde suum descripsit, invenit, fortasse ipsius Auctoris sunt. De iis quae ibi traduntur cf. v. Hammer, *Gesch. d. Osm. R.* III, p. 149.

Commentario illustraret. Sed Sūrā 1ma et paucis versibus Sūrae 2^{ae} vix absolutis, morte impeditus fuit, quominus opus perficeret. Hoc itaque a. 871 fecit alter ille جلال الدين, nimirum 'as-Sojūtī (+ 911), Commentario conscribendo ad Sūr. 2—17 (1). — Ut

(1) Vides me prorsus dissentire ab Hāgī Cal., qui (II, p. 358) Commentarium in Sūr. 2—17 'al-Mahallī, reliqua omnia 'as-Sojūtī tribuit. Eum vero, haec scribentem, errasse patet ex ipsius 'as-Sojūtī testimonio, inserto libro حسن المحاضرة، في اخبار مصر والقاهرة، Codd. Lugd. Bat. 113 f. ۱۳۳ v. et 376 p. 204. Ibi in vitā 'al-Mahallī de libris disserens, quos hic non absoluit, de libro nostro haec tradit: واجلّ كتبه التي لم تكمل تفسير القرآن كتب منه من اول الكهف الى اخر القرآن في اربعة عشر كراسا في قطع نصف البلدى وهو ممزوج مكوّن في غاية الحسن وكتب على الفاتحة وايات يسيرة من البقرة وقد كملته بتكملة على نمطه من اول البقرة الى اخر الاسراء. Verum non tantum hinc, sed jam ex ipsā praefatione, quam 'as-Sojūtī Commentario nostro praefixit, luculenter patet Hāgī Calīfā errasse; haec enim ibi leguntur: هذا ما اشتدت اليه حاجة الراغبين في تكملة تفسير القرآن الكريم العظيم الذى الفه الامام العلامة جلال الدين محمد بن احمد الماحلى الشافعى رحمه الله تعالى وتتميم ما فاتته وهو من اول سورة البقرة الى اخر سورة الاسرى unde mirari subit, Catalogorum auctores et praesertim Tornbergium, p. 251 ipsam illam praefationem edentem, in eundem Hāgī Calīfā incidisse errorem. — Eandem sententiam porro confirmat subscriptio 'as-Sojūtī, quae in Codd. nostris et sine dubio etiam in aliis exemplaribus operi absoluto i. e. Sūrae الاسرى

quisque ex dictis intelligit, Sūra 1^a, si operi 'al-Mahallīi jungitur, ultimum in Codicibus locum occupare debet, et hoc revera factum esse probat Cod. Lugd. Bat. 761. In aliis vero exemplaribus, ut ordo recte procedat, operi 'as-Sojūtīi praemittitur et hoc in Cod. nostro et seq. locum habuit. Glossae nonnullae marginales in hoc nostro exemplo sunt additae.

N. CXXVII.

(Bibliothecae Instituti dono datus a Viro Cl. Nic. Guil. van Kampen, cui, uti Num. praec., dono missus erat Bataviā ab H. J. Meynderisio.)

Codex in fol., 249 foliorum, bene scriptus charact. نسخی, sed minus bene conservatus nec decorā ligaturā compactus. Anni notā caret. Continet idem opus, de quo sub N. praeced. dictum est, itidem glossis instructum. Ipsum opus incipit a fol. 11 v.

s. 17^{mae} subjungitur; haec tamen Hāgī Calīfam aliosque fugisse videtur, licet nihil magis in promptu erat post ea, quae Auctor in praefatione monuerat, quam hunc locum evolvere. — Cum dictis denique prorsus conveniunt, quae librarius in Cod. nostro praefatur: هذا الكتاب تفسير للعظيم للشيخين الامامين الجلالين جلالى الدين ماحمد بن احمد المحلى وعبد الرحمان بن ابى بكر الاسيوطى نفع الله بهما كان الشيخ جلال الدين المحلى قد بدأ فيه من سورة الكهف الى اخر القرآن الكريم وقد بدأ بفاتحة الكتاب بعد ذلك فاحترمته المنية قبل تكميل فكملة الشيخ جلال الدين عبد الرحمان الاسيوطى تكميلا مناسبا وقد كان تفسير الفاتحة فى اخر قطعة الشيخ جلال الدين المحلى فقدمتها هنا لانها ام القرآن ۞

et absolutum est in fol. 240 v.; folia illa prima et ultima varia offerunt, in his initium Qor'āni (Sūr. 1 et 2 init.), preces cet.

Alia Commentarii nostri exemplaria: Upsal. 387; Mus. Brit. 78(1), 79 et 80; Escur. 1293, 1306, 1360, 1417 et 1418; Bodl. (Uri) 47, 51, (Nic.) 9 et 18; Napol. (ap. Hammer, *Lettere*, II, p. 8); Lugd. Bat. 761.

N. CXXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 21, p. 7. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Cat. p. 53 n. 28.)

Codex in 4°, 317 paginarum, in chartâ gossyp. scriptus charact. نسخى perspicuo, additis vocalibus. Bene conservatus est, sed sordide compactus. Anni notâ scribaeque nomine caret. Continet 1° (p. 1—256) كتاب تراجم الاعاجم, cujus Auctor (in Codice non memoratur) ab H. Cal. II, p. 273 vocatur زین المشايخ محمد بن ابی القاسم البقالی الخوارزمی (+ 562). Initium bene in Cod. nostro H. Califae (male in ed. Flügelii) traditur: الحمد لله مانح

الأعلاق وفاتح الأغلاق الخ. Exhibet hic liber interpretationem Persicam omnium vocabulorum Qor'āni, sed, ut brevitati studeatur, haec semel tantum explicantur, ibi nempe, ubi primo loco exstant. Omnes Sūrae ab initio usque ad finem sic percurruntur, sed alio plane ordine quam editae sunt, nimirum exordium quidem ducitur a سورة الفتح, sed tum sequitur سورة الناس, tum سورة الفلق, tum سورة الاخلاص, et sic porro, atque ultimae sunt سورة النساء

سورة البقرة et آل عمران. Auctor ergo a Sūris minoribus ad majores progressus est. Inter lineas ejusdem librarii manu litteris minoribus sive grammatica explicatio, sive Turcica interpretatio nonnullarum vo-

cum et dictionum passim adscripta est. — Alterum hujus operis exemplar servat Bibl. Lugd. Bat. n. 577; hoc vero, 2° H. 700 exaratum, textum exhibet non raro a nostro diversum. Sequitur 2° (p. 258—307)

vocabularium, قُطْبِيّ الفاظ inscriptum, quo alphabetico ordine voces eae Arabicae, quarum frequentissimus usus est in sermone et epistolis, Persice explicantur (1). Incipit hoc modo: بعد از ستایش و سپاس و درود بی حد و قیاس این کتاب مختصر در بیان معانی الفاظ تازی که در الج 3° (p. 308—317)

Tractatus Arabicus, ne spatium in fine Codicis vacuum relinqueretur, alienâ manu ultimis foliis inscriptus, sed mutilus. Vocabula opusculi cujusdam theologici fuse explicantur. Quod vero opusculum hîc illustretur, e Codice non apparet.

N. CXXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 24, p. 7. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 87 n. 4.)

Codex in 4° maj., 521 paginarum, scriptus characterه نسخی, ad نستعلیق vergente, plerumque additis vocalibus. Ligaturâ orientali, ex corio confectâ, compactus est. A fine mutilus anni notâ quoque caret, sed ad antiquiores mihi videtur esse referendus. Continet partem operis notissimi جامع الصغیر auctore al-Boṭṭārī (+ 256), v. H. Cal. II, p. 512 sqq. Ab initio inde usque ad finem circiter libri 15ⁱ Partis 1^{mae} (ex indice clar.ⁱ Krehl in Z. d. D. M. G. IV, p. 1—32) procurrit. In medio enim Capite, باب كلام الامام والناس فی خطبة العيد, in-

(1) Male in Cat. Willmeti p. 14 n. 76 in f. hic liber »Grammatica Persica» vocatur.

scripto, desinit verbis **وَعَرَفْتُ أَنَّ الْيَوْمَ يَوْمُ أَكْلٍ وَشَرِبٍ**.

In Codicis margine complura exstant scholia, quae vero an ex *al-Kirmānī* (+ 786) Commentario, **الكوكب الدراري** dicto (v. H. Cal. l. l. p. 523), cujus in pag. 1^a mentio fit, petita sint, definire nequeo, quia hujus Commentarii exemplar in Bibl. nostrâ non servatur. Exstat vero in Bibl. Goth. n. 69, 28, Bodl. (Uri) n. 90, 91, (Nic.) n. 40, 41. Ipsius *al-Bocārī* operis, cujus editionem parat cl. Krehl, exemplaria, fere ubique obvia, enumerare supervacaneum videtur.

N. CXXX.

(Ex Willm. Cat. n. 29, p. 8. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinī, qui eum sibi comparaverat e bibl. Willemssenī, cujus vide Catal. p. 166 n. 1808. — Willemssenus autem eum emissee videtur e bibl. Adr. Relandī; hujus enim manus in fol. l r. comparet, ubi titulum praefixit; memoratur hic Codex in Catal. Librorum ejus Mss., p. 5 n. 9 (cf. Index Mss. ejus libro *de Relig. Mohammed.* subjunctus, n. VII). Relandus denique eum emit e bibl. J. Gollī; v. Cat. Mss. ejus, ubi inter Miscellan. in folio p. 15 n. 82 noster exhibetur liber (1).)

Codex in 4° maj., 203 paginarum, charact. نسخى nitidissime scriptus et bene compactus. De librario et aetate, quamquam nihil in Codice monetur, vide supra ad N. CXI (ex Willm. Cat. n. 50) ibique not. 1 (2). Continet 1° (p. 1—195) تسهيل المقاصد.

(1) Alterum enim exemplar, quod inter Incomp. in 4° p. 24 n. 4 memoratur, est, nisi fallor, Cod. Lugd. Bat. 1284 (in 4° min.), de quo vide mox.

(2) Hinc apparet, quo jure in Cat. Willemssenī l. l. dicatur: »videtur scriptus esse manu J. J. Reiskii" (!), conjectura, quam series possessorum jam refutat.

شهاب الدين أبو العباس أحمد لزوار المساجد،
 (808 +) ابن عماد بن يوسف الاقفهسي الشافعي
 v. H. Cal. II, p. 295. De Auctore, vulgo ابن العماد
 dicto, v. 'as-Sojūti in المحاضرة (Cod. Lugd.
 Bat. 113 f. 191 r. et v.). Hoc opus, anno H. 786
 compositum, et in أبواب et فصول divisum, agit de
 iis, quae observanda sunt Moslimis templum visitan-
 tibus. Post doxologiam sic incipit: وبعد فحقت على
 كل مسلم ان يتعلم آداب زيارة المساجد، وما يتعلق
 بها من الاحكام والمقاصد، فليس الخ
 Relandus sectionum titulos passim vertit latine. 2°
 ejusdem Auctoris. انهن الكلمات الطيبات (p. 196—203)
 illae, sic dictae, sunt formulae الحمد لله، سبحان الله،
 لا حول ولا قوة الا بالله et الله اكبر، لا اله الا الله
 de quarum vi et efficaciam igitur in hoc libro disseri-
 tur. Opus vero hocce, H. Califae, ut videtur, igno-
 tum, in Codice nostro mutilum est. Utriusque ope-
 ris Auctoris nostri nullum aliud exemplar mihi inno-
 tuum nisi quod exhibet Codex, olim Schultensii, nunc
 Lugd. Bat. 1284(5) et (6) (1). In hoc inde a fol. 22
 usque ad f. 114 r. opus prius reperitur, a° H. 874
 ab ابو الخير بن محمد الدمشقي، qui Meccae de-
 gebat, scriptum, quod fol. 115 v. — 118 v. statim
 alterum excipit, eadem manu scriptum, sed, ut
 exemplar nostrum, abrupte desinens. Codex noster
 Amstel. sine dubio ex hoc Codice Lugd. Bat. de-

(1) In Bibl. enim Bodl. (Nic.) n. 19 in f. nihil nisi titulus
 operis prioris exstare videtur.

scriptus est. Non solum enim textus, quem multis in locis contuli, in utroque Codice prorsus convenit, sed eadem quoque vocabula omittuntur, imo *alterum* illud opus in utroque exemplari eodem loco desinit. Tantummodo scriba Codicis nostri satius duxit ultimum articulum (3 lin. postrem.) omittere, quam illum imperfectum, ut in Cod. Lugd. Bat. exstat, lectoribus communicare.

Quid ex hac disputatione, quod attinet ad Cod. illum Schultens. 1284, sequatur, quisque jam videt. Sec.^o 17 in patriâ nostrâ jam adfuit et probabiliter pertinuit ad ipsam Golii bibliothecam.

N. CXXXI.

(Ex Willm. Cat. n. 32, p. 8. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinzi (n. 64), qui eum sibi comparaverat e bibl. Willemseni, cujus vide Catal. n. 1777, p. 167.)

Codex in 4° min., sed latior quam longior, 532 paginarum, scriptus charact. Mauritano majore et perspicuo, additis vocalibus. In singulis paginis 7 tantum lineae exstant. Bene conservatus est et compactus ligaturâ orientali, e corio nigro factâ. Anni notâ caret. Continet 1° (p. 1—262) دلائل الخيرات

وشوارق الانوار فى ذكر الصلاة على انبىء المختار, auctore ابو عبد الله محمد بن سليمان بن ابي بكر الجزولى (870 +), v. H. Cal. III, p. 235 sq. De hocce opere, in Oriente valde celebrato, v. Fleischer, *Cat. Dresd.*, p. 43. Alia exemplaria praeter N. seq. non solum in Bibl. Lugd. Bat. 1220 (v. Weijers in *Orient.* I, p. 327 sq.), 1335(1), sed in quavis fere Bibliothecâ exstant. — 2° (p. 263—271) preces peccatori afflicto fundendae; post bismillam introductio incipit: روى ان من كثرت ذنوبه

الكواكب الدرية، (p. 273—322) 5° — وأصابته النج
 s. carmen *al-Borda*, auctore
 Šarafo'd-dīn Abū Abdollāh Moḥammed 'al-Būcīrī
 (+ 694), v. II. Cal. IV, p. 523 sqq. Opus notissi-
 mum, jam saepius editum. De alio exemplari v.
 supra ad N. XCVII (ex Willm. Cat. n. 124). —
 4° (p. 325—332) varia, nempe عشرون صفة, *attri-*
buta, quae cum eorum *oppositis* p. 331—332 re-
 currunt; mox فرائض الكتب المنزلة, قواعد الاسلام
 فرائض (1) deinceps enumerantur. فرائض الصلاة et الوضوء

N. CXXXII.

(Ex Willm. Cat. n. 33, p. 8. Ab hoc emtus est e
 Bibl. Bruinii (in cujus Cat. eodem fasciculo con-
 tinetur ac n. 27, 28, 34, 36 et 87), qui eum
 sibi comparaverat e bibl. Willemseni, cujus vide
 Catal. n. 1776, p. 167.)

Codex minor quam praecedens in 4°, item latior
 quam longior, 324 paginarum, charact. Mauritano
 bene scriptus et compactus ligaturâ orientali, e corio
 nigro confectâ. In quâvis paginâ 7 tantum lineae
 exstant. In subscriptione legitur absolutum esse hoc
 exemplar die Lunae, 10° mensis Ğomādâe alterius
 a. 1153 ab Hispano quodam. Continet eundem li-
 brum, de quo ad N. praec. sub n. 1° sermo fuit.
 Ante ipsum opus in 8 pagg. aliâ quam librarii manu
 (item Maurit.) diversa monita salutifera (فائدات) ad-
 scripta sunt.

(1) Haec aliaque similia item exstant in libro, cui titu-
 lus: *Introductio in jus Malakiticum*, auctore الشيخ الامام
 عبد الباري العشماني الرفاعي, Codice Relandi (Cat. Mss.
 p. 11 n. 17).

(Ex Willm. Cat. n. 25, p. 7. Ab hoc emtus est e
bibl. Walraveni, cujus vide Cat. p. 57, n. 2.)

Codex in fol., 305 paginarum, in chartâ lineatâ oharact. نسخی perspicue et eleganter scriptus, additis vocalibus. Bene conservatus est, sed nunc dissolutus a ligaturâ coriaceâ orientali, qua continetur. E subscriptione (p. 296) apparet, librarium عثمان بن عبد الرحمن eum absolvisse die Solis, 13° mensis Sabānis a. 1088. Exhibet acrem disputationem contra Christianos. Auctor, أبو الفضل المالکی السَّعُودِي، qui a^o 942 hanc composuit, in praefatione narrat, opus e. t. «مَنْ حَرَّفَ الْإِنْجِيلَ» auctore أبو البقاء صالح بن الحسين الجعفری (v. H. Cal. II, p. 249) ipsi ansam simulque materiem praeuisse ad eam conficiendam. Ut Lector de hoc libro, qui ingenii acumen et doctrinam minime vulgarem Auctoris prodit, melius judicare possit, argumentum ejus totum tradam. Divisus est in *introductionem*, 10 *capita* et *conclusionem*. *Introductio* (p. 4—23): «agit de notionē verborum: Pater, Filius, Deus, Dominus, adoratio et peccatorum condonatio, et probatur ex ipsis Literis Sacris hanc non eam esse, quae Deitatem Christi postulet. *Caput* 1um (p. 23—46): فيما «ما ورد موعهًا من الفاظ الانجيل» verba Euan- geliorum authentica affert, e quibus patet, Jesum Deo esse subordinandum. *Caput* 2um (p. 46—78): «مواطن التحريف» de locis Euangeliorum corruptis agit. *Caput* 3um (p. 78—94): في ابطال «وذكر ما فيه من الالحاد»

turae divinae et humanae in Christo conjunctione e
sententiis Jacobitarum, Melchitarum s. Catholicorum
et Nestorianorum. Dogma item de Trinitate impu-
gnatur. *Caput 4um* (p. 94—110): « في ابطال امانتيم ،
اثبات confessionem fidei , quae dicitur
Nicaena , vehementer perstringit. *Caput 5um* (p. 110
—138): « في اثبات نبوته ورسالته ، بما اظهره من :
« enervare studet argumenta pro sum-
mâ Christi dignitate ex ejus miraculis petita. *Caput*
6um (p. 138—165): « في انه ما اتى بعجيب منها الا :
« (بمثليها Cod.) المرسلون ، واتى به من امة
« docet Christum nullum mi-
raculum edidisse , quod cujusve simile alius non item
patraverit. *Caput 7um* (p. 165—199): « في ان المسيح
« mortem crucis وان قصد وطلب ، ما قتل ولا صلب ،
negat deque ejus necessitate dubia profert. *Caput*
8um (p. 199—212): « في الادلة على ان المصلوب الشبه ،
« وانه على قتليه عند قتله اشتبه ، والدلالة على رفعه
« argumentis proba-
re sibi proponit non Christum , sed alium ei simi-
lem cruci esse affixum. *Caput 9um* (p. 212—236):
« في فضائح النصراني واليهود وحيل الرهبان ، وما روة
« complura dogmata et diversas opiniones
memorat , quae inter Judaeos et Christianos repe-
riuntur , horumque dogmatum turpitudinem indicare
conatur. *Caput 10um* (p. 236—278): « في البشائر
22 *

بالنسخة المحمدية، (1) agit de Mohammedis adventu tam in Veteri quam in Novo Foedere annuntiato. *Conclusio* (p. 278—304): فى ذكر

معجزات منه عليه الصلاة والسلام لم يسبق مثلها لنبي ولا لرسول بل هى اعجاب واغرب، شاهدة بآته الاعتراف de miraculis disserit, a Mohammede editis. — In fine libri, ubi librarius pauca adjecit, inter alia decalogus Arabice vertitur.

Hujus Operis, quod Theologis pretio minime caret, alia exemplaria tantummodo exstant in Bibl. Bodl. (Uri) n. 131 (cf. A. et E. II, p. 569) et 167.

N. CXXXIV.

(Ex Willm. Cat. n. 7, p. 6. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 57, n. 12.)

Codex in 4°, 101 paginarum, in chartâ orientali charact. نسخى negligentissime at satis perspicue exaratus, manu sibi minime constanti. In subscriptione librarius testatur se Codicem absolvisse *tempore occasûs Solis die Martis 5° mensis Gomâ-dâe* 1^{oris} a. 987. Exhibet النصيحة الايمانية، فى

نصر بن يحيى بن اuctore، فضيحة الملة النصرانية، v. Hāgī-Cal. Tom. VI, p. 551 sq. Liber hicce, praecedenti similis, eodem quoque modo etiamsi multo brevius idem argumentum tractat, sed longe abest ut tanti pretii sit. Necessitudinem inter utrumque opus comperi

(1) Sic in Codicis initio, ubi capita enumerantur; mox in ipsius hujus Capituli inscriptione pro *بالنسخة* legitur *والعزة*.

(2) Codicem frustra perlustravi ad aetatem Auctoris magis definiendam.

nullam. Auctor, qui ipse antea religionem Christianam professus erat, sed deinde Islāmum amplectebatur, mox acerrimus novae religionis propugnator evasit. Deo, tanti beneficii auctori, gratias agit quam maximas, atque e tenebris creptus et in clarā luce obambulans, ipse nunc quoque e re suā esse judicavit aliis item errores detegere, in quibus eheu! ipse tam diu versatus erat. Tractatum itaque sive *compendium* nostrum conscripsit, idque divisit in 4 sectiones, quarum 1^a (p. 9—24) agit في مذاعب في دعائهم وتناقض 2^a (p. 24—52), انصاري واعتقادهم فيما ذكره 3^a (p. 52—92), كلامهم واختلاف اقوالهم من معجزات المسيح عليه السلام وادعائهم فيه الالهية, وذكر ما كان لغيره من الانبياء من المعجزات et في الدلائل على نبوة سيد المرسلين 4^a (p. 92—101) من التورية والانجيل. Aliud hujus operis exemplar mihi non innotuit.

N. CXXXV.

(Ex Willm. Cat. n. 30, p. 8. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinzi (n. 62), qui eum sibi comparaverat e bibl. Willemseni, cujus vide Catal. p. 166, n. 1807. — Historiam porro Codicis illustrant verba, in ejus initio obvia: »Κτήμα Jacobi Meieri Anno 1705 die 6 Aprilis." cet.)

Codex in 4°, 626 paginarum, charact. نسخى V bene scriptus et compactus ligaturā orientali, e corio nigro factā. De scribā aut aetate nihil notatur. Continet اuctore غنية المتملى، في شرح منية المصلى، "Ibrāhīm ibn Mohammed al-Halabī (+ 956), v. H. Cal. VI, p. 227 sq. Auctor ex hoc majore Commentario deinde etiam minorem (1) excerpit, qua-

(1) Epitome illa, quam exhibet Cod. Lugd. Bat. 1512, edita est Constantinopoli a. H. 1239 (1824), cf. *Orient.* I, p. 317 in n. Illam item exhibent Codd. Bibl. Dresd. 185 et 225.

propter major Commentarius, qui hoc exemplari continetur, in exteriore margine tam superiore quam inferiore الحلبى الكبير dicitur. Opere absoluto (p. 1—505), sequuntur (p. 506—626) *Supplementa*, eâdem manu scripta, et sic incipientia: تتمات فيما يكبره من القراءة فى الصلوة وما لا يكبره فى القراءة يكبره من الصلوة وفى الخارج. Haec tamen Supplementa, in quibus nonnullae quaestiones fusius tractantur, non integra sunt; in fine enim aliquot (sed paucae, ut videtur) paginae exciderunt. — Commentarii majoris aliud exemplar exstat in Bibl. Upsal. 442(2). An idem statuendum sit de Codd. Bodl. (Uri) 137, Caes. Vindob. (Hammeri) 264 et 270, Paris. (apud Flügel, *W. Jahrb. d. Lit.* Vol. 92, *Anz. Bl.* p. 55, n. 14) et Goth. 99 (epitome?) alii videant.

N. CXXXVI.

(Ex Willm. Cat. n. 26, p. 7. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 603, n. 6980.)

Codex in 8°, 268 paginarum, scriptus caractere نسخى, sed Persarum more ad تعديل vergente. Quamquam a pag. 2—67 duodecim, a pag. 68 usque ad finem viginti et plures lineae in singulis pagg. reperiuntur, neque scriptura ubique prorsus eadem est, nihilominus eadem manus omnia mihi videtur exarasse, eaque non obscura quidem, haud tamen ubique lectu facillima. Codex ceterum ligaturâ, e corio factâ, compactus est et bene conservatus; de scribâ vero et aetate ejus nihil constat. — Si fidem habes iis, quae Willmetus in fol. 1° (cf. Cat. edit.) notavit, Codex offert » *Commentarium in Osoul*, « sive fundamenta religionis et juris Muhammedici, » auctore Ali ibn Muhammed ibn Ibrahim ibn Aban » *Razi alkelani*.» Haec Willmetus scripsit, quoniam in ipso illo folio 1° r. (aliâ quam librarii ma-

nu) haec leguntur : (1) شرح اصول كلنى , et in p. 9
 قوله على بن محمد هو : ipsius libri haec occurrunt : على بن محمد بن ابراهيم بن ابان الرازى (الكلنى)
 (الكلنى) (ubi istud الكلنى eadem manu alienâ
 tanquam emendatio supra lineam scriptum est). Gra-
 vis autem me tenet suspicio , omnia , quae hîc de
 argumento et auctore libri traduntur , commentitia
 esse. Jam primum mihi plane ignotum est nomen
 relativum كلنى ; deinde apud H. Califam neque in
 Articulo اصول , nec quantum scio alibi , ulla de hu-
 jusmodi libro aut de ejus nominis scriptore mentio
 fit , ac denique locus e pag. 9 descriptus non aucto-
 rem libri , Commentario hîc illustrati , indicare vide-
 tur , sed pertinere ad alium virum , a libri auctore
 citatum : ibi nimirum in ejus libro mentio fiebat de
 على بن محمد , et jam Commentarii auctor addidit
 هو على الخ . Sententiam igitur Willmetz has ob
 causas reprobanti , mihi tamen non contigit certius
 quid deprehendere. Nihil enim ex initio libri , sic
 (sine inscriptione) incipientis : الحمد لله رب العالمين
 والصلوة على سيد المرسلين وخاتم النبيين محمد
 وآله الطيبين الطاهرين قوله المكمود لنعمته المعبود
 , لقد رته لما كان انعامه باعثا لان يحمد الخ
 potest , nisi huic libro inesse Commentarium in
 alium librum , inter cujus prima verba fuerint
 المكمود الخ (2) , quae Commentarii auctor explicat

(1) Eadem in tergo Codicis exstant et in summo margi-
 ne exteriore foliorum (: اصول كلنى) ; in inferiore folio-
 rum margine : حاشية (P) اصول فى , cetera autem
 obscuriora sunt , quam quae , a me certe , legi possint.

(2) Verba , quae post haec explicantur , sunt : المطاع فى :
 المرهوب لجلاله et سلطانه .

illis الخ كان الخ. Et sic in seqq. identidem citat per قوله verba auctoris sui, quae ille nunc fusius nunc brevius illustrat. Quod vero ad argumentum et divisionem libri attinet, memorabilis est locus, qui

p. 265 in f. exstat: كتاب هذا آخر ما علقناه على العقل والعلم والتوحيد من كتاب الكافي ويتلوه كتاب الحاجة ان شاء الله تعالى. Hinc enim, coll. inprimis p. 5, 48 sq. et 120, apparet priorem libri partem agere de scientiâ in universum, de erudito, ejusque laude et requisitis cet., alteram de Dei unitate. كتاب الحاجة, qui hanc postremam partem excipere debuisset, fere prorsus desideratur; statim enim in ipsius initio Codex noster abrumpitur. Jam porro e loco, e p. 265 citato, coll. rursus p. 49 et 120, paene certo efficeret, librum, de cujus partibus modo vidimus, ipsum الكافي appellatum fuisse, at inter libros hoc nomine insignitos nullum novi, qui noster sit. Suum ergo locum nostro libro assignare e solo Codice nostro mihi non contigit. Aliis, pluribus subsidiis instructis, ut res melius cedat lubenter opto. Hoc tantum addo, Commentatorem vixisse post Sec. H. 6um, quippe qui p. 2 al-Motarizî citat, a^o 610 mortuum (1).

(1) Alii, quos vidi citatos, sunt: p. 12 علي بن محمد 49 محمد, ابن عبد الله بن اذنيه من مشايخ الكليني علي بن عقبة بن قيس بن سميان 142, ابن يعقوب طاهر بن حاتم بن ماعويه 145, ابن ابي زناجه (?), ابو جعفر ابن بابويه et انقرويني (v. H. Cal. IV, 110 et 270), cui hîc et p. 155 adscribitur كتاب التوحيد 155, سليمان (سليم) مولى طربال 204, et محمد بن يحيى

N. CXXXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 31, p. 8. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 603, n. 6979.)

Codex in 8° maj., 67 paginarum, charact. نسخى perspicue scriptus, additis vocalibus, et bene conservatus. De scribâ et aetate nihil notatur. Continet brevem tractatum de iis, quae inter precandum observanda sunt, divisum in *introductionem*, 3 *sectiones* et *conclusionem*. Post *bismillam* sic incipit : الحمد لله رب العالمين — اما بعد فهذه رسالة وجيزة فى فرض الصلوة اجابةً لالتماس مَنْ طاعته حتم وجيزة. Auctor vero nullibi memoratur. In Codice adjicitur explicatio vocum Persica interlinearis. Sine dubio est idem libellus, quem exhibet Cod. Bodl. (Uri) 145(1), coll. II, p. 570.

N. CXXXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 28, p. 7. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinii (continebatur fasciculo 81*), qui eum sibi comparaverat e bibl. Willemseni, cujus vide Catal. p. 167, n. 1773. — Historiam Codicis porro illustrant verba, in fine obvia : »dit boeckjen is ge-comen uyt een Turckse prijs bij het fregat den Arent A°. 1694 in de middellantse zee veroverd.»)

Codex in 8° min., 216 paginarum, iis nempe exceptis quae, ut praesertim in fine libri, vacuae relictæ sunt. Manu rudiore valde negligenter scriptus est in chartâ Europaeâ caractere Mauritano. Occidentali more ac bene compactus est ligaturâ pergamenâ. Neque anni nota neque scribae nomen memoratur. Codex adversaria exhibet, in quibus quis varia theologica et magica notavit in proprios

usus. Incipit p. 1 a فائدة لجميع الامراض والاسقام ;
 similia sequuntur usque ad p. 10. — Inde a p. 11
 exstat proluxa narratio, quae percurrit ad p. 114 et
 tota ficta est in laudem Mohammedis, ut nempe
 significetur, secula ante ejus missionem praeterlapsa
 ejus gloriam jam praedicasse. Vir enim ابو لوقيه
 dictus, Israëlita, et patris in regno successor, a
 patre moribundo admonitus erat, ne e 7 aedificiis
 aperiret quod ordine erat ultimum. Filius non obe-
 divit, aedificium aperuit, et ecce tabernaculum,
 quod arcam complectebatur, in quâ latebat liber.
 Hoc lecto protinus summam Mohammedis dignita-
 tem cognovit, regnum vicario tradidit et Prophetam
 quaerendi causâ iter suscepit. Multa jam mirabilia
 et inaudita experitur, donec tandem dorso avis in-
 sidens ex itinere redit et cuncta quae vidisset cum
 suis communicat. — P. 115—133 nonnulla ex tra-
 ditione referuntur de precum praestantiâ. — Inde a
 p. 133 usque ad finem non nisi magica occurrunt,
 arcte, ut solent, cum theologicis cohaerentia. Sunt
 preces, quibus fuis omnia mala avertas et bona
 quaevis accipias. Istiusmodi amuleta, sive praecepta
 magica حجاب (1) exstant p. 133 :
 حجاب للبيع والشراء وعقد p. 137 , للقبول الخ
 , الحديد وعقد الالسنة وللدخول على السلاطين الخ
 , حزر الناقة للحسن p. 147 , حجاب للقبول الخ p. 143
 , عقد الحديد p. 151 , ابن على بن ابي طالب رضى
 p. 155 , قبول عظيم p. 159 , حجاب النبى صلعم
 ابو عبيد الله ex traditione viri docti حجاب انوار
 , محمد بن عبيد الحق الصنهاجى amuletum gra-
 vissimum summaeque utilitatis, p. 178—196 تهليل

(1) Notum est, hanc significationem voci حجاب inesse,
 quamquam haec in Lex. Freytagii desideratur.

القران العظيم , de formulae لا اله الا الله , 37^{ies} in al-Qorāno obviae, vi atque efficacîa, p. 197 حجاب

دنيال عس, quod Daniëlis amuletum inde a p. 201 usque ad Codicis finem alia magica excipiunt, in quibus denuo (p. 202 sqq.) قبول عظيم apparet.

CXXXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 37, p. 9. Huic dono datus est a. 1797 ab Ant. de Rooy, Rect. Gymn. Hard.)

Codex in formâ minimâ, 63 paginarum, non male scriptus in chartâ gossypinâ caractere Africano, et bene compactus ligaturâ recentî orientalem in morem. De aetate scripti Codicis nihil relatum est. Continet p. 1—17 تهليل القران العظيم, vide Num. praeced. p. 178—196. — Inde a p. 17—21 mentio fit de 99 nominibus Dei, sed item in usum magicum, nam من احصاها دخل الجنة بغير حساب. Haec deinceps enumerantur. — P. 22—49 visio nocturna viri docti عبد الرحمان الثعالبي quae, ut ea quae a p. 49—57 et a p. 58 usque ad finem leguntur, usui magico inserviunt.

N. CXL.

(Ex Willm. Cat. n. 36, p. 9. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinî, in cujus Catal. hic eodem fasciculo continebatur ac n. 27, 28, 33, 34 et 87.)

Codex in 4° min., 15 paginarum, scriptus in chartâ Indicâ caract. نسخى majore, manu perspicuâ. Ligatus est ligaturâ recentî orientalem in morem. Anni notâ scribaeque nomine caret. Liber preces continet Malaïcis destinatas. Sic incipit:

اللهم صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ اَعُوذُ بِاللّٰهِ
من الشيطان الرجيم الخ

23 *

N. CXLI.

(Ex Willm. Cat. n. 137, p. 21. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Codex in 8° min., 22 paginarum, charact. نسخى bene scriptus et tegumento serico tectus. De aetate ac scribâ quamquam in Codice nihil notatur, aliunde tamen mihi innotuit, Stephanum Schultziū a° 1753 Qāhiræ eum exarasse. Hic enim in suo diario (Num.°, qui ex Willm. Cat. est n. 196, p. 889 sq.) narrat, doctissimum Hockerum die 30mo mensis Augusti ipsum hoc opus describendum ei tradidisse, quem laborem, statim inchoatum, mox die 1° mensis Septembris (l. l. p. 897) absolvit. Liber inscribitur قصة البهلول et continet, versibus interpositis, meditationes religiosas poëtae Moslimici, Bahlul dicti (1). — Willmetus versionem Latinam hujus opusculi inchoaverat, cujus particula exstat in chartulâ separatâ 2 paginarum et dimidiâ, quae Codici inserta est. In hac versione, ut ipse adscripsit, multa adhuc emendanda sunt.

β. Religio Christiana.

N. CXLII.

(Ex Willm. Cat. n. 2, p. 5. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 57, n. 11. — In folio 1° r. legitur: » Liber Joannis Boreel middelburgensis 1597." (2))

Codex in 4°, 360 paginarum, charact. نسخى

(1) Schultzius (l. l. p. 897) haec de eo tradit: »er ist einer von den besten Poëten hier in Egypten, vom Evangelio weisz er nichts, indessen ist seine Moral nicht zu verwerffen."

(2) Joannes Boreel, a° 1577 Medioburgi natus, vir magnâ

in chartâ gossyp. perspicue scriptus et pergameno involucro tenui compactus occidentalem in modum. Librarius nihil aut libro praefixit aut medio libro inseruit, ex quo nomen suum aut tempus scripti Codicis appareat, nec quidquam effici potest e subscriptione (p. 360), quae fere tota detrita et obscurata est. Omnia tamen referunt aetatem remotiorem. Prior Codicis pars optime se habet et facillime legi potest, sed pars posterior magnam jacturam passa est per humorem, quo effectum est ut atramenti color in multis paginis, praesertim versus finem, magis minusve obscuratus sit. Continet versionem Arabicam Epistolarum N. T. ut et Actuum Apostolicorum. Incipit (p. 1):

بِسْمِ الْاَبِ وَالْاَبْنِ وَالرُّوحِ الْقُدُسِ اَللهِ وَاحِدٍ
 نَبدا بِرَحْمَةِ اَللهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى بِتَرْجُمَةِ مُقَدِّمَةِ
 رَسَائِلِ بُولُسِ الرَّسُولِ الْمَغْبُوطِ صَلَاتُهُ تَحْفَظُنَا
 اَمِيْنِ وَالسَّبِيْحُ لِلّهِ دَائِمًا اَبَدًا
 هُوَلَايَ الَّذِي فِيْهِنَّ حِكْمَةٌ وَاسْرَارُ الْخ

a quibus verbis initium ducit laudatio epistolarum Pauli. In fine pag. 1^{ae} pergitur ad expositionem vitae Pauli, quae ad finem p. 5 procurrit. Tum in p. 6 sequitur enumeratio testimoniorum e V. T. a Paulo adductorum (تَفْصِيْلُ الشَّهَادَاتِ), quorum

in republicâ dignitate conspicuus. In provinciâ Zeelandiae splendidum magistratum gessit ejus quem nostro sermone nuncupant *raadpensionaris*. Insignis etiam erat literarum orientalium patronus. Multa Mss^a in itineribus, quae fecit, sibi acquisivit, eaque cum Erpenio communicavit. Cf. *Cat. Codd. Bibl. Lugd. Batav.* I, p. 58 ad n. CVIII. A^o. 1629 mortem obiit. Vid. van der Aa, *Biogr. Woordenboek der Nederl.* in v.

numerus esse dicitur 127, et simul ex ordine diversi libri V. T. recensentur, ex quibus ii loci adducuntur, dum insuper additur, quot loci e singulis libris citati sint. Ea testimonia, in singulis scriptis obvia, mox verbotenus exhibentur; sic mediâ p.^a 6^a in ep. ad Rom. adduci leguntur e V. T. 48 loci; p. 10 in priore ad Cor. 17 loci; p. 11 in posteriore ad Cor. 11 loci; p. 12 in ep. ad Gal. 11 loci; p. 12 fin. in ep. ad Ephes. 6 loci; p. 15 in priore ad Tim. 2 loci; p. eâdem in posteriore ad Tim. 1 locus; p. eâdem in ep. ad Tit. 1 locus; p. eâdem in ep. ad Hebr. 30 loci; horum testimoniorum enumeratio desinit in fine p. 15; p. 16 a librario vacua relictâ est, et in p. 17 incipit ipsa versio primae ep.^{ae} Pauli, ut dicitur, ad Romanos (الرسالة الأولى إلى أهل رومية). Ordo sequentium ep.^{arum} est hic: Cor., Gal., Ephes., Phil., Col., Thess., Tim., Tit., Hebr., Jac., Petr., Joh., Jud., quibus subiungitur liber Actuum Apostolorum.

Haec versio Arabica eadem est atque versio, ex quâ Nisselius et Petraeus a^o 1654 ediderunt tres Epistolas Johannis et Epistolam Judae, Arabice. Hoc apparet ex collatione ejus textûs cum hoc Codice et praesertim ex annotatione, ab illis ei editioni subjunctâ, in quâ locos indicant, in quibus textus a se editus discrepet ab editione Erpenianâ (Leidae 1616, 4°), factâ e Cod. Bibl. Lugd.-Bat. n. 217. Hanc lectionis varietatem ex mendis derivant, quae, ut ajunt, emendarunt e Ms. exemplari, quod ex bibl. Borelianâ Academia Leidensis sibi comparavit. Omnes vero loci ibi indicati iisdem verbis in hoc Codice leguntur. Apparet ergo, et hunc Codicem versionem continere eandem illam (exceptis paucis variantibus) quam Erpenius e dicto Cod. edidit, factam ex versione Peschito Syriacâ (exceptis epistolis 2^a Petri, 2^a et 3^a Johannis et Judae, quae in Peschito non occurrunt) et, quod memoratu dignum videtur, hunc nostrum olim fuisse

Codicem Bibliothecae Lugd.-Batavae, quamvis nunquam in Catalogis notatus fuerit.

N. CXLIII.

(Ex Willm. Cat. n. 4, p. 5. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 4° min., 174 paginarum, charact. نسخى grossiore ductu exaratus in chartâ gossyp., et recenti ligaturâ compactus orientalem in modum. Vetustate tritus est et a fine mutilus. De aetate nihil traditur, quamquam ex omnibus patet hanc esse valde remotam. Continet *excerpta ex epistolis, sed praesertim e sermonibus Sancti Ephraëmi Syri* (+ 378). Incipit hoc modo: بسم الاب والابن والروح القدس الاله الواحد وبمعونته ابتدى فى تعليق ما اختصر من كتاب القديس مار افرام السريانى من رسالته الى يوحنا الراهب فى ان لا (1) ننخدع للافكار فى طلب السياحة. Primum igitur excerptum est ex epistolâ ejus ad Johannem Monachum; tum sequitur (p. 6) excerptum من اخبار الرهبان (2) et deinde (a p. 25—160) excerpta e majori parte sermonum 52, quorum catalogus exhibetur in Catal. Bibl. Vatic. p. 129 sqq. (coll. Assemani *Bibl. Or.* I, p. 150 sqq.), et in Cat. Mus. Brit. II, p. 26 sqq. Nullus autem ordo ab epitomatore observatus est: sermones enim 2 (p. 25), 8 (p. 30), 9 (p. 47), 11 (p. 50), 13 (p. 53), 17 (p. 54), 19 (p. 55), 25 (p. 56), 22 (p. 57), 6 (p. 60), 42 (p. 83), 3 (p. 90) cet. in

(1) Cod. Vatic. 67 (v. Assemani, *Biblioth. Or.*, I p. 150) et Cod. Mus. Brit. 23 (Cat. II p. 26) legunt: ينخدع بلافكار; Cod. Bodl. (Nic.) 37 (Cat. p. 38) ننخدع بلافكار.

(2) Ex hoc excerpto duo folia exciderunt, ut notae Copticae (in Num. praec. et CXLV, ex Willm. Cat. n. 2 et 5, item obviae) comprobant.

Codice se invicem excipiunt, dum inscriptiones docent, ordinem eundem, qui in Codd. Vatic. et Mus. Brit. tenetur, epitomatori bene notum fuisse. Post excerptum e serm. 52 (p. 159) sequitur (p. 160) aliud من قول في التحريض على انخير ما دام تمكنا (p. 161) excipit رسالة تهذيب. Tandem in fine vol.^{is} (p. 166) occurrit epistola Sancti Basilii, quam scripsit ut responderet epistolae acceptae a Sancto Gregorio (رسالة للقديس باسيليوس (باسيليوس 1.) كتبها جوابا (عن القديس اغريغوريوس (اغريغوريوس 1.) , cujus hîc novem tantum paginae supersunt; reliquae interierunt.

Codd. (Arab.) Vatic. 67, 68, Mus. Brit. 23, Bodl. (Uri) 60 (inter Codd. Christ.) et (Nic.) 37 ac Paris. 55, 56, 57 similes versiones exhibent.

N. CXLIV.

(Ex Willm. Cat. n. 3, p. 5. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinzi (n. 66), qui eum sibi comparaverat e bibl. Willemseni, cujus vide Catal. p. 166 n. 1813.)

Liber in 4° maj., 186 paginarum, perspicue scriptus, et in modum orientalem bene compactus. Est apographum, quod mense Augusti a. 1738 J. J. Reiskeus confecit e Cod. nunc Lugd.-Bat. 1223 b (1).

Continet Codex Lugd.-Bat. الدر المنخب ليوحنا ثم i. e. *Eclogam* (s. Anthologiam) *Joannis Chrysostomi* (+ 404). Ecloga illa constat homiliis, a posteris ex homiliis Chrysostomi excerptis, quarum ordo et numerus in variis editionibus differunt. Montfauconius in ed. suâ Oper. Chrys. Tom. XII, p. 428 sqq., Savilius secutus, 48 homilias edidit, Morellus tantum 31. In versione

(1) Codex olim Schult., v. Cat. J. J. Schultensii p. 601 n. 1124.

nostrâ Arabicâ , ab Athanasio , Patriarchâ Antiocheno , factâ , habentur 34 , quarum 1^a ex. gr. , *de liberorum educatione* , ap. Montfauc. est 27^a , 2^a , *de mulieribus et pulchritudine* , 14^a ; 3^a , *de non contemnendâ Ecclesiâ Dei et sanctis mysteriis* , 9^a est ap. eundem , et sic porro. E *Bibl. Arab. Schnurreri* p. 272 , n. 267 patet , hanc versionem Arabicam a^o 1707 Halebi prodiisse. E dicto Codice Lugd.-Bat. Reiskeus Homilias 1—13 et 15 descripsit et notas latinas , passim in margine exaratas , addidit , ut nonnulla verba et dictiones explicaret. Certis quibusdam de caussis , ut Reiskeus ipse ait , Homiliam 14^{am} in aliud tempus aliasque rejecit sedes. Post Hom. 15^{am} nihil amplius in apographo exstat : substitit ergo in medio labore , nec deinde eum ad finem perduxisse videtur.

N. CXLV.

(Ex Willm. Cat. n. 5 , p. 5. Incertum , unde ad hunc venerit.)

Codex in 8° min. , 399 paginarum , charact. نسخى perspicue in chart. gossyp. scriptus , et ligaturâ recenti compactus orientalem in morem. Anni notâ caret , sed sine dubio antiquus est. Codex in fine integer videtur , sed in initio vetustate tritus est et lacer , ita ut plura folia aut exciderint aut , ut tota fere prima , interierint. Recens manus folio primo vacuo inscripsit كتاب مسائل فى (1) الديانة المسيحية , quibus verbis non nisi conjectura inesse videtur. Continet enim hic Codex scripta Sancti Isaaci Syri , sermones praesertim , quorum jam statim 40 numerantur , ac praeterea perpaucas epistolas. E 4 lineis , quae in fol. 1 v. inscriptionem exhibuerunt , haec verba finalia tantum supersunt :

(1) Male in Willm. Cat. : المرباية.

العالم وجهاد — قدیس ماری — الاله الواحد (?)
 — یا رب ارحم — , dum in fine lineae 1^{ae} seq. verba
 adhuc supersunt : تولد من . Ex his titulus sermonis
 1ⁱ effici nequit, sed mihi hunc percurrenti apparuit,
 eum agere de vitâ monasticâ, quod argumentum in
 plerisque sermonibus, hîc obviis, tractatur. Quis
 sit Isaacus ille ubique *Syrus* dictus, liquet e *Bibl.*
Or. Assemani. Inter sermones enim in Codice no-
 stro eosdem deprehendi, qui in libro dicto reperiun-
 tur. Sic v. c. is, qui in Cod. p. 379 exstat, idem
 est qui l. l. Tom. I, p. 450 sub n. 11 memoratur;
 epistola (رسالة الى اخ كاري يحب السكوت) in Cod.
 p. 350 obvia, l. l. p. 458 sub n. 40 legitur, et sic
 sine dubio longe plura, omnia fortasse scripta, quae
 Codex complectitur, ab Assemanio l. l. recensentur.
 Hinc ergo certo apparet, Isaacum illum Syrum non
 alium esse ac Isaacum Ninivitam, qui, Assemanio
 teste, seculo sexto ad exitum vergente floruit. Co-
 dices qui versiones operum ejus Arabicas exhibent,
 rari videntur; praeter Codicem enim ab Assem. lau-
 datum et huncce nostrum, alius mihi non innotuit,
 qui eodem modo collectionem scriptorum hujus viri
 Sancti complectitur.

N. CXLVI.

(Ex Willm. Cat. n. 162, p. 24. Ab hoc emptus est e
 bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 59 n. 38.)

Codex in 8° min., 57 paginarum, charact. نسخى
 perspicue scriptus et occidentali more bene compac-
 tus. De scribâ et anni notâ nihil traditur. Post
 bismillam statim sic incipit: نبتدى بعون الله تعالى
 وحسن توفيقه نكتب امثال بمعانى ملخصة تاليف ابينا
 العظيم فى القديسين غريغوريوس الشاولوغس صلاته
 معنا امين. Sunt itaque *parabolae*, fere omnes,

paucis tantum exceptis, ab animalibus desumtae, in quibus omnia ad Christum aut Christianos referuntur. Consilium earum dogmaticum est et praesertim morale. Libri auctor, quamquam Gregorius Theologus vocatur, re verâ tamen celeber ille Gregorius Nazianzenus non est; nisi fallor, liber est supposititiis, qui recentiori aetate sub ejus nomine prodiit. Cod. Lugd.-Bat. 66(2) simile opus, linguâ Syriacâ scriptum, exhibet, quod item injuriâ Basilio (Magno) tribuitur.

N. CXLVII.

(Ex Willm. Cat. n. 161, p. 24. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Codex in 8° min., 75 paginarum, in chartâ varii coloris charact. نسخی bene scriptus et ligaturâ recenti orientalem in modum compactus. Librarius et anni nota in Codice non memorantur, sed aliunde indicari possunt. Manum enim Schultzii hîc deprehendere mihi videor, quam sententiam nota simul confirmat, unde videmus, hunc Num.^{um} cum ceteris, qui ex officinâ Schultzii et Woltersdorffii prodierunt, a^o 1773 in potestatem venisse Willmeti. Probabile igitur est, Num.^{um} praecedentem, arctissimo vinculo cum nostro conjunctum, (ex eo enim hic noster Codex descriptus videtur), ejusdem esse originis. — Alterum est ejusdem operis exemplar, sed minus emendatum.

N. CXLVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 199, p. 30. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Codex in 4°, 132 paginarum, charact. نسخی nitide exaratus et bene compactus orientalem in modum. Librarius neque nomen suum neque anni no-

24^a

tam memoravit, sed aliunde novimus (1), *Schultzius* a° 1753 *al-Qāhiræ* Codicem descripsisse ex exemplari Doct.^{mi} Hockerī. Continet historiam sine dubio recentioris ætatis (2), nempe سيرة القس نصير مع ابنه مرقس. In fol. seq., postquam Auctor libri argumentum paullo accuratius his verbis indicavit: نبتدى

بعون الله تعالى وحسن توفيقه بنص سيرة القس نصير الاسكندراني وابنه مرقس حين عصى وخرج من يد liber ipse, ابيه ورجوعه اليه ثانيا وعلى الله التوفيق sic incipit: (3) الحمد لله فاحص الامور، الذى نقلنا: من الظلمة الى النور، وعتقنا من العدو الغرور، فلنسبحه على ممر الزمان والدهور، ونتشفع بصلاة مريم ام النور، ونسأله يزكى افهامنا، وينير (4) اذهاننا، امين (5) كيريايصوص قال كان بمدينة الاسكندرية كاهنا يدعى القس (6) نصير وله زوجة قديسة تسمى

(1) V. *Diarium Schultzi* Ms. (Num., qui ex Willm. Cat. est n. 196) p. 846, 877 et 908. *Schultzius* et *Woltersdorffius* ambo hunc librum sibi descripserunt, ut eum, duce magistro Gabriele Gabūr (جبور), perlegerent. Exemplar *Woltersdorffii* in collectione nostrâ desideratur. Ex eodem hoc libro *Schultzius*, mox *al-Qāhirâ* profectus, Turcis, ipsius in itinere maritimo comitibus, particulam praelegit, v. opus editum, *Der Leitungen* cet., Tom. IV, p. 359.

(2) In pag. 117 homines dicuntur ante 5500 annos et quod excurrit e Paradiso fuisse expulsi.

(3) In marg. المجد.

(4) Cod. اذهاننا. (5) I. e. *Kyrie eleison*.

(6) Cod. hic نصير, et sic item *Schultzius* in *Diario* Ms., modo laudato, p. 846.

طابيطا التى تاويلها غزال السخ. Historia huc redit: parentes dicti prole orbatī erant et nihil magis exoptabant quam filium habere cui magnas suas divitias relinquerent. Deus eorum preces exaudivit. Filius ex voto matris in ecclesiā Marci Euangelistae cultui Dei dedicatus, mirificā rerum divinarum scientiā adolescens jam excellebat et dies noctesque templo adhaerens cultui sacro summo cum ardore deditus erat. Viginti vero annos nato ei altercatio oboriebatur cum patre de conjugio, quo facto juvenis ille, qui antea assidue preces fuderat, et religiosissime jejunia observaverat, mox Baccho ventrique se tradere coepit. Pater vehementi dolore afflictus Marcum nostrum monet, ut viam istam pravam derelinqueret. *Longa* disputatio jam instituitur, cui mater, 12 sacerdotes alique immiscuntur. Tandem res bene cedit. Ad pristinam vivendi rationem filius redit, atque in locum patris suffectus, sacerdotio fungebatur ad aetatem usque valde provectam.

N. CXLIX.

(Ex Willm. Cat. n. 10, p. 6. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinzi (n. 58), qui eum nactus erat e bibl. Willemseni, cuius vide Catal. p. 165 n. 736. — Willemsenus eum emissee videtur e bibl. Hadr. Relandi (v. Cat. Mss. p. 2 n. 16), hic vero e bibl. J. Golii, in cuius Cat. Mss. tamen non comparet.)

Liber in fol., 87 paginarum, a Jac. Golio a. 1647 negligenter admodum scriptus. Est rude autographum, cum passim contineat lituras, additiones cet. ab auctore ipso factas. Accedit huic incommodo, quod opusculorum, quae complectitur, primum imperfectum et ordinem foliorum, bibliothecae incuriā, perturbatum exhibet. Lacer igitur hic liber, ut nunc est comparatus, offert Golii versionem Arabicam statutorum, post Synodum Dordracenam in ecclesiis Belgicis vigentium, nempe: *Confessionis Belgicae*,

cujus tamen non nisi Artt. 3us, 4us (fol. 47 r.) et 22us — 37um s. ultimum (fol. 4 r. — 11 r.) hîc reperiuntur, *Liturgiae* s. formularum in parvulis baptizandis, cet. adhibendarum (fol. 11 v. — 36 v.), quibus denique accedit versio Arabica *Legum Ecclesiasticarum*, quarum 1^a — 60^{am} in fine libri (fol. 57 r. — 43 v.), 61^a — 86^{am} s. ultimam in ejus initio (fol. 1 r. — 3 v.) leguntur.

N. CL.

(Ex Willm. Cat. n. 9, p. 6. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 8° min., 106 paginarum, charact. نسخى, manu perspicuâ sed incomtâ, in chartâ lineatâ exaratus, et corio rubro bene compactus. In fine sequens legitur subscriptio : قد (1) ثم الكتاب المبارك على يد احقر العباد الذى من عظم كثرة خطاياہ ودنوبہ ليس يذكر له اسم بيمن الانام فلاكن من اجل انه نسخه لداته ملكيه يوسف ولد عبد المسيح فى سنة ١٧١٣ مسيحيه فى شهر اذار تانى يوم وايضاً نطلب من كل اخ ينظر فيه غلط يصلحه الله يصلح حاله دنيا واخره والسبح لله دائماً In singulari hoc libro ab initio (statim sic incipit : انا شجرة الحياه الخ) usque ad finem introducitur persona, aenigmatice de se ipso loquens, sed tam magnifica tamque mirabilia (2) de se praedicans, ut vix putares te mor-

(1) Sic Codex, quem presse seculus sum.

(2) Speciminis causâ sequentia trado : اذنى اله ولكنى خليفته ايها الانسان ان اردت معرفتى ارفع راسك الى

talem audire, hinc verba facientem. Nihilominus nullus dubito, quin hinc loquatur monachus Christianus, de suâ sorte et dignitate eximiâ glorians. Hoc jure efficere mihi videor e sermonibus, hinc habitis, atque etiam confirmare videtur nota in Codicis initio obvia: هذا الكتاب كتاب شماس حننا ابن مقرسى: فرج الله من بيت الموصليه.

N. CLI.

(Ex Willm. Cat. n. 11, p. 6. Ab hoc emtus est e bibl. Walraventi, cujus vide Catal. p. 59, n. 44.)

Codex in 12mo, 74 paginarum, nitidissime scriptus in chartâ Europaeâ charact. نسخى perspicuo, additis vocalibus. Paginae inclusae sunt lineis rubris geminatis. Ligaturâ, corio rubro constanti, eleganter compactus est. In initio legitur: »dono dedit »idem qui scripsit — Salomon Damascenus, ὁ καλλι- »γράφος." Hic tamen vix idem videtur atque is, qui textum Arabicum scripsit: huic enim sequens clausula subjuncta est: تمت الصلوات المسيحية في: فهار الاحد سنة 1797 (sic) وهو اخر يوم من السنة المذكورة في مدينة بهريس (Paris) في ثلاثون (sic) كانون الاول وذلك برسم العالم فريد عصره وقدرة اهل زمانه فخير خلانه نجم اهل بلاده ممالك اللغات السيّد Vir ille بوفيين (Bauvin?) حافظ مكتبة السلطان

انا فقير في: Alibi. السما ناظرًا الى عجايبها ترانى
داتى مغنى غيرى انا عارى واموت من البرد ومع ذلك
انا مستوطن في: Alibi denique. انا اكسى الاغنيا النخ
بيتى واظن انى غريب انا انيس الخلوة وجليس
الوحد ولا اخلو وحدى ابداً النخ

بؤيين, in cuius gratiam liber est conscriptus, mihi ignotus est. Continet, uti in titulo (cf. clausula)

legitur, بعض الصلوات المسيحية, quibus verbis argumentum fusius tantum indicatur. A pag. 1^a enim usque ad 7^{am} exstant variae preces, in quibus oratio Dominica et ave Maria, a p. 7—11 *Canon major fidei*, s. symbolum Nicaenum, a p. 11—13 oratio Sancti Ephraim Syri, a p. 15—16 oratio ex S. Joanne Chrysostomo, a p. 16—17 oratiuncula ad Virginem ex S. Joanne Damasceno, a p. 17—18 oratio ad Virginem, a p. 19—30 litania Virginis e sermone Latino, a p. 31—33 Canticum Mariae, a p. 34—37 Canticum Zachariae, a p. 58—74 septem Psalmi poenitentiales Ps. 6, 31, 37, 50, 101, 129 et 142. — Praeter 74 paginas textus Arab. in opposita libri parte 6 aliae offeruntur, Latine scriptae, quae continent *Interpretationem orationum, quae Latine non inveniuntur*. In fine (p. 6) haec adduntur: *Nota quod haec duo cantica et hi septem psalmi poenitentiales sint descripti ex exemplari quodam, quod nunquam fuit typis excusum, videtur vero esse translatum ex versione Septuaginta interpretum et illo utuntur Ecclesiae orientis quae Graeci sunt ritus. 2° versionem orationum, quam hic apposuimus, esse ad verbum factam.*

M. Juridici argumenti.

N. CLII.

(Ex Willm. Cat. n. 40, p. 9. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 95, n. 47. Hic a. 1767 ex Oriente eum accepit.)

Codex in fol. min., 296 paginarum, charact. نسخي obscurius et negligentius scriptus, quum omnia fere puncta diacritica desint. Ligatus est ligaturâ orien-

tali modo sordidiori. Codex, nisi autographon sit, certe non diu post mortem Auctoris exaratus videtur. Quid contineat, non statim apparet: folia enim priora, quot nescio, interierunt. Abrupte incipit a verbis: ما تقولون ولا جنبًا إلّا عابري سبيل حتى تغتسلوا (1). In marg. vero exteriori (*la tranche*) legitur مقنع شرح, et in subscriptione: تم الجزء الأول من شرح كتاب. Hinc igitur apparet, nos hinc habere *Partem primam Commentarii in librum, dictum*. Plures autem libri sunt, hoc titulo insigniti, ita ut quaestio oboriatur, quis hinc designetur. Jam e Commentario mihi apparuit, Auctorem libri explicati praeter مقنع etiam composuisse libros et الكافي dictos (v. p. 56, 62, 70 cet.), unde, coll. Hāgi-Cal. V p. 22, 652 et 654, certum fit spectari مقنع في فروع الحنبلي, auctore الدين ابو محمد عبد الله بن احمد بن محمد بن موفق, v. Hāgi-Cal. VI, p. 96 et Hammerus *Liter.-Gesch. der Ar.* VII, p. 366. Prima haec pars, in libros (كتاب) et capita (باب) divisa, agit de purificatione, precibus, elemosynis, jejunio, peregrinatione cet.; pars secun-

(1) V. Sūr. 4, vs. 46.

(2) Scheidius possidebat aliud opus hujus viri (v. Cat. p. 95, n. 50), تبیین فی انساب القرشیین, v. Hāgi-Cal. II, p. 188; Codex ille nunc Monachii servatur, v. *Z. d. D. M. G.* XIII, p. 229 (locus Hāgi-Califae Rödigerum fugit). Aliud opus ejusdem Auctoris, n. كتاب التوابين, exstat in Cod. Lugd.-Bat. 807, v. Dozy *Cat.* II, p. 189 sq.

da, quae eam excipiet, inchoabit a *libro de bello sacro* (كتاب الجهاد). Quis vero ille sit, qui in hunc librum Commentarium scripsit, affirmare non possum. Notavit quidem manus recentior ad verba لا بن المنى (e subscriptione) : شرح كتاب المقنع Scheidius لا بن المثنى effecit, sed num fides his vocabulis haberi possit, me prorsus ignorare fateor. Hāgī-Cal. inter Commentatores nullum virum hujus nominis memorat. Ex 'ad-Dahabio (المشتبه, Cod.

325, in v. المتنى s. المتنى patet, nomen المتنى multis Hanbalitis proprium fuisse, sed nullum inter viros, quos nominat, reperio qui noster esse possit. Num ad hanc quaestionem dirimendam aliquid conferre possunt verba, quae admodum negligenter et obscure manus illa recentior subscriptioni adjecit: هذا خط محمد بن محمد بن صالح (?) ٤٩٣٠ هـ. — Codex Paris. n. 329 (ap. Flügel. in *Jahrb. d. Lit.* Vol. 92, *Anz. Bl.* p. 48) itidem Commentarium in nostrum opus continet, quemnam, non traditur. Praeter hunc Codicem non alia exemplaria sive operis explicati sive ejus Commentariorum mihi innotuerunt.

N. CLIII.

(Bibliothecae Instituti dono datus a Viro Cl. Nic. Guil. van Kampen, cui etiam ipsi dono missus erat Batavia ab H. J. Meyndertsio.)

Codex in fol., 726 paginarum. Litterae sunt majores et lineae late a se invicem distant. Perspicue scriptus est in chartâ gossypinâ sine anni indicio, caractere نسخى. Tectus est involucro ex corio nigro facto. Continet opus celebratum an-Nawawî (+ 676), inscriptum منهاج الطالبين, v. Hāgī-Cal., VI, p. 204 sqq., et Wüstenfeld, *Ueber das Leben*

u. die Schriften des Sch. el-Nawawi, p. 49 sqq.

Compendium est operis *المحرر في فروع الشافعية*, auctore *ابو القاسم عبد الكريم الراعى* (+ 623). Codex noster multas glossas marginales offert. Alia exemplaria: Cod. Lugd.-Bat., n. 1600, qui mirum in modum cum nostro convenit tam manu quam glossis, ita ut sine dubio ejusdem sit originis; praeterea Goth. n. 20 et 104, Bodl. (Uri) n. 284, Paris. n. 531 et 321 (apud Flügel. in *Jahrb. d. Lit.* Vol. 92, *Anz. Bl.* p. 47), Berol. n. 640 (e Cat. Sprenger) et Hamburg. n. 69 et 70 (v. Wüstenf. l. l.). Commentarii in hoc opus, quorum magnus exstat numerus, in multis bibliothecis reperiuntur.

N. CLIV.

(Ex Willm. Cat. n. 41, p. 9. Ab hoc dono acceptus est a. 1814 ab ampliss. Valckenaerio.)

Codex in fol., 220 paginarum, charac. نسخى perspicue scriptus, ubique fere vocalibus, sed non raro perperam additis, instructus. Anni notâ caret. Continet *الفقه الايضاح في*, incerto auctore, qui de ansâ libri scribendi in praefatione sequentia monet:
 أما بعد فإني لما رايتُ تقاصر الهم وعدول طالب العلم عن المختصرات المرجحة الى كتاب (1) التبصرة في الفقه جمعتُ مسائلها في هذا الكتاب مع بيان مطلقها وتدارك مهماتها وزدتُ عليها في أكثر الابواب ورجحتُ ما رجحه معظم الاصحاب ليسهل تناوله على الطلاب

(1) Diversus est, ut videtur, hic liber a libro, quem Hāgī-Cal. II, p. 181 memorat.

ويستغنى به عن طلب الترجيح من غيره من كتاب
وسميته الايضاح في الفقه راجياً بذلك جزيل الثواب الخ

In hoc libro jus Šāfiiticum esse tractatum, quamquam disertis verbis id non traditur, nullus dubito. Codex enim ex Indiā orientali oriundus est et versionem insuper continet majoris libri partis Malaiicam, inter lineas appositam. Codex vero non est integer. Statim enim post verba modo laudata a incipiens, كتاب الطهارة *libros*, qui in hujusmodi operibus vulgo primi sunt (de *precibus*, *eleemosynis* cet.), percurrit, et mox desinit in fine libri de jure *criminali* (كتاب الجنایات). Folium, in Codice ultimum, iterum, ut primum, initium operis exhibet. — Alia exemplaria habentur in Cod. Bodl. (Uri) n. 253, coll. *A. et E.* p. 574, et Ms. Bibl. Societ. Zeelandicae, quae Medioburgi servatur.

N. Politici argumenti.

N. CLV.

(Ex Willm. Cat. n. 184, p. 28. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 96 sq. n. 55. Scheidius a. 1767 eum ex Oriente acceperat.)

Codex in 4° min., 112 foliorum, charact. نسخى nitide scriptus et ligaturâ orientali bene compactus. Tam e fol. primo, quam ex ultimo apparet, scribam, 'Abdo'laziz 'ibn Moḥammed — — 'al-Qoraṣī dictum, eum absolvisse die Lunae, initio mensis Ramaḡān anni Ar., ut Scheidio videbatur, 709, quod tamen ob scriptionem Codicis valde obscuram affirmare non ausim. Continet سراج الملوک. Anno H. enim 516 Abū-Becr Moḥammed 'ibno'l-Walidī 'at-Tortūṣī, vulgo 'ibn-'abī-Randaqa dictus

(+ 520) (1) opus composuit c. t. سراج الملوك v. Hāgī-Cal. III, p. 589. Hoc opus, e quo Cl. Dozy, *Recherches*, ed. 2^a, II, p. 254 et seqq. nonnullas partes edidit, post mortem Auctoris in compendium redegit vir, in fol. 1° r. dictus الفقيه الامام العالم الورع الاديب النحوى الفاضل عفيف الدين ابو القاسم عبد الصمد بن الشيخ ابي محمد عبد الله بن هارون انمقرى ثم اللخمي, qui, quando vixerit, mihi non innotuit. Ut majus opus, ita hoc in 64 capita divisit, quorum in Codicis initio Index exhibetur. Codex noster, qui cum alio collatus est, in fine lacunis laborat: desideratur enim folium inter fol. 102 et 103, aliud inter fol. 108 et 109 et plura inter fol. 111 et 112. Primis foliis quaedam adscripsit Scheidius. Hujus compendii, quod incipit: الحمد

لله المتفرد بالملك الذى لا يزول الخ, alterum exemplar mihi non innotuit; opus enim, quod exstat in Cod. Lugd.-Bat. 1526(17), aliud est. Majus opus servatur in Codd. Lugd.-Bat. n. 70, 554a et b, Bodl. (Uri) n. 293, 305, 308, (Nic.) 105, Ms. Hammeri n. 281 (*Jahrb. d. Liter.* Vol. 81, *Anz. Bl.* p. 33 et 34), Paris. n. 892 et n. 49 ap. Flügel. (*Jahrb. d. Lit.* Vol. 90, *Anz. Bl.* p. 10), Havn. n. 173, Cid-Hammouda (p. 15) et Petrop. (vers. Pers.) ap. Frähn. in *Bullet. scientif.* III, p. 63. Cf. Cat. Bibl. Ambros. p. 52.

N. CLVI.

(Ex Willm. Cat. n. 185, p. 28. Hic a. 1799 eum acquisivit. De origine, vid. mox.)

Liber in 4°, 8 paginarum, ligaturâ chartaceâ orien-

(1) Vid. de eo Ibn-Ġall. (ed. Slane) p. 46 et seq., al-Maqqarī I, p. 61v et seqq., Hammerus, *Liter. der Ar.*, VI, p. 352 sqq et Quatremèreus in *Journ. Asiat*, 1861, p. 147 sqq.

talem in modum compactus. Continet particulam operis praecedentis. Est apographon a Cl. E. Scheidio ex anteced. Codice desumptum, quod exhibet, quae ibi leguntur a p. 1 ad p. 5, l. 2 a f. Videtur tamen plura descripsisse, quae perierunt; nam paginae 8^{ae}, ad finem usque plenae, custos etiam additus est paginae seq.

O. Mixti argumenti.

N. CLVII.

(Ex Willm. Cat. n. 208, p. 30. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 603, n. 6978.)

✓ Codex in 8° min., 243 foliorum (1), charact. نسخى ad تعليق vergente bene scriptus et nitide compactus ligaturâ recenti orientalem in modum. Annus non indicatur; tantummodo e possessoris notâ constat, ante a. H. 1061 Codicem exaratum esse. Codex ab initio mutilus est: e folio primo, n. 11 notato, apparet decem folia deesse, quae tamen non perierunt. Codices enim Bibl.^{ae} Lugd. Bat.^{ae} evolvens, opera ibn-Kemāl Pāšāe (qui librum nostrum conscripsit) etiam complectentes, incidi in N. 1575, et ecce! decem folia nostra, hoc N°. seorsim compacta. Res omni dubio vacat, manus librarii, custos, brevi, omnia congruunt, index quoque, Codici 1575 praemissus, ex ordine tractatus ad unum omnes exhibet,

(1) Proprie 230, quia foll. 1.—1, perversâ dexteritate a Codice divulsa (v. mox), et foll. ٨٨, ٩٩ et ١٠٩ errore scribae, hos numeros in computando omittentis, hîc desiderantur. Numeros tamen, a scribâ orientali in singulis foliis notatos, servandos esse putavi.

qui re verâ in Codice nostro leguntur (1). De integro igitur opere disseram. Varios, ut jam monui, tractatus continet varii argumenti, qui omnes, duobus ultimis tantum exceptis, notissimum 'ibn-Kemâl Pâšâm (+ 940) auctorem habent. Hos ex ordine tradens, ad singulos simul notabo, quotquot apud Hāgī-Ālifam memoratos atque in aliis bibliothecis obvios vidi. Sine dubio alibi plures latent mihi ignoti. Sunt sequentes :

1°. (fol. 1—14 r.) رسالة في شرح الحديث الأربعين.

Vid. Hāgī-Āl. IV, p. 30. Incipit post doxologiam : وبعد فقد روى عن علي بن أبي طالب

السلام قبل الكلام : 1^a traditio sic audit : رضى

Magna merces, quam ex hujusmodi opere apud Deum sibi expectant, Auctorem forte incitavit ad componendum

2°. (f. 15—29 v.) alium tractatum ejusdem argumenti eodemque titulo insignitum, qui statim

sic incipit : الحديث الاول يسروا ولا تعسروا وبشروا ولا تنفروا.

3°. (f. 31 v. — 34 v.) رسالة في تحقيق معنى الأيس

والليس. Vid. Hāgī-Āl. III, p. 372. Agitur de notione vocabulorum ايس et ليس, quae

(1) Cujus incuriâ integrum opus in duas partes separatum sit, tradere nequeo. Hoc tantum constat, illud ante a. 1780, nisi fallor, in patriâ nostrâ locum habuisse. Pars major in potestatem venit J. J. Schultensii (v. supra), et hinc collectioni nostrae accessit; pars minor (Cod. 1575) in potestatem venit H. A. Schultensii (v. Cat. ejus p. 185 sq., n. 8, coll. Cat. Bibl. Palm. p. 186, n. 7), et deinde in bibl.^{am} Lugd.-Bat. transiit.

- multis ambigua multos item peperit errores. Aliud exemplar est in Ms. Hammeri 378(17) (in *Jahrb. d. Lit.* Vol. 85, *Anz. Bl.* p. 56 seqq.).
- 4°. (f. 34 v. — 52 v.) رسالة في تحقيق القضاء والقدر. Vid. Hāgī-Cal. III, p. 428. Gravissimam quaestionem tractat de decreto absoluto. Alia exemplaria exhibent Cod. Lugd.-Bat. 1150, Ms. Hammeri 378(8), Ms. Bibl. Lips. 110(5) (Cat. p. 395; est enim nostri Auctoris) et, nisi fallor, Cod. Bodl. (Uri) 500(16), coll. A. et E. p. 584 (ubi de Qāḍī munere?).
- 5°. (f. 53—77 r.) رسالة في تحقيق العلّة والمعلول. Post doxologiam argumentum hujus tractatus traditur his verbis : فهذه رسالة رتبته في تحقيق مسألة صارت معركة الآراء ودارت على السن القوم وهي مسألة تقدم العلّة انتماء على المعلول ولا بدّ قبل الشروع في المقصود من تقديم مقدمة في تعريف العلّة وتقسيمها فنقول وبالله التوفيق. Quid sit العلّة Auctor statim his verbis indicat : العلّة ما يحتاج اليه سواء كان المحتاج الوجود او العدم او الماهية. Argumentum, ut hinc apparet, est philosophicum.
- 6°. (f. 79 v. — 86 r.) رسالة في بيان الزنديق. Post doxologiam argumentum sic indicatur : وبعد فهذه رسالة معمولة في تصحيح لفظ الزنديق، وتوضيح معناه الدقيق، وترجيح حكمه الحقيقي، بالقبول، المطابق للمواعيد والمواثيق للاصول، فنقول الخ

- 7°. رسالة في بيان استخلاف الجمعة (f. 86 r. — 89 r.)
 الحمد لوليّه والصلوة : *Post bismillam sic incipit* :
 على نبيّه قال في الهداية وليس للقاضي أن
 يستخلف على القضاء ألا أن يفوض اليه ذلك
 بخلاف المأمور بإقامة الجمعة حيث يستخلف أقول
- 8°. رسالة في تحقيق مسئلة دخول (f. 89 v. — 93 r.)
De hac quaestione se egisse Auctor dicit jussu أبي الفتح
 السلطان سليم خان. *Aliud exemplar exhibet Cod.*
Lugd.-Bat. 1294(12).
- 9°. رسالة في بيان كادّ *Tractatus grammatici argumenti de voce كادّ*, qui
 الحمد لوليّه والصلوة على نبيّه وبعد *sic incipit*:
 فهذه رسالة في تحقيق وضع كادّ وتوضيح
 طريق استعماله الخ
- 10°. رسالة في بيان الاسلوب (f. 100 v. — 104 r.)
 الحكيم. *Vid. Hāgī-Cal. III, p. 366, ubi Flügelius* (quod ei sane vitio non vertendum) ti-
 tulum male intellexit. *enim* الاسلوب الحكيم
 dicitur ea figura rhetorica, quā e duobus, ver-
 ba facientibus, alter deflectit a notione voca-
 buli, quam alter ei tribuerat, aliamque ei sub-
 stituit. *De hac igitur figurā ejusque a ceteris*
discrimine agit tractatus noster. Aliud exem-
plum exstat in Ms. Hammeri 378(18).
- 11°. رسالة في تحقيق معنى (f. 104 v. — 108 v.)
 المنظم والصياغة. *Hic tractatus, de partibus*

orationis conjungendis agens , sic incipit : **إِنَّمَا**
 بعد حمد الله والصلوة على نبي الله فاعلم أن
 أساس البلاغة

12°. (f. 108 v. — 114 r.) رسالة فيما يتعلّق بمسئلة (f. 108 v. — 114 r.)
 الحمد لله القديم : Initium est : خلف القرآن . Alia exemplaria exhibent Cod. Lugd.-Bat. 981(37) , Ms. Hammeri 378(9) et Bodl. (Uri) 500(13) , coll. *A. et E.* p. 584.

13°. (f. 114 r. — 118 v.) رسالة في تحقيق الطفرة . وحقيقة الجسم . Cf. Hāgī-Cal. III , p. 385.
 Argumentum philosophicum est. Incipit : الحمد

لله الذي ذاته غير مشبّه بالجسم الخ
 14°. (f. 118 v. — 123 r.) رسالة في تحقيق مقال القائلين بالحال من أصحابنا وأصحاب الاعتزال .
 Vid. Hāgī-Cal. III , p. 389. Initium est : الحمد لله الملك المتعال ، ذي الجلال والجمال ، الخ
 argumentum item est philosophicum. Alia exemplaria exhibent Cod. Lugd.-Bat. 981(11) et Bodl. (Uri) 500(14) , coll. *A. et E.* p. 584.

15°. (f. 123 r. — 132 v.) رسالة في تحقيق حشر الأجساد . Quid hic tractatus continet , accuratius denotatur in praefatione : رسالة

مرتبة في بيان المعاد الجسماني وتفصيل ما وقع فيه من الخلاف بين السلف

16°. (f. 133 r. — 136 v.) رسالة في مدح السعي وذم البطالة . Vid. Hāgī-Cal. III , p. 410. Alia exemplaria habentur in Codd. Lugd.-Bat. 813(4) , 981(39) et 1526(6) , item in Ms. Hammeri 378(14) , cujus titulus pessime traditur.

- 17°. (f. 136 v. — 137 r.) رسالة في طبيعة الافيون ,
tractatus de naturâ opii.
- 18°. (f. 138 v. — 142 v.) رسالة في الخضاب . *Tractatus, in introductionem et 3 capita divisus, de partibus corporis tingendis. De hoc usu, apud orientales vigente, hîc disseritur sive legis, sive variarum tincturae specierum, sive denique ejus utilitatis ratione habitâ.*
- 19°. (f. 143 v. — 149 r.) رسالة في بيان التوسع gram-
 matici argumenti. Incipit: أعلم أن في لسان
العرب توسعات الخ
- 20°. (f. 150 — 154 v.) رسالة في تحقيق أن صاحب
 علم المعاني يشارك اللغوي في البحث عن
 مفردات الالفاظ المستعملة في كلام العرب
- 21°. (f. 155 r. — 158 v.) رسالة في شرح قوله آم
 رسالة في شرح قوله آم ; *est dictum, quo Mohammed's adventus annunciabatur. Aliud exemplar est in Cod. Acad. Or. Vindob. 407.*
- 22°. (f. 158 v. — 167 r.) رسالة في دفع ما يتعلق
 بالضمائر. *Hic tractatus grammaticus item exstat in Cod. Lugd.-Bat. 1294(9). Incipit:*
الحمد لله الذي تولّى السرائر، ووقف على الضمائر،
- 23°. (f. 168 — 171 v.) رسالة في تحقيق توقيفية
 أسماء الله تعالى. *Quaestionem de nominibus Dei accuratius Auctor indicat his verbis:*

فهذه رسالة مرتّبة في بيان أنّ أسماء تعالى
توقيفية أي يتوقف إطلاقه عليه تعالى على
الاذن من الشاع (? الشارع 1) فيه أو قياسيّة لا
يتوقف على الاذن فيه بل إذا دلّ العقل على
اتصافه تعالى بصفة وجوديّة أو سلبية جاز أن
يطلق عليه اسم يدلّ على اتصافه بها

24°. رسالة في تحقيق من التبعية (f. 172r.—175v.).
Vid. Hāgī-Cal. III, p. 446. Tractatus de prae-
positione من partitivā.

25°. رسالة في تحقيق الخواص (f. 176 — 180 r.).
والمزاي. Tractatus est rhetoricus.

26°. رسالة في تحقيق المعجزة (f. 180 r. — 187 v.).
وبعد فهذه رسالة معمولة : In praefatione dicitur :
في تحقيق المعجزة وبيان وجه دلالتها على
Aliud exemplum ex- صدق من يدعى النبوة
hibet Ms. Hammeri 378(5).

27°. رسالة في تحقيق أن (f. 187 v. — 194 v.).
الحمد لله الذي أنزل القرآن معجز. Initium :
كلاما بلاغته معجزة. Alia exemplaria exhibent
Ms. Hammeri 378(10) et Bodl. (Uri) 500(12),
coll. A. et E. p. 584.

28°. رسالة في تحقيق التوسع (f. 196 — 200 r.).
Tractatus similis argumenti ac n. 19°, cujus
initium est : أعلم أنّ التوسع شائع في لغة
العرب وهو على أنحاء الخ

رسالة في تحقيق (1) الكلام (f. 200 v. — 209 r.)

النفسي. Est potius (ut e praefatione patet) commentarius Auctoris nostri in tractatum theologicum, compositum a viro docto

عضد الملة (+756) والدين عبد الرحمن بن احمد الايجي. Aliud exemplar offert Cod. Bodl. (Uri) 500 (13 in f.), coll. *A. et E.* p. 584.

رسالة في تلويين الخطاب (f. 209 r. — 221 v.)

Quid agit, designet, Auctor in praefatione ipse refert: والمراد من الخطاب ههنا توجيه الكلام. نحو السامع. Est igitur tractatus rhetorici argumenti. Initium: الحمد لله الذي انزل الكتاب

تبيينا، وجعل الخطاب الوانا، الخ

رسالة في تفصيل ما قيل في (f. 222 — 227 v.)

Tractatus agens de quaestione uter praestantior sit, angelus an propheta, cet.

الحمد لله الذي كرم بني آدم

Alia exemplaria offerunt Cod. Lugd.-Bat. 981(45) et Bodl. (Uri) 500(15), coll. *A. et E.* p. 584.

رسالة في تحقيق الهيكل (f. 228 v. — 231 v.)

ut hic titulus affertur. Est vero idem tractatus, qui vulgo رسالة الروح dicitur, vid. Hāgī-Cal. III, p. 405. Unde noster titulus fluxerit, in aperto est. In hoc tractatu enim, qui disquisitionem in gratiam theologiae exhibet de *animā* et *corpore*, corpus dicitur

(1) Opponitur الكلام اللساني s. الكلام اللفظي

أنهيكمل المكسوس. Alia exemplaria exstant in Codd. Lugd.-Bat. 981(12), 1294(1) et Ms. Hammeri 378(6).

33°. (f. 232 — 241 v.) رسالة في تحقيق العقل. Agitur de *ingenio*, in cuius naturam inquiritur.

Incipit : الحمد لله الذى خلق الانسان ، وعلمه

البيان ، وفصله على سائر الحيوان ، الخ

Hactenus opera 'ibn-Kemāl-Pāšāe. Sequuntur duo brevissimi (4½ pagg.) tractatus aliorum auctorum , a librario collectioni nostrae adjecti , nempe :

34°. (f. 242 r. et v.) primus , cui haec verba superscripta sunt : هذه رسالة فى سبب اجابة الدعاء . لابى على بن سينا Abū Sa'īd 'ibn Abī'l-Cair (1) litteris Avicennam (+ 428) interrogaverat , ut hic ei exponeret وحقيقة الريارة

كيفيّة الريارة وحقيقة الدعاء . وتأثيرها فى النفوس والابدان . Ad hanc quaestionem hic tractatus responsum exhibet.

35°. (f. 243 r. et v.) alter , inscriptus : هذه رسالة فى

فصل فى بيان ، ايام الهيّة للشيوخ الالهى ، cujus argumentum melius intelligitur ex initio :

مقدار السنة السمرديّة وتعيين الايام الالهية منها يوم القيمة وبعد

(1) Alias epistolas , huic viro ab Avicennā datas , memorat Wüstenfeldius , *Ges. der Ar. Aerzte* , p. 74 sq. , n. 92 et 104.

N. CLVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 207, p. 30. Ab hoc emtus est
e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 603,
n. 6977.)

Codex in 8° min., 237 paginarum, charact. نسخى
et diversis manibus, in universum nitide
scriptus, et bene compactus. Continet varios tracta-
tus Arabicos, numero 18, fere omnes theologici aut
juridici argumenti, quorum singulorum conspectum
exhibebo :

- 1°. p. 1—17. Tractatus juridicus, incipiens : الحمد
لملهم الصواب ومسهل الصعاب والصلوة الخ
Continet disputationem de hoc loco 'Inājae (كتاب
الوكالة, in ed. Calc. Vol. III, p. ٤٥٢ sq.) :

عقب به الشهادات لأن الانسان — فاوثر تاخيرها
Opiniones aliorum virorum doctorum (سعدى)
قاضى زاده et افندى, ut recentior manus ad-
scripsit, v. Hāgi-Cal. VI, p. 484, 487 et 489)
adducuntur et refutantur.

- 2°. p. 20—38. Disputatio de particulâ ف, auctore
طومش (طورمش s.) بن سنان
vit viro principi, quem summis laudibus prae-
dicat, et hoc modo designat : القاضى بالعساكر
المنصورة بولاية روم ايللى ستمى حبيب الرحمن
Citantur opiniones, محمد نبى آخر الزمان
hac de re et ابن كمال پاشا
protulerunt. Initium est : الحمد لله الذى
خلق الانسان من صلصال الخ

- 3°. p. 40—47. Tractatus, in quo disputatur de

كتاب , باب التيمم , e quaestionibus juridicis , et petitis. Adducuntur glossator anonymus cet. Initium est : الحمد لله الذى

In أسس بنيان الصلوة بان امرها لعباده الخ
 سوده اضعف عباد : subscriptione haec leguntur :
 الله الملك الصمد احمد بن پير محمد المنفصل

عن مدرسة القاضى بمرعش الماكنية

- 4°. p. 50—59. Disputatio de loco Qorānico Sūr. 61, vs. 10—12. Citatur prae ceteris البيضاوى.
 Incipit: الحمد لله العلى العليم الخ In clausulâ exstat : حرره افقر الانام واحقر الاقدام ابراهيم
 تراب الاقدام المنفصل عن المدرسة الحسامية فى
 ادنه الماكنية

- 5°. p. 60—85. Tractatus , qui commentarium exhibet in Sūram 1^{am} et haec prima verba 2^{ae}
 قال : Sic incipit : آلم ذلك الكتاب لا ريب فيه
 الفقيه ابو الليث نصر بن محمد (1) بن ابراهيم
 السمرقندى الخ . E subscriptione apparet ,
 hunc tractatum exarasse محمد بن عبد الكريم الق... صدى

- 6°. p. 86—97. Tractatus de iis , quae interpres
 Qorāni [n. (2) صاحب الكشف] notavit ad initium Sūrae 2^{ae} (البقرة) : اعلم ان الالفاظ الستى

(1) Vox بن in Cod. non exstat.

(2) Cf. Cod. Lugd.-Bat. n. 491 , p. 11.

يُنْتَهَجِي بِهَا أَسْمَاءُ مَسْمِيَّاتِهَا الْحُرُوفُ الْمَبْسُوطَةُ
الَّتِي مِنْهَا رَكَّبَتِ الْكَلِمَ ذَوِي الْأَلْعَانِ بَانَوَارِ
التَّنْزِيلِ الْخ

- 7°. p. 98—107. *Disputatio de locis Qur'ānicis*
Sūr. 2, vs. 18a, et Sūr. 18, vs. 23a. Citantur
صاحب الكشاف, البيضاوي cet. Incipit hoc mo-

do : الحمد لله المنزه عما اخترى به المشركون الخ :
Tractatus hicce, eâdem manu scriptus atque
ille, de quo sub 3°. sermo fuit, documento
esse potest, quâ orationis indigentia laborent
auctores senioris aevi, stylum turgidum adeo
amantes. In praefatione enim utriusque tracta-
tus, de quo 3° et 7° loco diximus, auctor
s. auctores, alicujus laudes celebrantes, per
paginam et quod excedit iisdem prorsus verbis
utuntur.

- 8°. p. 108—121. In hoc tractatu Auctor anonymus
quaedam notavit ad Commentarium 'al-Baiḥāwī
in Sūram 112. Incipit : الحمد لله الذي لم

يَتَّخِذَ وَلَدًا الْخ (1)

- 9°. p. 122—130. Tractatus qui inscribitur : خدمة
العبد الداعي بالاخلاص الفقير قاسم الدنوشري
الحنفي المدرس بمدرسة الصالحية النجمية مع
ضميمة المدرسة الايتمشية. Tractatus hicce, quem
dictus ille Qāsim dedicavit viro, qui jurispru-
dentiae principatum in Aegypto tenebat, conti-
net duas disquisitiones juridicas. *Alterā* (p. 124),

(1) Ordinem foliorum, in hoc tractatu paullulum turbatum,
ad calcem paginarum in Codice notavi.

النظر في قول العلامة المرغيناني في هدايته في
بحث الاوقات التي تكرر فيها الصلاة في بيان
مراد الامام ابي الحسن (sic) القدوري في قوله
لا تجوز الصلاة عند طلوع الشمس الخ
loco Hidajae, qui in edit. Calc. exstat p. ٣١ sq.

النظر في قول العلامة النسفي, *Altera* (p. 126),
رحه في كتابه المسمى بكنز الدقائق في أول
كتاب الشهادات حيث قال في تعريف الشهادة
pertinet, هي اخبار عن مشاهدة وعيان الخ
(+ 710), auctore النسفي, كنز الدقائق
v. Hāgi-Cal. V, p. 249 sqq., cujus exemplar
exhibet Cod. Lugd.-Bat. 1241(1). Locus, qui
spectatur, ibi exstat p. 141. Adducuntur Com-
mentatores فخير الدين الزيلعي
auctor Commentarii c. t. البكر الرائق, quem
(v. Hāgi-Cal. l. 1. p. 250) a. 970 mortuum,
nosiri tractatus Auctor رحمه الله vocat,
cujus igitur aetas inde apparet.

10°. p. 131—136. Alius tractatus ejusdem Aucto-
ris, cujus argumentum e titulo : ضوء الشمعة
conspici-
tur. E clausulâ (p. 136) docemur, ipsum Au-
ctorem utrumque tractatum exarasse.

In p. 137 reperitur annotatio ad ea, quae
al-Baiḡāwī in Commentario ad Sūr. 110 vs. 36
observat. Hanc scripsisse dicitur الفقير الداعي

الحقير سليمان البارلى (sic) أصلاً والعمائي سكناً

11°. p. 138—159. Commentarius in Sūram 95,
auctore quodam سليمان, qui hunc tractatum
dedicavit viro, summopere ab eo laudato, أبو

- بسم الله الرحمن الرحيم : *Incipit* : مآلئاء محمد
 وبه ثقلى ولا تعبد ولا الخ
- 12°. p. 160—170. Tractatus est, qui exponit de
 loco Hidājae e كتاب الطلاق, in ed. Calc.
 obvio p. ٢٣٣ sq. (inde a verbis : لامراته : وهي من ذوات الحيض
 Adducitur Ināja, cujus
 vide ed. Calc. Vol. II, p. ١٢٦—١٢٨. Initium :
 الحمد لله الواحد الفرد على الاطلاق الخ
- 13°. p. 172—180. Disquisitio de notione vocis
 كفالة in jurisprudentiā, cui ansam praebue-
 runt verba, ni fallor, Auctoris Wiqājae (v. Hāgī-
 Cal. VI, p. 458) (1). Citantur كمال الوزير
 المأشى الشهير , المأشى الشهير باخى جلبى
 بيغقوب پاشا (de utroque glossatore v. Hāgī-
 Cal. VI, p. 460) aliiue. *Incipit* : الحمد
 لوليه والصلوة على نبيه الخ
- 14°. p. 182—195. In hoc tractatu disseritur de ini-
 tio libri البيع, ratione habitā eorum, quae
 Auctor Wiqājae ejusque Commentatores hac
 de re in medium protulerunt. Citantur ex his
 صدر الشريعة , صاحب العناية , aliiue. Initium :
 الحمد لله الذى خلق الانام الخ
 حرة العبد الحقير اسمعيل المعترف بالتقصير :
 المنفصل عن مدرسة سعيدية بمأمية حلب
- 15°. p. 196—203. Annotatio ad ea, quae Auctor
 Hidājae in initio كتاب السير (ed. Calc. p. ٢١١)

(1) In Cod. tantummodo : رحه .

- notavit. Adducitur saepius *ʿInāja*, v. Vol. II, p. ٥٢١ sq. — Sequuntur, eâdem manu scriptae,
- 16°. p. 204—210, variae quaedam observationes juridicae cet., quae Auctori inter legendum in mentem venerant.
- 17°. p. 212—227. Observationes ad initium كتاب الحمد لله ذى المن والعطاء الخ, ex opere *Hidājâ*, v. ed. Calc. p. ٧٠٠, coll. *ʿInāja*, Vol. IV, p. ٢. sq. In hoc tractatu, qui ita incipit : الحمد لله ذى المن والعطاء الخ, citantur, ut e nominibus margini adscriptis patet, زكرياء, قاضى زاده, ابن كمال پاشا, افندى cet. In fine haec legitur subscriptio :
 حشره العبد الداعى لعالى جنابة عيبدى اذلى
 عباد الله محتاج بابه المنقصل عن مدرسة ابن
 ولى الدين بپروسة المكروسة القرمانى اللارندى
- 18°. p. 228—237. Observationes, quae Auctori, cum opus التلويح, حاشية التوضيح ejusque appellatam (v. *Hāgī-Cal.* II, p. 444) sub auspiciis viri summi زاده بستان legeret, in mentem venerant. Primus locus, ad quem nonnulla observat, est : قال سعد الملة والدين فى :
 فصل كيفية السماع الخ
 محمد بن خداداد الموروى من
 قلاميد فخر العلماء اخى زاده
- Omnes hi tractatus serioris aevi sunt.**

IV. Libri Persice scripti, aut ad linguam et litteras Persicas spectantes.

A. Lexicologici argumenti.

N. CLIX.

(Ex Willm. Cat. n. 83, p. 15. Incertum, quomodo
ad hunc venerit.)

Liber in 8° min., 309 paginarum, manu A. F. Woltersdorffii perspicue scriptus et bene compactus orientalem in morem. Exhibet Lexicon Persico-Germanicum, ordine alphabetico dispositum. Willmetus statuit, illud a Woltersdorffio ipso in Oriente fuisse confectum, cui opinioni sane favet habitus libri, quippe in quo voces sub primâ harum litterâ, nullâ subsequens litterarum habitâ ratione, sine ordine collocantur. Nihilominus nota, p. 306 seriei nominum (p. 306—309) praemissa: »Verschiedene »Nomina, welche im Manuscript nur mit Lateinischen Lettern geschrieben waren" luculenter docet, eum in hoc libro conficiendo etiam fonte scripto usum fuisse, quoniam, me ignorare fateor. In fine Lexici additur Appendix mensium, dierum et festorum Persicorum.

B. Epistolaris argumenti.

N. CLX.

(Ex Willm. Cat. n. 213, p. 31. Ab hoc emptus est e
bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 58, n. 34.)

Codex in 4°, 70 paginarum, nitidissime exaratus
et bene conservatus. Singulae paginae complectun-

tur 8 lineas, charact. شکسته et نسخی ita scriptas, ut cuique lineae charact. priore eadem charact. posteriore subjungatur. De anno sive librario nihil constat.

کتاب ترسل من منشآت خواجه
 (1) اسکندر بیگ منشی. Auctor, Iscandar-bek Monši, memoratur a C. Stewartio, *Original Persian Letters*, London, 1825, Introd. p. I et, nisi fallor, idem

est, qui a. Ar. 1025 opus عالم آرای عباسی composuit (2). Optime enim cum hac sententiâ quadrant epistolae, ab عبد المومن خان اوزبک, et praefectibus Šāhi Abbās Magni sibi invicem datae, quae p. 36 sqq. et p. 45 sqq. reperiuntur (3). Est liber elementarius, qui varias litteras fictas et authenticas complectitur ad epistolographiam addiscendam. Inter epistolas, quae praeter dictas majoris momenti sunt, epistola est, quae p. 59 sqq. exstat: نامه که نواب اشرف اقدس ارفع اعلى به احمد پاشا حاکم نواب دار السلام بغداد نوشته اند. Hujus operis, post bismillam sic incipientis:

ای فکرمه بکلک صنع ترکیب بشر
 انشا تمو نقش بسته اجسام صور

aliud exemplar mihi non innotuit. — In fine (p. 65—70) alienâ manu adduntur figurae in computando usitatae apud eos, qui res pecuniarias tractant. Figurae hae similes sunt iis, quas Stewartius l. l. p. VIII »Rukkum” appellat.

(1) Sic enim titulus in Codice exstat.

(2) V. de hoc opere *Z. d. D. M. G.*, XV, p. 457—501.

(3) Cf. Malcolm, *the History of Persia*, I, p. 525.

C. Argumenti, ad Litteras humaniores pertinentis.

N. CLXI.

(Ex Willm. Cat. n. 139, p. 22. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 4°, 313 paginarum, charact. نسخى ad تعليف vergente valde perspicue et eleganter scriptus et bene compactus. Folium primum, quod perierat, aliâ manu restitutum est. Anni notâ caret. Continet opus notissimum گلستان auctore Sadî (+ 691).

N. CLXII.

(Ex Willm. Cat. n. 138, p. 22. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 601, n. 1125.)

Codex in folio, ligaturâ corneâ nitide compactus et optime conservatus. Continet idem opus ac Num. praec. Textus persicus (265 pagg.), charact. تعليف eleganter exaratus, totus chartâ intermediâ instructus est, versionem Latinam Georgii Gentii (1) continente. Textus ille persicus jussu Danielis Havartii Hollandi a. H. 1086 Golcondae scriptus est a librario, qui se ipsum vocat (v. p. 14) العبد اقل العباد شاه قاسم, versio Latina eodem tempore, a. Chr. 1676, eodemque loco ab ipso Havartio. Hic, Amstelodamensis, Medicinae Doctor fuit (2), qui Litteris simul ope-

(1) Ea nempe, quae a^o. 1651 Amstelodami prodiiit sub tit. *Musladini Sadi Rosarium Politicum*. Notae, quas Gentius p. 533—629 adjecit, hic desiderantur.

(2) V. de eo *Biogr. Woordenb. der Nederl.* in v. Edidit a^o. 1693 versionem operis, a Joh. Munniksio Latine editi, sub tit. *De practijk der Heel-konst*.

ram dabat (1). Ex Indiâ, ubi ad annum 1686 usque degebat et unâ cum Cornelio Muttero (2) linguam Persicam addiscebat, in patriam redux, Trajecti ad Rhenum sedem fixit. Hinc postea die 25 m. Januarii a. 1701 Codicem nostrum dono dedit Muttero in memoriam priscae amicitiae fraternae (3). De Codd. Lugd.-Bat., qui گُلستان exhibent, v. Dozy, *Cat.* I, p. 354 sq.

N. CLXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 141, p. 22.)

Liber in 4°, 8 paginarum, ipsius Willmeti manu scriptus a. 1780, et ligaturâ chartaceâ orientalem in modum compactus. Continet varias lectiones ad گُلستان, quas J. J. Schultensius e Cod. Lugd.-Bat. 1244(1) (v. Dozy l. l.) suo exemplari editionis G. Gen-

(1) Minus felici, ut videtur, successu. Versio enim Belgica Sadî Bostânî, quae a. 1688 Amstelodami prodiit, et versio etiam Ovidii *Tristium*, quam in Indiâ confecerat, et a. 1692 Trajecti ad Rhenum edidit, non laudantur.

(2) Est idem vir, cujus opera memorantur in *Cat. Libr. Mss.* Relandi, nempe p. 1, n. 2: » Gulistan sive Rosarium » politicum, auctore *Scheich Sady* lingua Persica conscriptum, cum versione Belgica *Corn. Mutteri* et plura alia opuscula tam Persica quam Malaica, v. p. 3, n. 30 et 32, p. 4, n. 3, p. 7, n. 36.

(3) Quae hic postremo loco dixi, singulari modo mihi innotuerunt. Folia enim duo priora in Codice conglutinata a se invicem divellens, hanc inveni inscriptionem: » *Dit boek schenkt aan zijnen besten vriend, de hr Cornelis Mutter, die met hem te gelijk, in de stad Golkonda, 1675, de perssiaansche tale heeft beginnen te leeren, tot onderhouding van een onverbrekelijke vriendschap*

Utrecht
25 Jan. 1701.

Zijn D. dienaar
en vriend
D. Havart.

tii adscripserat. Ex hoc exemplari, quod in J. J. Schultensii Cat.^o exstat inter Libros omissos in Fol. p. 585 n. 1116*, hoc nostrum apographon confecit Willmetus. Continet non nisi varias lectiones ad pagg. 2—10 et 84—98 ed. Gentii.

De Lāmiī (+ 938) Commentario in Praefationem libri گلستان vide infra inter Turc. Num. CCIII (ex Willm. Cat. n. 140).

N. CLXIV.

(Ex Willm. Cat. n. 145, p. 22. Ab hoc emtus est (conjunctim eum n. 187 Catalogi Willm.) e bibl. Bruinī (n. 56), qui eum sibi comparaverat e bibl. Willemsenī, cujus vide Catal. p. 165, n. 729. Uterque num. 145 et 187 oriundus est e bibl. J. Golii, cujus vide Cat. p. 22, n. 6 et 2.)

Codex in fol., 98 paginarum, charact. نسخی nitide scriptus et bene conservatus. De ejus librario atque aetate vide supra ad Num. CXI (ex Willm. Cat. n. 80). Continet opus notissimum بهارستان auctore Gāmī (+ 898), v. Hāgī-Cal. II, p. 70. De Codd. Lugd.-Bat. v. Dozy Cat. I, p. 557 (1).

N. CLXV.

(Ex Willm. Cat. n. 143, p. 22. Ab hoc emtus est e bibl. Walravenī, cujus vide Catal. p. 58, n. 30.)

Codex in fol., 176 paginarum, charact. نستعلیق

(1) Pro » (+ 891) », quod hic exstat, l. » (+ 898) », coll. Tom. II, p. 120. Exemplaribus, a Dozyo memoratis, addi possunt Cod. Petrop. 422(12), Goth. 81 (e Cat.^o Pertschī). Ex hoc Pertschī Catalogo p. 107 item patet, Codicem Lugd.-Bat. 827 exhibere Commentarium Šamī (شمعی, + post a. H. 1000) et Codicem Goth. 82 aliud hujus exemplar offerre.

scriptus et ligaturâ occidentali bene compactus. Anni notâ caret. Continet رساله كنج رتن, sive historiam viri sapientis, كنج رتن dicti, auctore urbis Delhi incolâ, qui se ipsum vocat جكجيونداس بن (sic) رايمل, v. p. 19 et 172. Hic a.^o H. 1030, regnante ابو المظفر نور الدين محمد جهانگیر (a.^o H. 1014—1037), opus Persice concinnavit. Liber, floridâ oratione scriptus et versibus intertextis scatens, sic incipit : بسم الله الرحمن الرحيم هست كليل در گنج حكيم ابتدا ميكنم من اين كتاب را بنام حكيمي كه الخ. Alia exemplaria mihi non innotuerunt.

D. Poëtici argumenti.

N. CLXVI.

(Ex Willm. Cat. n. 150, p. 23. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, in cujus Catal.^o nescio sub quo num.^o (fort. n. 7020 in p. 605) lateat. — Codex hicce oriundus est e bibl. J. Golii, in cujus Cat. exstat sub Misc. in 4° p. 21 n. 77.)

Codex in 8°, 184 paginarum, charact. نستعلیق exaratus et ligaturâ orientali bene compactus. Anni notâ caret; e subscriptione apparet, quemdam Abdo'Z-lâh ibn Çâlih die 5° mensis Çafar eum absolvisse; annus vero non additur. Nota possessoris anni 1042 et historia Codicis modo tradita aetatem postulant duorum certe seculorum, sed sine dubio Codex antiquior est. Continet res a Rostamo ejusque filio Farâmarzo in Mâzandarâno praesertim atque in Indiâ gestas et unus mihi videtur ex illis libris, qui ad exemplum Operis celebrati Firdûsîi historias ejus selectas modo uberius tractant (1). Textus enim ab

(1) Conf. Mohl, *le livre des Rois*, Préface, p. 54 sqq.

illo Šahnāmāe prorsus differt et multas res appingit, quas frustra apud Firdūsium quaeras. Si fides subscriptioni haberi potest, Auctor ignotus poëmati suo titulum dedit شیرنگ نامه, quod eo probabilius mihi videtur, quia ipse ille شیرنگ magnas in poëmate partes agit. Post bismillam Codex, eodem metro quo Šahnāmā conscriptus, statim sic incipit:

الا آى شده غرق درىاى آز تو كوته زمان وزمانه دراز
دل اندر سراى سپنجى ميبند كه باتو زمانه كند ريشاخذ
آغاز داستات شیرنگ وديو: *Primum* caput inscribitur:
گفتن شیرنگ با مادرش از: *secundum*, مازندران
et sic porro. Alia hujus operis exempla mihi non innotuerunt.

N. CLXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 147, p. 22. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 4°, 59 paginarum, charact. نستعلیق nitide scriptus et ligaturā recenti compactus orientalem in modum. De librario atque aetate libri nihil proditur. Continet opus celebratum et Calcuttae editum c. t. عطار اuctor پند نامه (1) (+ 627), v. Hāgī-Cal. II, p. 68. Multae, sed tantum fere in initio, huic Codici adscriptae sunt glossae, ex gr. etiam e Commentario Turc.° Šam-ī (+ post a. H. 1000) petitae. De Codd. Lugd.-Bat., qui hoc opus

(1) De anno mortis, v. Sprenger *A Catal. of the Ar., Pers. and Hind. Mss. of the libr. of the king of Oudh*, p. 346 sq. Minus recte in Cat.^o Dozyi II, p. 114 legitur, eum ineunte Sec. 8° occisum esse.

ejusque Commentarios exhibent, vid. Dozy, *Cat. II*, p. 114 sq.

N. CLXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 142, p. 22. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, in cujus Catal.^o ob malam descriptionem nescio sub quo num.^o lateat (1).)

Codex in 8°, 341 paginarum, charact. نستعلیق perspicue et nitide scriptus et ligaturâ antiquâ, sed deinde redintegratâ, bene compactus. Singulae paginae, in duas columnas divisae, 13 versus exhibent. In subscriptione (p. 341) librarius notavit, se hoc exemplar absolvisse die Lunae, medio m. Šawwāl a. 950 et nomen suum esse Ahmed ibn Moçtafā ibn Jūsuf. Continet بستان auctore Sadī (+ 691), v. Hāgī-Cal. II, p. 52 sq., opus nuper etiam (a. 1858) a Ch. H. Graf editum. De Codd. Lugd.-Bat. v. Dozy *Cat. II*, p. 113 sq.

N. CLXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 148, p. 22. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 59, n. 40. — In initio Codicis legitur, librum oriundum esse e bibl. Lettei.)

Codex in 8°, paginarum 414, charact. نستعلیق manu impeditâ, sed valde perspicuâ et eleganti scriptus et ligaturâ recenti compactus. Ab initio et fine mutilus est, ita ut de libri aetate aut scribâ nihil constet: quae vero desunt, paucissima videntur, nisi fallor, folium tantum unum tam in initio quam in fine Codicis (2). Continet Diwānum Poëtae cele-

(1) Num. enim 6999 in p. 604 servatur in Bibl. Lugd.-Bat. sub n. 1244.

(2) Obiter moneo, sex ultima Codicis folia (p. 403—414) inserenda esse inter pagg. 336 et 337. Pag. 402 ultimam operis paginam exhibet.

berrimi حافظ (+ 791), v. Hāgī-Cal. III, p. 272 sq.,
cujus H. Brockhaus inde ab a. 1854 novam editionem
parat. De Codd. Lugd.-Bat. v. Dozy, *Cat. II*,
p. 118 sq.

N. CLXX.

(Ex Willm. Cat. n. 146, p. 22. Ab hoc emtus est
e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 59, n. 41. —
In initio hujus etiam Codicis notatur, librum
oriundum esse e bibl. Lettei. Praeterea conspi-
citur signum Mssorum Golii, Misc. 40. 25; ac re-
verâ sub hoc num.^o (Cat. p. 17) hic liber noster
memoratur.)

Codex in 8°, 245 paginarum, charact. تعليف
nitide scriptus et bene conservatus. Anni notâ scri-
baeque nomine caret. Continet opus notissimum,
jam saepius editum, c. t. يوسف وزليخا auctore Gāmī
(+ 898), v. Hāgī-Cal. VI, p. 519. De Cod. Lugd.-
Bat. v. Dozy, *Cat. II*, p. 120.

N. CLXXI.

(Ex Willm. Cat. n. 144, p. 22. Ab hoc emtus est e
bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 604,
n. 6994.)

Codex in fol. minore, 274 paginarum, quarum
quaeque 16 versus complectitur. Charact. نستعليف
nitide scriptus est, sed nonnihil vermibus arrosus.
Ceteroquin Codex bene est conservatus et ligaturâ
recenti compactus orientalem in modum. In sub-
scriptione legitur, Codicem absolutum fuisse die
10mo mensis Rabîz posterioris a. Ar. 1097 (1). Con-
tinet ظفر نامه auctore Hâtifi (+ 927), v. Hāgī-Cal.

(1) In Cod. exstat .١٩٧.

IV, p. 176. De Cod. Lugd.-Bat. v. Dozy, *Cat.* II, p. 122; aliis exemplaribus, ibi enumeratis, addi possunt Codd. a Sprengero, l. l. p. 422, *A Catal. of the Bibliotheca Or. Sprengeriana* p. 79 (n. 1412) et a Rödiger, *Z. d. D. M. G.* XIII, p. 237 (Codd. Quatremèzei, qui hodie Monachii asservantur) memorati.

N. CLXXII.

(Ex Willm. Cat. n. 187, p. 28. De origine hujus Codicis vide supra ad Num. CLXIV (ex Willm. Cat. n. 145).)

Codex in fol., paginarum 101, charact. نسخی satis bene scriptus et optime conservatus. Exaratus est aliâ manu ac N. CLXIV (ex Willm. Cat. n. 145), sed ejusdem aetatis atque originis est. Propterea cum hoc Num. conjunctus fuisse videtur, quia aliud opus ejusdem auctoris Ġāmī exhibere putabatur (1). Continet autem لیلی ومجنون non Ġāmī, sed Hâtifī, modo dicti, v. Hāgi-Cal. V, p. 347. Opus hocce, saepius jam editum, in Codice nostro mutilum tantum exstat: in pag. 95 enim abrupte desinit, dum quinta fere pars operi deest. — Quae in pagg. 6 ultimis leguntur, versus sunt alieni, omni inscriptione carentes; sed e Saḍī Bostāno mihi noti. Exstant in edit. Ch. H. Graf inde a p. 9v usque ad p. 1a (vs. 623—714, Cap.^{is} 1^{mi}).

De Codd. Lugd.-Bat., qui nostrum Hâtifī opus exhibent, v. Dozy, *Cat.* II, p. 121; exemplaribus, ibi enumeratis, addi possunt Cod. Bibl. Reg. Oudh. (Sprenger, *Cat.* p. 421), Cod. Berolin. (olim Sprengerianus, n. 1410, *Cat.* p. 79) et Cod. Gothanus (n. 83 e *Cat.* Pertschi).

(1) Sic statuebat adhuc Willmetus, v. *Cat.* l. l.

N. CLXXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 151, p. 23. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, in cujus Catal.^o ob malam descriptionem nescio sub quo num.^o lateat (1).)

Codex in 8° min., 184 paginarum, charact. نستعليق nitidissime scriptus in chartâ diversi coloris et optime conservatus. Singulae pagg., lineis aureis inclusae, 13 versus continet. E subscriptione apparet Hāgīum Mohammed Samarqandensem Damasci a. H. 979 eum absolvisse. Continet Diwānum poëtae سقا (+ 962), de quo v. Sprenger, *A Catal. of the libr. of the king of Oudh*, p. 559 sq. Hujus Diwāni sic incipientis:

پا ز سر کرده براه طلبش حیرانم
که من قطره کجا وهوس عمانم

non alia exemplaria mihi innotuerunt, nisi quae memorat Sprenger l. l.

N. CLXXIV.

(Ex Willm. Cat. n. 155, p. 23. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 59, n. 37. — Hic Codex, qui etiam Lettei fuit, oriundus est e bibl. Golii, v. ejus Cat. p. 20, ubi est n. 61 inter Misc. in 4°.)

Codex in 8°, 249 paginarum, charact. تعلیق nitidissime scriptus et ligaturâ orientali satis bene compactus. E subscriptione patet, eum absolutum

(1) Num.ⁱ 6998 et 7001 in p. 604, qui ambo » Carmina quaedam Persica » exhibere dicuntur, ut probabile est, iidem sunt qui Num. noster et Num. CLXVIII (ex Willm. Cat. n. 142).

fuisse feriâ 2^a, die 15° mensis Rabî'î posterioris a. Ar. 1055 a librario, qui se ipsum vocat محمد بن هاشم بن نصير بن محمد. Continet نل دمن auctore ابو الفيص بن مبارك, vulgo فيصى dicto et a. 1004 mortuo, v. Hāgī-Cal. VI, p. 384. De auctore v. Hammerus, *Gesch. der schönen Redek. Persiens*, p. 400 sqq. Opus nostrum, a. 1003 ab eo compositum, bis jam editum est, v. Sprenger, *A Catal. of the librar. of the king of Oudh*, p. 402. Alia exemplaria servant Codd. Bodl. (Uri) n. 170 in p. 300, (Ouseley) 16, Dresd. n. 321, Havn. n. 128, 129 et 141 a. 1) et Berolin. n. 1395 e Catal. Sprengerî (p. 79). — In Bibl. Lugd.-Bat. aliud opus: موزاد ejusdem auctoris exstat, nempe Cod. 1329(1) v. *Cat.* II, p. 122 sq.

N. CLXXV.

(Ex Willm. Cat. n. 149, p. 22. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 8°, 326 paginarum, scriptus in chartâ lineatâ charact. نسخى ad تعليف vergente, satis perspicuo. Paginae in duas columnas divisae et lineis rubris inclusae, singulae 19 versus continent. Bene conservatus est et compactus ligaturâ orientali. E subscriptione apparet librarium الحاج مصطفى بن ملا رضوان Bagdādensem, incolam Halebi feriâ tertiâ d. 13° m. Šawwāl a. H. 1070 eum absolvisse.

Continet opera poëtica Tālibi Amolensis (طالب آملی) + 1035 sive 1036, v. Sprenger, *A Cat. of the libr. of the king of Oudh*, p. 575. Inde a p. 1—115 exstant carmina in laudem Sultāni Hindostānici جهانگیر پادشاه (regn. a. H. 1014—1037), ejus Vezîri Abū'l-Qāsim aliorumque. A p. 116—147 reperiuntur مثنویات, a p. 149—304 gazelae, a p.

304—315 مقطعات ac denique a p. 316—326 ejus رباعيات. Non alia hujus operis exemplaria mihi innotuerunt, nisi quae memorat Sprenger l. l.; fragmenta tantum complectuntur Cod. Petrop. n. 528(23) et Cod. Gothanus 9(11, a) (e Cat. Pertschii p. 23).

E. Historici argumenti.

N. CLXXVI.

(Ex Willm. Cat. n. 188, p. 28. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinii (n. 68), qui eum sibi comparaverat e bibl. Willemseni, cujus vide Catal. p. 166, n. 1819. — Fuit olim Golii, in cujus Catal. exstat in *Addendis* inter *Lib. Mss. Compact. in 4°*, n. 2 (cf. p. 18, n. 39).)

Codex in 4°, 150 paginarum, charact. نستعليق nitidissime scriptus et optime compactus ligaturâ orientali. E subscriptionibus (p. 89 et 150) apparet, librarium Çadro'ddîn Mohammed 'ibn-Ga-far 'İçfahānensem mense Şa-bāne anni 1034 utrumque opus, quod Codex complectitur, absolvisse. Continet 1°. (p. 1—89) نظام التواريخ auctore viro celeberrimo *al-Baiḥāwī*, qui a^o. 674 hunc librum composuit; v. Hāgī-Cal. VI, p. 354, et in primis de Sacy in *Not. et Extr.*, Tom. IV, p. 672—699. Exemplar vero nostrum ad finem tantum dynastiae Selgūqidarum decurrit (ap. de Sacy l. l. p. 686(1)). De Cod. Lugd.-Bat. v. *Cat. III*, p. 1 sq., ubi simul indicatur, ubinam hoc opus alibi servatur. — 2°. (p. 91—150) quaedam ex historiâ illâ notissimâ Hātīmī Tāyitae (2) eo consilio

(1) Cod. noster et Lugd.-Bat. 681 re verâ exhibent, quod de Sacy in n. (r) conjecerat.

(2) Calcuttae et Constantinopoli Persice et Turcice prodit haec historia, in Oriente celebrata. Versio Anglica, a Duncan Forbes procurata, a. 1830 Londini edita est.

excerpta, ut liberalitatis, quâ adeo excellebat, laudes celebrarentur. Auctor est الحاشي الكاشفي, vulgo dictus الواعظ الهروي (+ 910), qui aliis scriptis, ethicis praesertim, inclaruit. Ut e praefatione, liberalitatis encomio dicatâ, apparet, hunc librum sub auspiciis Sultâni Abû-l-Gâzî Hosain, cujus urbs هراة sedes regia erat, a^o 891 composuit. Opus hocce, Hâgî-Calîfae ac mihi etiam aliunde ignotum, statim post bismillam incipit ab his versibus (Metr. المتقارب)

بنام خدائی که بخشنده اوست
 بر آرنده کار هر بنده اوست
 کریمی که دل داد و جان آفرید
 زجودش وجود جهان آفرید

N. CLXXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 189, p. 28. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 57, n. 4.)

Codex in fol., 263 foliorum, charact. نسخی nitidissime scriptus et compactus corio Turcico, intus serico oblecto. De anni notâ et nomine scribae nihil proditur. Continet تاریخ نادری auctore *Mirzâ Mahdî Cân Mâzandarânî* (1), qui a. H. 1171

(1) In Cod. nostro haec legitur inscriptio: کتاب تاریخ

دری (نادری I). مشهور بتاریخ جهان کشا من کلام دري (نادری I). مشهور بتاریخ جهان کشا من کلام میرزا مهدی خان مازندرانی, quae sie item exstat in Cod. Hafn. n. 63 (v. Cat. III, p. 23). E titulo autem تاریخ جهان کشا, hîc memorato, Willmetus male conjecit *Alâ'oddinum* *Alâ.o'l-Molk al-Gowainî* (+ 681) auctorem esse. Hoc longe aliud opus est, quod servat Bibl. Lugd.-Bat. in Cod. 1185 (v. Cat. III, p. 7 sq.)

hoc opus absolvit. Liber, notissimus e versione Jonesii c. t. *Histoire de Nader Chah*, 1770, editus est Calcuttae a°. 1846. Alia exemplaria exhibent Codd. Bodl. (Ouseley) 316 et 525, Petrop. 304, Hafn. 62 et 63 et Societ. Reg. Asiat. Brit. et Hibern. 146 et 147 (Morley, *Cat.*, p. 138 sq.).

F. Astronomici argumenti.

N. CLXXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 51, p. 11. Ab hoc acquisitus est a. 1813 casu fortuito pro levi dono.)

Pagg. 16 in fol. maj., lineis aureis inclusae, diversisque coloribus et auro distinctae. Exhibent Calendarium Persicum, nitidissime exaratum, sed mutilum; desiderantur enim uterque mensis Rabī et Gomādā, tam prior quam posterior, ita ut 8 menses hīc tantum reperiuntur. Annum, ad quem pertinet in foliis nostris laceris non inveni, sed ad sec. H. 11um pertinere mihi videtur.

G. Medici argumenti.

N. CLXXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 52, p. 11. Ab hoc emptus est e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 601, n. 1128.)

Codex in fol., paginarum 584, charact. تعلیف bene scriptus et ligaturā orientali optime compactus. De nomine librarii annique notā nihil proditur. Continet 1° علی بن اخیاریات بدیع, auctore علی بن حاجی زین العطار, vulgo dicto الحسین الانصاری, qui a. H. 770 (1) hunc librum composuit et in hono-

(1) Hāgī-Cal. I, p. 197 ex praefatione auctoris hunc an-

rem reginae , بديع الجمال nuncupatae , hoc titulo ornavit. Opus est bipartitum : pars *prior* (p. 1—504) ordine alphabetico medicamenta *simplicia* recenset , et in Codice nostro praeter scholia Armeniaca notas marginales Persicas adjectas habet , quae pronuntiationem docent vocum ordine alphabetico recensitarum. Hae notae Persicae , ut probabile est , petitae sunt ex opere , quod filius auctoris post patris mortem concinnavit , quodque memorat Seligmann , *Ueber drey höchst selt. Pers. Handschr.* , 1833 , S. 24 sq. Pars *posterior* (p. 505—552) medicamenta *composita* secundum classes exhibens , in variis operis exemplaribus vario modo se offert. Redactio vero antiquissima eaque maxime vulgaris ea est , quae in 16 capita divisa , a medicamentis

المراهم dictis incipit et desinit in المفردات. Haec prostat in Codice nostro , ut et in Cod. Lugd.-Bat. 558 (1). Scholia Armeniaca ad hanc partem paucissima sunt. — 2° fragmentum operis medici Persici , 16 foliis constans , mutilum tam ab initio quam a fine. Fragmentum hoc dignissimum sane est , cuius ratio habeatur : pertinet enim ad opus ét antiquissimum ét hodie rarissimum , cuius in Europâ nihil , quantum novi , nisi duo alia fragmenta exstant , Cod. Vatic. (Hamm. *Lett.* III , n. 158) et Cod. Acad. Or. Vind. n. 378 , quae *libros* 5um et 9um exhibent. Opus volo ذخيرة خوارزمشاهی dictum , auctore Zaino'ddīno 'Ismā'il al-Ġorgānī (+ 535) (2) ,

num desumsisse videtur ; in *nonnullis* enim operis exemplaribus tempus , quo compositum est , memoratur. Sic idem annus designatur in Cod. Lugd.-Bat. 1326. In nostro tamen Codice a. 779 exstat.

(1) Eamdem sequuntur Codd. Bodl. (Uri) 62 et 63 , item , si bene memini , uterque Codex Paris. 150 et 157 , quos Parisiis a^o. 1858 degens raptim inspexi.

(2) Annus 530 apud Hāgi-Cal. , ed. Flügel , III , 162

10 (1) sive 12 *libros* complectens, quod in gratiam principis خوارزمشاهی composuit, v. Hāgi-Cal. III, p. 330. Fragmentum nostrum exhibere partem operis dicti, docet inscriptio in fol. ejus 1° v. obvia:

باب بیست پنجم اندر آنکه بیستم از کتاب ششم
از ذخیره خوارزمشاهی اندر احوال زنان و بیماریهای
باب بیست پنجم اندر آنکه ایشان, in quā verba
calamo expunxit librarius, sed گفتار, quod ei ad-
dendum esset, addere neglexit. Hoc vocabulum
enim desiderari, apparet ex iis, quae statim sequun-
tur: واین گفتار چهار جزو است, in quibus vox
چهار item expuncta est et superscribitur ۳. Hinc
ergo apparet in fol. 1 v. incipere *sermonem* 20um e
libro 6° operis nostri, qui sermo agit de iis, quae
feminis accidere solent earumque morbis. Divi-
ditur ille in 3(4) *partes*: pars 1^a agit de *menstru-*
atione ejusque paucitate et abundantia et distri-
buitur in 3 *capita*. Capite autem 3° hujus partis
1^{ae} in fol. 5 v. nondum finito, argumento et custode
testibus, derepente subsistimus, dum in fol. 6 r. in
re plane aliā versamur. Hinc enim usque ad finem
fragmenti (fol. 16 v.) agitur de *coitu, debilitate*
quae inde nascitur, cibis potibusque corroboran-

(v. VI, 507) memoratus, dum alibi III, 330 et I, 368
annus 531 et 535 exstat, sine dubio est falsus. En quid
al-Baihaqī in Cod. Lugd.-Bat. 133 d (*Cat.* II, p. 292 sqq.)
narrat: زين الدين اسمعيل بن الحسن (sic) الجرجاني :

صاحب الذخيرة الخوارزمشاهية وغيرها رأيت بسرخس
في سنة ٥٣٥ وقد بلغ من العمر اثنى عشر

(1) V. Ch. Stewart, *A descr. Catal. of the Or. Libr.*
of the late Tippoo Sultan of Mysore, p. 106, ubi liber
divisus esse traditur in Praefationem et 10 Capita.

tibus aliisque rebus cum his conjunctis. Inscriptiones item docent haec omnia ex alio *sermone* petita esse, fol. 6 r. incipere a fine *Cap.^{is} 6ⁱ partis 3^{ae} sermonis* 19ⁱ et fol. 16 v. desinere in *Cap. 24 ejusdem partis ejusdemque sermonis* (1). Quae autem e quo *libro* desumta sint, in nullâ inscriptione indicatur. Sed ecce! custos folii 16ⁱ convenit cum verbis, quae in initio fol.ⁱ 1ⁱ r. leguntur; argumentum idem confirmat, unde non tantum elucet *partem 3^{am} sermonis* 19ⁱ libri 6ⁱ continere 24 (2) *Capita*, sed etiam certissimum fit, fragmentum nostrum ex opere dicto exhibere finem *sermonis* 19ⁱ et initium *sermonis* 20ⁱ e *libro* 6°.

Inter Auctores, quos vidi citatos, sunt Galenus, Tâbit ben Qorra, ar-Râzî et Avicenna (3).

N. CLXXX.

(Ex Willm. Cat. n. 53, p. 11. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 57, n. 6.)

Codex in fol., paginarum 566, charact. نستعليق bene scriptus et compactus ligaturâ orientali. Aetas et scriba in hoc etiam Codice non memorantur. Continet idem opus, de quo ad Cod. praeced. sub num. 1° sermo fuit. Pars *prior* (p. 1—474) significationem vocum, ordine alphabetico recensitarum, linguâ Latinâ in margine adscriptam habet. Pars *posterior* (p. 477—551) prorsus differt ab hac parte,

(1) Ne in his quidem foliis omnia recto ordine procedunt. Custos enim fol.ⁱ 12 cum verbis initialibus fol.ⁱ 13 non congruit.

(2) Quisque nunc facile intelligit, unde verba »*caput 25um*» erronea in inscriptione fol.ⁱ 1ⁱ v. (v. supra) ortum duxerint.

(3) Fol. 2 r. citatur etiam الكتاب حفظ الصحة i. e. (v. Stewart l. l.) *liber* operis nostri 3us.

in Codice praeced. obviâ itemque ab eâdem parte, quae in Codice Lugd.-Bat. 1326 exstat, quamquam, si argumentum spectas, cum utrâque multa communia habet. Divisa est in unam مقادله et duas حملة (1); *maqāla* agit de arte remedia componendi, حملة *prior* de medicamentis compositis, quae inter قرايادينات locum tenent, et *posterior* de iis, quae in quovis morbo sunt probata. Quum his tribus rebus finem imposuerit, aggressurus est Auctor, Deo volente, tertium opus: کتاب سيوم از معالجات: در امراض مختصه. Haec sunt, quae in praefatione promittit. In ipso libro vero exstat *maqāla* (p. 477—479), حملة *prior* (quae inde a p. 479 ad p. 547 usque percurrentes et in 10(11) *maqālāt* distributa, mixto ordine fere omnes 16 illas classes recenset, de quibus ad Cod.^{em} praec. mentio facta est) et fortasse etiam (p. 547—551) *posterior*. Tunc autem verbis: واين کتاب را باينقدر ختم کردیم از

جهة آنکه درين کتاب تکرار بسيار واقع شده subito liber desinit, Auctore non opus esse ducente ulterius hac in re progredi. — Inde a p. 553—566 adjicitur index ad partem priorem operis اختيارات بديعی. In hac enim nomina medicamentorum cet. linguâ Arabicum scripta exstant, et sic, quamvis ad ordinem Alphabeti disposita, in quaerendo molestias creant hominibus earum regionum, in quibus lingua Persarum viget. Huic incommodo subvenire voluit Auctor indicem nostrum componendo, in quo nomina Persica, ordine Alphabetico exhibita, nomina Arabica sibi habent subjuncta.

(1) Cf. Freytag, *Lex.* in v. فني. Saepius in Codice scribitur حملة.

Opus اختيارات بديعي offerunt Codd. Lugd.-Bat. 558, 1326 et 1450, Bodl. (Uri) 62 et 63, Paris. 150 et 157, Havn. 29 (pars 1^{or}) et Nan. 113. Cf. item Stewart l. l. n. 14 (in p. 109).

N. CLXXXI.

(Ex Willm. Cat. n. 54, p. 11. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 58, n. 29.)

Codex in 4°, 284 paginarum, in chartâ gossyp. perspicue scriptus charact. نسخي, et bene ligatus ligaturâ antiquâ. Anni nota deest. Continet librum

Persicum مظفر بن محمد في القرباذينات auctore محمد بن الحسن الشافعي, alphabetico ordine digestum, quem auctor in initio dicit se compilasse ex multis aliis de hoc argumento operibus. Totum volumen chartâ Europaeâ geminatum est, in quâ Latina versio exstat integri operis, confecta, ut in primâ paginâ dicitur, a R. P. Angelo a S^{to} Joseph, Carmelitâ discalceato Tholosano, missionario Apostolico. Versio haecce, diversa a versione, quam a°. 1681 Parisiis idem edidit sub tit. *Pharmacopaea Persica*, ipsius autographon esse videtur. Primum folium, in quo pagg. 1 et 2 erant conversae, nunc deest; apparet tamen hoc adfuisse olim et deinde exsecatum esse: ejus loco nunc aliud folium reperitur, in quo annotatio latina ejusdem manûs ad primam pag. exstat. Notae, adscriptae ad marginem versionis Lat., paucissimae sunt, et saepe ab editis diversae.

Alia exemplaria hujus operis exstant in Cod. Paris. 155, quem, a°. 1030 exaratum, ipse raptim inspexi, et in Cod. Havn. 34 (anni 1177, v. *Cat.* III, p. 15). Cf. etiam Stewart l. l. p. 110.

II. Theologici argumenti.

α. Religio Moslimica.

N. CLXXXII.

(Ex Willm. Cat. n. 206, p. 30. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 8°, 361 paginarum, charact. نستعلیق nitide scriptus et ligaturâ orientali bene compactus. In initio folia nonnulla perierunt, quot, definire nequeo. Totus exaratus est ab uno eodemque librario, qui, quando scripserit, in fine tractatûs 3ⁱ (p. 79) indicat, ubi legimus: تَمَّتْ هَذِهِ الرِّسَالَةُ بِإِذْنِ الشَّهِيدِ (sic) بَعُورِ اللَّهِ وَحَسَنِ تَوْثِيقِهِ فِي تَارِيخِ سَنَةِ ٨٩٠. Continet hic Codex 18 tractatus Persicos anonymos. Omnes theologiam spectant, latissimo sensu sumtam et auctorem produunt sectae Alidarum addictum; plerique pertinent ad artem cabbalisticam. Hic nempe habemus:

- 1°. (p. 1—57) tractatum, abrupte sic incipientem:
بیش خدا چنان معتبرست که اکثر کسی
نماز بامداد که دو رکعت است سه گزارد با
وجود آنکه در صورت طاعت افزوده است صاحب
Hic tractatus exponit
de arte, quae علم الحروف dicitur, atque inter
alia in hunc usum explicat 50 versus, qui in
initio libri عرش نامه occurrunt (1).
- 2°. (p. 58—69) tractatum, cujus titulus erasus est,

(1) De عرش نامه conf. H. C. IV, p. 196; Pag. 4 citatur جاویدان نامه, cf. H. C. II, p. 581.

hanc fortasse ob causam, quia hic agitur de praestantiâ Alii prae ceteris profetis. Post bismillam sic incipit: بدان كه هر سخنى كه

شخصى آنرا بظهور مى آورد در باب معتقدات مى بايد

3°. رساله اذ قال يوسف لابيہ (p. 70—79), sive tractatum de somnio Josefi (Sūr. 12, vs. 4—6).

4°. ترجمه آية الكسى (p. 80—90), sive explicationem Sūr. 2, vs. 256. Praemittuntur quaedam de hujus versûs vi atque virtute.

5°. رساله روح (p. 90—103), sive tractatum de Sūr. 17, vs. 87.

6°. (1) خطبة البيان introductionem in (p. 104—129). De خطبة البيان s. dictis, quae Alio adscribuntur, v. H. C. III, p. 160 et Ms. Vatic. (Ar.) 580(3). Initium est: سپاس نامحصور و ستایش موفور الخ

7°. عجزيات (p. 130—154). Tractatus, qui docet, omne conamen ad ipsam rerum naturam et veritates sublimiores cognoscendas esse irritum nisi quod instituatur viâ cabbalisticâ, ab Auctore indicatâ. Philosophus et theologus impares sunt huic rei perficiendae. In hoc tractatu, qui sic incipit: حَمْدًا لِمَنْ جَعَلَ امير المؤمنين وامام

المسلمين مَنْ كَانَ عارفًا بذاته وصفاته الخ citantur dicta virorum celeberrimorum, ut امام

و شيخ عطار, جلال الدين رومى, فاخر الدين رازى, نصير الدين طوسى, aliorumque.

(1) Titulus manu recentiore inscriptus شرح خطبة البيان minus recte se habet. Singula enim dicta non explicantur.

- 8°. (p. 156—162) tractatum, qui inscribitur: شرح
عجزيات, sed qui initium (1 pag.) tantum explicat tractatûs praecedentis.
- 9°. (p. 164—184) Tractatus
cabbalisticus, qui sic incipit: ستايش بر کمال
نثار ذاتی است که اسماء الخ
Adjicitur (p. 185) dictum *Mohammedis Arabice et Persice*, auctoritate *ibn-Masûdi* relatum.
- 10°. (p. 188—211) tractatum, qui (ut patet ex praefatione) agit de sensu hujus versus:
جز حروف اندر نهان و آشکار
نیست چیزی تر تو می یابی بیار
Hic tractatus, cui recentior manus titulum
شکر وستایش inscripsit, sic incipit: ذانی را که ازلیت حروف کلام او بدلائل الخ
- 11°. (p. 212—222) رساله آنم غلبت الروم, sive tractatum de Sûr. 30, vs. 1—5.
- 12°. (p. 222—225) tractatum de hoc dicto *Mohammedis*:
أَنَّ قُلُوبَ الْعِبَادِ بَيْنَ أَصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ
الرَّحْمَنِ كَقَلْبٍ وَاحِدٍ يُصَرِّفُهُ كَيْفَ يَشَاءُ
- 13°. (p. 226—266) Continet hic tractatus (ut in praefatione legitur) traditiones nonnullas در باب فضائل قرآن et in fine (inde a p. 246) مسئله چند که در میان علماء اسلام
Initium. دائرست در حدوث و قدم کلام الله
شکراً علی دین الاسلام حمد الخ:
30°

- 14°. (p. 268—299) نفائس الحقائق s. tractatum de وصف جميل : Incipit hoc modo : علم الحروف
بر وجه تعظيم الخ
- 15°. (p. 300—333) مما حصل Est alius tractatus de ستایش ما لا یخصی : sic incipiens , علم الحروف
وسپاس در غایت اقصی الخ . E fine hujus libelli patet , auctorem anonymum aequalem fuisse viri docti شرف الدین الیزدی (+ 850).
- 16°. (p. 334—338) tractatum , qui hunc versum explicat :
بچشم خدا بین خود دیده ام
صفاتى كه ذات خدا را نبود
- 17°. (p. 339—344) tractatum , agentem de explicatione verborum : انا النقطة تحت الباء .
- 18°. (p. 344—361) tractatum cabbalisticum , cui in margine : قسمت الصلوة بينى وبين عبدى : نصفيين الخ
(?) ماحمود

β. Religio Christiana.

N. CLXXXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 6 , p. 5. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni , cujus vide Catal. p. 57 , n. 5 et 7.)

Codices 4 in fol. min. , 1us 217 , 2us 299 , 3us 453 et 4us 313 paginarum , charact. نستعليق manu satis perspicuâ in chartâ gossypinâ scripti et bene conservati. Recentiori ligaturâ compacti sunt orientalem in modum. Anni notâ carent. Tomus 1us (et reliqui eodem plane modo) sic inscriptus est : به نام حضرت عيسى المسيح خداوند ما وشفاعت قدوس طوما

کتاب اول در باب حقیقت قنطاریکیه ضدّ اضلال
امتنان در ضلالت آبادنشینان از تصانیف قدوس طوما
حکیم در علوی مراتب علوم واقصای درجات فضیلت
رسیده و ماچتهد سر آمده ترجمه اش از زبان فرنگی
به زبان پارسی بدست پادری پدرو عبد والدت عیسی
از جماعت پادریان پابرهنه مشهور به عنوان جماعت
Quatuor his voluminibus continetur Persica versio celebrati operis Thomae Aquinatis (vixit sec. 13°), inscripti *de veritate Catholicae fidei contra errores gentilium*, et quatuor Libris constantis, quorum singuli hîc separato volumine continentur. Editum est ex. g. Venet. a^o 1480 et Antverp. 1612. Versio haec, quam Codd. nostri omnibus numeris absolutam exhibent, facta est, ut inscriptio docet, a *Patre Pedro, servo Matris Jesu, ex ordine Patrum nudipedum* (1) (s. discalceatorum), *noto epitheto ordinis monachorum montis Carmeli*. De his Carmelitis discalceatis vid. Helyot, *Histoire des ordres religieux*, Tom. I, Chap. XLVIII. — Aliud exemplar hujus versionis Persicae servat Cod. Bibl.^{ae} Vatic. n. 59.

I. Juridici argumenti.

N. CLXXXIV.

(Ex Willm. Cat. n 39, p. 9. Ab hoc emtus est a. 1805, a quo, non patet.)

Codex in 8°, 182 paginarum, in chartâ gossyp. charact. نستعلیق nitide et perspicue scriptus, sed

(1) Sic enim illud پَابَرَهَنَه intelligendum.

ligaturâ destitutus. Satis bene conservatus est; posterior tamen ejus pars per humorem nonnihil passus est. In fine exaratus esse dicitur a میرزا محمد حسین مشہدی die Veneris mense Rabîo priori anni H. 1092. Continet partem *priorem* operis, juridici dicam, an theologici, جامع عباسی, quod بیہاء الدین محمد عاملی (+ 1031), jussu Šāhi Abbāsi Magni aḡ-Ḥafawī (+ 1037), composuit, sed non absolvit. Operis enim, quod ex proposito scriptoris 20 capita complecteretur, capite 5° tantummodo finito, Auctor morte abripiebatur. Post ejus vero obitum discipulus ipsius نظام بن حسین ساوی reliquam partem supplevit. Hunc librum, in Oriente celebratissimum, in usum suum adhibuerunt, ex eoque nonnulla ediderunt Relandus, *de Rel. Moh.* passim et Chardinus, *Voyages en Perse* (cf. ed. Langlesii VI, p. 326 sqq., VIII, p. 64 et alibi). E Cat. Bibl. Sprengerianae p. 43, n. 654 patet, eum in urbe Lucknow ope lithographiae jam prodidisse. Exemplar nostrum praesertim versus finem quodammodo abbreviatum est, uti apparet, collatis Codd. Lugd.-Bat. n. 1202 et 1283, qui ambo partem item *priorem* exhibent. Partem *posteriorem* servant Codd. Lugd.-Bat. n. 1327 et 1607. Praeterea opus nostrum exstat in Codd. Dresd. n. 358 (pars I), Havn. n. 6 (pars II), cf. etiam n. 4 e Codd. mixtis (*Cat.*, p. 65), Radcl. (Fraser, p. 52) et Vatic. n. 15 (1); cf. item Stewart, *a Cat. of the libr. of Tippoo Sultan*, p. 156, n. 89.

(1) Codex hicce Relandi fuit, qui duo exemplaria nostri operis possidebat, v. Ind. post lib. *de Rel. Moh.* n. III, coll. Catal. Mss. ejus p. 10, n. 1 et 2. Alterum exemplar servat Bibl. Lugd.-Bat. sub n. 1283.

**V. Libri Turcice scripti, aut ad linguam
et litteras Turcicas spectantes.**

A. Vocabularia; colloquia.

N. CLXXXV.

(Ex Willm. Cat. n. 78, p. 14. Incertum, unde ad
hunc venerit.)

Codex in 8°, 39 paginarum, charact. نستعلیق
perspicue et nitide scriptus cum omnibus vocalibus
et satis bene conservatus. Ligaturâ compactus est
antiquâ, quae deinde redintegrata est. Paginae in-
clusae sunt lineis rubris et in margine plurima ad-
dita scholia Turcica, ejusdem scribae manu sed mi-
noribus litteris. In fine haec exstat subscriptio :

حرره الحقیقہ مصطفی کاتب زاده فی شهر محرم
الحرام سنة ۱۱۱۰. Continet librum notissimum et quam
maxime vulgatum تحفة شاهی. Šahidī, ejus
auctor, a. 957 mortuus est.

N. CLXXXVI.

(Ex Willm. Cat. n. 77, p. 14. Incertum, quomo-
do ad hunc venerit.)

Codex in 4°, 93 paginarum, charact. نسخی
scriptus fere sine vocalibus et involucro chartaceo
recenti ligatus orientalem in modum. Exaratus est
manu Steph. Schultzii, et subscriptio: سوده حسین
pertinere mihi بن عبد الکريم الاسکلبی — سنة ۱۱۵۳
videtur ad exemplar, unde hoc nostrum petitum sit.
Continet idem opus, ac Num. praecedens. De Codd.
Lugd.-Bat., qui hunc librum offerunt, v. Dozy,
Cat. I, p. 102.

N. CLXXXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 153, p. 23. Incertum, unde ad hunc venerit)

Codex in 4°, paginarum 37, bene compactus. Caractere نسخی distincte scriptus est anno H. 1044 ab ipso auctore. Exhibet vocabularium Arabico-Turcicum, تحفة فدائى dictum, quod, versibus conscriptum, Mohammed quidam, cujus nomen poeticum erat فدائى (floruit sec. H. 11mo), in usum puerorum praesertim composuit. Post Codicis initium:

حمد اول الله كم يرتدى جهان
آدمى قلدى اكرمى اعيان
انبياى كتوردى آدمى
انلىرى اكرم ايتدى عالمى
انبياى ايچره اول شه اعظم
ايلدى هم محمدى خاتم
ويردى اغز اغزده قويدى لسان
هم لسان ايچره قلدى نطق عيان cet.

inde a versu:

بعده بن فقير ويبچاره مبتلا غريب وآواره

Mohammed noster narrat, se, miseriâ atque inopiâ coactum, patriam (1) reliquisse, et aliquam-

(1) I. e. عین تاب (v. Tuch in *Z. d. D. m. G.* IV, p. 513).
Ad hanc nominis compositionem auctor ipse alludit in versu:

diu urbes regionesque peragrasse, donec tandem in urbe طهره بلوس sedem denuo fixit. Hic pueris docendis victum sibi quaesivit, et vocabularium conscripsit Arabico-Turcicum ad normam vocabularii Persico-Turcici Šahidiani, quod non solum, hujus instar, versibus constat, varias metrorum species referentibus, sed nomen etiam simile gerit.

Vocabularium ipsum, in 15 sectiones (قطع) divisum, sic incipit (pag. 6):

تفكرى الله رسول پيغمبر هم خبرجى نبى اولو اكبر
قلاوز در دليل خور دليل هم كثير اولدى چوق واز قليل

Vocabula Arabica litterâ ع, Turcica vero litterâ ت, infra lineam scriptâ, notata sunt, quod signum autem in posteriore libri parte disparet. Sectionem 15^{am}, s. ultimam excipiunt خاتمة الكتاب, et حساب ; huic capitulo sequens exemplum subjungitur, anni notam prodens quo liber scriptus sit :

حساب ابجدى بلدك اى جان
كتابك تاريخى ايله اذعان
بو مصراعك حرفك صاى سراپا
قودك دهره فدائى تحفه اعلا
فى سنة ۱۰۴۴ كمان اختتامها على يد الفدائى

Opus hocce, quod auctor 12 dies se absolvisse dicit, aliunde mihi non innotuit.

ليک اولمشدى مولدم عنتاب
اولمشيدم او شهره بى تاپ

N. CLXXXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 76, p. 14. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensi, cujus vide Catal. p. 605, n. 7015.)

Codex in 16°, 152 paginarum, in chartâ lineatâ diversi coloris nitide scriptus charact. نستعلیق, multis additis vocalibus. Libellus quamquam consutus, non ligatus, optime tamen conservatus est. E clausulâ patet eum die 1° mensis Moharramî a. 1104 in urbe Smyrnâ fuisse absolutum. Continet vocabularium, ut e praefatione patet, itidem, ut Num. praec., ad normam libri Šāhidîani compositum, et Arabico-turcicum. Distributum est in 32 sectiones pro numero metrorum et sic incipit:

اله الخلف علام الخفايا مفيض الخير قسام العطايا

N. CLXXXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 80, p. 15. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensi, cujus vide Catal. p. 605, n. 7013.)

Codex in 16°, 207 paginarum, perspicue scriptus in chartâ diversi coloris et punctis vocalibus instructus. Optime conservatus est. De ejus aetate vide infra ad Num. CXCI (ex Willm. Cat. n. 96). Con-

tinet, ut in titulo dicitur, كلمات تركية sive vocabularium Turcicum, ordine alphabetico dispositum. Incipit a voce ابتدا ايلمك. In margine adscribitur non tantum vocabulorum Turcicorum pronuntiatio, sed et interpretatio Italica; verum inde ab initio litterae في haec desiderantur. Vocabulario p. 192 absoluto adjicitur باب المصاحبة, dicta quaedam vulgaris exhibens. — Bibl. Lugd.-Bat. nuperrime a°. 1860 Codicem acquisivit, n°. 1686 notatum, qui non so-

lum argumento prorsus cum nostro conspirat, sed etiam ab eodem scribâ mihi exaratus videtur. Forma itidem est in 16°, paginae num.º 207, charta diversi coloris. Pronuntiatio et interpretatio Italica, quae ab alio viro atque in Codice nostro hîc vocibus Turcicis superscribuntur, in hoc exemplari ad finem usque perductae sunt.

N. CXC.

(Ex Willm. Cat. n. 82, p. 15. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Liber in 4°, 146 paginarum, ligaturâ chartaceâ recentî compactus orientalem in modum et bene conservatus. Hic Num., ut et Num. CXCIH (ex Willm. Cat. n. 92), cum quo olim conjunctus erat, manu Schultzii perspicue scriptus est. In utroque Numero singulae paginae in duas columnas divisae sunt, quarum altera Turcica, altera versionem Gallicam continent. Numerus noster voces et phrases Turcicas, alter ille dialogos, ut videbimus, exhibet. Willmetus utrumque opus separavit, nesciens fortasse (quod etiam in neutro horum indicatur) ea ambo descripta fuisse e libro *Grammaire Turque*, aº 1730 Constantinopoli edito, cujus auctor fertur Holderman e Soc. Jesu (1). In nostro Numero exstant, quae ibi p. 68—143, et in Num. CXCIH, quae ibidem p. 144—194 leguntur. Pronuntiatio tantum vocum Turcicarum, litteris Latinis in libro laudato adscripta, in apographis nostris desideratur.

(1) Obiter moneo, quod Catal.º Dozy: I, p. 104 addatur, Codicem Lugd.-Bat. 1362(2) ex eodem libro fuisse descriptum. Exhibet enim, quod in lib. I. exstat p. 68—126.

N. CXCI.

(Ex Willm. Cat. n. 96, p. 16. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 605, n. 7014.)

Codex in 16°, 125 paginarum, in chartâ diversi coloris nitidissime scriptus, additis vocalibus, et bene conservatus. Anni nota deest, sed aliunde innouit: collatis enim Num.° CLXXXIX (ex Willm. Cat. n. 80) et Codd.^{us} Lugd.-Bat. 1591 et 1686, patet, eundem librarium, qui nostrum Codicem scripsit, hos etiam Codices exarasse. Unus ex his, Cod. 1591, anni notam gerit, nempe a. Ar. 1113 (1), unde reliquorum aetas sequitur. Omnes hi dicti Codices, qui formâ quoque inter se prorsus conveniunt, opuscula elementaria diversi generis exhibent. Noster

continet ترکیجه تکلمات, ut in titulo legitur, sive *Dialogos Turcicos*, num.° tres, quorum geminum exemplar hic Codex complectitur, hoc tantum discrimine, quod prius (p. 1—64) caract. نسخی, alterum (p. 68—125) caract. Diwāni exaratum est. Inter utrumque (p. 65—67) exstat alphabetum caract. Diwāni scriptum. Hinc igitur abunde patet, hos dialogos imprimis inserviisse characteri implicato Diwānico addiscendo. Primis 6 paginis adscripta est pronuntiatio et versio Italica.

N. CXCIH.

(Ex Willm. Cat. n. 95, p. 16. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Liber in 4°, 73 paginarum, ligaturâ chartaceâ compactus orientalem in modum. Scriptus est a°

(1) Sic enim lege in *Cat. Dozyi* I, p. 181. Annus Ar. 1113 = a. Chr. 1701—2.

1755 manu St. Schultzii (1). Exhibet colloquia 4 Turcica, a J. C. Clodio (*Grammatica Turcica*, 1729, p. 107—179) litteris Latinis edita, quae (v. Praefatio ad Coll.) Jacobum Nagy de Harsani, Nob. Hung., serenissimi Electoris Brandenburgici olim Consiliarium, Auctorem habent. Haec colloquia, omissâ versione Latinâ, turcicis characteribus usus descripsit Schultzius.

N. CXCIH.

(Ex Willm. Cat. n. 92, p. 16. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Liber in 4°, paginarum 78, eodem modo ligaturâ chartaceâ compactus et manu Schultzii perspicue scriptus. Exhibet colloquia 20 Turcica cum versione Gallicâ; sed quia hic Numerus proprie partem format posteriorem Num.ⁱ CXC (ex Willm. Cat. n. 82), a quo Willmetus eum separaverat, Lectorem ad illum Num.^{um} relego.

B. Metrici argumenti.

N. CXCIH.

(Ex Willm. Cat. n. 152, p. 23. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinii (n. 69), qui eum sibi comparaverat

(1) In Diario Ms. (n. 196 ex Willm. Cat.) p. 692 ad diem 4um m. Julii, dum Alexandriae versabatur, inter alia haec Schultzius annotat: »Vormittage schrieb ich an den »Türkischen Gesprächen, welche der H. Clodius zu Leipzig »mit Lateinischen Buchstaben hat abdrucken lassen, diese »schrieb ich mit Arabischen." Cf. etiam p. 837, ubi die 3 m. Augusti al-Qāhiræ haec colloquia se absolvisse dicit. Hinc patet, quo jure hunc librum, in quo nihil hac de re notatur, a Schultzio exaratum dixi. Willmetus tamen (v. ea, quae in libri initio scripsit) idem jam conjecerat.

e bibl. Willemseni, cuius vide Catal. p. 166, n. 1820. — Willemsenus hunc Codicem emit e bibl. Adriani Relandi (v. Cat. Mss. in 4°, n. 42 in p. 8), qui a^o. 1696 eum nactus erat e bibl. Golii, in cuius Cat. exstat inter Misc. in 4°, p. 19, n. 54.)

Codex in 4°, 287 paginarum, charact. نستعليق perspicue scriptus et ligaturâ antiquâ bene compactus. Ut e subscriptione apparet, librarius, qui se ipsum vocat عبد الكريم بن نعمان, initio mensis Çafar a. Ar. 1053 eum absolvit. Continet بحر المعارف auctore Sorürîo (+ 969), qui, uti in fine Codicis traditur, mense Çafar a. Ar. 956 hoc opus composuit. Vid. de eo Hāgī-Cal. II, p. 21 sq. et Hammerus in *Jahrb. d. Liter.*, Vol. 62, *Anz. Bl.* p. 12. De Cod. Lugd.-Bat. 451(1) v. Dozy *Cat.* I, p. 119.

C. Epistolaris argumenti.

N. CXCV.

(Ex Willm. Cat. n. 197, p. 29. Ab hoc emitus est e bibl. Walraveni, cuius vide Cat. p. 57, n. 9. — Walravenus eum emit e bibl. Willemseni (v. Cat. p. 165, n. 731), qui eum sibi comparaverat e bibl. Relandi, v. Cat. librorum ejus Mss. p. 2, n. 18.)

Magna charta convoluta, charact. نسخی perspicue et emendate scripta, quae pactum commerciale exhibet a^o. H. 1043 (= a. Chr. 1633) inter Sultānum Moradem IV et Ordines Belgii Foederati initum. Insignia privilegia nostratibus in eo concessa sunt. Consul noster, qui tunc Constantinopoli erat, et cuius in hoc pacto item mentio fit, Cornelis Haga erat. — In Catal. Relandi haec epistola perperam *authentica* dicitur; non est nisi *apographon*. Autographon ipsum servatur Hagae Comitum in *archivis*, ut ajunt, patriae nostrae, quod comperi ex versione

Belgicâ , autographo adjectâ , quae benevolentia viri Doctissimi R. C. Bakhuizen van den Brink mihi commodata fuit.

N. CXCVI.

(Ex Willm. Cat. n. 87, p. 15. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinzi, in cujus Catal. eodem fasciculo continetur ac num.ⁱ 27, 28, 33, 34 et 36.)

Codex in 4°, 280 paginarum, charact. Diwānī perspicuo exaratus et corio tectus. Si quid ex exemplis diplomatum, hīc allatis, efficere licet, Codex scriptus est circa a. H. 1100, fortasse (cf. p. 132) in urbe Smyrnâ. Est unus e multis illis libris, qui formulas epistolarum cet. exhibent, ex quibus alii edocerentur, quomodo epistolas ad diversos viros mitterent. Inscribitur: فی زماننا مستعمل انشا مفید باعث تسطیر کتاب انشا الخ, et incipit: ومختصر در Auctor, cujus nomen nusquam memoratum vidi, in praefatione narrat, se ex aliis similibus libris opus suum concinnasse. Ad hoc argumentum igitur pertinent omnes 3 partes, quae in Codice nostro observantur, 1^a p. 1—74, 2^a p. 78—132, quae انشاء انشأ inscribitur, et stylo elegantiori conscripta est, et 3^a p. 141—261, quae diplomata complectitur. — Arctissime cum his tribus cohaeret 4^a pars, p. 262—280 in Codice obvia et هذا لغات inscripta. Est simile glossarium atque illud, quod in Num. XXXV (ex Willm. Cat. n. 74) sub n°. 4 exstat, quodque vocabula difficilia, Arabica et Persica, in epistolis occurrentia, Turcice explicat. Hoc nostrum ordine alphabetico dispositum est et incipit a voce اخلاص.

N. CXCVII.

(Ex Willm. Cat. n. 86, p. 15. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 602, n. 3841. — E fol. 1° apparet, hunc Codicem olim fuisse Hermannii van der Horst (1).)

Codex in 4°, 72 paginarum, charact. نسخی nitide scriptus, additis vocalibus, et ligaturâ recenti bene compactus orientalem in modum. De aetate aut scribâ nihil constat. Inscribitur در قاعدہ انشا, et complures formulas epistolarum, synggrapharum, cet. complectitur. Est idem opus quod exhibet Codex Lugd.-Bat. 1268 (vid. Dozy *Cat.* I, p. 181), qui charact. Diwânî scriptus est. In ultimâ pag. exstant numerorum notae Arabicae ab ۱—۹ et mox per numerum denarium usque ad multa millia.

N. CXCVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 84, p. 15. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in fol., 52 paginarum, charact. Diwânî bene scriptus et ligaturâ recenti compactus. In initio Codex non tam vetustate, quam usu tritus mihi videtur; Codex enim recentior est (2). Continet کتاب انشا, librum praecedentibus similem, qui sic incipit: الحمد لله الملك الجبار الواحد انقهار الخ. In fine exhibentur ارقام سیاق, numerorum figurae, e nominibus Arabicis decurtatae; cf. supra Num. CLX (ex Willm. Cat. n. 213).

(1) Hujus item fuit Cod. Lugd.-Bat. (olim Schult.) 1267 (Dozy *Cat.* I, p. 183).

(2) Hoc confirmari videtur ex anno ۱۱۳۲, qui memoratur in formulâ p. 51 obviâ.

N. CCIX.

(Ex Willm. Cat. n. 85, p. 15. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 4° maj., 53 paginarum, charact. *Dīwānī* nitide scriptus et bene compactus orientalem in modum. De aetate aut scribā nihil refertur. Continet opus, praecedentibus simile, cujus vero neque peculiaris titulus neque auctor memoratur. Statim enim sine ullā inscriptione, vel sine bismillā incipit ab hac epistolae formulā: اقراندن اقرانه يارلمشدر, cujus hoc est initium: الوف تحيات صافيات الخ. Varia hujus generis exempla magno numero usque ad finem Codicis se excipiunt.

N. CC.

(Ex Willm. Cat. n. 210, p. 31. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Codex in 4° maj., 40 paginarum, charact. *Dīwānī* et نسخی perspicue scriptus et optime conservatus. Olim junctus erat cū Numeris CCXXII, CCI et CCII (ex Willm. Cat. n. 204, 205 et 209), qui omnes, ejusdem originis, unum fasciculum videntur formasse. Willmetus eos separavit, et, quatenus licitum erat, singulos (nempe n. 205, 209 et nostrum) singulari ligaturā compingendos curavit. Hos quatuor ejusdem originis dixi: prodierunt enim, quamquam in Codd. 209 et nostro nulla hac de re mentio fit, ex officinā Schultzii et Woltersdorffii, quorum hic Codicem nostrum scripsit (1). Continet, ut Num.ⁱ

(1) Ex iis, quae in Praefatione hac de re dixi, sequitur, Codices etiam ambos praecedentes (ex Willm. Cat. n. 84 et 85), ut equidem puto, e collectione Schultzii et Woltersdorffii in nostram transiisse. Quo jure autem statuam Codi-

praeecedentes, varias formulas epistolarum, syngropharum, cet., omnes duplici charact., *Dīwānī* et نسخی, exaratas.

N. CCI.

(Ex Willm. Cat. n. 205, p. 30. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Codex in 4°, 48 paginarum, charact. نسخی, partim charact.^e *Dīwānī* illi adjecto, perspicue exaratus et bene compactus; vid. ad Num. praec. Continet » *Turcica varia sive Miscellanea collecta ab A. F. Woltersdorffio*, استانبول, ۱۷۰۳, ut hic ipse suâ manu in pag. 1^a notavit. Sunt diversa exempla epistolarum, diplomatum cet., quae ille descripsit et partim Latine vertit. Cf. infra Num., qui ex Willm. Cat. est n. 97, sub n. 1° et 2°.

N. CCII.

(Ex Willm. Cat. n. 209, p. 30. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Codex in 4°, 25 paginarum, charact. *Dīwānī* scriptus et bene compactus; vid. ad Num. CC (ex Willm. Cat. n. 210). Utrum manus *Schultzi*, an *Woltersdorffii* Codicem nostrum exaraverit, dijudicare non ausim, licet *hujus* manum hîc deprehendere equidem mihi videar. In hoc libro *Woltersdorffius* (sive *Schultzius*) se exercuit in charactere *Dīwānī* scribendo. Linea, quae in paginâ supremâ exstat, in quâvis paginâ bis, ter aut saepius scribendo repetitur. In initio reperitur praeceptum,

ces *hujus* argumenti ab his duumviris non tantum descriptos sed et acquisitos esse, apparet e libro *der Leitungen des Höchsten* V, p. 17 et 480 sq.

Arabice, quomodo atramentum nigerrimum, idque splendens componatur.

D. Argumenti ad Litteras Humaniores pertinentis.

N. CCIII.

(Ex Willm. Cat. n. 140, p. 22. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 602, n. 3849.)

Codex in 4°, 141 paginarum, charact. نسخی nitide scriptus et bene conservatus. Nomen scribae et anni nota non memorantur. Continet 1°. p. 1—126

شرح دیباجہ کتاب گلستان, s. *Commentarium in Praefationem libri گلستان* (de quo libro v. supra N. CLXI et sqq.) auctore Mahmūd ibn 'Otmān ibn Alī, vulgo *Lāmi'i* dicto (+ 938), v. Hāgi-Cal. V, p. 231. De *Lāmi'i*, poëtā 'Otmānico celeberrimo, v. von Hammer, *Gesch. der Osman. Dichtkunst*, Tom. II, p. 20 et sqq. Auctor in longā praefatione narrat se a° H. 910 hunc librum composuisse. Initium est : یا من تعالی عن ثناء الخلایف جناب قدسک. Alterum exemplar exhibet Cod. Caes. Vind. n. 305 (apud Flügel. in *Jahrb. d. Lit.* Vol. 100, *Anz. Bl.* p. 12) (1). — 2°. p. 126—141 libellum de Grammaticā Persicā agentem. Commentario praecedenti finito, statim sine ullā inscriptione hic libellus sic incipit : ایما (2) محبوب القلوب یسر الله لك

(1) Cod. Gothan. n. 65 (e Cat. Pertschii p. 94 sq.), qui itidem commentarium turcicum in Praefationem libri گلستان exhibet, sed incerti auctoris, a nostro quoque diversus est.

(2) Hinc error ille in Cat. Willm.

المطلوب الخ , post quae verba illico traditur divisio in Praefationem et 2 Capita. *Praefatio* exponit *de modo quo vocabula in linguâ Persicâ derivata, derivantur deque conjugationibus regularibus et irregularibus*. Haec pars tantummodo in Codice nostro exstat. *Caput 1um*, quod منصادر ومضارع , et *Cap. 2um*, quod لغات أسماء , وذرآت بيان ايدر , hîc desiderantur.

N. CCIV.

(Ex Willm. Cat. n. 183, p. 28. Ab hoc emtus est e bibl. J. J. Schultensii, cujus vide Catal. p. 602, n. 3851. — Exstitit hoc exemplar in Bibl. Gelii (vid. Catal. Mss. ejus n. 64 misc. in fol.), qui nomen suum paginae 1^{ae} adscripsit.)

Codex in fol. min., paginarum 466, charact. نسخى nitidissime scriptus additis vocalibus. Paginae 8 priores a recentiore manu, tomi supplendi causâ, sunt additae; hîc illic praeterea conspicitur manus ab utrâque dictâ diversa. Anni nota deest: in fine enim paucissima videntur desiderari. Continet, uti in titulo legitur, المجلد الثنى من كتاب (sic) الموسوم

قران الحبشى sive *Tomum 2um libri قران الحبشى*

dicti. Est historia fabulosa, ab Abû Tâhir Mūsâ Tartūsî enarrata, et ex linguâ Persicâ in Turcicam conversa. Argumentum hujus Tomi 2ⁱ accuratius tradit Cl. Tornberg in Cat. Bibl. Upsal. p. 67—69. Alia hujus operis exemplaria exhibent Codd. Paris. n. 335—337, Havn. n. 16 (*Cat.* p. 57) et Upsal. n. 117.

E. Poëtici argumenti.

N. CCV.

(Ex Willm. Cat. n. 156, p. 23. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 59, n. 42. — In fine Codicis notatur, eum esse e Bibl. Lettezi; in ejus initio videtur esse signum Mss.^{torum} Golii.)

Codex in 8° min., 120 paginarum, charact. نستعلیق nitide scriptus et ligaturâ antiquâ bene compactus. Anni nota deest. Continet شاه وگدا auctore poëtâ Turcico Jahjâ as-Sibtawîo, qui sec.^o H. 10mo exeunte mortuus est. Carmen est ultimum ejus خمسة, v. Hâgî-Cal. III, p. 176 et IV, p. 12. De poëtâ conf. Hammerus, *Gesch. d. Osm. Dichtk.* III, p. 32 sqq.; opus ejus, e quo M. Wickerhauser (*Chrestomathie*, Wien, 1853, p. 29^v sq.) particulam edidit, frequens est: exstat enim in Bibl. Bodl. (Uri) n. 931(3), p. 202 et n. 29, p. 307 sq., Upsal. n. 208, 209 et 210(1), Dresd. n. 76, Monac. n. 62 (ap. Flügelium in *Jahrb. der Liter.* Vol. 47, *Anz. Bl.*, p. 23), Acad. Or. Vind. n. 219 (2 exempl.), Caes. Vind. n. 214—216 et 521 (ap. Hammerum, p. 27 et 57) et Ducis Parmae (ap. Hammerum in *Bibl. Ital.* 59, p. 189).

N. CCVI.

(Ex Willm. Cat. n. 154, p. 23. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 4°, 119 paginarum, in chartâ lineatâ scriptus charact. نسخی majore et perspicuo, ad تعلیق vergente. Bene conservatus est et compactus ligaturâ orientali. E subscriptione apparet, eum fuisse absolutum ٢٨ ذی الحجة الکرام سنة ١١٥٤. Continet carmen, خبریة dictum, poëtae Nâbîz

(+ 1124), de quo, ut de opere nostro, multis exposuit Hammerus, *Gesch. d. Osm. Dichtk.* IV, p. 49 et sqq. Aliud hujus operis exemplar servat Bibl. Caes. Vind. n. 410 (ap. Flügelium in *Jahrb. d. Liter.* Vol. 100, *Anz. Bl.*, p. 20).

F. Historici argumenti.

N. CCVII.

(Ex Willm. Cat. n. 179, p. 27. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 4°, 159 paginarum, charact. نسخى incomte exaratus, additis vocalibus, ceteroquin bene conservatus. In fine tantummodo legitur كتبه تحفة العاشقين; ejus aetas recentior est. Continet فضائل مكة والمدينة والقدس والخليل. Auctor شيخ e 120 libris arabicis se illum concinasse in praefatione dicit. Cap. 1um (p. 5—50) de Meccâ, 2um (p. 51—71) de al-Medinâ, 3um — 14um (p. 71—144) de Hiërosolymis, et 15um (p. 144—159) de Hebrone exponit. Opus hocce, cujus Auctor magis Theologum, quam Historicum agit, non magni sane est momenti. Alia exemplaria exhibent Codd. Paris. n. 133 et 134, Dresd. n. 64 et Upsal. n. 257.

N. CCVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 182, p. 27. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinzi (n. 81*), qui eum sibi comparaverat e bibl. Willemseni, cujus vide Catal. p. 166, n. 1818. — Willemsenio cessit ex bibl. Relandi, cujus vide Catal. p. 6, n. 17, coll. Indice Mss. post librum ejus de *Rel. Moh.* n. XI. Relandus

denique eum emit e bibl. J. Golii, in cujus Cat. exstat p. 24 inter misc. incomp. in 4° sub n. 8 (vid. ibi etiam n. 9.)

Codex in 4°, 70 paginarum, charact. نسخى nitidissime scriptus et ligaturâ corneâ bene compactus. De ejus librario atque aetate vide supra ad Num. CXI (ex Willm. Cat. n. 50) ibique not. (1). Continet سبعة الاخبار, genealogiam prophetarum, regum et magnatum inde ab Adamo usque ad Sultânum Solaimân filium Selimi (qui regnavit ab a. Ar. 926—974, sive 1520—1566), quam Jūsuf ibn-Abdi'l-latif e linguâ Persicâ Turcice vertit. Nominibus propriis, quae circellis, variis pro prophetis aliisve, includuntur, notae passim adjectae sunt. Haec genealogia, e quâ Wilh. Schickardus exiguam partem edidit Tubingae, 1628, sub tit. *Tarich h. e. Series Regum Persiae*, deinde continuata est ad Morādum filium Selimi (qui regnavit ab a. Ar. 982—1003, sive 1574—1595) a viro, qui hujus Sultâni tempore vixit (1), tandem ad Ahmedum III (qui a. Ar. 1115, sive 1703 regnum occupavit) a Relando, pristino exemplaris nostri possessore (v. supra) (2). Ipsum illum Codicem, e quo Schickardus librum suum edidit, possidet Bibl. Guelferbytana sub n. 31 (in Cat. Fleischeri p. 78 sq.). Duo alia exemplaria, n. 522 et 523, servat Bibl. Petropol., in cujus Cat. p. 468 sq. titulus male traditur سبعة الاخبار, unde Dorn minus feliciter statuit, opus nostrum versionem esse operis Persici c. t. سبعة الاخبار auctore Derwîšo Mohammed, vid. Hammeri *Gesch. d. Osm. R. I.*, p. xxix. Praeterea liber noster exstat in Bibl.

(1) Nomini Principis verba: خلد ملكه subjunxit.

(2) Relandus possidebat versionem Latinam hujus operis, a Golio factam et hujus manu scriptam, v. Index Mss. ejus post librum *de Rel. Moh.* n. XI et ejus Cat. p. 3, n. 29.

Caes. Vind. n. 143 et Paris. n. 46 (Cat. p. 309, ubi is, qui opus Turcice vertit, perperam Jūsuf ibn-Abdi'Ūlāhī vocatur).

G. Astronomici argumenti.

N. CCIX.

(Ex Willm. Cat. n. 49, p. 10. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in formâ min., 97 paginarum, charact. نسخی nitide scriptus et ligaturâ chartaceâ compactus orientalem in modum. E subscriptionibus utriusque tractatûs, quos Codex continet, patet, librarium, qui se ipsum vocat عبد الاتيم افى عبدالمالى بن حسين (sic), medio mense Šabāne anni 1137 eum ad finem perduxisse. Continet 1° (p. 1—50) رسالة anonymi auctoris. Post doxologiam sequitur haec brevis praefatio: بو رسالة مقنطرات ديمكله متعارف اولدى آلت ربع دائره اقسامى ندر علمرينى بيان ايدر تيچه مثالر ايله بر مقدمه اوزرينه ودخى يكرمى باب اوزرينه تركيجه ترتيب ايلدم تا كه طالبلره آسان اوله. Pro 20 capitibus, praeter introductionem, in quae Auctor in hac praefatione opus suum divisisse testatur, in ipso libello 21 offeruntur. (1) فى 1um cap. رسلرينكى بياننده در (1) فى معرفة وضع 2um, معرفة الاخذ (sic) الارتفاع

(1) Inscriptiones capitum Arabice exhibentur, sed statim Turcice vertuntur.

المسمى على درجة الشمس (p. 51—97), (1) كفايت الوقت لمعرفة الدائر وفصله والسمت اuctore مصطفى بن على , qui Constantinopoli in templo Sultāni Selīmī munere τὸν ἀμωκτ fungebatur, regnante Sultāno Solaimāno I (a. H. 926—974). Hoc opus, in *introductionem* et 12 *capita* divisum, item exstat in Codd. Bodl. (Uri) Turc. n. 52(1) et Acad. Or. Vind. n. 350; conf. Petrop. n. 547(1), Upsal. n. 330(1) et Lips. n. 10(5), qui alia similia opuscula Auctoris nostri offerunt.

N. CCX.

(Ex Willm. Cat. n. 46, p. 10. Numerus hic et sequens (ex Willm. Cat. n. 45) unā procurati sunt per Abbatem Ghesquièreum (2), qui de utriusque historiā tradit: » *il est trouvé dans la cassette d'un des grands Vizirs.* »)

Codex in 8° maj., 48 paginarum, charact. نسخى nitidissime scriptus et bene compactus. Librarius nullam adjecit notam. Continet: 1°. (p. 1—34) calendarium ad annos H. 1061 sqq., statim incipiens a tabulā, quae exhibet غرة عريية نك نجوميسين
روزنامه نو (p. 35—46) 2°. (p. 35—46) وشريعسين
روزنامه استخراج شمسية, quemadmodum aliud exemplar, in Cod. Lugd.-Bat. 1259(7)

(1) Sic titulus traditur in nostri Codicis praefatione; alibi aliter, cf. v. c. Krafft ad Cod. Acad. Or. Vind. n. 350 (*Cat.*, p. 140).

(2) De hoc viro docto, a^o 1802 aut 1804 mortuo, v. *Nouvelle Biographie générale*, publiée par M. M. Firmin Didot Frères, et *Encyklopädie* von Ersch und Gruber in v.

s. fol. 65—80 obvium, inscribitur. Hic libellus, in gratiam navigatorum compositus, tabulis menstruis singulos anni dies recenset, quibus tuto iter suscipiatur aut tempestas vitanda sit. Auctor e multis aliis libris, in praefatione enumeratis, opus suum

concinnavit, ex. gr. e كتاب محمدية auctore محمد (v. احمد بيجان اuctor انوار العاشقين, افندى Hāgī-Cal. V, p. 645 sub مغارب الزمان cet.; 3°. (p. 47 et 48) epistolam Morādī I (regn. a. H. 761—791) incunte mense Šawwāle a. 780 ex urbe Brūsa scriptam ad Hāgīum (1) Ewrenūs-Bei (اورنوس بك), ut huic praefecturam provinciae committeret. Eadem epistola videtur exstare in Cod. Dresd. n. 70 (fol. 45—48).

H. Mantici argumenti.

N. CCXI.

(Ex Willm. Cat. n. 45, p. 10. De ejus historia vide ad Num.^{um} praeced. (ex Willm. Cat. n. 46).)

Codex in 8°, paginarum 66, charact. نسخى bene scriptus, additis vocalibus, et nitide compactus. E clausulā, (p. 51) priori e duobus opusculis, quae Codex complectitur, subjunctā, patet librarium بىرام المرومى mense Çafar a. H. 993 Codicem exarasse.

Continet 1°. (p. 1—51) رسالة فال جعفر صادق رضى. Divinatio hīc locum habet ope *quatuor* litterarum: ا ب ج د. Hujus libelli pervulgati alia exemplaria reperiuntur in Codd. Lugd.-Bat. 1205(5), coll.

(1) Cf. von Hammer, *Gesch. d. Osm. R.*, I, S. 603 (ann. ad p. 206).

Oriental. I, p. 515, et 1259(2). — 2°. (p. 52—66)

دائرة رجال الغيب et calendarium, 12 tabulis mensium constans.

I. Theologici argumenti.

α. Religio Moslimica.

N. CCXII.

(Ex Willm. Cat. n. 22, p. 7. Ab hoc emtus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 58, n. 33. — Ut nota in involucri docet, oriundus est hic liber ex auctione Cl. Bernardi, Prof. Acad. Lugd.-Bat. (1).)

Codex in 4°, 59 paginarum, charact. نسخى perspicue scriptus, additis ubique vocalibus, et involucri chartaceo tectus. Anni notā caret. Exhibet Commentarium ad Sūram 36^{am} (سورة يس). Auctor, qui nusquam commemoratur, in praefatione (p. 1—3) traditionem Arabicam Turcice vertens, quaedam tradit, de praestantiā hujus Surae, et de commodis, quae assidua ejus lectio praebet; mox (p. 3—4) ejus versus, vocabula et litteras enumerat et de opportunitate disserit, quā ea Mohammedi erat revelata. A pag. 5 usque ad finem sequitur ipse Commentarius. — Codex sic incipit: الحمد لله الذى

انزل على عبده الكتاب الكريم، وشرفه باعطاء الرسالة والفضل العظيم،

(1) Est J. Bernard, Philos. Prof., qui a^o 1718 obiit. Vid. M. Siegenbeek, *Gesch. der Leids. Hoogeschool*, II, T. en Bijl., p. 171 sq.

N. CCXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 27, p. 7. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinzi (continebatur nempe eo fasciculo, qui signatus erat 81*), qui eum sibi comparaverat e bibl. Willemseni, cujus vide Catal. p. 167, n. 1774.)

Codex in 8° min., 118 paginarum, in chartâ gossyp. scriptus charact. نسخی, manu perspicuâ, additis vocalibus. Nitide compactus est ligaturâ recenti. De anno et scribâ nihil constat. Continet, ut e titulo patet, کتاب برکلی, sive Catechismum Turcarum, a Mohammed ibn Pîr Âli Birgeli (s. Birgevi), + 981, anno 970 compositum, v. H. C. III, p. 373. Libellus est notissimus et sub tit. رسالة برکوی saepius jam editus, ex. g. in edit. a. H. 1261 (1845), p. 1-6 (1).

N. CCXIV.

(Ex Willm. Cat. n. 8, p. 6. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex in 4° min., 341 paginarum, charact. نسخی bene scriptus, additis vocalibus, et ligaturâ recenti compactus orientalem in modum. Ut e subscriptione

(1) Quod in Cat. Willmeti hic liber dicitur » ex Keschâf » translatus” inde derivandum, quod librarius post opus absolutum (in p. 118) phrasi: امنت بالله العلي العظيم haec verba subscripsit: وتوكلت على الحق القيوم نقل من الكشاف. Manifestum autem est, haec scribae oblectamenta nequaquam ad opus nostrum pertinere.

(1) 1ma partis (p. 282) apparet, librarius محمد امير بن (1) exeunte mense Dū'l-Qaḍa a. H. 1002 eum absolvit. Continet 1°. (p. 1—282) کتاب راحت القلوب, *librum quietis animorum*, incerto Auctore. Hoc opus, consilio, jam in titulo indicato, scriptum, divisum est in *duas* partes. Pars *prior* (p. 1—175), quae dogmata religionis fundamentalia tractat (اصول), complectitur capita 4 seqq.: 1um (p. 6—19) الله (p. 19—46), 2um, الله تعالىنک برلکن بلمکده در رسول الله (p. 46—129), 3um, الله تعالىنک صفاتن بلمکده در الله تعالىنک (p. 129—175), 4um et نبوتن بلمکده در قرآنده حکمین و خبرن و رسول الله آخرته متعلق Pars *posterior* (p. 175—282), خبرلرین بلمکده در quae علم مشایخده در, complectitur 8 capita, quorum hae sunt inscriptiones: 1um (p. 175—191) تنویه, 2um (p. 191—205) علم اوکرمکده در, 3um (p. 205—231) عملک موانعن بلمکده در, 4um (p. 231—238) عملک عوارضین بلمکده در, 5um (p. 238—248) عملک (p. 248—265), 6um, عملک آفتلرین بلمکده در, 7um (p. 265—272), شیخ دتنمقده در, 8um (p. 272—282), عملک بواعتن بلمکده در. — مشایخ طونن کیمکده در, 2°. (p. 282—329) tractatum, qui inscribitur کتاب وصیت نامه رسول الله, qui vero in subscriptione vocatur نصیحت نامه (2). Ejus argumentum statim in initio his traditur verbis: أما بعد بلکه بگو رسالته

(1) Libri auctor non est, ut ex Willm. Cat.^o l. l. efficias.

(2) Sub diversis formis hic tractatus in multis Codd. existat. Vid. ex. gr. Cod. Dresd. 21(2) et 264(10), Lips. 218(3), Acad. Or. Vind. 172 et Upsal. 127.

N. CCXV.

Codex in 4°, 370 (1) paginarum, charact. نسخی manu perspicuâ, sed incomtâ, exaratus, additis vocalibus, et ligaturâ recenti compactus orientalem in modum. E subscriptione 1^{mi} operis, p. 266 obviâ, patet, librarium حسیبن بن الیاس die 10° mensis Gomādâe posterioris a. H. 1017 hoc absolvisse in urbe Algeriâ (فی دار الجهاد ماکروسه جزائر). Continet 1°. (p. 1—266) کتاب دقائق الاخبار فی الحادیث i. e., ut Fleischerus (*Cat. Lips.* p. 552) tradit, کتاب احوال القيامة turcice redditum. Capita, quae magno numero hic liber complectitur, maximam partem enumerata sunt in *Cat. Havn.* III, p. 62; ultimum, ibi memoratum, (باب فی ذکر النار) in Cod. nostro exstat p. 196. Sequuntur p. 208 باب فی ذکر

(1) Pagg. enim 7 priores quaedam continent, ab ipso opere aliena.

et Havn. n. 1, 6) (*Cat.* l. l.), qui mutilus est. — 2°. (p. 267—540), sine inscriptione, expositionem de precibus praesertim earumque vi. — 3°. (p. 341—559) dicta Prophetarum, quadraginta numero et quod excedit. Statim post bismillam sic incipiunt: قال النبي

نسخى ; in p. 359 abrupte desinunt. Similis collectio exstat in Cod. Lugd.-Bat. 1556(5), qui incipit ab eadem traditione. Haec Codicis pars tantummodo Arabice scripta est. — Denique 4°. (p. 360—370) quaedam de precibus ex traditione.

N. CCXVI.

(Ex Willm. *Cat.* n. 42, p. 9. Ab hoc a. 1821 emptus est a viduâ defuncti V. D. M. Timmermans Hubert.)

Codex in 4°, 314 paginarum, charact. نسخى manu perspicuâ scriptus, additis fere ubique vocalibus, et orientali more bene compactus. E subscriptione apparet, exeunte mense Šabâne anni H. 1062 eum fuisse absolutum a librario, qui Adriano-poli natus erat. Titulus et nomen Auctoris in Codice non memorantur. Statim post bismillam sic incipit: باب فضل العلم قال النبي صلعم طلب العلم فريضة على كل مسلم ومسامة، معنسى بودر كم پيغمبر حضرت عم بيورر كيم علم طلب ايلمك. فريضة العلم. Caput hocce, in quo *de scientiae praestantiâ* ex traditione (1) praesertim agitur,

1) Per نقدار plurimorum virorum celeberrimorum dicta aut historiae per totum caput referuntur.

pertinet ad p. 222 ; hoc excipit باب فصل العلماء
باب زهد العلماء وبعدهم usque ad p. 227, hoc والفقهاء
usque ad p. 234, hoc denique عن السلطان وصييلته
usque ad p. 262. باب من علم ولمده القرآن وانعلم
Sequuntur duo loci laudati e مسند الشيخارى et

— احياء علوم الدين لامام الغزالي. — Inde a p. 263 med.
sine ullâ inscriptione incipit novum opus, quod video
esse كتاب دقائق الاخبار في الحديث v. Num.
praec. CCXV (ex Willm. Cat. n. 178) sub n. 1°.
Percurrit in Codice nostro inde ab init. usque ad
finem Cap. (1) في ذكر كرامات كتيبين.

net quae in altero illo Codice leguntur a p. 1—100.
Tandem a p. 308, ubi opus illud desinit; (sed tam
occulte ut vix animadvertas ad alia esse transitum),
usque ad Codicis finem dicta nonnulla Prophetæ
adducuntur.

N. CCXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 211, p. 31. Ab hoc emtus est
e bibl. Bruinzi (n. 81), qui eum sibi comparave-
rat e bibl. Willemseni, cujus vide Catal. p. 167,
n. 1838. — Fuit antea Adr. Relandz, qui illum
acquisivit Hagae Comitum a. 1700.)

Codex in 4°, foliorum 142, charact. نسخى per-
spicue scriptus, additis vocalibus, et ligaturâ recenti
compactus orientalem in modum. Anni notâ scri-
baeque nomine caret. Hic Codex, cujus initium
et finis desiderantur, plura opera continet, omnia
theologica. *Primum*, fol. 1—88 v., in octo conses-
sus (مجلس) divisum est, quorum hîc adsunt 2us (fol.

(1) Vid. Sūr. 82, vs. 11.

17 r. — 34 v.), qui توبه فصلتین بیان ادر 3us (fol. 34 v. — 40 r.) 4us (fol. 40 r. — 44 v.) 5us (fol. 44 v. — 50 r.) 6us (fol. 50 r. — 59 r.) 7us (fol. 59 r. — 67 r.) قدر کجسنک فضیلتین بیان ایدر 8us (fol. 67 r. — 88 v.) فطره صدقسن بیان ادر. Pauca igitur huic operi, de cujus titulo et Auctore nihil inveni, in Codice nostro desunt. — A fol. 88 v. — 92 r. sequitur *secundum* opus, historiam Idrisi prophetae exhibens. Statim post opus 1um absolutum incipit ab his verbis: اندن صگره سی ادریس پیغامبر علیه السلام قصه سن بیان ادر. — Opus secundum inde a fol. 92 v. — 100 v. *tertium* excipit, historiam prophetae Gīrgīsi complectens et similiter incipiens: بوندن صگره. — جرجیس پیغامبر علیه السلام قصه سن بیان ادر. — *Quartum*, fol. 101 r. — 124 v., continet, ut e titulo patet, حکایات من عجائب المخلوقات, sive narrationes e libro عجائب المخلوقات petitas. — *Quintum*, fol. 124 v. — 141 r., لطائف nonnullas, e libro سبعیات desumtas. — *Sextum*, s. ultimum, fol. 141 r. — 142 v., jam in ipso initio abrupte desinens, de iis agit, quae traditio in historiā Salomonis de cantu avium refert.

N. CCXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 212, p. 31. Ab hoc emptus est e bibl. Walraveni, cujus vide Catal. p. 58, n. 32.)

Codex in 4°, 121 paginarum, charact. نسخى bene scriptus et ligaturâ recenti compactus orientalem in modum. Librarius nullam adjecit notam, ex quâ aut ipsius nomen aut Codicis aetas cognoscere-tur. Neque titulum, neque Auctorem libri ullibi memoratum vidi. Post bismillam incipit a Qorânî Sūrâ 1^a et quatuor versibus prioribus 2^{ae}, post quae

statim sequuntur verba : حامل الرقيم متوكلا على الله الملك المعين الخ. Auctor, vir qui, ex intimo pectore Islâmo addictus, nihil tanti faciebat quam Deum religiosissime colere, in hoc libro viam monstrat quâ cultus ille rite exerceatur et hunc in finem inter alia de decem fundamentis exponit, quibus vera religio superstructa sit; sunt : زهد, توبه, مراقبه, صبر, توجه, ذكر, عزلت, قناعت, توكل, رضا. Opus versibus scatet.

N. CCXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 38, p. 9. Ab hoc emptus est e bibl. Walraveni, cujus vide Cat. p. 59, n. 45. — In initio Codicis haec verba leguntur: *A. 1680 emptus Leydae 8 Aprilis.*)

Codex in formâ minimâ, 257 paginarum, charact. نسخى negligentius sed satis perspicue scriptus, passim additis vocalibus, et ligaturâ pergamenâ bene compactus. De Codicis aetate et scribâ nihil traditur. Est unus e multis illis libris, qui precesiones Arabicas continent cum institutione Turcicâ de earum origine sive vi. Incipit pag. 1 a دعای مهیر سلیمان, sequitur p. 21 دعای نور, tum p. 77 praecepta ma-

دعاء حزب البحر , دعاء عكاشة 104—135 p. gica ,
 دعاء et دعاء قبر , دعاء ايمان المبارك , دعاء جميل
 quae sex preces omnes institutione tamen
 Turcicâ carent et postea Codici aliunde insertae
 sunt , deinde p. 103 , 136—179 دعای عهدنامه , p.
 179—204 پراپتا , شرح اسماء الحسنی , p. 204
 دعاء ايمان , p. 228 دعاء عرش عظیم , p. 208
 دعاء فضائل , p. 235 quas preces denique inde a
 p. 244 usque ad finem denuo praecepta magica exci-
 piunt. Nota res est, quantopere hujusmodi prae-
 cepta cum precationibus cohaereant.

N. CCXX.

(Ex Willm. Cat. n. 34, p. 8. Ab hoc emtus est e
 bibl. Bruinzi, in cujus Catal. eodem fasciculo con-
 tinetur ac n. 27, 28, 33, 36 et 87. Nisi fallor,
 est idem liber qui in Catal. Willemseni notatur
 n. 1775, p. 167.)

Codex in 8° min., 124 paginarum, charact. نسخی
 satis perspicue scriptus in chartâ gossypinâ et liga-
 turâ recenti bene compactus orientalem in modum.
 Multas maculas ex aquâ contraxit et in universum
 minus bene conservatus est. De aetate et scribâ ni-
 hil relatum est. Est liber similis atque praecedens.
 Praecedit tractatus Turcicus, sine inscriptione et
 nomine auctoris, de ratione quâ diversae preces per-
 agenda sint. Sic incipit: الحمد لله الذي جعل
 الصلوة عماد الدين وبصاعة اهل اليقين انخ
 Paginas tantum complet 16. Post hunc tractatum (in pag.
 21 et sqq.) ad finem usque Codicis sequuntur preces
 Arabicae, quibus praemittitur institutio Turcica,
 nempe: دعاء اسم اعظم , دعاء صلوات , دعاء قدح ,
 دعاء , دعاء تاج نامه , دعاء خضر اليباس , دعاء نور

34*

دعاء هلاك et دعاء مصطفی , دعاء شریف , حروف
دشمان. Magica neque in hoc Codice desiderantur.

β. Religio Christiana.

N. CCXXI.

(Ex Willm. Cat. n. 1, p. 5. Incertum, unde ad
hunc venerit.)

Codex in 4°, 453 paginarum, charact. نستعلیق
nitide et perspicue scriptus, additis vocalibus, et
ligaturâ recenti compactus orientalem in modum.
Anni notâ caret. Continet *versionem Turcicam*
quatuor Evangeliorum, quae ubi et a quonam
facta sit, non memoratur. Non tamen dubito, quin
in ipso Oriente conscripta sit a Christiano quodam,
ut Codex ipse arguit et inscriptio docet, singulis
Euangelis praemissa: پیدار واوغل وروح القدس ادیلہ
بر تنکیری در. Differt haec versio tum a versione,
quae Oxoniae a. 1666 prodiit, tum ab aliâ, quae
Parisiis edita est.

VI. Libri partim Arabice, partim Persice, partim Turcice scripti.

A. Lexicologici argumenti.

N. CCXXII.

(Ex Willm. Cat. n. 204, p. 30. Incertum, quomo-
do ad hunc venerit.)

Fasciculus in 4°, vix dignus, qui pluribus verbis
describatur quam » *Variae schedulae Arab. et*
Turc. quibus in Willm. Cat.° de hoc Num.
mentio fit, Continet enim multas chartulas fere ad

unam omnes manu Woltersdorffii scriptas, quae huic inservisse mihi videntur in linguis Arabicâ et Turcicâ addiscendis. Maximam partem spectant Lexicologiam.

B. Argumenti ad religionem Moslimicam pertinentis.

N. CCXXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 35, p. 8. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinii, in cujus Catal. est n. 82; fortasse est idem liber qui in Catal. Willemseni notatur n. 1772, p. 167.)

Codex in 8° min., 67 paginarum, diversis manibus, sed maximam partem eleganter scriptus et ligaturâ Europaeâ, corio Maroccano constanti, nitidissime compactus. Continet 1°. a p. 1—6 دائرة رجال, دعاء حجاب المقتوة, دعاء رجال غيب et غيب, فى يمكن صدقة اوقناجف دعا, فى مقابلة اعدا, دائرة نجم سئس et معرفة نجم السئس 5 versus Avicennae ((sic) ابو على سينا), mundi plagam indicantes, quae quovis hebdomadis die vitanda sit. Haec omnia praeter preces, quae Arabice leguntur, turcice scripta sunt. — 2°. Inde a p. 10—35 reperiuntur preces, Arab., quibus initium deest. Sunt fere non nisi obtestationes Dei per ejus attributa et facta. — 3°. Sequuntur p. 36—52 چهل حديث, s. 40 traditiones Prophetæ cum paraphrasi, versibus Persicis constanti, Gāmī, qui a° 886 hoc opus absolvit. Cf. Hāgi-Cal. IV, p. 31. Alia hujus libelli exemplaria exstant e. gr. in Bibl. Bodl. (Uri) 336 (p. 94), 26(3) (p. 274), (Nic.) 100(2) et Petrop. 436 et 437, coll. 422(24). — 4°. p. 55—67 Calendarium Turcicum a. H. 1054.

VII. Libri Sinici. (1)

A. Libri impressi.

N. CCXXIV.

(Ex Willm. Cat. n. 226, p. 34. Ab hoc a^o 1802 Ha-
gae Comitum emtus est e bibl. B. de Moor van
Immerzeel.)

Continet hic Num. opera 2:

Prius c. t. 學海羣玉, *hiò-hài k'iün yò*,
sive res pretiosae apte collocatae, quae sunt in ocea-
no doctrinarum. Opus est encyclopaedicum, auctore
武緯子, *Wu wei tsè*, 1575. Liber hic
voluminibus constat 40, quorum 51 tantum (in 6
involl.) integra hic adsunt. Desiderantur enim vol.
10—14 et 37—40. Singula folia, ut in huiusmodi
libris fieri solet, lineâ transversâ divisa sunt in duas
partes, quibus nomen est contignationis superioris
et inferioris (*scháng ts'êng* et *hià ts'êng*).

Volumen 1um agit de astronomiâ (天文, *t'iên
wên*), de coelis et omnibus quae in his apparent.

Volumen 2, inscriptum 地輿, *tí yü* (currus
terrae), descriptionem orbis Sinensis historicam, geo-
graphicam ac politicam exhibet.

Vol. 3, inscriptum 人紀, *jín kì*, i. e. anna-
les hominum, divisum est in duas partes, quarum

(1) Horum descriptionem debeo Viro Clar.^o J. Hoffmann.

prior successionem tradit principum et imperatorum inde a *P'anku*, quem rerum auctorem, hominumque primum fingunt, usque ad annum *Wan t̃* dictum (1573). In alterâ parte notati sunt clarissimi regum ministri, ut cognosci queat, qui et quo ordine successerint.

Vol. 4, inscriptum 時令, *sch̃ ling*, de officiis agit certis quibusdam temporibus accommodandis.

Vol. 5 inscr. 婚禮, *hoēn lí*, sive ritus nuptiarum.

Vol. 6 inscr. 喪祭, *sāng ts̃i*, de exsequiis parentibus ac cognatis agendis et de officiis erga defunctos.

Vol. 7 inscr. 官品, *kuān pìn*, i. e. praefectorum ordines.

Vol. 8 inscr. 律法, *lǐ fǎ*, i. e. regulae. Est codex legum imperii Sinensis et index poenarum.

Vol. 9. inscr. 壯式, *tschoāng-sch̃*, i. e. actionum apud judicem exempla.

In volumine 15 et 16 traduntur praecepta et exempla artis scriptoriae, latrunculorum lusus aliusque huic similis.

In vol. 17, 畫譜, *hoá pū* inscripto, de arte delineandi et pingendi disputatum est.

Vol. 18 agit de armis tractandis et de disciplinâ militari.

Vol. 19, 涓吉, *kiuēn kǐ*, sive de eligendis

diebus faustis inscriptum, explicat ea, quae spectant ad divinationem, astrologiam ac chiromantiam.

Vol. 20, 農桑, *nong sang*, de culturâ agrorum et bombycum.

Vol. 21, 22, 23. De vaticinatione, interpretatione somniorum et astrologiâ.

Vol. 24 artem physiognomicam (相法, *siang-fa*) explicat et figuris illustrat.

Vol. 25 ad artem medicam et therapiam spectat.

Vol. 26 agit de arte obstetriciâ (保嬰, *pào yīng*).

Vol. 27, 脩直, *sieü tschü*, de instituendâ juventutis vitâ moribusque formandis.

Vol. 28. De curâ valetudinis.

In ceteris voluminibus de primis litterarum notitiis, quibus pueros imbui oportet, de ethicâ, arithmeticâ, versuum scribendorum ratione, lepide dictis et arte magicâ exposuit scriptor.

Alterum c. t. 地理圖, *ti-lî-t'ü*, geologia figuris illustrata, quod scripsit 卜則巍, *Pö tsë wei* et recensuit vir doctus 徐, *Sia*, 1615, 35 voll. (in 12 involl.). — Quae de montibus eorumque figuris fatue excogitavit scriptor, nihil pertinent ad nostratium geologiae scientiam.

N. CCXXV.

(Ex Willm. Cat. n. 230, p. 34. Ab hoc a^o 1806
Hagae Comitum eintus est ex auctione librorum
apud Bakhuisen, ubi erat n. 484 in 4°.)

Continentur hoc num.^o 6 libelli :

1us : 歷朝綱鑑全史, *lǐ-tschao kǎng-kién tsiuēn schì*, annales imperii Sinensis, quos edidit: 湯睡菴先生, *Tāng schui-ngán siēn sēng*, disciplinae magister. Adsunt hic 3 tantum operis volumina (in uno involucro), volumen nempe 33, 34 et 35um.

Nonnulla quoque ejusdem operis volumina in Bibl. Lugd.-Bat. servantur, volumen nempe 36um, 39, 43, 44 et 45um.

Libelli 4 sequentes ad propagandam fidem Christianam a missionariis editi sunt:

2us : 初會問答, *ts'ū hoei wén tǎ*, i. e. quaestiones et responsiones ad erudiendos catechumenos. 1 vol., foliorum 57, in 8°, quod a^o 1740 edidit *Schītölē Tschinto*, collegii St. Francisci prior, qui libri praefationem scripsit. Communi consilio in hanc formam librum redegerunt societatis ejusdem Patres *Ling Yang-mě* atque *Li Ngnai-ting*. Opusculi hujus, quod caractere quodam pulcherrimo impressum est, nonnulla exempla jam a^o 1742 ad Bibl. Reg. Lutet. Par. allata sunt.

3us : 天主聖教要理問答, *t'ien-tschtù sching-kiáo-yào-lì wén-tǎ*, catechismus, in

quo initia doctrinae Christianae per quaestiones et responsiones illustrantur. 1 vol., foliorum 12, in 8°, nitidissime impressum. Accedunt preces nonnullae, oratio dominica, confessio fidei, decem praecepta cet.

4us: 要經畧解, *yáo kīng liō - kiaí*, catechismi explicatio brevis. 1 vol., foliorum 22, in 8°, quod edidit P. Thomas, collegii soc. J. praeceptor. Opusculum in urbe *Tschao king fu* regionis Canton tabulis ligneis incisum a^o 1704.

5us: 聖若瑟大主保經, *schīng I'ōsē tā tschū-paò kīng*, i. e. panegyricus St. Josephi patroni magni. Opusculum 15 foliorum, in 8°, a. 1659.

6us: Liber Japonicus inscriptus 艶語秘決 *yen-go fi kets*, sive de arte amandi. Constat voll. 3 in 8°, quorum secundum tantum hīc adest, quod tres narrationes amatorias continet.

B. Libri manuscripti.

N. CCXXVI.

(Ex Willm. Cat. n. 224, p. 33. Ab hoc a^o 1802 Hagae Comitum emptus est e bibl. B. de Moor van Immerzeel.)

Lexicon Belgico-Sinicum Ms., foliorum circiter 133 in folio, nec titulo nec auctoris nomine ornatum.

Nihil de hoc libro innotuit praeter ea, quae Willmetus de eo notavit: »Nederduitsch en Chi-neesch woordenboek in groot formaat, met 9 ko-

»lommen op elke bladzijde, waarin bij elk der Chinesche teekenen, de uitspraak en vertaling door een Hollander, wiens naam niet gemeld wordt, is »bijgevoegd.»

Habitâ ratione indolis libri, nobis persuasum est, illum conscriptum esse prioribus Europaeorum cum Sinis commercii temporibus, seculo 17mo. Vocabulorum enim Belgicorum orthographia ea est, quae in libris seculi illius in usu fuit: versionis etiam Sinicae ratio indicio esse potest, auctorem ejusmodi praesidiis esse usum, quibus missionarii, aditu ad litteras Sinicas vix parato, muniti fuerint.

Vocabula Belgica Auctor primum secundum litterarum ordinem inseruit, *characteres* deinde Sinicos manu Sinensi adjiciendos curavit, qui characteres, nonnunquam per compendia scripti, licet penicillo obtuso delineati esse videantur, veram scripturae Sinensis vulgaris speciem prae se ferunt. Pronuntiationem denique vocabulorum Sinicorum peculiarem addidit Auctor Belgicus, qui scripturam Sinicam perceptam se habuisse et mendis sublatis et novis vocabulis calamo suo adjectis probavit. Magnum suo tempore fuit pretium hujus libri manuscripti, cui nunc etiam honos durat, ubi de historiâ studii litterarum Sin. in Europâ agitur.

Sequuntur nonnulla vocabula, ut casus ea obtulit, excerpta:

Cracht, gewelt	力, <i>lyé.</i>
Cranck maken, crencken	{ 能, <i>neng-</i> 虛, <i>chūu.</i>
Creupel dien een liedtmaedt ontbreect	{ 楊, <i>küay-</i> 脚, <i>këo-</i> 的, <i>ti.</i>

Crijch, oorloch

戰, *tsjéén*.血, *ssjuëi*.戰, *tsjéén*.十, *ssjé*.

Crujjs oft lijden

字, *tsú*.架, *keá*.

Cruijt dat wasct

草, *tschaai*.

N. CCXXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 225, p. 34. Ab hoc a^o 1802
Hagae Comitum emtus est e bibl. B. de Moor van
Immerzeel.)

**Exemplum enchiridii, quocum nuntii doctrinae
Christianae seculo 16 et 17mo gentem Sinarum
adiere. Est unum vol., 106 paginarum, in folio,
sine titulo. Liber scriptus est litteris Sinicis, qui-
bus pronuntiatio accedit Lusitanorum more atque
interpretatio Latina. Res, in hoc libro tractatas,
propositis capitum titulis, indicasse sufficiat:**

*Formulae loquendi ad emendum et venden-
dum. — Colloquium Confucii cum puero. —
Confucii doctrina moralis [Caput primum libri
colloquiorum imperfectum]. — Prologus in capi-
ta doctrinae Christianae. — Symbolum Apos-
tolicum, praefatione praemissa. — Decalogus
cum praefatione. — Oratio dominica cum praef.
— Quaestiones discendae iis, qui S. Baptism.
petunt. — Praecatio matutina et vespertina.
Praec. ante et post prandium. — Cantilena pro
operariis. — Praecatio pro morientibus. — Prae-*

cationes in morbo. — Quaerenda in ecclesia ab iis qui S. Bapt. petunt. — Compendium doctrinae Christianae.

N. CCXXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 229, p. 34. Ab hoc a^o 1806 Hagae Comitum emptus est ex auctione librorum apud Bakhuysen, ubi erat n. 483 in 4°.)

Lexicon Ms. Sinico-Hispanicum alphabetice secundum pronuntiationem ordinatum, paginarum 407 in 4°. Accedit *Index per claves*, paginarum 64.

Volumen incompactum, titulo foliisque prioribus privatum. A Patre *Appiano* in urbe Canton anno 1712 confectum esse Willmetus conjecit ex particulâ epistolae, Codici insertae. Exemplum esse censemus alicujus litterarum Sin. studiosi, qui multa ei adjecit. Characteribus Sinicis, magnâ sane cum diligentia a Sinâ quodam scriptis, pronuntiatio accedit Hispanorum more, nisi quod litterae *g* et *j* in initio verborum pro *ng* et *g* positae sunt, in fine autem *ng* pro *m*. Vocabulis Sinicis *compositis*, pronuntiatione significatis, characteres nulli additi sunt; ii autem, quos manu insertos Europaeâ videmus, synonymi tantum sunt e lexicis Sinicis deprompti. Ut vero hoc lexicon, quod *Appianium* dicunt, conferri possit cum *Vocabulario de Letra China por el Padre F. Francisco Diaz*, cujus *exempla manuscripta* in bibliothecis Parisiis et Berolini servantur, eadem vocabula, quae ex hoc attulit *Julius Klaproth* (1), ex illo protulisse sufficiat:

(1) Verzeichniss der Chinesischen und Mandshuischen Bücher und Handschriften der Königlichen Bibliothek zu Berlin, verfasst von Julius Klaproth. Herausgegeben auf Befehl Seiner Majestät des Königs von Preussen. Paris, 1822. 1 Vol. in fol. p. 190.

通, *t'ūng*, conuersar. Λ *ky'*, participar, co'nicar, penetrarse.

siang Λ, idem ad invicem, passar penetrando sin dificultad. cam^o.

Λ *cung*, hablar comun, tratar in doct^a.

Λ *mīng*, Λ *tă*, alcançarlo, sacarlo.

Λ *kouě*, tout le monde, dans le royaume.

鑑, *kién*, atender, mirar, evidentemente, historia, monarchia.

本, *puèn*, natiuo, natural, deuido. proprio, origin. num^{al} de tom. libros.

kēn Λ, originario.

Λ *fuén*, loque à cada uno pertence y es sa obligacion.

Λ *xīn*, la propria persona, ó miapersona.

Λ *çieũ*, el caudal principal.

Λ *ssú*, habilidad na'al.

paó Λ, corresponder à lo que deue.

poey' Λ, no corresponder à lo que deue.

得, *tě*, poder fisico o moral, alcançar, obtener.

Λ *i*, conseguir su intento.

Λ *çuy'*, pecar.

Λ *jīn gay'*, obtener la benevolencia de hombres.

seng Λ, fisionomia, semblante.

N. CCXXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 223, p. 33. Ab hoc emtus est e bibl. Bruinzi, ubi cum aliis uno fasciculo, n. 81° signato, comprehendebatur. — Fuit antea H. Relandi, in cujus Cat. Librorum Mss. est n. 4 in fol., p. 1.)

Libellus, foliorum 4, inscriptus: » Pars operum » Confucii, sive sententiae ex operibus Confucii se-

»lectae, — chartâ et litteris Sinicis, — nonnullis senti-
 »tentiis pronuntiationem litteris Latinis et versionem
 »Lat. addidit H. Relandus.”

N. CCXXX.

(Ex Willm. Cat. n. 228, p. 34. Incertum, unde ad
 hunc venerit.)

Hic num. continet :

1°. Epistolam Sinicam autographam, a filio regis
 regni *Annam* ad Batavorum Indiae Orientalis Prae-
 fectum missam, 8vo annorum 永祚, *yong-tso*
 (1670 ?) die 21° mensis 1^{mi}.

Litterarum scriptor, cupidissime appetens Batavo-
 rum amicitiam, pactum commerciale inire gestit.

2°. Epistolam Belgicam originalem, cui adjunctae
 sunt tres aliae epistolae, quarum una versionem Si-
 nicam probatam, duae reliquae pericula tantum hu-
 jus versionis exhibent. Haec epistola mense Majo
 a. 1670 a Ioanne Maatzuiker, qui tum Indiae
 Orientalis praefectus erat, regi *Annamensi* obla-
 ta est.

Epistolae scriptor, sibi regique gratulatus de con-
 cordiâ, quae inter ipsos existit, ex intimo animo
 optat, ut commercium ad utriusque terrae prosperi-
 tatem magis magisque floreat.

3°. Epistolam Sinicam autographam, a Praeside
 regionis Fokiën (sive Hokiën) Praetori navali Bata-
 vorum oblatam anno 1661, die 8vo mensis 12^{mi}.

Praeses regionis queritur de injuriâ, incolis insu-
 larum *Ponghu* (Pescadores) a Batavis illatâ, et po-
 scit ut captivi reddantur, quo facto pacem Sinen-
 ses inter et Batavos servatum iri pollicetur.

4°. Epistolam Sinicam a 季, *Li*, Praefecto re-
 gionis *Hokiën*, regi Belgico datam.

Oratione quam maxime floridâ scriptor nomine

ipsius principis observantiam suam significat regi Batavorum, nuntiat, se munera oblata ad aulam mississe et petit, ut legatus, qui ad Belgiam revertebatur (Mr. I. Titsingh?) regi honorato de hac observantiâ persuaderet. De rebus in hisce litteris nulla mentio fit. — Haec epistola videtur responsum ad epistolam sequentem.

N. CCXXXI.

(Ex Willm. Cat. n. 227, p. 34. Incertum, unde ad hunc venerit.)

» Origineele Nederduitsche en translaat Chineesche
» Missive van Hunne Hoog Edelheeden, de Hoog Edele
» Gestrenge Heeren Commissarissen Generaal over geheel Nederlandsch Indie en Cabo de Goede Hoop,
» aan de *Tjon tock* van China." Batavia 26 Julij 1794.

Plura de hisce litteris reperiuntur in opere: Voyage de l'Ambassade de la Compagnie des Indes Orientales Hollandaises, vers l'empereur de la Chine, en 1794 et 1795, tiré du Journal d'André Everard van Braam Houckgeest, chef de la Direction de cette Compagnie et second dans l'Ambassade. Paris 1798. 2 voll. 8°. Vol. I, pag. 8:

» Ensuite le Mandarin *Houpou* demanda à voir la
» dépêche adressée à Sa Majesté Impériale. Son excellence (l'Ambassadeur Mr. *Isaak Titsingh*) lui
» en présenta une copie que le Mandarin ne jugea
» pas telle, qu'elle devait être et qu'il trouva d'un
» extérieur beaucoup trop simple. Informé d'ailleurs
» que l'original renfermait de plus une *traduction*
» en Chinois, il desira qu'on lui en laissât décacheter l'enveloppe, pour qu'il pût connaître le contenu
» de la lettre et indiquer les changements qu'y étaient
» nécessaires." » Le *Houpou* ouvrit la lettre;
» en examina la forme et en promit une autre *traduction* que cette qu'il lut." Verum neque haec

versio Sinica rata habebatur in aulâ Pekingensi, sed poscebatur a legato Belgico versio Gallica, ut ope missionarii Gallici, tunc temporis in urbe Peking sedem habentis, argumentum epistolae Belgicae melius etiam intelligi posset (1). — Epistola Belgica cum versione Sinicâ, Bataviae factâ, nunc hîc servantur: prior est »*een vriendelijke brief*,» posterior »*een ootmoedig smeekschrift*.»

VIII. Libri Indici. (2)

N. CCXXXII.

(Ex Willm. Cat. n. 248, p. 37. Hic num. et 4 sequentes emli sunt conjunctim cum aliis e bibl. Bruinîi.)

Codex in fol., 196 paginarum, qui continet *Kâwja Madhumâlati* s. carmina in honorem Madhumâlatiae, mulieris inter Deos receptae. Codex, in fine mutilus, scriptus est linguâ Bhâkhâ, litteris Kâjtinagaricis.

N. CCXXXIII.

(Ex Willm. Cat. n. 249, p. 37. De ejus historiâ vide ad num. praec.)

Codex in fol. min., 544 paginarum. Continet duo carmina, quorum prius *Lankâkânda*, posterius *Bâlakânda* inscriptum est. Utrumque e Ramajana versum est in linguam Bhâkham a Tulasidâsa. Litterae sunt Kâjtinagaricae.

(1) l. l. pag. 182.

(2) Horum descriptionem debeo Viro Clar.^o A. Rutgers.

N. CCXXXIV—CCXXXVI.

(Ex Willm. Cat. n. 250—252, p. 37. De eorum historiâ vide ad num. CCXXXII.)

Tres Codices in fol. min., 370, 536 et 593 paginarum, qui omnes eadem carmina continent. Titulus operis est *Padmâwatipadjolikhâs* s. libri in honorem Padmâwatiae.

Codex 250 non est absolutus. Fortasse descriptus est ex Cod. 251, quocum accurate convenit inde a carminum initio pag. 5 usque ad ejus pag. 409, vs. 12.

Etiam Codex 251 non absolutus est, licet ejus pag. 401—447 ab aliâ manu sint additae. Desinit autem in Codicis 252 pag. 578, versu 6. Huic Codici addita sunt (a p. 447—536) carmina pessime scripta sub titulo *Padja Madowala* s. laus Madowali.

Codex 252 solus absolutus est. Praecedentes ex hoc Codice non esse descriptos, plurimae lectiones variae ostendunt. Uti illorum, ita hujus scriptura est Kâjtinagarica linguaue Bhâkha.

IX. Libri Malabarici.

N. CCXXXVII.

(Ex Willm. Cat. n. 243, p. 36. Ab hoc emptus est e bibl. Bruinzi, ubi cum aliis numeris uno fasciculo continebatur.)

Codex in 4°, 15 paginarum, ligaturâ chartaceâ recenti compactus orientalem in modum. Scriptus est a^o 1707 a nostrate quodam et continet schema conjugationis verbi Malabarici, tum activi, tum passivi, pro exemplo sumto verbo *docere*. Ad singulas hujus verbi formas, litteris Malabaricis scriptas, tam

pronuntiatio litteris Latinis quam versio Belgica additae sunt.

N. CCXXXVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 246, p. 37. Ab hoc dono acceptus est a. 1821 a librario Groebe.)

Codex in 4°, 130 paginarum, in chartâ Europaeâ nitide et perspicue scriptus et non ligatus. Posterior libri pars bene conservata est, prior aquâ laesa. In fine desunt sex paginae, in quibus scripti erant ultimi versus Cap.^{ti} 27 et totum Caput 28. Continet Acta Apostolorum Malabarice, ut titulus docet praefixus ab ipso illo, qui librum scripsit: » *De Handelingen der Apostelen, in de Malabaarse taale overgeset in 't jaar 1692, welke oversettinge door d'Eerw. Adrianus de Mey zal.^e, in sijn leven Predikant en Rector van 't malaarse Seminarium tot Jaffanap., is naegesien, al dat gedaene werck in den jaere 1697 op nieuws naeuwkeuriger alhier is gerevideert, alles door hulpe van twee inlantse geletterde tolcken, onder de voorsorge en onder 't opsicht en hulpe van Simon Cat, bedienaer des H. Euangeliums tot Colombo op het eyland Ceylon.* »

X. Liber Singalicus (1).

N. CCXXXIX.

(Ex Willm. Cat. n. 242, p. 36. Ab hoc una cum n. CCXXXVII emtus est e bibl. Bruinii, ubi cum aliis numeris uno fasciculo continebatur.)

Codex in 4°, 71 paginarum, nitidissime et admo-

(1) De hoc et 2 seqq. libris breves notitias debeo Viro
36 *

dum perspicue scriptus et involucro chartaceo tectus orientalem in modum. Continet catechismum Singalicum, qui per quaestiones et responsiones capita praecipua tractat doctrinae Christianae. Inscribitur characteribus Singalicis: » *Kristiyāni ādihilikawē* » *mûlādārawū wagen surukkamawū āhimawalut* » *utrawalutya.*”

XI. Liber caractere Telugu scriptus.

N. CCXL.

(Ex Willm. Cat. n. 244, p. 36. Ab hoc dono acceptus est a. 1805 a Moderatoribus Societatis Indiae Orientalis.)

Codex in duobus foliis arboris, *lontarum* dicti, nitide exaratus. Continet, ut manus antiqua involucro inscripsit: » *Claghte van de Palicolse en* » *Conterase landbouwers,*” quocum bene consentiunt quae Doct. Rost mihi communicavit de titulo, char. Telugu exarato: » Der Titel soll wahrscheinlich heissen 'arzdâst (عرضداشت), das persische Wort für Bittschrift, welches auch im Telegu gäng und gäbe ist.”

XII. Liber char. Malayâlim scriptus.

N. CCXLI.

(Ex Willm. Cat. n. 245, p. 36. Ab hoc dono acceptus est, sed incertum a quo.)

Codex in foliis *lontari*, itidem duobus tantum numero, bene exaratus. Chartula ei appensa est, in quâ, sigillo adjecto, haec verba reperiuntur:

Doct.^o R. Rost ex urbe Canterbury, quem amicus Doct. Land, facsimilibus e Codd. desumtis, in meam gratiam hac de re interrogavit.

» 1739, H. E. S. Bonsach, Secret.” Scriptus est char. Malayâlim, ut Doct. Rost mihi significavit, qui autem ex particulâ Codicis ei delineatâ nihil de ejus argumento, nisi ipso Codice inspecto, proferre audet.

XIII. Libri Malaïci.

N. CCXLII.

(Ex Willm. Cat. n. 237, p. 35. Ab hoc emtus est una cum numeris 236, 238 et 239 (ex Willm. Cat.) e bibl. E Scheidii, in cujus Catal. hi omnes conjunctim memorantur sub n. 65, p. 98.)

Codex in fol., 68 paginarum, ligaturâ chartaceâ compactus. Continet (a p. 1—60) exiguam partem Lexici Malaïco-Belgici, vocabula nempe a litterâ س incipientia, et quidem a س usque ad سو. De Auctore hujus Lexici in Codice nostro mutilo nihil refertur. Accedit (p. 61—68) aliâ manu scriptum, Glossarium Lusitano-Belgicum, secundum classes ordinatum. E clausulâ, (p. 68) huic opusculo sub-junctâ, patet id *die 17 m. Augusti a. 1715 descriptum fuisse ex excerptis V. D. M. op den Acker.*

N. CCXLIII.

(Ex Willm. Cat. n. 236, p. 35. Ab hoc conjunctim cum num. praeced. emtus est.)

Codex in fol., 84 paginarum, ligaturâ chartaceâ compactus, et, ut videtur, eâdem manu, quae paginas 1—60 numeri praec. scripsit, exaratus. Continet Glossarium Malaïco-Belgicum, praesertim Botanicum. Percurrit a litt. ا usque ad litt. ي.

N. CCXLIV.

(Ex Willm. Cat. n. 239, p. 35. Ab hoc conjunctim cum num. praeced. emtus est.)

Codex in 8° min., 60 paginarum, perspicue scriptus et ligaturâ destitutus. Continet fragmenta carminis Malaïci, cujus titulus desideratur. Codex hicc, cui plurimae paginae desunt, textum exhibet satis emendatum; glossae autem, margini adscriptae, Lectorem produnt linguae Malaïcae non valde peritum.

N. CCXLV.

(Ex Willm. Cat. n. 232, p. 34. Ab hoc emtus est e bibl. Cl. P. Eondam.)

Codex in 4° maj., nitide scriptus et ligaturâ recenti bene compactus. Continet versionem Malaïcam libri Psalmorum, adjectâ litteris Latinis pronuntiatione vocabulorum Malaïcorum. Desunt in Codice nostro Ps. 102, vs. 16 — Ps. 119, vs. 35. Psalmi 49, vs. 13 — Ps. 102, vs. 15, qui in fine Codicis exstant, dictâ pronuntiatione vocum Malaïcarum carent.

N. CCXLVI.

(Ex Willm. Cat. n. 233, p. 35. Huic dono datus erat ab A. J. Beusekampio, discipulo Willmeti.)

Codex in fol. maj., 399 paginarum, nitidissime scriptus et ligaturâ corneâ bene compactus. Continet Novum Testamentum, Malaïce versum a Melchiore Leydekker et Petro van der Vorm. Leydekkerus, Verbi Divini Magister Bataviae, a. 1691 a magistratu Batav. rogatus ut biblia verteret, multâ curâ id perfecit usque ad Eph. 6: 6, quum a. 1701 morte impediatur quominus opus suum perficeret. P. van der Vorm (+ 1728), Verbi Div. Mag. ibidem, mox rogatus ut id continuaret, illud absolvit. Hoc

exemplar deinde in archivis consistorii Batavici depositum est (1).

N. CCXLVII.

(Ex Willm. Cat. n. 238, p. 35. De ejus historia vide ad num. CCXLII.)

Codex in fol., 22 paginarum, bene scriptus et ligaturâ chartaceâ compactus. Continet 1°. (p. 1—16) versionem Malaïcam epistolarum Joannis et Judae, litteris Latinis scriptam. Accedit 2°. (p. 17—22) initium carminis Ambonici, litteris Latinis scripti, cum versione Malaïcâ, itidem litteris Latinis scriptâ, de loco Hitoe, terrae motu vastato, agentis; sequuntur nonnullae tabellae, quae interpretationem vocabulorum exhibent.

N. CCXLVIII.

(Ex Willm. Cat. n. 234, p. 35. Ab hoc cum n. CCXLV emtus est e bibl. Cl. P. Bondam.)

Codex in 4°, nitide scriptus et ligaturâ chartaceâ compactus. Continet Indicem alphabeticum nominum propriorum, in V. et N. Testamento obviatorum, cum pronuntiatione eorum Malaïcâ. Loci, ubi haec nomina pr. occurrunt, simul indicantur.

N. CCXLIX.

(Ex Willm. Cat. n. 235, p. 35. Ab hoc conjunctim cum n. praec. emtus est.)

Codex in 4°, 143 paginarum, nitide scriptus et involucro chartaceo tectus. Continet brevem expositionem doctrinae Christianae per quaestiones et

(1) Vid. inpr. F. Valentijn, *Oud en nieuw Oost-Indie*, III D. 1^e st., bl. 106 sqq.

responsiones , Malaice , sed litteris Latinis exaratam. Est liber Catechumenis destinatus , de cujus Auctore nihil traditur.

XIV. Liber Javanicus (1).

N. CCL.

(Ex Willm. Cat. n. 240, p. 35. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Codex scriptus in foliis palmeis, quae, 110 numero et unum alteri superimposita, duobus tegumentis ligneis continentur. Character Javanicus, quo exaratus est, fere convenit cum caractere hodierno. Continet carmen Javanicum, agens de historiâ Surapâtii belloque ab eo contra Batavos gesto (v. Raffles, *the history of Java*, Vol. II, p. 173 sqq.). Codex non absolutus est.

XV. Liber Batakkius.

N. CCLI.

(Ex Willm. Cat. n. 247, p. 37. Ab hoc emptus est e bibl. Bruinzi, cujus vide Catal. p. 151, n. 57. — E notâ, in involucro obviâ, patet eum fuisse Danielis Tulleken van Melis- en Mariekerke, qui eum emit Lugduni Bat. a. 1781 e bibl. Willemseni; vide ejus Catal. p. 165, n. 735.)

Codex in fol., in cortice arboris, *alim* dicti, scriptus, qui evolutus longitudinem habet 42 pedum, sed foliis complicatis servatur inter duas tabulas ligneas. Cortex ab utraque parte conscriptus est. *Altera* pars continet praeceptum de praeparando

(1) Hujus, uti et sequentis, libri descriptionem debeo Viro Doct.^o Neubronner van der Tuuk.

remedio magico *pangulubalang* (v. *Lexicon Batakium* in v. *ulubalang*). *Altera* continet praeceptum de funi bellico, noto nomine *Rambusiporhas* (v. de usu hujus funis bellici *Lexicon Batakium* in v. *porhas* et *Transactions of the Royal Asiatic Society*, Vol. I, p. 503).

Huic Codici inserta est dissertatio Clar.ⁱ Willmeti, a^o 1813 membris Instituti praelecta, in qua de Codice nostro exponit et incertus, quâ linguâ scriptus sit, a membris petit, ut unâ cum ipso socios doctos extraneos, Londini, Parisiis et Romae praesertim degentes, adeant et periculum faciant an hi fortasse aliquid lucis afferre possint in re, ei tantopere obscurâ. Teste Codicis descriptione, modo datâ, non alia gens, sed aliud aevum requirebatur ad quaestionem dirimendam.

XVI. Libri Bugici (1).

N. CCLII.

(Ex Willm. Cat. n. 241, p. 36. Incertum, unde ad hunc venerit.)

Duo libelli linguâ et litteris Bugicis scripti, formâ minori, quorum auctores ignoti sunt.

Alter nullius pretii est, et non nisi varia fragmenta, praesertim preces Arabicas litteris Bugicis exaratas, sicuti etiam عَزِيمَةٌ quasdam continet.

Alter etiam non magni ducendus est. Maxima ejus pars depromta est ex libro, qui dicitur مَوْتُ الْأَنْبِيَاءِ de *coitu*, cujus exstat exemplar sermone Macassarico conscriptum, in 'collectione Mss. Macassaricorum et Bugicorum, quam Vir Doct. B. F. Matthes So-

(1) Horum descriptionem debeo Viro Doct.^o B. F. Matthes.

cietati Biblicae Neerlandicae ex Insulâ Celebesianâ attulit (1).

Caput I agit de actione, nec non de motibus viri mulierisque in coeundo, et tradit etiam preces Arabicas, quas Mohammedanos, rem cum muliere habentes, observare decet.

Caput II agit de semine genitali, ejusque variis migrationibus, et docet, quam corporis partem quoque die occupet.

Caput III multa tradit indicia externa, quibus de muliere quâdam cognoscamus, utrum voluptatem praebeat necne, cum eâ coitum habere.

Cap. IV docet remedia quaedam, quibus se corroborare possint homines, quando non sufficiant vires ad coitum.

Caput V monet nonnulla, ex quibus voluptatem magnam in coeundo mulier percipiat.

XVII. Libri mixti argumenti, et variis linguis scripti.

N. CCLIII.

(Ex Willm. Cat. n. 253, p. 38. Ab hoc emtus est e bibl. E. Scheidii, cujus vide Catal. p. 99, n. 76.)

Liber in 8° min., 180 foliorum, linguâ Batavâ scriptus, sed caractere cryptographico. Spectat praecipue Chemiam et Pharmaciam et vix ullius est pretii. Ut Lector facile clavem reperiât, quâ aditus ad librum patet, descriptio hîc sequitur 6 priorum linearum praefationis, quae caractere item cryptographico, sed linguâ Latinâ exarata est: » *Jehova* » *omnipotens, pater noster in Christo Jesu, te* » *supplices quesumus* (sic) *ut per spiritum tuum*

(1) Vid. ejus *Makassoarsch - Hollandsch Woordenboek*, p. IV.

» *sanctum ea fide imbuas ac sanctifices corda*
» *nostra, qua cet.*

N. CCLIV.

(Ex Willm. Cat. n. 98, p. 17. Ab hoc emtus est e
bibl. Vosmaari.)

Fasciculus epistolarum, variis linguis scriptarum, quae vero omnes ad illud tempus pertinent, quo Joannes Maetsuyker Indiae Gubernator generalis erat (a. 1653—1678) (1), et commercium illustrent, quod nostratibus ibi cum diversis gentibus fuit. Continentur hoc fasciculo:

1°. Rude autographon epistolae Belgicae, a° 1666 Bataviâ a Joanne Maetsuyker missae ad regem Hindostaniae اورنگ زیب. Rogat scriptor, ut damna et expensa, e bello contra Lusitanos Batavis exorta, his restituantur (cf. opus infra laud. p. 231).

2°. Epistola Belgica mense Junio a. 1670 ab eodem scripta »aan den Oya Berckelagh tot Siam.” Gratum se praebet pro benevolentia, erga Batavos praestita, ejusque patrocinium in posterum invocat. Munera hisce litteris comitabantur.

3°. Versio Belgica epistolae Malaïcae, a Sultano Indrapoerae, »Maghometsa,” a° 1671 scriptae ad Gubernatorem generalem J. Maetsuyker. Sultanus propositum propediem Gubernatorem visendi his litteris enuntiat.

4°. Epistola Malaïca (2) praetoris navalis Boetonnensis, Laut, mense Oct. a. 1669 ad eundem

(1) Vid. *Historische beschrijving der Reizen*, Tom. XX (qui vitas complectitur Gubernatorum Indiae nostrae Orientalis), p. 169—245. — De aliis epistolis, a Joanne Maetsuyker datis aut acceptis, jam supra vidimus sub n. CCXXX.

(2) Epistolarum Malaïcarum, quae in hoc fasciculo inveniuntur, descriptionem debeo Viro Clar.^o J. Pijnappel.

missa. Excusat se, quod, bello finito, Bataviae non comparuit, quippe morte Radjae Boetonî impeditus.

5°. Versio Belgica epistolae Malaïcae a Sultano Boetonî a^o 1670 scriptae ad eundem. Sultanus queritur de tumultu, in urbe Boeton exorto, et a Gubernatore auxilium petit.

6°. Epistola Malaïca a Soesoehoenano Mataramî missa ad eundem. Est responsum ad epistolam Gubernatoris Generalis, quo se excusat de legatis non jam prius a se missis. Finis hujus epistolae desideratur.

7°. Epistola Javanica ejusdem Soesoehoenani Mataramî ad eundem. Argumentum est simile atque epistolae praeced.

8°. Epistola Javanica praefecti Japarae ad eundem. Petit scriptor a Gubernatore, ut desiderio Soesoehoenani Mataramî satisficiat ac legatos ad eum mittat. Haec epistola mense Julio a. 1669 accepta esse dicitur.

9°. Epistola Belgica Joannis Maetsuyker ad Soesoehoenanum Mataramî. Has litteras Soesoehoenano tradere debuit »Zagharias Wagenaer'', qui mitteretur ut Principem illum salutaret et munera ei offerret.

10°. Epistola Belgica Joannis Maetsuyker itidem ad Soesoehoenanum Mataramî. Est epistola praecedenti similis. Legatus, qui cum eâ et muneribus ad Soesoehoenanum mitteretur, vocatur »Maximiliaen de Jongh.'' Anno praecedenti legatus »Abraham Verspreet'' reversus esse legitur ex aulâ Mataramensi (cf. opus laud. p. 201).

11°. Epistola Malaïca regis Bimae, a^o 1670 accepta. Scriptor sciscitatur, an fide dignus sit quidam Chodja Isa, qui ex Macassarō in regnum Bimae transierat.

12°. Epistola Malaïca Radjae Tarili Kampoe Bimae ad Gubernatorem Generalem dictum, scripta

ut certior fieret de aere alieno, quod unus ex legatis ejus contraxerat.

13°. Epistola Malaïca (1) Pangerani Ratoe Djambiz ad Gubern. Gen. Maetsuyker, qui die 30 m. Aprilis a. 1669 eam accepit. Commendat scriptor quemdam Wangsa-ita et petit ut arma quaedam bellica (*kanonnen*) ei venundentur.

14°. Epistola Malaïca Mandarsjahi Sultani Ternatensis a. 1669 ad eundem. Excusat se, quod Bataviam non venit et principem Kalimatam gratiae Gubernatoris commendat.

15°. Epistola Malaïca ejusdem ad eundem. Gratulatur Gubernatori de urbe Samboepo captâ. Haec epistola data est die 9 m. Julii a. 1669 (2), et accepta die 21 m. Julii.

16°. Varia, ut epistolium Arabicum aⁱ 1669, quo merces 12 annorum petitur ab Hollandis, qui aedificium quoddam occupaverant; tabellae, characteres Javanicos typis expressos exhibentes, cet.

N. CCLV.

(Ex Willm. Cat. n. 97, p. 16. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Fasciculus, qui maximam partem epistolas, e scrinio Woltersdorffii oriundas, complectitur. Variis linguis scriptae sunt et spectant omnes iter ejus per Orientem. Hae epistolae, quae inservire possunt ad ea, quae in libro ed. *der Leitungen des Höchsten* narrantur, illustranda, mirifice confirmant, quod aliunde mihi jam innotuerat, Woltersdorffium nempe

(1) Nisi fallor, haec eadem illa epistola est, quae in Willm. Catal. memoratur p. 34 sub n. 228 (coll. p. 35, n. 235).

(2) Perperam in subscriptione a. 1097 legitur pro a. 1080. De anno enim 1097 (= 1685—1686) cogitari non posse, inde jam patet, quod Mandarsjah a. 1675 et Maetsuyker a. 1678 diem obierunt. Urbs Samboepo die 24 m. Junii a. 1669 capta est.

multo magis versatum fuisse in linguis addiscendis quam comitem ejus *Schultzium*. *Farraginem*, in fasciculo obviam, quantum licitum erat, in ordinem redegei et jam, temporis ratione habitâ, paullo uberius descripturus sum. Continet igitur 1°. diploma Turcicum a. H. 1115, char. *Dîwāni* et نسخی a *Schultzio* descriptum. Est idem quod, manu *Woltersdorffii* exaratum, exstat in num. CCI (ex Willm. Cat. n. 205), p. 2—5. — 2°. Epistolam Turcicam autographam a. H. 1165, a patre *Alio* missam ad filium *Mohammedem*, tunc temporis servitio praefecti *Magnesiae* (مغنيسا) addictum. Hanc epistolam descripsit et Latine vertit *Woltersdorffius* in num. modo dicto p. 47 et 48. — 3°. Duo apographa *firmāni* (*passport*), a. H. 1166 (i. e. 1753) *Schultzio* et *Woltersdorffio* Constantinopoli dati, alterum manu prioris, alterum, adjectâ versione Latinâ, manu posterioris scriptum. De hoc *firmāno*! qui Turcice et Latine etiam reperitur in num. CCLVI (ex Willm. Cat. n. 196) p. 665—674, vid. *der Leit. d. H.*, IV, p. 152 et seqq. — 4°. Rude *Woltersdorffii* autographon epistolae Turcicae, in quo, cuinam data sit, notare neglexit. Argumentum rem quodammodo illustrat. Constantinopoli relictâ, duumviri nostri *Smyrnam* petierunt, ad quam urbem post iter 8 dierum pervenerunt. Hinc *Woltersdorffius* epistolam illam scripsit amico, Constantinopoli degenti, adventum suum nuntians et simul referens, se litteras commendaticias *Rydelio*, Consuli Sueco, tradidisse; cf. *der Leit. d. H.*, IV, p. 229 sq. — 5°. Epistolam Turcicam, *Smyrnam* ad *Woltersdorffium* missam ab amico, qui Constantinopoli habitabat. — 6°. Duas epistolas ad *Woltersdorffium* missas, alteram Germanicam *Petri Nensenii*, Verbi Divini Ministri legationis Suecae Constantinopoli, v. *der Leit. d. H.*, IV, p. 105 et seqq., alteram Gallicam *Silleenii*, scribae legationis dictae, cui *P. Nensenius* postscriptum adjecit. Quod attinet ad argumentum *Silleenii*

epistolae, in primis conferendus est num. CCLVI (ex Willm. Cat. n. 196) p. 585. — 7°. Epistolam Latinam T. H. Callenbergii, filii viri, qui Halae Instituto Judaico praeerat, Woltersdorffio datam. *Hujus* item additum est rude autographon responsi, eâdem linguâ scripti in urbe Syriae, Aleppo dictâ, ubi tunc temporis morabatur. Smyrnâ enim relictâ, duumviri nostri Alexandriam petierunt, hinc, per urbem Rosetto, Qahiram, ubi diutius morabantur; e Qahirâ deinde per Damiatam, Cyprum, Scanderonam ad urbem dictam Aleppo tendebant. Hoc etiam ob sequentia monuisse juvat. — 8°. Epistolam Germanicam Procuratoris Succi Alexandriae, Gröning, v. *der Leit. d. H.*, IV, p. 279 sqq. et 9°. aliam Italicam Consulis Vicarii Anglici in eâdem urbe, Brown, v. *ibid.*, utramque Qahiram ad Woltersdorffium missam. — 10°. Rude Woltersdorffii autographon epistolae Gallicae, rursus sine inscriptione. Patuit autem mihi, eum hanc epistolam die 3 m. Aug. a. 1753 Qahirâ misisse ad Eraudum, mercatorem in urbe Rosetto, vid. l. l. p. 501. Responsum Eraudi d. 7 m. Sept., adjunctâ ratiunculâ, et novi responsi Woltersdorffii rude autographon etiam in fasciculo nostro servantur. — 11°. Autographa 8 rudia epistolarum a Woltersdorffio datarum, sed quibusnam, notare neglexit. 4 Italicæ sunt. De Italo, Coccolini, portitore in urbe Damiatâ, de quo in una harum sermo est, vid. *d. Leit. d. H.*, IV, p. 346. 2 Gallicæ sunt. De harum argumento vid. l. l. pag. 278 et seqq. 2 Germanicæ sunt. Ex unâ harum apparet, eam Qahirâ missam esse ad amicum, qui in urbe Trieste habitabat. — 12°. Rude Woltersdorffii autographon epistolae Gallicae, d. 6 m. Dec. 1753 ex urbe Aleppo datae. De hac epistolâ tradere possum, eam Scanderonam sive Alexandrettam missam esse ad Consulem Gallicum, Louis Longy, vid. *d. Leit. d. H.*, l. l. p. 363 et seqq. Responsum hujus viri, d. 4 m. Jan. 1754 dati, etiam in fasci-

culo nostro exstat. — Denique 13°. epistolas 9, a dicto Consule, Louis Longy, datas aut ab eo acceptas. Ex his 2 Graecae sunt, 2 Arabicae et 5 Turcicae.

N. CCLVI.

(Ex Willm. Cat. n. 196, p. 29. Incertum, quomodo ad hunc venerit.)

Liber in 8°, 463 paginarum, involucro chartaceo tectus et non ligatus. Bene scriptus est Germanice, caractere Germanico, ab ipso auctore Stephano Schultzio. Continet partem ejus diarii et quidem illam, quae ejus iter ab urbe Smyrnâ ad Qahiram describit, inde ab initio mensis Maii usque ad finem mensis Septembris anni 1753. Haec pars, sed valde abbreviata, legitur in Schultzii libro *Der Leitungen des Höchsten nach seinem Rath auf den Reisen durch Europa, Asia und Africa*, ab a. 1771—1775 edito, Tom. IV, S. 246—340. Quod enim Willmetus (*Catal.*, p. 29) eumque secutus Weyersius (*het Instituut*, 1844, p. 76) affirmant, hanc partem in editione ejus itinerum deesse, non verum est, nisi quatenus non ipse liber noster, sed memoria atque aliud diarium sive ipsius sive Woltersdorffii auctori in hac parte elaborandâ inservierint. Nam librum nostrum auctori defuisse, inde patet, quod Willmetus jam anno 1773 hunc nactus erat, quum anno sequenti 1774 Tomus 4us a Schultzio erat edendus. Accedit, quod magna me tenet suspicio, eum brevi post annum 1753 manuscriptum suum non amplius possedissee (1).

Huic libro adjuncta est charta, in quâ Willmetus nonnulla, quae ipsi inter legendum animadvertenda visa erant, paginis adscriptis indicavit.

Pagina in Ms.° prima gerit numerum 479, ulti-

(1) Vide porro Praefationem.

ma 942; *Schultzius* enim studuit, ut numeri paginarum in diario suo, ab initio anni incipientes, ordine non interrupto ad hujus finem decurrerent.

Roget quis, quomodo haec tantum diarii particula ad nos pervenerit, hunc monere juvat morem fuisse *Schultzi*, ut opportunitate datâ diarium per fasciculos ex Oriente ad Institutum Judaicum *Callenbergii* mitteret.

Ceterum liber hicce *Ms^{us}* ad fata paucorum Codicum collectionis nostrae illustranda insigne fert auxilium, quod frustra petas e libro edito. In hoc, admodum quippe decurtato, haec similiae fere proprius desiderantur.

N. CCLVII.

(Ex *Willm. Cat.* n. 195, p. 29.)

Liber in 4°, 26 paginarum, consutus et chartaceo involucro tectus. *Willmetus* eum a° 1769 descripsit ex autographo *E. Scheidii*, quod (uti inscriptio docet) continere debuisse *Notitiam auctorum Arabicorum (ex Ibn Challikano aliisque depromptam)*, quos ad *dialectorum Orientalium promovenda studia s. manuscriptos s. impressos Scheidius sibi comparaverat*. A proposito autem aberrasse videtur. *Apographon* saltem nostrum nihil complectitur nisi breves notitias de 51 libris *Mss.*, eorumque *Auctoribus*, quorum in *Cat. Bibl. Scheid.* inde a p. 87 et sqq. item mentio fit. De libris impressis sermo non est. Parum lucri ex hoc libello peti potest.

N. CCLVIII.

Fasciculus complectens *Catalogum Codicum Mss. Orientalium Willmeti*, hujus ipsius manu scriptum. De hoc *Catalogo*, quodammodo chronologice ordi-

nato, et uberiore quam alter ille, qui mox sequitur et ex hoc excerptus videtur, vid. Clar. Weijers, *het Instituut*, 1844, p. 80 et 81.

N. CCLIX.

Liber in 8°, manu Willmeti scriptus et bene compactus. Continet alterum Catalogum Codicum Mss. Orientalium Willmeti. Catalogus hicce, secundum classes dispositus, Codices recenset *eodem prorsus modo*, quo hoc fit in Catalogo, a° 1837 typis impresso.

N. CCLX.

Fasciculus complectens apparatus, quem novo Catalogo conscribendo congesserat Clar. Weijersius.

INDEX AUCTORUM (1).

- ابراهيم شمس الحكماء (ابو اسحاق ابراهيم بن فرج v.
 n. 135. ابراهيم بن محمد الكلبي
 n. 11(2). ابن اجروم
 cf. n. 80. ابن الاعرابي
 n. 102. ابن الجوزي
 n. 14. ابن الحاجب
 n. 108(2). ابن حاجر
 n. 86. ابن خالويه
 n. 106 et 107. ابن خلكان
 n. 28, 29, 86—89. ابن دريد
 n. 111(1). ابن الزرقال
 n. 157(34). ابن سينا
 n. 61. ابن عريشاه
 n. 130(1) et (2). ابن العماد
 n. 157(1—33). ابن كمال پاشا
 n. 101. ابن مسكويه
 n. 11(9), 19(1) et 20. ابن هشام
 n. 27(2). ابو اسحاق ابراهيم بن فرج بن ماثوث
 ابو بكر عبد القاهر بن عبد الرحمان
 n. 10(1), 11(1). الجرجاني

(1) Hic et seq. index spectat Codices Arab., Pers. et Turcicos. Ad reliquos Codd. indices conficere necesse non habui.

- n. 85. أبو تمام حبيب بن أوس.
- n. 96. أبو الحسن الششتري النميري الفاسي
- n. 27(10). أبو الحسن ابن غنائم بن كثار
- n. 62. أبو الحسن علي بن أبي الحسن الأربلي
- n. 27(5) et (7). أبو سعيد السامري
- n. 113. أبو سهل عيسى بن يحيى المصياحي
- n. 204. أبو طاهر موسى طرطوسي
- n. 69(1). أبو عبد الله الحسين بن أحمد الزوزني
- أبو عبد الله محمد بن عبد القادر بن علي
- n. 18. ابن يوسف بن محمد الفاسي
- n. 91—94. أبو غلاء المعري
- n. 133. أبو الفضل المالكي السعودي
- أبو الفيض بن مبارك (فيضي ٧).
- n. 114(1). أثير الدين الأبهري
- أحمد بن رجب بن طيبغا الماجدي
- (شهاب الدين أبو العباس ٧).
- n. 98. أحمد بن علي
- n. 16(1). أحمد بن علي بن مسعود
- أحمد بن عماد الأقفهسي (ابن العماد ٧).
- cf. n. 99. الأديسي
- الأردبيلي (محمد بن عبد الغني ٧).
- الأزهري (خالد بن عبد الله ٧).
- n. 145. أشعق السرياني
- n. 160. أسكندر بيك منشي
- n. 145. أهرام السرياني
- n. 27(1). العزير بن فيناكس بن يوسف
- n. 129. البخاري
- n. 54. بديع الزمان
- n. 213. بركلي
- بركوي (بركلي ٧).

- n. 184. بهاء الدين محمد عاملی
 n. 141. البهلول
 البوصیری (شرف الدين أبو عبد الله ٧).
 n. 176(1). البیضاوی

التفتازانی (سعد الدين مسعود ٧).

التعالبی (عبد الرحمان الثعالبی ٧).

- n. 15, 164, 170 et 223(3). خيامی
 النجرجانی (زين الدين اسماعيل et أبو بكر عبد القاهر ٧).
 n. 84. جریر
 النجری (محمد بن سليمان ٧).
 n. 165. جکاجیونداس بن رایمل
 n. 126 et 127. جلال الدين المکلی
 n. 30 et 31. الجوهري

- n. 179(1) et 180. حاجی زين العطار
 n. 169. حافظ
 n. 12 et 55—60. الحریری
 n. 114(2). حسام الدين حسن الکاتنی
 حسن الکاتنی (حسام الدين ٧).
 حسین الکاشفی (الواعظ الهرزی ٧).
 الکلبی (ابراهيم بن محمد ٧).
 cf. n. 150. هنا بن مقرسی

- n. 97. خالد بن عبد الله الازهری
 النخريتی (محمود بن اسماعيل ٧).
 n. 45. خطیب دمشق
 الخفاجی (شهاب الدين أحمد ٧).

- n. 52(2). ذو رمة

- النونجاني (عز الدين عبد الوهاب ٢).
 النوزني (ابو عبد الله الحسين ٧).
 زين الدين اسماعيل الجرجاني
 زين المشايخ محمد بن أبي القاسم البقالي
 الخوارزمي
 n. 179(2).
 n. 128(1).
- سبط ابن الجوزي
 سروري
 سعد الدين مسعود بن عمر التفتازاني
 سعدى
 سعدى افندي
 السعدي (ابو الفضل المالكي ٧).
 سقا
 السيوطي
 n. 103.
 n. 194.
 n. 17 et 46.
 n. 161—163, 168, cf. 172.
 n. 125.
- شاهدي
 شرف الدين ابو عبد الله محمد البوصيري
 الششتري (ابو الحسن الششتري ٧).
 الشفائي (مظفر بن محمد ٧).
 الشنفرى
 n. 81, cf. n. 70(2).
- شهاب الدين ابو العباس احمد بن رجب
 ابن طيغا المجدى الشافعي
 شهاب الدين ابو العباس احمد بن عماد
 الاقفهسي (ابن العماد ٧).
 شهاب الدين احمد الخفاجي
 الشيخ الالهي
 n. 13.
 n. 157(35).
- صالح بن محمد
 صدقة بن منجا السامري
 الصفدي (صلاح الدين خليل ٧).
 صلاح الدين خليل الصفدي
 n. 22 et 23.
 n. 27(4).
 n. 95.

- n. 175. طالب املی
- n. 183. طوما (i. e. Thomas Aquinas)
- n. 158(2). طومش (طورمش s. بن سنان)
- cf. n. 139. عبد الرحمان الثعالبی
- عبد الصمد بن عبد الله بن هارون المقرئ
- ثم اللخمي (عفيف الدين ابو القاسم v.)
- n. 16(2). عز الدين عبد الوهاب الزنجاني
- n. 167. عطار
- عفيف الدين ابو القاسم عبد الصمد بن عبد
- n. 155 et 156. الله اللخمي
- على بن ابي الحسن الاربلي (ابو الحسن على v.)
- على بن الحسين الانصاري (حاجي زين العطار v.)
- n. 69(2). على الواحدی
- العلیمی (ماجير الدين العلیمی v.)
- عيسى بن يحيى المسيحى (ابو سهل عيسى v.)
- cf. n. 146 et 147. غريغوريوس الثالوغس
- n. 27(5). غزال بن الدويك
- الفاسى (ابو عبد الله محمد بن عبد القادر v.)
- n. 187. فدائي
- الفرغانى (محمد بن كثير v.)
- n. 33 et 34. الفيروزآبادى
- n. 174. فيضى
- n. 158(9) et (10). قاسم الدنوشرى الكنفى
- n. 75—77. كعب بن زهير
- n. 203(1). لامعى

- n. 83. المبرد
 n. 90. المتنبي
 n. 109. ماجير الدين العليمي
 المحلي (جلال الدين المحلي v.)
 محمد بن ابي القاسم البقالى الخوارزمي
 (زين المشايخ محمد v.)
 n. 36(6) et 37(1). محمد بن حاج الياس
 محمد بن سليمان بن ابي بكر الجزولي
 n. 131(1) et 132.
 n. 19(3). محمد بن عبد الغنى الاردبيلي
 n. 52(1). محمد بن زهقان على النسفى الكبندى
 n. 110. محمد بن كثير الفرغانى
 n. 207. محمد اليمنى
 n. 19(2). محمود بن اسماعيل الخيريرتى
 محمود بن عثمان بن على (لامعى v.)
 n. 100. المسعودى
 n. 209(2). مصطفى بن على الموقت
 n. 52. المطرزي
 n. 181. مظفر بن محمد الحسنى الشفائى
 cf. n. 104 et 105. المكين
 موسى طرطوسى (ابو طاهر موسى v.)
 n. 49, 50 et 51. Cf. n. 70(4). الميدانى
 n. 177. ميرزا مهدى خان مازندرانى

 n. 206. نلبى
 n. 134. نصر بن يحيى بن عيسى المتطبب المهتدى
 v. n. 184. نظام بن حسين ساوى
 n. 155. النورى

 n. 171 et 172. هاتفى

 الواحدى (على الواحدى v.)

- n. 176(2). الواعظ الهروي
- n. 205. يحيى الشبظوى
اليمنى (محمّد اليمنى ٧.)
- n. 144. يوحنا فم الذهب
- n. 208. يوسف بن عبد اللطيف

INDEX LIBRORUM.

- n. 179(1) et 180. اختيارات بديعى
 n. 113(1). أركان العالم
 n. 11(7). أسرار الصلاة
 n. 113(4). أصول علم النبص
 n. 19(1). الاعراب عن قواعد الاعراب
 شرح الاعراب (توضيح الاعراب ٧).
 n. 32. الاقناع لما حوى تحت القناع
 cf. n. 65, 66 et 68. ألف ليلة وليلة
 n. 128(2). ألفاظ قطبى
 n. 146 et 147. أمثال لغريغوريوس الثاولوغس
 n. 16(5). الامثلة المختلفة
 n. 109. الانس الجليل بتاريخ القدس والخليل
 cf. n. 196—202. انشا
 n. 19(3). شرح الانموذج فى المنحو
 n. 114(1). ايساغوجى
 n. 114(2). شرح ايساغوجى
 n. 154. الايضاح فى الفقه
 n. 182(9). بحث اسم مسما
 n. 194. بحر المعارف
 n. 168, cf. 172. بستان
 n. 16(4). بناء الافعال
 n. 164. بهارستان

- n. 167. پند نامه
- n. 177. تاريخ نادري
- n. 101. تجارب الامم وتعاقب الهمم
- n. 183 et 186. تحفة شاهدي
- n. 207. تحفة العاشقين
- n. 187. تحفة فدائي
- n. 128(1). تراجم الاعاجم
- n. 182(4). ترجمة اية الكرسي
- n. 130(1). تسهيل المقاصد لزوار المساجد
- n. 16(2). تصريف الزنجاني
- n. 17. شرح تصريف الزنجاني
- n. 47. تعليف الديوان لسنة ٧٤٥
- n. 126 et 127. تفسير الجلالين
- n. 18. تكميل المرام بشرح شواهد ابن هشام
- n. 113(3). تلخيص كتاب السماء والعالم لارسطوطالس
- n. 45. تلخيص المفتاح
- cf. n. 138 et 139. تهليل القرآن العظيم
- n. 19(2). توضيح الاعراب في شرح قواعد الاعراب
- n. 27(2). التوطئة
- n. 27(1). مختصر التوطئة
- n. 129. جامع الصحيح
- n. 184. جامع عباسي
- الجامع المفيد في بيان اصول التقويم
- n. 112(1). والموالي
- n. 225(3). جهل حديث
- n. 125. حاشية سعدى افندي على البيضاوي
- الحديث الاربعين (رسالة في شرح الحديث الاربعين v.)
- n. 182(10). حقائق شيا

- خطبة البيان
 خطبة المتزوجين لبعض الطرفاء
 خيرية
- cf. n. 182(6).
 n. 63.
 n. 206.
- داستان حاتم طائي
 دانستن
 الدر المنتخب ليوحنا فم الذهب
 درة الغواص في اوهام الخواص
 شرح درة الغواص في اوهام الخواص
 دعا عقيقه
 دعاء عهدنامه
 Ceterum de *precibus* cf. n. 219, 220 et 223.
 دقائق الاخبار في الحديث
 دلائل الخيرات وشوارق الانوار في ذكر الصلاة
 على النبي المختار
 ديوان ابي تمام
 ديوان ابي الحسن الششتري
 ديوان جرير
 ديوان الحكادة
 ديوان حافظ
 ديوان سقا
 ديوان طهمان
 ديوان المتنبي
 ديوان انهدليبين
- cf. n. 176(2).
 n. 37(1).
 n. 144.
 n. 12.
 n. 13.
 n. 11(5).
 n. 10(2); cf. 219.
 n. 215(1), coll. 216.
 n. 131(1) et 132.
 cf. n. 85.
 n. 96.
 cf. n. 84.
 n. 82.
 n. 169.
 n. 173.
 n. 85.
 n. 90.
 cf. n. 78 et 79.
- ذخيرة خوارزمشاهي
- n. 179(2).
 n. 214(1).
 n. 182(3).
 n. 182(11).
 رساله ان قال يوسف لاييه
 رساله الم غلبت الروم
 رساله برکوى (كتاب برکلى ٧).
 رساله روح
 رساله الروح
- n. 182(5).
 n. 157(32).

- n. 60. الرسالة السينية والشينية
- n. 111(2). رسالة الصفيحة الجامعة للعروض كلها
- n. 111(1). رسالة الصفيحة الزرقالية
- n. 113. رسالة في أصناف العلوم الحكمية
- n. 157(35). رسالة في أيام الهيئة
- n. 157(7). رسالة في بيان استخلاف الجمعية
- n. 157(10). رسالة في بيان الأسلوب الحكيم
- n. 157(19), coll. (28). رسالة في بيان التوسع
- n. 157(6). رسالة في بيان التزديق
- n. 157(9). رسالة في بيان كاد
- رسالة في تحقيق أن صاحب علم المعاني يشارك
اللغوي في البحث عن مفردات الالفاظ
- n. 157(20). المستعملة في كلام العرب
- n. 157(27). رسالة في تحقيق أن القرآن معجز
- n. 157(28), coll. (19). رسالة في تحقيق التوسع
- n. 157(23). رسالة في تحقيق توقيفية أسماء الله
- n. 157(15). رسالة في تحقيق حشر الاجساد
- n. 157(25). رسالة في تحقيق الخواص والمزايا
- n. 157(15). رسالة في تحقيق الطفرة وحقيقة الجسم
- n. 157(33). رسالة في تحقيق العقل
- n. 157(5). رسالة في تحقيق العلة والمعلول
- n. 157(4). رسالة في تحقيق القضاء والقدر
- n. 157(29). رسالة في تحقيق الكلام النفسى
- رسالة في تحقيق مسئلة دخول ولد البنت
- n. 157(8). الموقوف على اولاد الاولاد
- n. 157(26). رسالة في تحقيق المعجزة
- n. 157(3). رسالة في تحقيق معنى الايس والليس
- n. 157(11). رسالة في تحقيق معنى النظم والصياغة
- n. 157(14). رسالة في تحقيق مقال القائلين بالحال الخ
- n. 157(24). رسالة في تحقيق من التبعية
- رسالة في تحقيق الهيكل المحسوس (رسالة الروح v.)
- n. 157(31). رسالة في تفصيل ما قبل في امر التفصيل

- رسالة في تلويين الخطاب
 n. 157(30).
 رسالة في الخطاب
 n. 157(18).
 رسالة في دفع ما يتعلق بالضمائر
 n. 157(22).
 رسالة في سبب اجابة الدعاء
 n. 157(34).
 رسالة في شرح الحديث الاربعين
 n. 157(1) et (2).

- رسالة في شرح قوله عم ساخبركم باول امرى
 دعوة ابراهيم
 n. 157(21).
 رسالة في طبيعة الانبياء
 n. 157(17).
 رسالة فيما يتعلق بمسئلة خلق القرآن
 n. 157(12).
 رسالة في مدح السعى ودم البطالة
 n. 157(16).
 رساله كناجن رتن
 n. 165.
 رساله مقنطرات
 n. 209(1).
 رصد الفوائيسى
 cf. n. 112(2).
 روزنامه استخراج شمسيه (روزنامه نو. ٧)
 روزنامه نو
 n. 210(2).

- سبحة الاخبار
 n. 208.
 سبعيات
 cf. n. 217(5).
 مختار سراج الملوك
 n. 155 et 156.
 سقط الزند
 n. 91 et 92.
 سيرة القس نصير مع ابنه مرقس
 n. 148.

- شاه وگدا
 n. 205.
 شبرنگ نامه
 n. 166.
 الشذور الذهبية، والقطع الاحمدية، فى اللغة
 التركية
 n. 22 et 23.
 شذور العقود فى تاريخ العهود
 n. 102.

- الصحيح فى اللغة
 n. 30 et 31.
 صلوات مسيحية
 n. 151.

ضوء الشمعة في تفصيل يوم عرفة على يوم
n. 158(10). الجمعة

n. 62. طيف الكرى

n. 171. ظفر نلمه

cf. n. 217(4). عجائب المخلوقات
n. 182(7), coll. (8). عجريات

العزى (تصريف الزنجاني v).
n. 10(1), 11(1), cf. 10(3). العوامل المائة
n. 11(6). شرح العوامل المائة

n. 135. غنية المتملى في شرح منية المصلى
n. 95. غيث الادب الذى انسجم فى شرح لامية العاجم

n. 61. فاكهة الخلفا ومفاكهة الظرفا
n. 211(1). فال جعفر صادق
n. 108(2). فتاوى ابن حاجر
فتوح البهنسا (قصة البهنسا v).
n. 182(13). فضيلت قران
n. 15. الفوائد الصيائية

n. 33 et 34. القاموس
n. 115—124. القرآن
n. 204. قران الحبشى
n. 141. قصة البهلول
n. 108(1). قصة البهنسا وفتوحها
n. 97 et 131(3). قصيدة البردة بشرحها
n. 69(2), cf. n. 70(3). شرح القصيدة النابغية
n. 11(9). شرح قطر الندى وبل الصدى
n. 27(5). قوانين المقررا

n. 130(2). القول فى تفسير الكلمات الطبييات

cf. n. 136. الكافى

n. 14. كافية ابن الحاجب

شرح كافية ابن الحاجب (الفوائد الضيائية v).

n. 53. الكامل فى اللغة

n. 213. كتاب بركلى

n. 160. كتاب ترسل من منشآت

n. 27(10). كتاب التوبة

كتاب فى الحركات السماوية وجوامع عام

n. 110. النجوم

n. 181. كتاب فى انقرا باذيفات

n. 35(2). كتاب مكمودية

n. 209(2). كفايت الوقت لمعرفة الدائر وفصله والسمت

n. 52(1). شرح الكلم النوايح

الكواكب الدرية، فى مدح خير البرية، (قصيدة البردة v).

n. 161—163; cf. n. 203(1). گلستان

n. 203(1). شرح ديماسه گلستان

n. 81, cf. n. 70(2). لامية العرب

n. 93 et 94. لزوم ما لا يلزم

n. 172. ليلى ومجنون

n. 182(15). ما حصل

n. 113(2). مبادئ الموجودات الطبيعية

n. 16(1). مزاج الارواح

n. 103. مرآة الزمان

n. 100. مروج الذهب

n. 27(9). مسائل من الكتاب الشريف

n. 35(4); cf. n. 196. مشكلات انشا

cf. n. 70(1) et 71—74. المعلقات السبع

n. 69(1). شرح المعلقات السبع للزوزنى

- n. 20. مغنى اللبيب عن كتب الاعاريب
المغنية فى كتاب التوطئة (التوطئة v).
- n. 46. شرح القسم الثالث من مفتاح العلوم
- n. 27(8). مقالة فى تفسير الامتحانات
- n. 27(5). مقالة فى ملخص شرح سور بلف
- n. 54. مقامات المديح الهمداني
- n. 55—59. مقامات الحزيرى
- n. 11(2). المقدمة الاجرومية
- n. 21. المقدمة فى بيان الحروف
- n. 16(3). المقصود فى التصريف
- n. 28 et 29. المقصور والمدود نظما
- n. 86—89. مقصورة ابن دريد بشرحها
- n. 152. شرح مقنع فى فروع الكنز
- n. 55(1) et 36. منتخب فى علم اللغة
- n. 153. منهاج الطالبين
- n. 48. نثر اللالى
- n. 55(7). نصاب صبيان عربى مع فارسى مع تركى
- n. 134. النصيحة الايمانية، فى فضيحة الهامة النصرانية “
- نصيحة نامه (وصيت نامه v).
- n. 176(1). نظام التواريخ
- n. 182(14). نفائس الحقائق
- n. 174. نل دمن
- n. 214(2). وصيت نامه رسول الله
- n. 106 et 107. وفيات الاعيان
- n. 170. يوسف وزليخا

CONSPECTUS NUMERORUM,

QUOS CODICES (EX WILLMETI CAT.) IN HOC
CATALOGO ADEPTI SUNT.

Ex Willm. Cat.		Ex Willm. Cat.	
1. . . .	CCXXI.	21. . . .	CXXVIII.
2. . . .	CXLII.	22. . . .	CCXII.
3. . . .	CXLIV.	23. . . .	CXXV.
4. . . .	CXLIII.	24. . . .	CXXIX.
5. . . .	CXLV.	25. . . .	CXXXIII.
6. . . .	CLXXXIII.	26. . . .	CXXXVI.
7. . . .	CXXXIV.	27. . . .	CCXIII.
8. . . .	CCXIV.	28. . . .	CXXXVIII.
9. . . .	CL.	29. . . .	CXXX.
10. . . .	CXLIX.	30. . . .	CXXXV.
11. . . .	CLI.	31. . . .	CXXXVII.
12. . . .	CXV.	32. . . .	CXXXI.
13. . . .	CXVI.	33. . . .	CXXXII.
14. . . .	CXVII.	34. . . .	CCXX.
15. . . .	CXVIII.	35. . . .	CCXXIII.
16. . . .	CXIX.	36. . . .	CXL.
17. . . .	CXXII.	37. . . .	CXXXIX.
18. . . .	CXXIII.	38. . . .	CCXIX.
19. . . .	CXXIV.	39. . . .	CLXXXIV.
20. . . .	CXX.	40. . . .	CLII.

Ex Willm.
Cat.

41. . . . CLIV.
42. . . . CCXVI.
43. . . . CXIV.
44. . . . CXIII.
45. . . . CCXI.
46. . . . CCX.
47. . . . CX.
48. . . . CXII.
49. . . . CCIX.
50. . . . CXI.
51. . . . CLXXVIII.
52. . . . CLXXIX.
53. . . . CLXXX.
54. . . . CLXXXI.
55. . . . XIV.
56. . . . XV.
57. . . . XVII.
58. . . . XVI.
59. . . . XXIII.
60. . . . XXII.
61. . . . XX.
62. . . . XVIII.
63. . . . XIX.
64. . . . X.
65. . . . XXI.
66. . . . XXIV.
67. . . . XXXVIII.
68. . . . VI.
69. . . . XXXIV.
70. . . . XXXI.
71. . . . XXX.
72. . . . XXXIII.
73. . . . XXXII.

Ex Willm.
Cat.

74. . . . XXXV.
75. . . . XXXVI.
76. . . . CLXXXVIII.
77. . . . CLXXXVI.
78. . . . CLXXXV.
79. . . . XXXVII.
80. . . . CLXXXIX.
81. . . . XXXIX.
82. . . . CX C.
83. . . . CLIX.
84. . . . CXCVIII.
85. . . . CX CIX.
86. . . . CX CVII.
87. . . . CX CVI.
88. . . . XLV.
89. . . . XLVI.
90. . . . XLI.
91. . . . XLII.
92. . . . CX CIII.
93. . . . XLIII.
94. . . . XL.
95. . . . CX CII.
96. . . . CX CI.
97. . . . CCLV.
98. . . . CCLIV.
99. . . . XXV.
100. . . . XXVI.
101. . . . V.
102. . . . LXXVIII.
103. . . . LXXIX.
104. . . . LXXI.
105. . . . LXX.
106. . . . LXIX.

Ex Willm.
Cat.

107. . . . LXXIII.
108. . . . LXXII.
109. . . . LXXIV.
110. . . . LXXXI.
111. . . . LXXXII.
112. . . . LXXXIII.
113. . . . LXXXIV.
114. . . . LXXX.
115. . . . LXXV.
116. . . . LXXVI.
117. . . . LXXVII.
118. . . . LXXXVI.
119. . . . LXXXVII.
120. . . . LXXXVIII.
121. . . . LXXXIX.
122. . . . XXVIII.
123. . . . XXIX.
124. . . . XCVII.
125. . . . LII.
126. . . . LXII.
127. . . . XCIV.
128. . . . XCIII.
129. . . . XCI.
130. . . . XCII.
131. . . . LXXXV.
132. . . . XCV.
133. . . . LX.]
134. . . . XCVI.
135. . . . XC.
136. . . . XCVIII.
137. . . . CXLI.
138. . . . CLXII.
139. . . . CLXI.

Ex Willm.
Cat.

140. . . . CCIII.
141. . . . CLXIII.
142. . . . CLXVIII.
143. . . . CLXV.
144. . . . CLXXI.
145. . . . CLXIV.
146. . . . CLXX.
147. . . . CLXVII.
148. . . . CLXIX.
149. . . . CLXXV.
150. . . . CLXVI.
151. . . . CLXXXIII.
152. . . . CXCIV.
153. . . . CLXXXVII.
154. . . . CCVI.
155. . . . CLXXIV.
156. . . . CCV.
157. . . . XLVIII.
158. . . . LIII.
159. . . . L.
160. . . . LI.
161. . . . CXLVII.
162. . . . CXLVI.
163. . . . XLIX.
164. . . . LVIII.
165. . . . LIX.
166. . . . LVII.
167. . . . LV.
168. . . . LVI.
169. . . . XII.
170. . . . XIII.
171. . . . LIV.
172. . . . LXIII.

Ex Willm. Cat.		Ex Willm. Cat.	
173. . . .	CI.	206. . . .	CLXXXII.
174. . . .	CII.	207. . . .	CLVIII.
175. . . .	LXI.	208. . . .	CLVII.
176. . . .	CIII.	209. . . .	CCH.
177. . . .	C.	210. . . .	CC.
178. . . .	CCXV.	211. . . .	CCXVII.
179. . . .	CCVII.	212. . . .	CCXVIII.
180. . . .	CIX.	213. . . .	CLX.
181. . . .	CVIII.	214. . . .	III.
182. . . .	CCVIII.	215. . . .	I.
183. . . .	CCIV.	216. . . .	II.
184. . . .	CLV.	217. . . .	IV.
185. . . .	CLVI.	218. . . .	XXVII.
186. . . .	XLVII.	219. . . .	VII.
187. . . .	CLXXII.	220. . . .	IX.
188. . . .	CLXXVI.	221. . . .	VIII.
189. . . .	CLXXVII.	222. . . .	XLIV.
190. . . .	XCIX.	223. . . .	CCXXIX.
191. . . .	CIV.	224. . . .	CCXXVI.
192. . . .	CV.	225. . . .	CCXXVII.
193. . . .	CVI.	226. . . .	CCXXIV.
194. . . .	CVII.	227. . . .	CCXXXI.
195. . . .	CCLVII.	228. . . .	CCXXX.
196. . . .	CCLVI.	229. . . .	CCXXVIII.
197. . . .	CXCV.	230. . . .	CCXXV.
198. . . .	LXIV.	231. . . .	vid. Praef.
199. . . .	CXLVIII.	232. . . .	CCXLV.
200. . . .	LXVI.	233. . . .	CCXLVI.
201. . . .	LXVII.	234. . . .	CCXLVIII.
202. . . .	LXVIII.	235. . . .	CCXLIX.
203. . . .	LXV.	236. . . .	CCXLIII.
204. . . .	CCXXII.	237. . . .	CCXLII.
205. . . .	CCI.	238. . . .	CCXLVII.

Ex Willm.
Cat.

239. . . . CCXLIV.
240. . . . CCL.
241. . . . CCLII.
242. . . . CCXXXIX.
243. . . . CCXXXVII.
244. . . . CCXL.
245. . . . CCXLI.
246. . . . CCXXXVIII.
247. . . . CCLI.
248. . . . CCXXXII.
249. . . . CCXXXIII.
250. . . . CCXXXIV.
251. . . . CCXXXV.
252. . . . CCXXXVI.
253. . . . CCLIII.

Ex Willm.
Cat.

254. . .
255. . .
256. . .
257. . .

} vid. Praef.

Num. extra
Willm. Cat.

258. . . . CXXVI.
259. . . . CLIII.
260. . . . XI.
261. . . . CXXVII.
262. . . . CXXI.
263. . . . CCLVIII.
264. . . . CCLIX.
265. . . . CCLX.

ADDENDA ET EMENDANDA.

- P. 20, l. 11. Eadem verba addita leguntur in Cod. Bibl. Societ. Batav. n. 18(3), vid. R. Friederich, *Catal.*, p. 12.
- P. 21, l. 5 et 6. Idem Commentarius exstat in Cod. Bibl. Societ. Batav. n. 18(5), vid. l. l. p. 12.
- Ibid., l. 4 a f. Nisi fallor, eundem Commentarium obvium vidi in Codice, e Cat. librorum, mense Mart. a. 1860 Roterodami ap. Schwaebe divenditorum, n. 217, p. 63, qui Codex emptus est a Viro Nobil. Hoog van ter Aar.
- P. 38, l. 6 et 5 a f. Cf. Dozy, *Catal.*, I, p. 43 sq. (n. LXXIV).
- P. 48 ad n. XXVII. Cf. Juynboll, *Comm. in hist. gent. Samar.*, p. 58, n. (2):
- Ibid., l. 4. Pro "38" l. 58.
- P. 74, n. 3, l. 1. Pro "Ĉ. H." l. H. Ĉ.
- P. 77, l. 1. Dele "," ante "10".
- P. 109, l. ult. Dele ",".
- P. 140, l. 1. Verba "si nostrum Codicem integrum (1) putas" me invito hîc in textum irrepserunt. Repone: "si ad nostrum Codicem integrum (1) attendis."

LIBRARIES

slow, on

893.701

L592

Leiden (Holland) universiteit-Bibliotheek

893.701

L592

Digitized by Google

Original from
COLUMBIA UNIVERSITY